

การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุเทพ วิสิทธิ์เขต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2553

การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุเทพ วิสิทธิ์เขต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา

บทคัดย่อ

ของ

สุเทพ วิสิทธิ์เขต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุเทพ วิสุทธิเขต. (2553). การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา.

ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์, รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงาน อัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทาน และวิเคราะห์ท่วงทำนองเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของเพลงขอทาน เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาชาวบ้านและยังสามารถนำข้อมูลมาประยุกต์ดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ พื้นฟู เผยแพร่และสืบทอดไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป ผลการศึกษาพบว่า

ครูประทีป สุขโสภา เริ่มเข้าสู่ชีวิตการเป็นศิลปินเพลงขอทานตั้งแต่อายุ 7-8 ขวบ เมื่อครั้งตามพ่อไปเที่ยวงานลอยกระทงและได้มีโอกาสเห็นวงพิณขานนิทานพื้นบ้านให้ชาวบ้านได้ชม ทำให้เกิดความประทับใจ และได้จดจำคำร้อง ทำนอง วิธีเล่น แล้วจึงนำมาฝึกหัดได้อย่างชำนาญ แม้จะถูกมองจากคนบางกลุ่มว่าเป็นของคนชั้นต่ำ แต่ครูประทีปกลับมองเห็นว่าเป็น “ศิลปะชั้นยอด” ครูประทีปเป็นผู้มีความสามารถในการร้องเพลงขอทานที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยการใช้รับสองคู่ชนิดกลม ประกอบการร้อง เล่น เต้น แต่ง ได้ด้วยคนเดียว จนทำให้ท่านได้รับฉายาว่า“หนึ่งเดียวในโลก” ท่านมีความสามารถในการใช้กิริยาท่าทาง น้ำเสียง मुखตลก การใช้คำพูดสร้างสัมพันธ์กับผู้ชมได้เป็นอย่างดีและที่สำคัญเนื้อเพลงของท่านจะมีความทันสมัยและเหมาะสมกับงานต่างๆ ที่ท่านไปแสดง นอกจากนี้ครูประทีป สุขโสภา ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานและเผยแพร่เพลงพื้นบ้านต่างๆ มาโดยตลอดทั้งส่วนราชการและเอกชน จนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย ซึ่งเป็นผลให้ท่านได้รับรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขา นันทนาการ เมื่อปี พ.ศ.2535

รูปแบบการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา นอกจากเพลงขอทานที่เป็นที่ติดหูยังมีเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ สอดแทรกอยู่ในการแสดงด้วย เช่น เพลงแห่ เพลงข่อย หรือ แม้แต่การเล่านิทานพื้นบ้านประกอบทำนอง โดยการแสดงแต่ละครั้งจะมีเครื่องดนตรีประกอบการแสดงเพื่อเพิ่มอรรถรสในการชมให้มากขึ้น

เพลงที่นำมาศึกษาครั้งนี้มีด้วยกันทั้งหมด 5 เพลง ได้แก่ ‘ไหว้ครู’ ‘สดุดีในหลวง’ ‘ไฉ่ทิดควายหาย’ ‘ขอทานและแอ้วเค๊าซอ’ ซึ่งมีท่วงทำนองและโครงสร้างของบทเพลงที่แตกต่างกันไปตามประเภทของเพลงซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในบันไดเสียงฟา เนื้อหาสาระและลักษณะของเพลงได้บ่งบอกถึงความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง

STUDYING ON IDENTITY OF SONGS PERFORMANCE OF MASTER PRATEEP SUKSOPHA

AN ABSTRACT

BY

SUTHEP WISITTHIKHET

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

May 2010

Suthep Wisitthikhet. (2010). *Studying on identity of beggar songs performance of master Prateep Suksopha*. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Kanchana Intarasunanont, Assoc. Prof. Manop Wisuthipard (Ph.D)

Studying on identity of songs performance of master Prateep suksopha aims to study his biography, works, and identity of Beggar musical show as well as to analyze melody of Master Prateep Suksopa's Beggar music. It has been done in order that the value of Beggar music would be recognized, pride in folk wisdom would be established and that the information could be appropriately applied for Thai society nowadays. Furthermore, it would help to preserve, restore, publicize and inherit for national heritage as well. The results from study show that,

Master Prateep Suksopa started to perform Beggar musical show at age 7-8 as he followed his father to Loi Kratong Festival and saw a beggar sang a folk tale for the villagers. This event greatly impressed him and made him remembered lyrics, tempo and how to perform the show which he later practiced skillfully. Although, the show has been looked down from some groups of people as it is for pariahs, but Master Prateep sees it as the "Great Art". Master Pratheep has a capability in singing Beggar music which could be considered as unique by using two pairs of rounded wooden rhythm sticks while singing, showing, dancing and composing on his own. These make him bare a title "One of a kind in the world". He is capable of acting, playing with his tone, telling jokes, and using words in creating good relationship with the audiences. However, the most important thing is that his lyric is up to date and appropriate to the events he had been invited to. In addition, Master Prateep Suksopa continuously plays an important role in preserving and publicizing folk songs for both government and private sections and receives many awards. He won the award of the outstanding person in culture, recreation section in 1992.

The style of Master Prateep suksopa's Beggar musical show includes both famous Beggar songs and other folk songs, for example, Lae song, Choi song or even telling the tales with melody as well. Each show also has musical instruments in order to make the audiences more delightful.

There are five songs in this study, i.e. Wai Kru, Sadudee Nai Luang, Ai Tid Kwai Hai, Khoa Tan, and Aew Klao Sau. Each has different melody and structure according to its type, mostly in Fa scale. The lyrics and characteristic of these songs indicate truly Thai style and culture.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา

ของ

ว่าที่ ร.ต.สุเทพ วิสุทธิเขต

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 25.....

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

(อาจารย์ ดร.ชนิดา ตั้งเดชะศิริ)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ทั้งสองท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ความรู้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ และให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องในการ จัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ชนิดา ตั้งเดชะศิริชัยและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ที่ให้ความกรุณาในการเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติมให้แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จลุล่วงไป ได้ด้วยดี และทั้งสี่ท่านยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์ รวมทั้งงานด้านวิชาการอย่าง ไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ในการศึกษาตามหลักสูตรมานุษยดุริยางควิทยา ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์จากสถาบันราชภัฏ กำแพงเพชร ที่ให้ความรู้ในเรื่องดนตรีแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณครูประทีป สุขโสภา ที่เมตตาให้ข้อมูล ในการทำวิจัยและเสียสละเวลาอันมีค่าในการถ่ายทอดวิธีการเล่นกรับสองคู่ชนิดกลมให้แก่ผู้วิจัย ขอ กราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำเนิดและเลี้ยงดูข้าพเจ้ามาตั้งแต่เล็กจนถึงปัจจุบันนี้ ขอ กราบขอบคุณอาจารย์บุญเกิด – อาจารย์วัชร พุमानนท์ ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู ชี้นำ และปลูกฝังค่านิยมในการทำความดีให้แก่ข้าพเจ้า ขอขอบคุณอาจารย์นิลรัตน์ พิงพา อาจารย์มติพัฒน์ เชิดสุข อาจารย์กานต์ สารวิงษ์ อาจารย์เพ็ญพิชา สว่างวารีสกุล พี่ น้องและเพื่อนๆ ทุกคน ที่ให้ทั้ง กำลังกายและกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดเวลาที่ทำการศึกษาและทำงานวิจัย

ความดีงามหรือประโยชน์ทางวิชาการใดๆ อันเกิดจากปริญญานิพนธ์นี้ผู้วิจัยขออุทิศให้กับ คุณครูดนตรี พ่อเพลงแม่เพลงและวงพิภผู้เป็นต้นแบบแห่งเพลงขอทานทุกท่าน

สุเทพ วิสุทธิเขต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	8
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	8
ขอบเขตของการการศึกษาค้นคว้า.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
3 วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	26
การกำหนดแหล่งข้อมูล.....	26
การเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล.....	27
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
การนำเสนอข้อมูล.....	29
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
ด้านชีวิตประวัติและผลงานของครูประทีป สุขไธภา	30
ประวัติของครูประทีป สุขไธภา.....	30
การศึกษา.....	30
การทำงาน.....	34
ชีวิตการแสดงเพลงขอทาน.....	38
รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ เกียรติยศที่ได้รับ.....	40
ผลงานการแต่งเพลงขอทานและเพลงต่างๆ.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ด้านอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทาน.....	53
องค์ประกอบในการแสดงเพลงขอทาน.....	53
โอกาสในการแสดงเพลงขอทาน.....	53
เวที ฉาก แสง เสียง.....	54
เครื่องดนตรี.....	55
พาหนะในการเดินทาง.....	57
เครื่องแต่งกาย.....	57
เวลาที่ใช้ในการแสดง.....	58
รูปแบบการแสดง.....	58
การเตรียมตัวก่อนการแสดง.....	58
การไหว้ครู.....	59
การเริ่มแสดง.....	59
ขณะทำการแสดง.....	62
การแทรกมุขตลกต่างๆ.....	63
การส่งท้ายการแสดง.....	65
ด้านทำนองเพลงขอทานและเพลงอื่นๆ ที่ใช้ในการแสดง.....	69
เพลงไหว้ครู.....	70
เพลงสดุดีในหลวง.....	84
เพลงไฉ่ทิดควายหาย.....	106
เพลงขอทาน.....	140
เพลงแอ่วเกล้าซอ.....	162
เทคนิคการร้องของครูประทีป สุขโสภา.....	183
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	186
สรุปผลการวิจัย.....	186

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
อภิปรายผล.....	191
ข้อเสนอแนะ.....	190
บรรณานุกรม.....	193
ภาคผนวก.....	197
ภาคผนวก ก ภาพการแสดงและสาริตของครูประจำปี สุขโสภา.....	198
ภาคผนวก ข โฉตสากล.....	205
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	216

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1 เกียรติคุณที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ.....

43

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ.2518	31
2 สาริตการเป่าขลุ่ย 2 เลาในรายการทไวไลซ์.....	33
3 แผนที่แสดงการเดินทางจากอำเภอเมืองสุโขทัยถึงบ้านครุประทีป สุขโสภา.....	35
4 บริเวณด้านหน้าบ้านของครุประทีป สุขโสภา.....	35
5 ปอเลื้อยปลาและพืชสวนทางการเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	36
6 เรือนเพาะชำภายในบริเวณบ้านของครุประทีป สุขโสภา.....	36
7 เรือนพักรับรองสำหรับลูกศิษย์ลูกหาและแขกผู้มาเยือน.....	37
8 เวทีการแสดงเพลงพื้นบ้านภายในบริเวณบ้านครุประทีป สุขโสภา.....	37
9 ศึกษาวิธีการขับเสภากับครูแจ้ง คล้ายสีทอง ศิลปินแห่งชาติ.....	38
10 ขอเป็นศิษย์ครูหวังเต๊ะและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเพลงขอทาน.....	39
11 แสดงเพลงขอทานกับยายสำอาง เลิศถวิล ขอทานโดยอาชีพ.....	39
12 รับพระราชทานรางวัลหนังสือดีเด่น เรื่อง “ของเล่นเดินทาง”	40
13 รับพระราชทานรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขา นันทนาการ.....	41
14 ตู้โชว์รางวัลเกียรติยศต่างๆ ที่ครุประทีป สุขโสภาได้รับ.....	41
15 การแสดงหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.....	54
16 เวที ฉาก แสง เสียงในงานต่างๆ.....	55
17 กรับสองคู่ชนิดกลมและกรับชนิดอื่นๆ ที่ครุประทีปใช้สำหรับการแสดง.....	56
18 เครื่องดนตรีที่ครุประทีป สุขโสภาใช้ในการแสดง.....	56
19 พาหนะบรรทุกเครื่องดนตรีและเดินทางไปแสดง.....	57
20 การแต่งกายในการแสดงของครุประทีป สุขโสภา.....	57
21 การแสดงเพลงขอทานของครุประทีป สุขโสภาในงานต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว	58
22 ผู้วิจัยฝากตัวเป็นศิษย์และเรียนกรับกับครุประทีป สุขโสภา.....	68
23 ความสามารถด้านการแสดงของครุประทีป สุขโสภา.....	188

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัฒนธรรมถือเป็นมรดกทางสังคมที่มีความสำคัญต่อมนุษยชาติ เนื่องจากสามารถถ่ายทอดได้จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง กล่าวคือเมื่อมนุษย์เกิดขึ้นมาและมีชีวิตอยู่ในสังคมใดก็ตาม จะได้รับการอบรมสั่งสอนจากสังคมนั้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งสิ้นลมหายใจ การที่มนุษย์ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งจากผู้อื่นและเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองเรื่อยมาตามลำดับขั้น เท่ากับว่าได้รับมรดกทางสังคมไว้จากผู้อื่นที่ได้สร้างสมเอาไว้ให้และมีการปรับปรุง เสริมสร้างสิ่งใหม่สืบต่อกันมาทุกชั่วอายุคนและมอบให้กับคนรุ่นใหม่ต่อไปอย่างไร มนุษย์คนหนึ่งนอกจากจะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากระทบให้เขาต้องถึงจะมีการรู้ อื่นปรับปรุงและสืบทอดกันใหม่ เพราะไม่เช่นนั้นแล้วในระยะยาว วัฒนธรรมของสังคมนั้นก็อาจจะจางหายหรือถูกกลืนกันไป ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของ ราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton, 1955: 29) ที่กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม โดยเกิดจากการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรม รวมกันและต่างแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่กันและกัน เมื่อเกิดการกระจายวัฒนธรรมขึ้นแล้ว สังคมที่เจริญกว่าอาจจะรับวัฒนธรรมบางอย่างของสังคมที่ด้อยกว่าก็ได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีความล่าช้าทางวัฒนธรรมของ วิลเลียม เอฟ. ออกเบิร์น (William F. Ogburn) ที่ว่า ความล่าช้าทางวัฒนธรรมเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นเหตุการณ์สำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เมื่อสังคมรับวัฒนธรรมจากสังคมอื่นเข้ามานั้นจะรับวัฒนธรรมทางวัตถุได้เร็วกว่าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุเสมอ เพราะสาเหตุสำคัญก็คือ ผลประโยชน์ที่มีอยู่กับวัฒนธรรมเดิม ความกลัวการเปลี่ยนแปลงของคนในสังคม ความไม่กล้าเปลี่ยนนิสัย ขาดการศึกษา ความกลัวถูกกดดันทางสังคมและการหลีกเลี่ยงความไม่สบายใจที่จะตามมา เป็นต้น วัฒนธรรมทางวัตถุจึงเป็นที่ยอมรับของสังคมก่อน วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในสังคม

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์พบเห็นมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เมื่อเราจะพูดถึงวัฒนธรรมหรือที่เรียกว่า (Culture) แล้วเป็นเรื่องใหญ่เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์เราสร้างขึ้นนั้นเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้นเมื่อมนุษย์สร้างขึ้นก็มีการส่งสืบทอดต่อกันมา สิ่งไหนที่ไม่เหมาะสมก็ย่อมตายจากไป ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุหรือวัฒนธรรมทางจิต (สุกรี เจริญสุข, 2530)

มนุษยชาติมีความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นไปตามการกำเนิดของมนุษย์ที่ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และมีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีฐานมาจาก สภาพ

ภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ธรรมชาติที่เป็นตัวกำหนดความเป็นอยู่ การทำมาหากิน การแต่งกาย และเป็นพื้นฐานต่อแนวคิด ความเชื่อและวัฒนธรรมต่างๆ ของมนุษย์ ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ ประจำถิ่น ของมนุษย์แต่ละแห่ง แต่ละเผ่า และสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าในอดีต โดยพิจารณาจาก ปัจจุบัน ความแตกต่างกันในชาติพันธุ์มีผลถึงประสาทสัมผัส ความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมมีผล ด้านพฤติกรรมทั้งทางกาย ความคิดและพฤติกรรมสังคม การออกเสียงในภาษาพูดมีผลมาจากระบบ การเปล่งเสียงและระบบประสาทการฟัง ซึ่งมนุษย์ในส่วนต่างๆ ของโลกแม้จะฟังในสิ่งเดียวกันได้ไม่ เหมือนกัน จะแปลความ ไปคนละอย่างตามสภาพพื้นฐานของตน คนตริก็เช่นเดียวกัน เพราะ ธรรมชาติการได้ยินเสียงแล ะวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากธรรมชาติ ทำให้มนุษย์แต่ละเผ่าคิดสร้าง คนตริตามระบบการได้ยินเสียงแล ะแนวคิดของตนซึ่งล้วนมีความสำคัญ และมีคุณค่าต่อมนุษย์เท่า เทียมกันทั้งสิ้น (ปัญญา รุ่งเรือง. 2533: 16-17)

ดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะดนตรีเกิดจากการแสดงออกทาง อารมณ์และประสบการณ์ทางสังคม ดังนั้นดนตรีจึงเป็นผลผลิตจากความคิด สติปัญญาของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่มนุษย์สนองตอบด้วยการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงไม่สามารถแยกดนตรีออกจาก ชีวิตประจำวันได้ (วิภา คงคากุล. 2529: 36-42) ในทำนองเดียวกัน เพลงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สำหรับชีวิตมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัยและเพลงในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพชีวิตของ สังคมในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติแต่ละภาษาในท้องถิ่นต่างๆ ที่เรียกกันว่า เพลง พื้นบ้าน (Folk song) หรือดนตรีพื้นบ้าน (Folk Music) เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้าน (Folklore) ที่น่าสนใจยิ่ง เพราะเพลงสะท้อนให้เห็นชีวิตคว ามเป็นอยู่ในขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ใน สังคมไทยมานาน และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย เช่น หนุ่มสาวร้องเกี่ยวกับ เด็กๆ ร้องเพลงเล่นกัน แม่กล่อมลูกหรือเป็นเพลงที่ใช้ร้องในเทศกาลต่างๆ เช่น เพลงร้องในงานแห่บั้ง ไฟ เพลงบอก เพลงเรือ ฯลฯ เพลงพื้นบ้าน จึงแยกจากวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านได้ยาก เพราะ ผูกพันกับชีวิตของคนไทยอย่างใกล้ชิดและสืบทอดกันมาช้านาน (พรณราย คำโสภา. 2542: 1)

เพลงพื้นบ้าน คือเพลงของชาวบ้านที่สืบทอดจากปากต่อปากมาหลายชั่วอายุคน โดยอาศัย การบอกกล่าวหรือท่องจำ ไม่มีกำหนดที่แน่ชัด ไม่สามารถระบุตัวผู้แต่งได้ แต่ชาวบ้านใช้ร้องเล่นกันอยู่ ในสังคมอย่างแพร่หลาย (ศิริพร สุระฐาน. 2535: 234-235) การเล่นเพลงพื้นบ้านมีมาช้านานตั้งแต่ สมัยโบราณ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์นับตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ได้ปรากฏมีการเล่น เพลง “เทพทอง” ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องโต้ตอบกันระหว่างชายกับหญิง ซึ่งเป็นต้นแบบของเพลง พื้นบ้านภาคกลางหลายประเภทมาจนทุกวันนี้ (พูนพิศ อมาตยกุล . 2529: 4) ครั้นถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาก็ได้ปรากฏมีการเล่นมหรสพตลอดเรื่อยมา ดังที่พบใน กฎมณเฑียรบาลว่า “ห้ามร้องเพลงเรือ

เป่าปี่ สีซอ ตีโทน กระจับปี่ จะเข้ ในเขตพระราชฐาน” (ปัญญา รุ่งเรือง . 2525: 47) จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังมีการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านต่างๆ ปราภาฏให้เห็นอยู่มากมาย แสดงให้เห็นว่า เพลงพื้นบ้านเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญและอยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาโดยตลอด เพลงพื้นบ้าน เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ลักษณะและรูปแบบของเพลงพื้นบ้านนั้นจัดเป็นมรดกของสังคมไทย คงไว้ซึ่งความเป็นไทย เราสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คติชาวบ้าน คำประพันธ์ต่างๆ ภาษาถิ่น และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของชาวบ้านได้จาก “เพลงพื้นบ้าน” (กาญจนา อินทรสุนานนท์ . 2536: 57-58) บทเพลงเหล่านี้ เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ และยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมในเรื่องต่างๆ ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

ส่วนลักษณะของเพลงพื้นบ้านก็เหมือนกับเพลงทั่วไป อาจเป็นเพลงขับร้อง หรืออาจเป็นเพลงที่มีแต่ดนตรีล้วนๆ หรือทั้งสองผสมกันก็ได้ สำหรับทำนองและเนื้อร้องของเพลงพื้นบ้านนั้น จะไม่มีกฎเกณฑ์ แบบแผนที่แน่นอน จะใช้เสียงใด สูงแค่ไหน ส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า ทำนอง เนื้อร้อง นี้ก็ได้อย่างไรก็จะบรรเลงหรือเปล่งเสียงออกมาอย่างนั้น เพลงพื้นบ้านที่ ัวไป จะเป็นเพลงที่มีทำนองง่ายๆ และซ้ำๆ หรือยาวก็ได้ (พรรณราย คำโสภา. 2542: 1-2)

เพลงพื้นบ้าน เป็นสมบัติอันล้ำค่าของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม การรักษาวัฒนธรรม ถือเป็นการรักษาสมบัติอันมีค่าของชาติ เพราะศิลปวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น บ่งบอกถึงความเป็นชาติต่างๆ ศิลปวัฒนธรรมของไทยก็บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทย วัฒนธรรมไทยแต่ละท้องถิ่นก็ย่อมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม ความเชื่อ ความศรัทธาในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้าน นอกจากจะเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นแล้วเพลงพื้นบ้านยังให้คุณค่าทางด้านต่างๆ แก่มนุษย์ในแต่ละสังคมอีกด้วย คือ

1. คุณค่าทางจิตใจ เพลงพื้นบ้าน นอกจากจะใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ แล้ว ยังถือเป็นอาหารสำหรับจิตใจ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของอารมณ์ ทำให้เกิดความสุขสนุกรานเพลิดเพลิน ช่วยให้สภาพของจิตใจดีขึ้น

2. คุณค่าทางสังคม เพลงพื้นบ้านเป็นกิจกรรมร่วมกันของชุมชน เช่น เรือมตรด (จำลองการเล่นพื้นบ้านของชาวสุรินทร์) ซึ่งเป็นการร่วมมือร่วมใจแสดงสามัคคีของสังคมโดยรวมกัน เล่น ร้อง แห่ในขบวน และทำให้ได้เรียนรู้ กฎเกณฑ์ ประเพณีของสังคม ได้ทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดความเป็นมิตร เกิดความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. คุณค่าทางวัฒนธรรม เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นและบ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นและชาติต่างๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตน เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างค่านิยมที่ดีในชุมชน เพลงพื้นบ้านยังสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละ

ท้องถิ่น แต่ละชาติในเรื่องต่างๆ เช่น วิธีการดำรงชีวิต ประเพณี ภาษา เครื่องดนตรี และอื่นๆ

(พรรณราย คำโสภา. 2542 : 2-3)

เพลงพื้นบ้านที่นิยมใช้ร้องเล่นส่วนมากเป็นเพลงพื้นบ้านแบบยาว คือ เพลงที่มีการร้องเล่นเป็นเรื่องราวเป็นลำดับขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ โดยเริ่มจากการไหว้ครู การเกริ่น ประ ผูก รัก สู้ขอ ชิงชัย และบทจาก หรืออาจมีการเล่นเป็นดับต่างๆ ได้แก่ ดับเข้าบ้าน ดับซื้อควาย ดับเขานา ฯลฯ เพลงพื้นบ้านภาคกลางนิยมเล่นกันตามชนบทแถบจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุทัยธานี เพชรบุรี ฯลฯ ในสมัยโบราณเมื่อมีงานเทศกาลต่างๆ พ่อเพลงแม่เพลงในจังหวัดต่างๆ จะมาประชันฝีมือกันด้วยท่วงทำนองเพลงพื้นบ้าน แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อน พ่อเพลงแม่เพลงตามจังหวัดต่าง ๆ ก็ไม่ได้มีการสืบทอดเพลงไว้ให้รุ่นหลัง ทำให้บทเพลงหลายๆ บทเพลงสูญหายไปพร้อมกับการเสียชีวิตลงของพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่าๆ

เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีอยู่มากมายหลายเพลง แต่ละเพลงก็ มีท่วงทำนองการร้องที่แตกต่างกัน ปัจจุบันนี้ยังไม่ปรากฏมีงานวิจัยเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่เกี่ยวกับทำ นองเพลงหรือทางร้องอย่างชัดเจน เพลงพื้นบ้านทุกเพลงมีทำนอง องค์ประกอบของทำนองได้แก่ บันไดเสียง แนวการดำเนินทำนอง พิสัยทำนอง (ความห่างของเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุดที่ใช้ในทำนองนั้นๆ) เพลงพื้นบ้านมีลีลาและจังหวะพยางค์ไหนสั้น ยาว หรือทอดเคียน บางคนจะนิยมร้องโต้ตอบระหว่างชายกับหญิงด้วยเสียงเดียวกัน บางคนจะร้องไปคนละเสียง ลักษณะและรูปแบบของบทเพลง ซึ่งส่วนใหญ่เพลงพื้นบ้านจะมีรูปแบบลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียวหรือเอกบทประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์ 2520: 9-10) หากศึกษากันอย่างลึกซึ้งแล้วจะทำให้เราทราบถึงรูปแบบและรายละเอียดของส่วนต่างๆ ที่มีอยู่ในเพลงพื้นบ้านได้อีกมากมายและมองเห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้คำร้องต่างๆ ของเพลงพื้นบ้านก็มาจากธรรมชาติของชาวบ้าน จากจิตใจและความรู้สึกของชาวบ้านอย่างแท้จริง เพลงพื้นบ้านจัดเป็นมรดกทางปัญญาที่ได้ส่งสมต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน คำร้องของเพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อสังคมไทยหลายด้าน เช่น ให้ความบันเทิง สร้างความสามัคคี ให้การศึกษา ควบคุมสังคม ระบายความในใจและทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนได้อีกด้วย (สุกัญญา ภัทราชัย. 2531: 268)

เพลงพื้นบ้านของภาคกลางจะแสดงออกมาในรูปแบบของการร้องเป็นส่วนใหญ่ ใช้สำเนียงภาษาชาวบ้านท้องถิ่นภาคกลาง การร้องมักจะร้องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราดี โดยฝ่ายชายจะร้องเกี่ยวขึ้นมาก่อน ฝ่ายหญิงจะร้องโต้ตอบกลับไป มีการใช้ถ้อยคำแบบสองแง่สองงาม และเน้นความสนุกสนานเป็นหลัก เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีอยู่หลายประเภท แยกตามวัตถุประสงค์ของเพลงและตามโอกาสที่ใช้เล่น เช่น ถูคู่น้ำ ทอดกฐิน ออกพรรษา ก็จะนิยมเล่นเพลงเรือ เพลงหน้าผา เพลงเครื่องทอน เพลงรำภาข้าวสาร เพลงร่ายพรรษา หน้าเกี่ยวข้าว นวดข้าวจะเล่นเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำรำเคียว เพลงโนเนโนนาถ เพลงจาก เพลงสงฟาง เพลงพานฟาง เพลงชักกระดาน

เพลงสกลลำพวน หน้าสงกรานต์จะเล่นเพลงพวงมาลัย เพลงพิชฐาน เพลงสงกรานต์ เพลงยั่ว เพลงระบำบ้านไร่ เพลงข้าเจ้าหงส์ เพลงเหย่ย เพลงคล้องช้าง เพลงชักเย่อ เพลงแห่นางแมว และยังมีเพลงที่ใช้เล่นได้ทุกฤดูกาล สำหรับเพื่อความบันเทิง ใช้เกี่ยวพาราสักัน ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงเทพทอง เพลงเรือ เพลงปรบไก่ เพลงขอทาน ลำตัด เป็นต้น (พูนพิศ อมาตยกุล 2529: 189)

เพลงขอทานหรือวณิก เป็นเพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่งมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ คงเนื่องมาจากการเล่านิทานให้คนฟัง สมัยก่อนมีการรับจ้างเล่านิทาน วันใดไม่มีการจ้างก็ต้องตระเวนไปเล่าในที่ต่างๆ เพื่อขอแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของ เพลงขอทานมีทำนองเป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะ สมัยก่อนเวลามีงานวัด จะต้องมีการหาของไว้เข้าโรงครัว บรรดาพายกหรือกรรมการวัดจะต้องออกไปเรียกร้านอาหารแห้งเป็นประจำ จึงต้องมีการร้องขอครั้นจะร้องขอธรรมดาที่รู้สึกจะไม่จุใจคนทำบุญ จึงแต่งเนื้อเพลง โดยยึดเอานิทานชาดกเป็นหลัก ใส่ทำนอง มีลูกคู่และเพิ่มเครื่องกำกับจังหวะตามถนัด เมื่อได้สิ่งของมาก็เอาเข้าวัด ต่อมาเมื่อผู้เลียนแบบและยึดเป็นอาชีพไปเลยก็มี

การขอทานแบบมีเสียงเพลงหรือเสียงดนตรีแลกเปลี่ยน เรียกว่า “วณิก” แต่ถ้าไม่มีเสียงเพลงหรือเสียงดนตรีแลกเปลี่ยน เรียกว่า “ยาจก” หรือ “กระยาจก”

เพลงขอทาน โดยคุณค่าและความหมาย จัดเป็นศิลปะการร้องเพลงประเภทหนึ่ง มีมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของเพลงนี้คือ เพลงกระบอก มีอัตราชั้นเดียว สมัยก่อนผู้ร้องใช้กระบอก 2 อัน กระทั่งให้จังหวะ เพลงนี้ยังใช้บรรเลงและขับร้องประกอบการแสดงละคร สำหรับบทที่ต้องการความรีบด่วนให้จบเร็วหรือการไปมาอย่างรวดเร็วในเพลงเทพธิดาจรด ทำนองชั้นเดียวเป็นทำนองของเพลงกระบอก นอกจากนี้ยังเป็นทำนองเพลงที่รวมอยู่ในเรื่องเพลงฉิ่งพระฉันท์ อย่างไรก็ตามนอกจากทำนองร้องที่เป็นทำนองเพลงขอทานโดยตรงแล้ว ในการขับร้องของวณิกก็อาจนำทำนองอื่นๆ เข้ามาร้อยทำนองผสมเข้ากับถ้อยคำลำกลอนด้วย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงนำเพลงกระบอกชั้นเดียว บรรจุในบทละครดึกดำบรรพ์ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนท้าวเสนากฎัดอนรับแปดกษัตริย์ซึ่งเป็นบทพระนิพนธ์ของพระองค์ท่าน เมื่อกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์แล้ว ก็ต้องขอขยายความถึงพระองค์ท่านในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพลงขอทานด้วย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ซึ่งทรงพระปรีชาสามารถ ทางด้านดนตรี ผลงานดนตรีที่รู้จักกันดีคือบทพระนิพนธ์เพลงเขมรไทรโยค พระองค์ท่านเรียนดนตรีไทย จากครูถึก ดุริยางกูร บุตรชายของพระประดิษฐไพเราะ (มีแขก) พระเสนาะดุริยางค์ (ขุนแผน) พระประดิษฐไพเราะ (ตาต) ทรงมีความชำนาญเครื่องดนตรีหลายชนิด เช่น ระนาดเอก ซอ ขลุ่ย ฆ้องวงใหญ่และกลองแขกและยังทรงมีความสามารถในด้านพระนิพนธ์บทประพันธ์ต่างๆ ด้วย

จากเนื้อความที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์และ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงมีข้อมูลแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับนายสังขาราทิร้องเพลงขอทานนั้นเป็นข้อยืนยันว่า เพลงที่นำมาร้องขอทานและกิจกรรมที่ประกอบเข้ากันนั้นเป็นศิลปะของการนำเสนอที่จัดเป็นศิลปะซึ่งต้องผ่านการฝึกฝน เรียนรู้และสืบทอดต่อกันมาและไม่เพียงการร้องเพลงขอทานของนายสังขาราทิเท่านั้น รูปแบบของเพลงขอทานซึ่งอาจหมายรวมไปถึงแนวทำนองเพลงที่นำเสนอออกมานั้นมีอยู่ในหลายจังหวัด เช่น ปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี นครนายก นครปฐม กาญจนบุรี ฯลฯ

การร้องเพลงขอทานจำพวกขอทานบรรดาศักดิ์ อาจจะปรากฏในรูปแบบของการนำเสนอทำนองอย่างอื่นๆ อีก หรืออาจร่วมกันร้องเป็นกลุ่มอย่างเช่นที่อำเภอพนมทวน อำเภอท่าม่วงและบางพื้นที่ในย่านนั้นของจังหวัดกาญจนบุรีมีการร้องเพลงร่ายพรรษา ซึ่งศิลปินชาวบ้านรวมตัวกันเดินร้องไปตามหมู่บ้าน มีการแต่งกายให้ดูน่าสงสาร มอมแมม หรือสวมเสื้อผ้าขาวดิบแบบกะรุ่งกะริ่ง เข้าบ้านใดก็ร้องเพลงพรรณนาความไป ชาวบ้านออกมาให้เงินบ้าง มะพร้าว ข้าว กล้วย หรือผลหมากรากไม้ต่างๆ เมื่อได้รับบริจาคแล้วคณะเพลงร่ายพรรษาก็ร้องเพลงให้พรที่ไพเราะกินใจ เพลงร่ายพรรษามีมานานับร้อยปีแล้วปัจจุบันก็ยังมิอยู่ สามารถตามหาชมของจริงได้ในช่วงเวลาก่อนออกพรรษา จุดเด่นของเพลงร่ายพรรษาคือความสุขของศิลปิน ที่รวมกันเดินร้อง ความพอใจของผู้ให้สิ่งของ และเงิน ทั้งนี้สิ่งที่ได้จากการบริจาคศิลปินเพลงร่ายพรรษามีได้นำมาเป็นสมบัติส่วนตัว สิ่งของเงินตราของการบริจาคทั้งหมดคณะเพลงร่ายพรรษานำไปทำบุญที่วัดต่อไป

สุโขทัยเป็น ราชธานีแห่งแรกของราชอาณาจักรไทย สิ่งสำคัญที่จะต้องระลึกก็คือมหาราชพระองค์แรกของไทย ได้ถือกำเนิดขึ้น ณ สุโขทัยแห่งนี้ พระองค์ทรงปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขกับได้ขยายดินแดนออกไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล และเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในช่วงเวลานั้น จากร่องรอยและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าวิทยาการความรู้ความสามารถและเทคโนโลยีแขนงต่างๆ ของความเป็นไทยได้เริ่มต้น ณ ที่แห่งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีและเพลงพื้นบ้าน ซึ่งต่อมาได้มีเพลงอีกอย่างหนึ่งที่เกิดจากเพลงพื้นบ้านซึ่งเราเรียกกันว่าเพลงขอทาน โดยเฉพาะเพลงขอทานที่ถ่ายทอดโดยครูประทีป สุขโสภา

ครูประทีป สุขโสภา เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปและเป็นที่ยอมรับกันทั่วประเทศ จนกล่าวได้ว่าครูประทีป สุขโสภา เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทานที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดของจังหวัดสุโขทัยและของประเทศไทย ครูประทีป สุขโสภาเป็นผู้มีความสามารถในการแสดง ทั้งการร้องและการร่ายออกทำนองทาง มากด้วยอารมณ์ขันและมุขตลก นอกจากนี้ยังมีความสามารถเฉพาะตัวอย่างหาตัวจับยาก เมื่อผู้ชมได้ชมการแสดงของครูประทีป สุขโสภาแล้ว ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ คนรุ่นเก่าหรือคนรุ่นใหม่จะต้องประทับใจในการแสดงนั้น

ผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง ปัจจุบันยังมีการรับงานแสดงทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ ครูประทีป สุขโสภา เติบโตมาจากเพลงพื้นบ้านโดยแท้และได้มีการพัฒนารูปแบบวิธีการแสดงมาตลอด บทเพลงที่ครูประทีป สุขโสภา นิยมใช้ร้องเล่นตามงานต่างๆ ก็คือเพลงขอทาน ซึ่งมีท่วงทำนองที่สนุกสนาน มีการใช้เครื่องดนตรีไทยเข้ามาประกอบเพื่อเพิ่มอรรถรสในการชมและฟังมากขึ้น มีคำร้องที่คมลึกกินใจ มีการสอดแทรกสาระและมุขตลก ตลอดจนท่าทางต่างๆ บนเวทีก็แสดงออกได้เหมาะสมและมีศิลปะ มีชั้นเชิง ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาให้ผู้ชมได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ไปพร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลินสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจและเป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้าอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ในเชิงมานุษยวิทยาวาทศิลป์ เพื่อหา เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในเรื่องราวของเพลงขอทานในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงานของครูประทีป สุขโสภา
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา
3. เพื่อวิเคราะห์ท่วงทำนองเพลงขอทานในแนวของครูประทีป สุขโสภา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาชีวประวัติของครูประทีป สุขโสภากับชีวิตการ เป็นศิลปินพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทาน ศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบในการแสดงเพลงขอทาน ตลอดจนถึงท่วงทำนองเพลงขอทาน โดยเขียนเป็นโน้ตเพลงและวิเคราะห์ส่วนต่างๆ ของทำนองเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างของเพลงขอทานอันเป็นข้อมูลให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาและตระหนักถึงคุณค่าของเพลงขอทาน เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาชาวบ้านและยังสามารถนำข้อมูลมาประยุกต์ดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ พื้นฟู เผยแพร่และสืบทอดไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา จะวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการ เป็นผู้นักร้องและสืบสานเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ศึกษาอัตลักษณ์และวิเคราะห์ ท่วงทำนองเพลงเฉพาะเพลงขอทานในแนวที่ครูประทีป สุขโสภาใช้ร้องและแสดงในปัจจุบัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

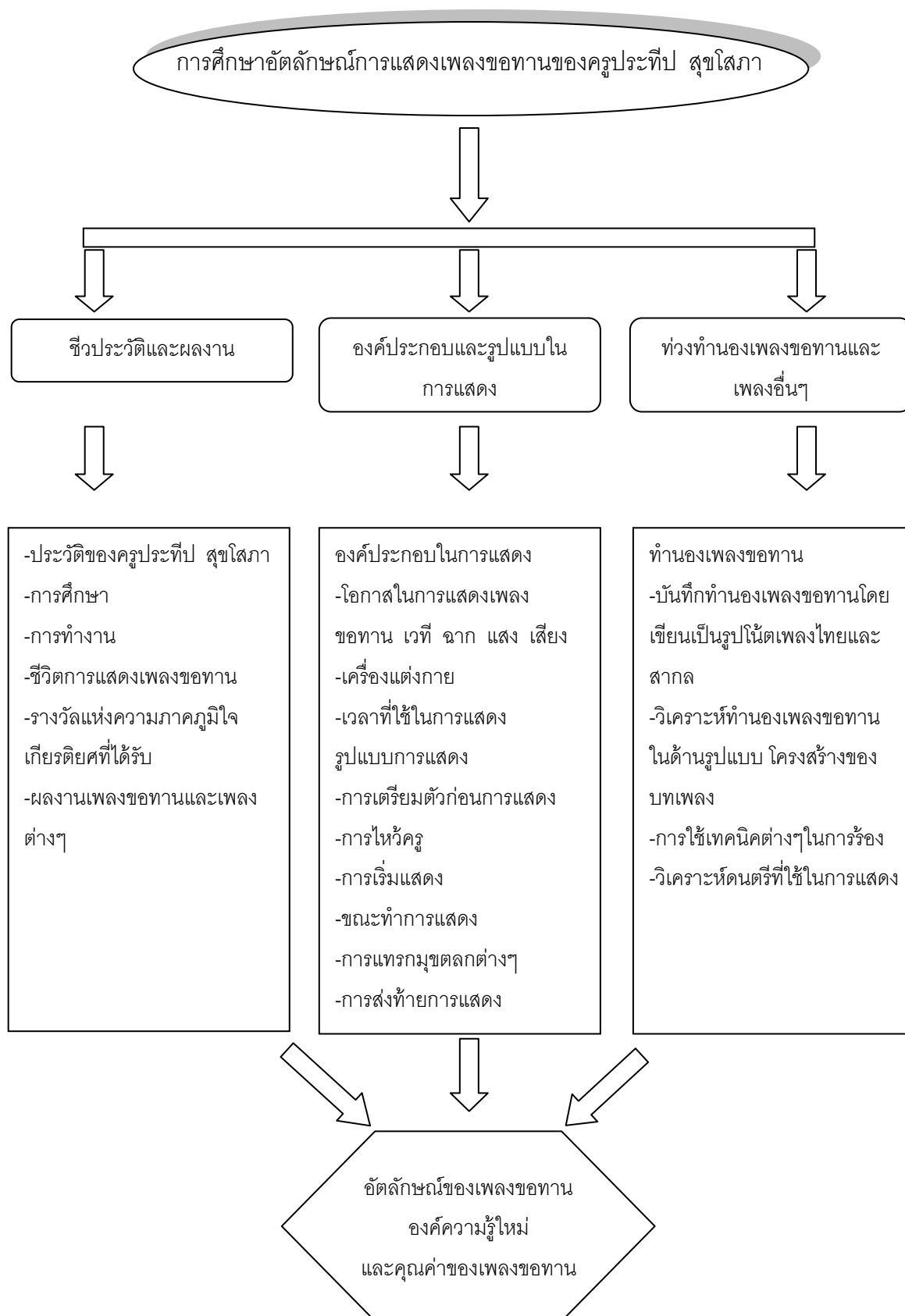
การบันทึกทำนองเพลงขอมานเป็นแบบโน้ตสากล จะบันทึกไว้ในภาคผนวกในอัตราจังหวะ 2/4 ญญแจประจำหลักซอล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อัดลักษณะ	หมายถึง	ลักษณะและรูปแบบเฉพาะของครูประทีป สุขโสภา ที่ใช้ในการแสดงเพลงขอมานซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว
2. เพลงขอมาน	หมายถึง	เพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากการเล่านิทานจากการเล่าปากเปล่ามาเป็นบทกลอนนำมาใส่ทำนอง จากนั้นเพิ่มเครื่องดนตรีที่ถนัดมากำกับจังหวะ เนื้อร้อง เป็นกลอนประเภทกลอนห้าเดียว
3. การแสดงเพลงขอมาน	หมายถึง	การแสดงเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขโสภา โดยใช้ทำนองเพลงขอมานเป็นหลัก และมีเพลงอื่นๆ เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการแสดง
4. กลอนห้าเดียว	หมายถึง	กลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อยๆ เช่น กลอนไฉ เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของวรรคหลังลงท้ายด้วยเสียงสระไอ่ทุกคำ
5. รูปแบบ	หมายถึง	ลักษณะสำคัญหรือลักษณะเด่นที่ปรากฏในทำนองเพลง ซึ่งทำนองเพลงแต่ละเพลง มักจะมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบทเพลงนั้น
6. รูปแบบทำนอง	หมายถึง	ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ในลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในบทเพลง
7. ช่วงเสียง	หมายถึง	ระยะห่างระหว่างตัวโน้ตที่มีระดับเสียงสูงสุดและตัวโน้ตที่มีระดับเสียงต่ำสุดของเพลง

8. ทำนอง หมายถึง เสียงขึ้นเสียงลงหลายเสียงที่ปะติดปะต่อกันเป็นชุด แต่ละเสียงนอกจากจะมีระดับเสียงสูงต่ำแล้ว ยังมีความสั้นยาวตามลักษณะจังหวะที่อาจแตกต่างกัน ทำนองต้องมีจังหวะเป็นส่วนหนึ่งซึ่งไม่อาจแยกออกจากกันได้ ทั้งระดับเสียงและลักษณะจังหวะ จะใช้สัญลักษณ์ตัวโน้ตบนบรรทัดห้าเส้นเป็นสื่อ
9. กลอนสองแง่สองง่าม หมายถึง กลอนที่กล่าวถึงอวัยวะเพศและพฤติกรรมทางเพศอย่างเลี่ยน ไม่พูดตรงไปตรงมา มีหลายวิธี เช่น การเปลี่ยนสระหรือพยัญชนะ การผวนคำ และการใช้สัญลักษณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยอาศัยแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

พระยาอนุมานราชธน (2531: 2) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรมในฐานะที่ท่านเป็นนักมานุษยวิทยา (Ethnomusicologist) ไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากกันและสืบทอดเนื่องเป็นความเจริญก้าวหน้า

ราชบัณฑิตยสถาน (2525: 746) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญของงานและเป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ

สุทริวงศ พงศ์ไพบุลย์ (2525: 210) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ในหนังสือ วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติภาคใต้ โดยได้กล่าวถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า มีบทบาทและหน้าที่นานัปการที่สำคัญคือ ช่วยผดุงเสถียรภาพและเป็นกำลังสนับสนุนการแผ่ขยายของแบบอย่างการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่สังคมปกป้องรักษามาแต่อดีต ทำให้เราสามารถเข้าใจความต้องการที่จำเป็น รวมทั้งความมุ่งหมายของสังคมนั้นๆ ตลอดจนสิ่งที่กีดกันให้เกิดปัญหาขัดขวางการอยู่ดีกินดี

จุมพล หนีพวนิช (2532: 137) มีความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของวัฒนธรรมดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อีกนัยหนึ่งก็คือ มนุษย์จะอยู่โดยปราศจากวัฒนธรรมไม่ได้
2. เป็นสิ่งได้มาโดยการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน
3. วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาโดยกำเนิดและไม่ใช่สิ่งที่อาจจะถ่ายทอดทางพันธุกรรมนิสัยและความสามารถต่างๆ ของมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น
4. วัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ว่า วัฒนธรรมใดดีกว่าวัฒนธรรมใด วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมนั้นย่อมมีความหมายเหมาะสมถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม

5. วัฒนธรรมเป็นผลรวมของหลายสิ่ง หมายถึง วัฒนธรรมของสังคมหนึ่ง เป็นผลรวมของแบบแผนการดำเนินชีวิตหลายๆอย่างเข้าด้วยกัน มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามสภาพของแต่ละสังคม

พระยาอนุมานราชธน (2515: 73) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. มีการสะสม หมายถึง จะต้องมียุคเดิมอยู่ก่อนแล้วและสะสมทุนนั้นให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
2. วัฒนธรรมต้องมีการปรับปรุง หมายถึง ต้องรู้จักดัดแปลงและปรับปรุงส่วนที่บกพร่องอยู่ให้มีความเหมาะสมถูกต้อง

3. จะต้องมีการถ่ายทอด หมายถึง การทำให้วัฒนธรรมนั้น มีการแพร่หลายในวงกว้าง

4. มีการอบรมสั่งสอนให้ผู้อื่นรู้หรือชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

ส่วนศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2537: 1-22) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ วัฒนธรรมกับการพัฒนาซึ่งพิมพ์เผยแพร่ในปรัณรงค์วัฒนธรรมไทย 2538 โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติว่า วัฒนธรรมคือพลังของสังคมทางภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจ จิตใจ การเมืองและสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ กันไป การปฏิบัติหรือพฤติกรรมของชุมชน หรือวิถีชีวิตของชุมชน คือวัฒนธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง วัฒนธรรมคือการปฏิบัติหรือวิถีของชุมชน หรือสังคมการปฏิบัติหรือวิถีชีวิตที่สะท้อนภูมิปัญญาของชุมชนหรือสังคม ซึ่งได้มาจากประสบการณ์จริง เลือกรสร กลั่นกรอง ลองใช้ และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติสืบทอดต่อไป กันมา วัฒนธรรมเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เมื่อสิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งแตกต่างกันย่อมทำให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆ มีความแตกต่างกันไป ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ชุมชนและสังคมมีความเข้มแข็งซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. มีความหลากหลาย กระจายอำนาจ
2. กระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชน
4. มีการบูรณาการ
5. สร้างประสานสอดคล้องและความสมดุลที่ยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งทางสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

จากข้อมูลทั้งหลายของนักวิชาการ ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับของบุคคลทั่วไป จึงเป็นหลักฐานยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า วัฒนธรรมทางสังคม กลุ่มชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่ดี บอกถึงความเจริญอกงามที่ควรสืบทอดกันต่อไป ที่เห็นได้ชัดกับชาวชนบทหรือคนพื้นบ้าน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันบริสุทธิ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของกลุ่มชนในพื้นที่บ้านของเขาเองซึ่งได้มาจากวิถีการมุขปาฐะ (Oral Literature) กระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรม (Culture) หรือจารีตประเพณี (Tradition) ที่ปลูกฝังอยู่กับชาวบ้านท้องถิ่นชนบทมาจนถึงปัจจุบัน แต่ความเจริญของโลกยุคโลกาภิวัตน์ หรือยุค IT ที่เข้ามาสู่สังคมไทยอย่าง

รวดเร็ว ทำให้นักมานุษยวิทยาดึกวิทยาและผู้รักในด้านศิลปะพื้นบ้านต้องหาทางศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ในด้านศิลปวัฒนธรรมอันดงามสืบไป

เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนท้องถิ่นนั้น กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2542: 1-16) ได้จัดทำเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพื้นฐานมานุษยวิทยาดึกวิทยาภาควัฒนธรรม (Introduction to Cultural anthropology) ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้สนใจทำการศึกษาเรื่องราวของความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตแบบไทยๆ อันอบอุ่นที่อยู่แบบเครือญาติ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมมีความสุขอย่างแท้จริง เป็นโครงสร้างทางสังคมมานุษยวิทยา โดยได้กล่าวถึงกระบวนการที่ทำให้สังคมอยู่ดีมีสุข ได้แก่ อยู่อย่างไทย ใฝ่ใจศึกษา เสาะหาความรู้ เข้าสู่ค่านิยม สร้างสมอุดมการณ์ สืบสานวัฒนธรรม จดจำประเพณีและของดีศาสนา

ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านโดยละเอียดนั้น กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2532: 57-66) ได้ให้แนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบของเพลงพื้นบ้าน โดยเขียนลงในวารสาร “มานุษยศาสตร์ปริทรรศน์” ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไว้ว่า เพลงพื้นบ้านนั้นมีต้นกำเนิดมาจากเพลงร้องมากกว่าเพลงบรรเลง บทเพลงต่างๆ มาจากผู้แต่งที่เป็นชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีมากมาย แยกแยะได้หลายบทเพลง มีลีลาทำนองที่แตกต่างกัน แต่เพลงพื้นบ้านก็จะมีลักษณะเฉพาะของเพลงหลายประการ เช่น

1. ลีลาทำนอง จะเป็นทำนองสั้นๆ วนไปวนมา ซ้ำและย้อนกลับต้นใหม่เสมอ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการจดจำ และสืบทอดต่อๆ กันมา

2. ภาษาที่ใช้ในเพลงพื้นบ้าน นั้นเป็นภาษาพูดไม่ใช่ภาษาเขียน ฟังเข้าใจง่าย ไม่มีศัพท์สูง เรียกกันว่าภาษาชาวบ้าน และยังมีคำประเภทสองแง่สองง่ามแทรกอยู่ด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของคำผวน คำเปรียบเทียบ คำที่ใช้ตัวอักษรแทนกัน หรือคำประเภทหักข้อรอ

3. ลักษณะคำประพันธ์ เพลงพื้นบ้านจัดอยู่ในประเภทมุขปาฐะ สืบทอดโดยการได้ยินได้ฟังต่อกันมา บทกลอนต่างๆ ก็นำมาจากภาษาพูดที่ใช้กันในปัจจุบัน โดยมีคำประเภทคล้องจอง จำพวกสุภาพิต หรือคำพังเพยต่างๆ กลอนเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นกลอนแปด ที่เรียกว่ากลอนหัวเดียว

4. เรื่องราวในบทเพลง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ เรื่องในครอบครัว ความเชื่อถือต่างๆ บทเพลงจะเป็นลักษณะเพลงปฎิพากย์ คือ มีการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง ส่วนใหญ่เป็นการเกี่ยวพาราสี จุดเด่นอยู่ที่สำนวนโวหารและเชิงไหวซิงพริบกัน การดำเนินเรื่องราวในบทเพลงพื้นบ้านนั้น เริ่มจากการไหว้ครู บทเกริ่น หรือปลอบ บทประหรือทักทาย การผูกรัก การส่อขอ ลักพาหนี ชิงชู้ หรือตีหมาแมวและบทลาจาก นอกจากนี้ยังมี

5. การแทรกเรื่องราวต่างๆ ที่น่าสนใจในขณะนั้น หรืออาจแทรกเรื่องราวที่สนุกสนานไปอีกก็ได้ การแทรกคติสอนใจในบทเพลงพื้นบ้าน ส่วนใหญ่มักพบว่าการแทรกคติสอนใจอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดสิ่งที่ดีงามต่อสังคม

6. โอกาสในการร้องเพลง เพลงพื้นบ้านนั้นร้องเล่นกันได้หลายโอกาส ทั้งงานบุญงานกุศลในงานเทศกาล หรือตามโอกาสต่างๆ โดยสามารถแยกได้หลายโอกาส เช่น ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนาน ร้องประกอบการทำงาน ร้องในโอกาสเฉลิมฉลองต่างๆ และสามารถร้องเล่นในงานอื่นๆ ที่ผู้ชมมีความประสงค์จะให้เล่น

และนอกจากนี้ กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2525: 151) ได้มีแนวคิดที่จะดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านอย่างลึกซึ้ง โดยได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นดังนี้

1. สืบหาแหล่งเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่ ซึ่งจะอยู่ตามชนบท ตามตำบล ตามหมู่บ้านที่ยังมีชาวบ้านจดจำเพลงได้
 2. บันทึกเพลงพื้นบ้าน ทำได้หลายรูปแบบ เช่น บันทึกโดยใช้เทปบันทึกเสียง วิดีโอ เขียน และบันทึกเป็นโน้ตเพลงไว้ ถ่ายภาพนิ่งท่าทางของผู้เล่น และร้องเพลง
 3. นำเพลงพื้นบ้านที่สืบค้นและบันทึกไว้มาวิเคราะห์ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้หลายรูปแบบ คือ วิเคราะห์ทางคติชนวิทยา วิเคราะห์เชิงปรัชญา วิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา และวิเคราะห์เชิงดนตรี
 4. ศึกษาเกี่ยวกับเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเพลง ลักษณะการขับร้อง ลีลาทำนองของเพลงพื้นบ้าน บันทึกโน้ตเป็นการขับร้อง ทางรับ เครื่องประกอบจังหวะ ฯลฯ
 5. จัดการศึกษาเพลงพื้นบ้านสามารถจัดได้ทั้งทางตรง เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยตรง และทางอ้อม เช่น การจัดการแสดง จัดรายการเพลงพื้นบ้านผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ฯลฯ
- ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ หัวข้อของเนื้อหาเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในระบบสังคมวิทยาอันยั่งยืน ในปัจจุ บันจะเรียกว่า สังคมเข้มแข็งหรือชุมชนเข้ม แข็งโดยใช้วัฒนธรรม ประเพณีเป็นที่ยึดเหนี่ยวของสังคมนั้นๆ

จากการศึกษาพบว่า มีศัพท์ที่ใช้เรียกเพลงพื้นบ้านหลายคำ เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นเมือง เพลงชาวบ้าน เพลงหมู่บ้าน เพลงประจำเผ่า เพลงปฏิพากย์ เพลงนอกศตวรรษ คีตการชาวบ้าน ฯลฯ ซึ่งคำที่บัญญัติขึ้นมาใช้นี้ก็มานุษยดุริยางควิทยาจะเรียกว่า “Folksongs” ได้มีนักวิชาการและผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้หลายทรรคนะด้วยกัน รวบรวมเพื่อเก็บข้อมูลไว้ก่อนที่บรรดาศิลปิน พ่อเพลงแม่เพลงรุ่นอาวุโสจะจบสิ้นชีวิตลง โดยเยาวชนรุ่นหลังแล้วไม่ใส่ใจที่จะสืบทอดต่อไป

สุภักดิ์ อนุกุลและวลัยพร นิยมสุจริต (2548: 8) ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เกิดจากคนในท้องถิ่น ที่สืบทอดกันมา เริ่มต้นจากผู้ใดร้องเป็นคนแรกไม่มีปรากฏ แต่เป็นที่

แน่นอนว่าสมัยก่อนไม่มีมหรสพให้ความสุขความบันเทิงเหมือนปัจจุบัน คนในท้องถิ่นจึงต้องใช้ความสามารถ ปฏิภาณคิดเพลงเพื่อให้เกิดความบันเทิงในกลุ่มของตน ต่อมามีการแสดงร่วมด้วย ผู้แสดงจะฝึกหัดจนชำนาญ เพื่อให้การแสดงออกมางดงาม มีระเบียบแบบแผนแล้วพัฒนามาเป็นระบำรำฟ้อนและการแสดงประเภทเล่นเป็นเรื่อง อาจเป็นเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตก็ได้ ส่วนการเดินทางเรื่องก็ยังใช้เพลงเป็นตัวนำ เช่น เพลงเดินกำรำเคียว เพลงพวงมาลัย การแสดงที่เล่นเป็นเรื่องจะมาจากสิ่งสมมุติ

แม้ว่าแต่ละท้องถิ่นจะมีทำนองและเนื้อร้องแตกต่างกัน แต่ก็มีความคล้ายคลึงกันให้ความเพลิดเพลินแล้วยังให้ข้อคิด คติธรรมที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกัน

มนตรี ตราโมท (2497: 50) กล่าวถึงความหมายของเพลงพื้นบ้านสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ โดยที่ในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ต่างก็ได้สร้างแบบแผนการร้องและสำเนียงภาษาให้เป็นไปตามความนิยมเฉพาะของตน ซึ่งมักจะร้องในเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมของคนในท้องถิ่นเพื่อความรื่นเริง ผ่อนคลาย

ทัศนีย์ ทานตวนิช (2523: 41) กล่าวถึงความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของชาวบ้าน ซึ่งเกิดจากไหวพริบปฏิภาณและความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย บทเพลงมีลักษณะคมคายแฝงความเรียบง่าย ส่วนใหญ่จะสะท้อนสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิดและความเชื่อในท้องถิ่นนั้น

สุมาลย์ เรืองเดช (2523: 1) กล่าวถึงความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมปากเปล่าที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งถ่ายทอดกันมาด้วยการจำสำหรับใช้ร้องเล่นในแต่ละท้องถิ่น แล้วแพร่กระจายจากถิ่นหนึ่งไปอีกถิ่นหนึ่ง

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2523: 1) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นเมืองไว้ว่า เพลงพื้นเมือง หมายถึงบรรดาเพลงที่ประชาชน ซึ่งไม่ใช่ชาวเมืองหรือชาววังถ่ายทอดจดจำเพื่อเล่นสนุกสนานต่อๆ มา

อเนก นาวิกมูล (2527: 77) ได้กล่าวถึงลักษณะของเพลงพื้นเมืองว่า ลักษณะเด่นที่สุดของเพลงพื้นเมือง คือ มีความเรียบง่าย ฟังแล้วเข้าใจทันที ถ้ามีการเปรียบเทียบสัญลักษณ์อย่างไอก็สามารถแปลความหมายได้โดยไม่ยากนัก

สุกัญญา สุขฉายา (2525: 10) ได้กล่าวว่า เพลงปฐกฤษณ์เป็นเพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่พบในทุกภาคของไทย ทั้งเฝ้าไท (ไทน้อย) และของกลุ่มชนอื่น แต่เพลงที่ร้องนั้น แตกต่างกันไปทั้งท่วงทำนอง เนื้อหา เครื่องดนตรีประกอบและโอกาสที่ร้อง

นอกจากนี้ อเนก นาวิกมูล (2537: 3-20) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการอนุรักษ์ส่งเสริมเพลงพื้นบ้านได้กล่าวไว้ในหนังสือเพลงนอกศตวรรษ ในแง่มุมต่างๆ ว่าเพลงพื้นบ้านเป็นบทเพลงที่ไร้ตำนาน โดยไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่งคนแรก แต่ร้องกันมาตามปากด้วยการจดจำ คือ สืบ

ทอดกันด้วยความจำโดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่บังเอิญหรือไม่ก็ได้ เพลงที่ร้องนั้นติดปากติดหูของผู้ที่ฟัง จึงนิยมร้องกันต่อๆ มา โดยมีลักษณะดังนี้

- บทเพลงมีความเรียบง่ายในการใช้ถ้อยคำ สำหรับการร้อง การเล่น
- เน้นความสนุกสนานบันเทิงเป็นหลักโดยการสอดแทรกคำสองแง่สองง่ามเพื่อความสนุกสนาน
- ผู้แสดงต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบเฉียบพลันในการโต้ตอบกันระหว่างหญิงกับชาย
- เป็นมรดกทางวรรณกรรม
- แสดงวิถีชีวิตของชาวบ้านได้เด่นชัด
- รูปแบบจะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2522: 30-132) อธิบายถึงลักษณะของเพลงพื้นบ้านไว้ว่าเป็นเพลงที่มีทำนองง่ายๆ ถ้อยคำภาษาที่ใช้เป็นคำไทยแท้ เรียบง่าย แต่ฟังแล้วกินใจ เข้าใจได้ทันที คำพูดได้ตอบกันระหว่างหญิงชาย อาจมีถ้อยคำหยาบคายบ้าง แต่ก็ถือเป็นโวหารของศิลปิน เครื่องประกอบจังหวะนั้นในขั้นตอนแรกก็เป็นเพียงการปรบมือ ต่อมาจึงนำเครื่องดนตรีบางอย่างเข้ามาประกอบ เช่น ฉิ่ง กรับ และกลอง เป็นต้น

เพลงขอทานหรือวณิพก เป็นเพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่งมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ คงเนื่องมาจากการเล่านิทานให้คนฟังสมัยก่อนมีกา รับจ้างเล่านิทาน วันใดไม่มีคนมาจ้างก็ต้องตระเวนไปเล่าในที่ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของ

เอนก นาวิกมูล อธิบายคำว่า เพลงขอทาน ไว้ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง ฉบับของธนาคารไทยพาณิชย์ว่า เป็นเพลงที่วณิพกร้อง มีฉิ่งและโพนตีประกอบ ผู้ร้องตระเวนร้องเรื่อยไปไม่ค่อยอยู่เป็นที่

กรมหมื่นสวัสดิวัดขุศิริ (2532) ทรงเขียนถึงเพลงขอทานไว้ว่า เพลงร้องขอทาน เรียกว่าเพลงกระบอก คือ มีกระบอก 2 กระบอก กระทั่งเป็นจังหวะ บางที่ไม่ใช้กระบอก ก็ใช้โพน ฉิ่ง กรับ อีกอย่างหนึ่งเมื่อเดินไปถึงหน้าบ้านผู้ที่ขอก็หยุดแล้วร้องเพลงขึ้น

เพลงขอทาน มีทำนองเป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะ สมัยก่อนเวลาถึงงานวัด จะต้องมีการหาของไว้เข้าโรงครัว บรรดาทายกหรือกรรมการวัดจะต้องออกไปเรียไร้ชาวสารอาหารแห้งเป็นประจำ จึงต้องมีการร้องขอครั้นจะร้องขอธรรมดาก็รู้สึกว่ามีใจคนทำบุญ จึงแต่งเนื้อเพลง โดยยืมเอานิทานชาดกเป็นหลัก ใส่ทำนอง มีลูกคู่และเพิ่มเครื่องกำกับจังหวะตามถนัด เมื่อได้สิ่งของมาก็เอาเข้าวัด ต่อมาผู้เลียนแบบและยึดเป็นอาชีพไปเลยก็มี การขอทานแบบมีเสียงเพลงหรือเสียงดนตรีแลกเปลี่ยน เรียกว่า “วณิพก” แต่ถ้าไม่มีเสียงเพลงหรือเสียงดนตรีแลกเปลี่ยน เรียกว่า “ยาจก” หรือ “กระยาจก” โดยเพลงขอทานมีรูปแบบ ดังนี้

1. เนื้อร้อง เป็นกลอนประเภทกลอนหัวเดียวเหมือนกับเพลงฉ่อย เพลงเรื่อ คือเป็นกลอนสัมผัสท้ายไปเรื่อยๆ แล้วไปลงสัมผัสกันระหว่างสามวรรคหลัง ก่อนจะร้องต้องมีบทเกริ่นเหมือนกับเป็นการโหมโรงก่อนจะเล่น เนื้อร้องจะลงเป็นตอนๆ ความยาวแล้วแต่เรื่องที่จะร้อง ถ้าเล่นหลายๆ คน จะมีลูกคู่ร้องรับในสองวรรคสุดท้ายทุกตอน

2. เครื่องดนตรี จะใช้ ตามที่แต่ละคนถนัด บางคนอาจเล่นคนเดียวได้มากกว่า 1 ชิ้น ส่วนมากจะเป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง และโทน เป็นต้น แต่ถ้าเล่นเป็นคณะอาจมีหลายชิ้นตามแต่จะหาได้ ทำให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้นยิ่งขึ้น

อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (2548: 82-90) ได้กล่าวถึงเพลงขอทาน ไว้ในหนังสือ “เพลงขอทาน จังหวัดตราด จากพลังแห่งศรัทธาสู่การพัฒนาชุมชน ” ว่าเพลงขอทาน คือเพลงที่ทำนองเพลงและเนื้อหาประกอบด้วยผู้ร้องคือ พ่อเพลงแม่เพลง บางครั้งรวมกันเป็นคณะเพลงซึ่งมีจำนวนคนประมาณ 8-10 คน มีพ่อเพลงแม่เพลงเป็นหลัก ที่เหลือเป็นลูกคู่คอยรับ เพลงขอทานจังหวัดตราดเริ่มมีครั้งแรกเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่มีการร้องมานานแล้ว หากสันนิษฐานเบื้องต้นตามอายุของพ่อเพลงแม่เพลงเท่าที่สืบค้นกลับไปได้ หากยังมีชีวิตอยู่ก็จะมีอายุราว 150 ปี ดังนั้นจึงมีผู้สันนิษฐานเบื้องต้นว่าเพลงขอทาน จังหวัดตราดน่าจะมีอายุราว 150-200 ปี เพลงขอทานจังหวัดตราดมีที่มาจากประเพณี “รำภาข้าว” หรือ “ภาข้าว” ในช่วงตรุษไทยราวเดือน 5 ประเพณีรำภาข้าว เป็นการรำเพื่อเรียไร้ข้าวสารเข้าวัด ในอดีตนั้นชาวบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์ขึ้นไปบนเกวียนที่เทียมด้วยควา ยคู่ ในบางชุมชนจะใช้พระสงฆ์ปลอม คือ ให้ชาวบ้านยืมจีวรพระมาปลอมเป็นพระทั้งที่ยังมีผมเต็มศีรษะ ส่วนควายในขบวนพิธีจะสวมกระดิ่งที่คอเพื่ อให้ทราบว่าเป็นควายในขบวนพิธี ในขบวนจะประกอบด้วยชาวบ้านที่ติดตามมากับเกวียนเพื่อเรียไร้ข้าวสารเข้าวัด การไปรำภาข้าวนิยมไปในตอนกลางวันและสิ้นสุดเมื่อพระอาทิตย์ตกดิน ขณะที่เดินก็มักจะร้องเพลงที่ตนถนัดไปด้วย เช่น เพลงฉ่อย เพลงโง (ข้าเจ้าหงษ์) เมื่อได้ข้าวมากก็จะไปขายที่โรงสีเพื่อนำเงินไปใช้ในการเตรียมงานเทศน์มหาชาติประจำปีของวัดในราวเดือน 6 โดยจะใช้จ่ายเลี้ยงต้อนรับผู้ที่จองบุญซากัณฑ์เทศน์รวมถึงผู้ที่มาร่วมงานซึ่งถือเป็นงานใหญ่เป็นหน้าเป็นตาของหมู่บ้าน แต่เนื่องจากเพลงรำภาข้าวสารเป็นเพลงที่มีจังหวะการร้องช้า ไม่มีดนตรีประกอบ จึงทำให้ชาวบ้านบางหมู่บ้านดัดแปลงเพลงให้มีจังหวะที่สนุกสนานมากขึ้น โดยได้นำทำนอง “เพลงขอทาน” มาใช้ในการบอกบุญแทน ทำให้เกิดความนิยมและแพร่หลายมากขึ้น ในจังหวัดตราด อย่างไรก็ดีบางหมู่บ้านก็ยังคงรักษาเพลงรำภาข้าวสารไว้ เช่น ที่ตำบลวังกระแจะ ตำบลห้วยแวง เป็นต้น เนื่องจากถือคติว่าเพลงขอทานเป็นเพลงของพวกวณิพกอาจดูไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการบอกบุญ ดังนั้นจึงปรากฏว่าบางหมู่บ้านจะบอกบุญด้วยเพลงรำภาข้าวสาร บางหมู่บ้านบอกบุญด้วยเพลงขอทาน

ในการวิเคราะห์ทำนองร้องเพลงพื้นบ้าน มีเอกสารที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาอยู่บ้างดังเช่น ประสิทธิ์ เลียวสิริพงศ์ (2529: 9-10) ได้เขียนเรื่อง “องค์ประกอบของดนตรี : สิ่งที่ขาดหายไปในการศึกษาเพลงพื้นบ้าน ” ไว้ที่น่าสนใจว่า เท่าที่พบมีนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านส่วนมากมาจากสาขาที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับดนตรี และผลการศึกษาของนักวิชาการดนตรีก็ไม่ค่อยมี โอกาสเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพลงพื้นบ้านที่ปรากฏต่อสาธารณชน ผลงานที่ออกมาส่วนมากเป็นผลการวิเคราะห์ “คำร้อง” ให้ไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่นๆ เพลงขับร้องทุกเพลง ได้จากการรวมศิลปะสองภาษาเข้าด้วยกันคือ “ภาษา” กับ “ดนตรี” การนำเฉพาะคำร้องของเพลงไปศึกษาจึงเป็นการศึกษาเพลงเพียงครึ่งเดียวเท่านั้น เพราะศึกษาแต่เพียงภาษายังขาดอีกครึ่งหนึ่งคือดนตรี ดนตรีก็มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับศิลปะอื่นๆ องค์ประกอบของดนตรี ได้แก่

1. ทำนอง เพลงพื้นบ้านทุกเพลงมีทำนองและทำนองช่วยให้เราระบุสัญชาติของดนตรีได้
2. ลีลาและจังหวะ ช่วยให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ตามบทเพลงนั้นๆ
3. เสียง ผู้ร้องเพลงพื้นบ้านอาจมีการใช้เสียงร้องที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความนิยมของแต่ละสังคม
4. พื้นผิว บางแห่งนิยมร้องเสียงเดียวกันหมด บางแห่งมีการประสานเสียง

องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้เป็นตรรกะที่วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป อันเป็นผลให้เกิดความหลากหลายของเพลงพื้นบ้านในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าจะทำการศึกษาต่อไป

ในทัศนะของสังัด ภูเขาทอง (2532: 258-259) ได้กล่าวถึงหลักการวิเคราะห์บทเพลงไทยว่า หมายถึงการนำเอาบทเพลงออกมาแสดงให้เห็นรายละเอียดต่างๆ นั้น อาจมีอยู่ในตัวบทเพลงเองหรืออาจเป็นส่วนประกอบสำหรับบทเพลงก็สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ สิ่งที่ควรนำมาวิเคราะห์ในบทเพลงไทย ประกอบด้วย

1. ส่วนที่เป็นทำนองหลัก
2. ส่วนปรุงแต่ง เช่น ทำนองร้อง อาจมีการปรุงแต่งให้เกิดความไพเราะ เกิดอารมณ์ หรือผันไปตามเสียงวรรณยุกต์
3. ทำนองพิเศษ ที่อาจสอดแทรกอยู่ในบทเพลง
4. สำนวนของเพลง
5. บันไดเสียง
6. อัตราจังหวะของเพลง
7. ลักษณะของจังหวะหน้าทับและจังหวะฉิ่ง
8. การเปลี่ยนบันไดเสียง
9. อารมณ์ของเพลง

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายหัวข้อที่น่าสนใจแต่ไม่ ได้มีการนำมาวิเคราะห์ เนื่องจากบางเรื่องไม่เกี่ยวข้องกับทำนองร้องเพลงพื้นบ้านเท่าใดนัก

ซึ่งสอดคล้องกับมานพ วิสุทธิแพทย์ (2529: 20-155) ที่ได้กล่าวถึงหลักของการวิเคราะห์ดนตรีไทย ซึ่งสามารถวิเคราะห์ในส่วนต่างๆ ของเพลงได้หลายส่วน เช่น ทำนองหลักของเพลง วรรคเพลง รูปแบบจังหวะ รูปแบบทำนอง บันไดเสียง ลูกตก หน้าที่ของทำนองเพลงและลูกตก นอกจากนี้ยังมี ส่วนประกอบย่อยต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น การเปลี่ยนบันไดเสียงทั้งเพลง การเปลี่ยนบันไดเสียงในเพลง เสียงหลัก เสียงรอง เรื่องของจังหวะซึ่งแยกได้เป็นจังหวะสามัญ จังหวะฉิ่ง และจังหวะหน้าทับ หลักของการวิเคราะห์ดนตรีไทยดังกล่าวนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านได้ โดยนำมาเทียบกับเสียงของเครื่องดนตรีไทย แล้วบรรเลงเป็นทำนองให้เหมือนกับทางร้องเพลง พื้นบ้านทั่วไป แล้วจึงสามารถนำมาวิเคราะห์ตามหลักและทฤษฎีได้

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาคร พรมนิ (2539: 298) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าชาวอำเภอบางแพ นิยมสร้างที่อยู่อาศัยแบบเรียบง่ายชั้นเดียว มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่งกายตามสมัยนิยมแบบภาคใต้ทั่วไป และนิยมอาหารที่มีรสจัด ด้านความเชื่อจะเชื่อในเรื่องภูตผีแม่มะแม่มาร การบำเพ็ญกุศลในด้านต่างๆ และมีค่านิยมเป็นอิสระ รักพวกพ้อง ยึดมั่นในจารีตประเพณี

กฤษณา แสงทอง (2540: 35-68) ได้ทำการศึกษาเรื่องเพลงปฏิพากย์ : วัฒนธรรมการดนตรีและภาพสะท้อนสังคมของชาวตำบลเขาทอง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อดั้งเดิม โดยมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จากความเจริญทางเทคโนโลยีด้านต่างๆ เช่น เทคโนโลยีการเกษตร อุตสาหกรรม การสื่อสารบันเทิง การคมนาคม การศึกษาที่สังคมไทยได้รับ อิทธิพลความเจริญด้านต่างๆ มาจากตะวันตก รวมทั้งองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้าน ทำให้บทบาทของเพลงในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากสิ่งที่ศิลปินเจตนาสร้างสรรค์ให้เป็นสิ่งบันเทิงแก่ชีวิตมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งนำมาแสดงเพื่อการอนุรักษ์ มากกว่าการเล่นเพื่อสนุกสนาน การเล่นเพลงปฏิพากย์ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เล่นเฉพาะโอกาสที่ได้รับเชิญแสดง และการสร้างสรรค์เพลงแทบไม่มี มีเพียงการจดจำของเก่ามาว่ากันเท่านั้น ซึ่งนับวัน ผู้สืบทอดก็มีจำนวนน้อยลง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพลงปฏิพากย์ ตำบลเขาทอง เป็นเพลงวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน ที่บอกวิถีชีวิตเกี่ยวกับการเล่นและสันตนาการของชาวตำบลเขาทองในอดีตเท่านั้น

ปราณี วงษ์เทศ (2521: 364) ได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัย ผลสรุปว่าส่วนใหญ่มีวิธีการศึกษาเพลงพื้นบ้านโดยวิธีจดจำ และบอกเล่าถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งพบว่ามีความเก่าแก่ถึงสมัย

รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี ซึ่งในชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง ชาวบ้านสามารถจดจำทำนองเพลงเดียวกันได้ ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่บ้าน และยังพบว่าเพลงและดนตรีพื้นบ้านยังสามารถสะท้อนสภาพชนบทในอดีตอีกด้วย

ดวงเดือน สดแสงจันทร์ (2544: 23-134) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพลงพื้นบ้านคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ ผลการศึกษาพบว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นผู้มีความเพียรพยายาม อุตสาหะมานะบากบั่นในการฝึก หัดร้องเพลงพื้นบ้านมาตั้งแต่เยาว์วัย และมีการฝึกหัดเพลงอื่นคู่กันไปด้วย ชีวิตช่วงหนึ่งได้ไปเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่ง สามารถตั้งวงดนตรีลูกทุ่งเป็นของตนเองจนมีชื่อเสียง จากนั้นได้หันกลับมาร้องเพลงพื้นบ้านและตั้งคณะเป็นของตนเอง ได้มีการพัฒนารูปแบบการแสดง เทคนิคการร้อง เนื้อหาของบทเพลง ตลอดจนพัฒนาด้านอื่นๆ จนมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของคนทั่วไป

เพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ มีลักษณะเดิมอยู่หลายประการ เพลงพวงมาลัยจะมีจังหวะค่อนข้างช้าและใส่ลีลาการร้องมาก เพลงเรือจะร้องยาวกว่าเพลงอื่น เพราะทำนองตอนท้ายของวรรคหลังเป็นทำนองบังคับ เพลงฉ่อยฝ่ายหญิงกับฝ่ายชายจะร้องทำนองต่างกัน เพลงเกี่ยวข้าวจะมีการร้องทวนในวรรคหลัง ส่วนเพลงอีแซวนั้น มีจังหวะเร็ว บทร้องจะมีจำนวนคำและสัมผัสในมากกว่าทุกเพลง หากร้องด้นกลอนสดก็ต้องเรียบคิดคำให้ได้

บทร้องที่แต่งโดยขวัญจิต ศรีประจันต์ จะมีถ้อยคำไพเราะมีการเลือกใช้คำที่สละสลวย เร็วและร้องให้ทันจังหวะ ซึ่งขวัญจิต ศรีประจันต์มีความถนัดเป็นพิเศษ เหมาะสมกับโอกาสต่างๆ เสียงร้องของขวัญจิต ศรีประจันต์ จะมีความก้องกังวานในตัวเอง ช่วงเสียงจะกว้างสามารถขึ้นสูงและลงต่ำได้มาก ท่วงทำนองในการร้องจะออกสำเนียงภาษาถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี มีการใช้เทคนิคและลีลาการร้องทั้งการเอื้อนและการออกเสียงคำร้องต่างๆ มีศิลปะในการใช้มุขตลกไม่หยาบคายแสดงถึงความมีชั้นเชิงในการเล่น

วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2536: 687-688) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงพวงมาลัยโดยศึกษาในเขตอำเภอดู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า เพลงพวงมาลัยมีที่มาจากการใช้ภาษาพูดของคนในชีวิตประจำวัน นิยมเล่นกันมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึงปัจจุบัน ลักษณะของเพลงพวงมาลัยมี 2 รูปแบบ คือ เพลงพวงมาลัยชนิดสั้น ที่ใช้เป็นเพลงปรับในการเล่นกีฬาพื้นบ้าน และเพลงพวงมาลัยชนิดยาว ที่เล่นเป็นชุดเหมือนเพลงปฎิพากย์ทั่วไป เล่นเป็นวงกลมอยู่ฝ่ายละครึ่งวงกลมร้องโต้ตอบกัน เนื้อหาที่ใช้เล่นจะเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสีหรือการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ เพลงพวงมาลัยนี้ยังช่วยสร้างความบันเทิงให้กับสังคมซึ่งได้จาก เนื้อหา กระบวนการเล่น ท่วงทำนอง จังหวะ เสียงร้องและสำนวนโวหาร การร้องเพลงพวงมาลัยจะขึ้นต้นด้วย “เออระเหย...” และลงท้ายด้วยคำว่า “เออ” มีทำนองเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบ

ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาสนา หนองเพียน (2547: 54-56) ได้ศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี ผลสรุปของการวิจัยมีดังนี้

การศึกษาองค์ประกอบของเพลงอีแซวพบว่ามีองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ ผู้แสดงการแต่งกาย เครื่องดนตรี บทร้อง ทำรำและลักษณะคำประพันธ์โดยแจกรายละเอียดได้ว่าผู้แสดงมี 2 ประเภท ได้แก่ พ่อเพลงแม่เพลงและลูกคู่

การแต่งกายของผู้แสดงที่เป็นพ่อเพลงในอดีตแต่งกายแบบธรรมดา คือ ใส่กางเกง สวมด้วยเสื้อ ม่อฮ่อม มีผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่มีการแต่งหน้า แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงมีการแต่งหน้า แต่งกายด้วยเสื้อ คอกลมแขนสั้น มีลวดลายสวยงาม หรือลายดอกสีสดๆ นุ่งโจงกระเบนสีต่างๆ ให้เกิดความสวยงาม (ตามความเหมาะสม) ทับเสื้อ มีผ้าขาวม้าคาดเอว แม่เพลงในอดีตใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก นุ่งผ้าถุงหรือโจงกระเบน แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาสวมเสื้อลูกไม้ เสื้อคอกลม คอวี หรือคอปกแขน กระบอกปล่อยชายเสื้อทับผ้านุ่งโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงิน เข็มขัดนาก หรือเข็มขัดทองตามฐานะ สวมเครื่องประดับ ไม่สวมรองเท้า

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซวในอดีตใช้กรับ ฉิ่ง และตะโพน ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้นแต่คณะเพลงอีแซวยังใช้เครื่องดนตรีแบบเดิมๆ บางคณะใช้รำมะนาเหมือนการแสดงลำตัดผสมผสานกับเครื่องดนตรีใหม่ บทร้อง ได้แก่ บทไหว้ครู บทเกริ่น บททวยพรและบทลา

ทำรำมี 2 ท่า คือ ทำรำของพ่อเพลงแม่เพลง และทำรำของลูกคู่ ลักษณะคำประพันธ์เป็น กลอนหัวเดียว

กลิ่นผกา ทับทิมธงไชย (2547: 36-100) ได้ศึกษาเพลงโคราช พบว่า เพลงโคราช หมายถึง เพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการร้องกลอนโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยไม่ใช้ดนตรี แต่ใช้การปรบมือและกระทืบเท้าเป็นการให้จังหวะประกอบการร้องซึ่งได้มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณและเป็นที่นิยมกันมากในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ได้มีการพัฒนารูปแบบการเล่นเป็นมาตรฐานเดียวกันคือ ในการร้องเพลงโคราชนั้น จะร้องกลอนเพลง เรียงลำดับมี 17 ประเภทเสมอ การแต่งกายทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมีเอกลักษณ์เฉพาะ นอกจากนั้น เพลงโคราชยังมีการพัฒนาเป็นเพลงโคราชชิง ซึ่งเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไปและจากการรวบรวมเพลงโคราช คณะสุธี หนองไผ่ ผู้วิจัย ศึกษากลอนเพลงของคณะสุธี หนองไผ่ ซึ่งมีเนื้อหาคำกลอนไปตามแบบแผนของการเล่นเพลงโคราชทั้ง 17 ประเภท ต่อลักษณะคำกลอนมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกับคณะอื่น คือ เป็นกลอนขอเพลงเรียงลำดับ

สุนทร แสนหมื่น (2549: 36-147) ได้ศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านที่มีลักษณะเป็นเพลงร้อง โดยศึกษาเพลงปรบไก่ออนข้อยของบ้านหมู่ที่ 2 ตำบลลาดโพธิ์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีเหลืออยู่เพียงคณะเดียวเท่านั้น โดยลักษณะการแสดงมีขั้นตอนที่แน่นอน คือ มีการโหมโรง บูชาครู

บทเบิกด้าน บทไหว้ครู บทเชิญเจ้า บทเกริ่น บทประ บทร้องเพลงเบ็ดเกร็ด การแสดงเพลงเรื่อง และ บทลา บทร้องและทำนองที่ใช้ มีทั้งมีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ โดยจะร้องไปตามทำนองที่สืบทอดกัน มาโดยวรรณกรรมแบบปากเปล่า หรือที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” เนื้อร้องเป็นถ้อยคำพื้นเมือง เป็นกลอนแดง หรือคำสองแง่สองง่ามที่มีการเปรียบเทียบเรื่องเพศเป็นส่วนใหญ่ และด้วยการร้องเพลงปรบไต่ดอนช้อย เป็นการแสดงที่มีการเปรียบเทียบเรื่องเพศเป็นส่วนใหญ่ และด้วยการร้องเพลงปรบไต่ดอนช้อยเป็นการแสดงที่มีรูปแบบพิเศษกว่าการแสดงพื้นบ้านชนิดอื่น คือมีการใช้วงดนตรีไทยมาบรรเลงประกอบการแสดง จึงทำให้มีความศักดิ์สิทธิ์และน่าชมมากขึ้น และประการสุดท้ายพบว่า สังคมของชาวชนบท หมู่บ้านดอนช้อยยังมีความเชื่อในเรื่องอิทธิฤทธิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ว่าจะต้องสืบทอดการแสดงเพลงปรบไต่ดอนช้อยไป มิฉะนั้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือพ่อปู่จะพิโรธ ทำให้มีอันเป็นไปต่างๆ นานา

จุฑามาศ เทพธัญญ์ (2547: 26-139) ได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านไทยเบิ้ง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบว่า ในสองตำบลของอำเภอพัฒนานิคม มีชาวบ้านที่สามารถจดจำและรวบรวมเพลงได้ดังนี้ ตำบลโคกสูง รวบรวมเพลงไว้ 10 เพลง ตำบลดีลังรวบรวมเพลงไว้ 11 เพลง ซึ่งบทเพลงทั้งหมดนี้ไม่มีดนตรีประกอบคำร้อง และลักษณะคำประพันธ์เพลงจะไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ผู้ขับร้องจะยึดหลักคำคล้องจองเสียมากกว่า ซึ่งคำร้องบางคำก็ไม่มีความหมาย ในบทเพลงดังกล่าวจะมีจังหวะในตัวเอง ขึ้นอยู่กับผู้ร้องเท่านั้น เป็นเพลงที่มีจังหวะช้าๆ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวะทางดนตรีไทยก็คืออัตราจังหวะ 2 ชั้น ที่มีความช้าเร็วปานกลาง มีพิสัยของเสียงอยู่ในระดับเสียงโดต่ำถึงโดสูง

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยเพลงของชาวมอญที่สายสุนีย์ ขาวปลื้ม (2544: 130) ได้ศึกษาเพลงรำผีมอญของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี เป็นที่น่าสังเกตว่าเป็นเพลงที่มีชื่อว่า “เพลงรำผีมอญ” แต่ไม่ได้กล่าวถึงการรำไว้ จึงไม่ทราบว่ามี การรำประกอบด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องของดนตรีและโครงสร้างของบทเพลงเท่านั้น จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า เพลงรำผีมอญนั้น ดนตรีที่ใช้เป็นการผสมวงดนตรีแบบเดิมของมอญกับวงดนตรีมอญในปัจจุบันเข้าด้วยกัน ซึ่งมีการแบ่งประโยคเพลงตามลักษณะทำนองเพลงจากความรู้ถึงการฟัง คือมี 4 ห้องเพลงเป็น 1 วรรคเพลง 8 ห้องเพลงเป็น 1 ประโยคเพลง และเมื่อบรรเลงจนครบจังหวะหน้าทับที่กำหนดและทำนองเพลงจบอย่างสมบูรณ์จะนับเป็น 1 ท่อนเพลง ในเรื่องของบันไดเสียงพบว่าเพลงรำผีมอญทั้ง 8 เพลง มีบันไดเสียงที่บรรเลงสลับกันไปมาจำนวน 4 บันไดเสียง คือ บันไดเสียงโด บันไดเสียงฟา บันไดเสียงทีและบันไดเสียงซอล ในบางเพลงจะพบ 2 บันไดเสียง ในบางเพลงจะพบ 3 บันไดเสียงก็มี ส่วนเรื่องกระบวนจังหวะพบว่าทำนองเพลงมอญของเดิมจะมีทำนองห่างๆ ไม่กระชั้นเหมือนปัจจุบัน ในปัจจุบันมีการตกแต่งเสียงตัวโน้ตให้มีเสียงมากกว่าเดิมจนทำให้ลักษณะการบรรเลงที่เรียกว่า มือฆ้องมอญรูปแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในทำนองเดียวกัน ศรัญญา บุญลาโก (2548: 26-202) ได้ศึกษาเพลงมอญรำ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีความแตกต่างกันที่กรณีนี้การรำประกอบ จากการศึกษาวิจัยพบว่า เพลงมอญรำเป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการใช้ปี่พาทย์มอญเล่นประกอบมอญรำ หรือรำมอญ เป็นการแสดงที่ถ่ายทอดมากันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ใช้แสดงในโอกาสต่างๆ ของประเพณีชาวมอญ โดยยึดแบบแผนเดิมจากการรำของชาวมอญโบราณ มีลักษณะการรำ ผู้รำจะเกี้ยวพาราสีกัน ล้อมด้วยดอกไม้ ทัดดอกไม้สดที่หู สวมเสื้อแขนกระบอกคอกลม นุ่งผ้าถุงทางลงหรือขึ้นมีเชิง ส่วนในเรื่องของการวิเคราะห์เพลงพบว่า มีการแบ่งประโยคเพลงตามลักษณะทำนองเพลงจากความรู้สึกการฟัง คือมี 4 ห้องเพลงเป็น 1 วรรคเพลง 8 ห้องเพลงเป็น 1 ประโยคเพลงและเมื่อบรรเลงจบครบจังหวะหน้าทับที่กำหนดและทำนองเพลงจบอย่างสมบูรณ์จะนับเป็น 1 ท่อนเพลง ในเรื่องของบันไดเสียงพบว่าเพลงมอญรำของชาวมอญทั้ง 13 เพลงมีบันไดเสียงจำนวน 4 บันไดเสียง คือ บันไดเสียงโด บันไดเสียงฟา บันไดเสียงทีและบันไดเสียงซอล ในบางเพลงจะพบ 2 บันไดเสียง ในบางเพลงจะพบ 3 บันไดเสียงก็มี ในการเปลี่ยนบันไดเสียงแต่ละครั้งจะพบว่ามีโน้ตในบันไดเสียงและโน้ตเสียงจนวนั้นๆ มาเป็นตัวเชื่อม ทำให้เกิดความกลมกลืนของเสียง บางครั้งพบว่ามี 2 บันไดเสียงในวรรคเดียวกันและมีการเปลี่ยนบันไดเสียงในวรรคต่อไป ส่วนเรื่องกระบวนจังหวะพบว่า ทำนองเพลงมอญของเดิมจะมีทำนองห่างๆ ไม่กระชั้นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเพลงมอญ การเคลื่อนที่เป็นการเคลื่อนที่ของระดับเสียงหนึ่งไปยังระดับเสียงหนึ่งหรือต่างบันไดเสียงของทุก 2 ห้องเพลง เมื่อเกิดลักษณะทำนองการเคลื่อนที่ที่รูปแบบใดมากที่สุด รูปแบบนั้นจะเป็นลักษณะเฉพาะของเพลงนั้นๆ ซึ่งหมายถึงลักษณะการเคลื่อนที่เฉพาะของบทเพลง

จุฑามณี บำรุงมอญ (2550: 28-101) ได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า เพลงพื้นบ้านท่าโพเป็นเพลงที่มีการร้องเล่นกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีการถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะจากพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่า โดยมีคุณยายบุญเรือน สุพรรณ เป็นผู้ถ่ายทอดและมีการฝึกหัดกันเป็นกลุ่ม บทเพลงที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานี้มีจำนวน 5 เพลงคือเพลงพินฐาน เพลงชักเย่อ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงกรุ่นและเพลงโลม ซึ่งทำให้พบลักษณะที่สำคัญคือ มีลักษณะเหมือนเพลงปฎิพากย์ทั่วไป แต่มีเอกลักษณ์โดดเด่นตรงที่มีการใช้ท่ารำตามบทร้อง ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียวเป็นส่วนใหญ่มักมีการสัมผัสนอกสัมผัสใน สำหรับเนื้อหาของเพลงเป็นการเกี่ยว พาราสีกันของหนุ่มสาว และกล่าวถึงเรื่องของชีวิตความเป็นอยู่ในวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนเรื่องทำนอง มีลักษณะของการร้องซ้ำทำนองโดยลูกคู่ ระดับเสียงขึ้นอยู่กับระดับเสียงของผู้ร้องและเสียงของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำร้อง

อรรรรณ บรรจงศิลป์ และคณะ (2534: 231) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุด ดุริยางคศิลป์ พบว่าการร้องเพลงนั้นเป็นการแสดงชั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อถ่ายทอด

ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ การร้องเพลงสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์ได้ชัดเจนกว่าเสียงดนตรี เพราะการร้องเพลงมีการเชื่อมโยงกับภาษา ได้แก่ คำร้อง ซึ่งมีความหมายที่เฉพาะเจาะจง และถึงแม้การร้องนั้นจะไม่มีคำร้อง เสียงก็ยังสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์แก่ผู้ฟังได้ เนื่องจากเสียงร้องมีคุณลักษณะพิเศษซึ่งประกอบด้วยทำนอง จังหวะ รวมทั้งคุณภาพเสียงร้องและลีลาการร้องที่ต่างจากการอ่านหรือพูด ดังนั้นการร้องเพลง จึงเป็นศิลปะที่สามารถดึงดูดให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกอ่อนไหวและมีอารมณ์ต่อเสียงนั้นได้

ภากร เซาร์ขุนทด (2546: 23) ได้ศึกษาวิจัย เพลงพื้นบ้านนครไทยบ้านหนองน้ำสร้าง ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ได้ให้ข้อมูลพื้นฐานทางมานุษยดุริยางควิทยาวัฒนธรรมของบ้านหนองน้ำสร้างว่านักภูมิศาสตร์ได้กล่าวสนับสนุนนักมานุษยดุริยางควิทยาว่า “วิถีชีวิต” ย่อมต้องมีความสัมพันธ์หรือเป็นไปตามเงื่อนไขของพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ในอดีต คนในท้องถิ่นรู้จักวิชาภูมิศาสตร์โดยมิได้จำจากโรงเรียน นอกจากรู้ทำเลที่ตั้งทิศเหนือ ใต้ ตะวันออก และตะวันตกแล้ว คนในพื้นที่ยังมีความรู้เรื่องสภาพท้องที่หรือสถานที่เป็นอย่างดี มีการปรับปรุงรูปแบบการประกอบอาชีพให้เข้ากับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ โดยไม่ละทิ้งถิ่นฐานที่ตนอาศัยอยู่ไปสู่สภาวะแวดล้อมที่ห่างไกลธรรมชาติ วิชาภูมิศาสตร์จึงทำให้เราเข้าใจและรู้จักท้องถิ่น ชุมชน ตลอดจนวิถีชีวิตของตนเองทราบเท่าที่ชีวิตมนุษย์ต้องอยู่กับพื้นที่ตั้งแต่เกิดจนตาย การขาดความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์จึงทำให้ขาดความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ทำให้ได้รับความรู้จากงานวิจัยเล่มนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับแผนที่ชุมชนว่าเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง

ศศิธร สมัยกุล (2547: 27-161) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงรำโทน : กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี ทำการศึกษาเปรียบเทียบเพลงรำโทนของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล และตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม ผลการศึกษาพบว่า เพลงรำโทนของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล และตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม ผลการศึกษาพบว่า เพลงรำโทนของทั้ง 2 ตำบลที่ได้รับการเก็บรวบรวมข้อมูลมีเพื่อใช้ร้องเล่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีความสามัคคี สร้างความสนุกสนานทั้งยังได้รับความนิยมสูงสุดในช่วงสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในอดีต อีกทั้งยังต้องการเชิดชูให้รำโทนเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ นอกจากนั้นยังกล่าวถึงลักษณะของเพลงรำโทน โอกาสที่ใช้การแต่งกาย เครื่องดนตรี ฉันทลักษณ์ของบทเพลงที่มีรูปแบบที่แน่นอน มาตรฐานเสียงและรูปแบบของบทเพลง

นอกจากนี้ นวรัตน์ นักเสียง (2551: 44-141) ได้ศึกษาวิจัย เพลงขอทาน จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า เพลงขอทาน เกิดขึ้นในจังหวัดจันทบุรีภายหลังจากการตั้งถิ่นฐานเพียงไม่นาน โดยเกิดจากการรับและถ่ายทอดท่วงทำนองทางวัฒนธรรม ทั้งคนกลุ่มดั้งเดิมและคนกลุ่มใหม่ ที่มีความเชื่อในเรื่องของพิธีกรรม ศาสนพิธี ขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน ตลอดจนการดำรงชีวิตในวิถีชีวิตแบบ

เดียวกัน มีภาษาถิ่นพื้นเมืองปรากฏอยู่บ้าง และบทเพลงจะบันทึกภาพและสะท้อนภาพสังคมอันเป็นพื้นถิ่นของตนไว้ ดำรงความเป็นพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรีไว้อย่างชัดเจน ทั้งยังเชื่อว่าเกิดจากการเชื่อมโยงวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจากจังหวัดใกล้เคียง ดังนั้นวัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างจะมีการผสมผสานกลมกลืนกัน ทำให้เกิดความหลากหลายมากขึ้นในจังหวัดจันทบุรี จำนวนพ่อเพลงและแม่เพลงทั้งหมดมี 6 ท่าน โดยแบ่งประเภทออกตามวัตถุประสงค์ของผู้เล่น คือ เพื่อการหาเลี้ยงชีพและเพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ ซึ่งเพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ยังแบ่งออกเป็นการร้องแบบดั้งเดิมและการร้องแบบประยุกต์

เครื่องดนตรีที่นำมาใช้ พ่อเพลงแม่เพลงจะใช้ตามความถนัด ส่วนมากเป็นเครื่องกำกับจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง และโพน บางท่านมีเครื่องดนตรีที่ถนัดเล่นประกอบการร้อง โดยการใช้เล่นเลียนเสียงร้อง เล่นสลับการร้อง เล่นคลอเสียงร้อง และเมื่อนำทำนองเพลงอื่นๆ มาประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีที่ใช้มีระนาด ซอด้วง และซออู้ เนื้อร้องส่วนใหญ่เป็นเรื่องชาดก นอกเหนือจากนั้นมีการด้นกลอนสดๆ ที่ผู้ร้องสามารถสอดแทรกคติสอนใจเข้าไปได้ ส่วนกลอนประเภทที่ใช้โดยมากเป็นกลอนหัวเดียวสำหรับกลอนสี่และกลอนแปดใช้ในกรณีร้องกับเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยมีแนวคิดว่าการศึกษาลักษณะการแสดงเพลงขอทานของครูประทีปไพโรจน์ ในแนวทางของมานุษยวิทยามusicology (Ethnomusicology) น่าจะกระทำได้ เนื่องจากได้แนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยในเรื่องทั้งในแนวมานุษยวิทยามusicology และดุริยางควิทยา เพียงแต่นำสองอย่างนี้มาวิเคราะห์และเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กัน ก็จะเกิดองค์ความรู้ใหม่ อาทิเช่น รูปแบบของการเล่นเพลงขอทานของครูประทีป สุขใสภา ลักษณะเด่น องค์ประกอบการเล่น ตลอดจนท่วงทำนองของเพลงขอทานแต่ละเพลง การใช้เทคนิคลีลาต่างๆ ในการร้องและการแสดงเพลงขอทาน อันน่าจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาคือผู้ที่สนใจในเรื่องของเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทานต่อไป

บทที่ 3

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้วิธีการทางมานุษยดุริยางควิทยา เพื่อศึกษาชีวประวัติและวิถีชีวิตการเป็นศิลปินพื้นบ้านด้านการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภาและศิษยาภิเษกหัตถ์ทำนองเพลงขอทานและเพลงอื่นๆ ที่ครูประทีป สุขโสภา ใช้ร้องเล่นในปัจจุบัน โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการออกภาคสนาม ใช้วิธีการสังเกตสัมภาษณ์ ส่วนในการวิเคราะห์ทำนองร้องเพลงขอทานนั้น ได้นำหลักและทฤษฎีในการวิเคราะห์เพลงไทยมาใช้ด้วย โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. กำหนดแหล่งข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ไปทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1.1 แหล่งข้อมูลด้านเอกสารการสัมภาษณ์

- บ้านครูประทีป สุขโสภา เลขที่ 82/9 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย
- โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2
- ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
- ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสุโขทัย
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
- หอสมุดแห่งชาติ
- หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา จังหวัดนครปฐม
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย

1.2 แหล่งข้อมูลจากการลงภาคสนาม

- บ้านครูประทีป สุขโสภา เลขที่ 82/9 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย
- โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2
- ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
- วัดคู้วารี อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย

1.3 แหล่งข้อมูลที่ได้จากเครื่องโสตทัศนูปกรณ์

ในการศึกษาค้นคว้า เพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อบันทึกเก็บข้อมูล ทั้งข้อมูลภาพและข้อมูลเสียงเพื่อให้ได้ผลทางด้านคุณภาพและปริมาณที่ตรงตามขั้นตอนของการแสดงที่เป็นรายละเอียด ซึ่งได้แก่

- กล้องถ่ายภาพนิ่ง
- กล้องถ่ายทำวิดีโอภาพเคลื่อนไหว
- เครื่องบันทึกเสียง

จากนั้นนำทำนองเพลงมาจากแถบบันทึกเสียงที่ได้บันทึกไว้แล้ว และจากการลงภาคสนามมาวิเคราะห์ต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาใช้เพื่อประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูลที่น่ามาจากเอกสารต่างๆ และข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาแบ่งแยกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านเอกสารต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเพลงขอทาน ได้แก่

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติชีวิตของครูประทีป สุขโสภา ได้ศึกษาจากหนังสือที่มีผู้รวบรวมไว้และจากเว็บไซต์ต่างๆ

2.1.2 เอกสารเกี่ยวกับเพลงขอทานและเพลงพื้นบ้านจากหนังสือจากหนังสือ ตำราวารสารและบทความต่างๆ

2.1.3 เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางด้านวัฒนธรรม รม ศึกษาจากเอกสารประกอบการศึกษาวิชาพื้นฐานทางมานุษยวิทยาควิทยาภาควัฒนธรรมและวัฒนธรรมกับการพัฒนา

2.1.4 เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางด้านดนตรีไทย ศึกษาจากหนังสือดนตรีไทยวิเคราะห์ การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย หลักคีตศิลป์ เทคนิคการขับร้องเพลงไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ดนตรีไทยและทางร้อง

2.2 ข้อมูลจากการลงภาคสนาม

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่บ้านของครูประทีป สุขโสภา โดยได้ติดต่อกับครูประทีป สุขโสภา เก็บข้อมูลทั้งทางด้านส่วนตัว วิธีการแสดง ได้สัมภาษณ์ครูประทีป สุขโสภา และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาวิธีการตีรับสองคู่ชนิดกลมกับครูประทีป สุขโสภา นอกจากนี้ยังได้เดินทางไปดูการแสดงของคณะตามสถานที่ต่างๆ ตลอดจนบันทึกภาพในขณะทำการ

แสดง และบันทึกเสียงการแสดง ขณะเดียวกันก็ใช้วิธีการสังเกตและซักถามขั้นตอน วิธีการต่างๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มแสดง ผู้วิจัยได้เดินทางไปชมการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุโขโสภา ตามสถานที่ต่างๆ ดังนี้

1. บ้านครูประทีป สุโขโสภา เลขที่ 82/9 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย วันที่ 28 ธันวาคม 2551

2. ทรัพย์ไพรวัลย์รีสอร์ท จังหวัดพิษณุโลก วันที่ 31 ธันวาคม 2551

3. ร้านอาหารวิเศษวัย น้ำใส จังหวัดกำแพงเพชร วันที่ 3 มกราคม 2552

4. บ้านครูประทีป สุโขโสภา เลขที่ 82/9 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย วันที่ 15 เมษายน 2552 และวันที่ 15 เมษายน 2553

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูประทีป สุโขโสภา เกี่ยวกับข้อมูลในด้านต่างๆ ทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดง รวมทั้งได้สัมภาษณ์สมาชิกในคณะครูประทีป สุโขโสภา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านอื่นๆ และใช้วิธีการสังเกตขั้นตอนการเล่น รูปแบบต่างๆ การจัดการในคณะและด้านต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบในการทำวิจัย

2.3 ข้อมูลจากภาพถ่าย แถบบันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว

ผู้วิจัยได้นำภาพถ่ายของครูประทีป สุโขโสภา ที่ได้เคยบันทึกไว้ในโอกาสต่างๆ และที่ผู้วิจัยได้บันทึกในขณะที่ทำการวิจัย มาประกอบในการ ศึกษา ได้บันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหวจากการสัมภาษณ์และจากการแสดงในโอกาสต่าง ๆ ที่ครูประทีป สุโขโสภา ได้บันทึกไว้เพื่อใช้ในการเผยแพร่ มาประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้ด้วย เมื่อได้ข้อมูลต่างๆ มาแล้ว ผู้วิจัยได้ถอดข้อความต่างๆ จากแถบบันทึกเสียง นำ มาจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสะดวกในการเรียบเรียงและบันทึกโน้ต ในขั้นตอนต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลต่างๆ มาแล้ว ผู้วิจัยได้จัดแยกประเภทข้อมูลและทำการศึกษาวิเคราะห์ในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 ด้านชีวประวัติและผลงานของครูประทีป สุโขโสภา

- ศึกษาประวัติของครูประทีป สุโขโสภา
- การศึกษา
- การทำงาน
- ชีวิตการแสดงเพลงขอทาน
- รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ เกียรติยศที่ได้รับ
- ผลงานการแต่งเพลงขอทานและเพลงต่างๆ

3.2 ด้านอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทาน

3.2.1 ศึกษาองค์ประกอบในการแสดงเพลงขอทาน

- โอกาสในการแสดงเพลงขอทาน
- เวที ฉาก แสง เสียง
- เครื่องดนตรี
- พาหนะในการเดินทาง
- เครื่องแต่งกาย
- เวลาที่ใช้ในการแสดง

3.2.2 ศึกษารูปแบบการแสดง

- การเตรียมตัวก่อนการแสดง
- การไหว้ครู
- การเริ่มแสดง
- ขณะทำการแสดง
- การแทรกมุขตลกต่างๆ
- การส่งท้ายการแสดง

3.3 ด้านทำนองเพลงขอทานและเพลงอื่นๆ ที่ใช้ในการแสดง

ศึกษาทำนองเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา

- บันทึกทำนองเพลงขอทานโดยเขียนเป็นรูปโน้ตเพลงไทยและสากล
- วิเคราะห์ทำนองเพลงขอทานในด้านรูปแบบ โครงสร้างของบทเพลง เสียงของลูกตกกลุ่มเสียงโน้ตที่พบในแต่ละเพลง รูปแบบจังหวะ รูปแบบทำนอง
- การใช้เทคนิคต่างๆ ในการร้อง ตลอดจนการเล่นคำต่างๆ

4. การนำเสนอข้อมูล

ในการนำเสนอข้อมูลของผลการวิจัยทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้นำ เสนอด้วยการเขียนแบบ พรรณนาวิเคราะห์โดยแบ่งเป็นบทเพื่อสะดวกในการศึกษาและทำความเข้าใจ ตามหัวข้อดังนี้

- 4.1 บทนำ
- 4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4.3 วิธีการศึกษาค้นคว้า
- 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ชีวประวัติและผลงานของครูประทีป สุขโสภา

ครูประทีป สุขโสภา เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดในด้านเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทาน เป็นผู้ที่มีความสามารถเฉพาะตัวหลายด้าน และเป็นผู้ที่อนุรักษ์และสืบทอดเพลงพื้นบ้านอย่างแท้จริง จนได้รับเกียรติให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขานันทนาการปี พ.ศ. 2535 จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ปัจจุบันครูประทีป สุขโสภา ก็ยังคงแสดงเพลงพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงขอทานเพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ และยังได้ถ่ายทอดเพลงขอทานไว้ให้ลูกศิษย์มากมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวและชีวิตการแสดง ของครูประทีป สุขโสภา โดยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การจดบันทึกและจากเอกสารต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ชีวิตส่วนตัว

ครูประทีป สุขโสภา เกิดเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2489 ปัจจุบันอายุ 63 ปี นับถือศาสนาพุทธ บิดาชื่อนายกมล สุขโสภา มีอาชีพรับราชการบำนาญ มารดาชื่อนางประคอง สุขโสภา มีอาชีพแม่บ้าน ครูประทีปเป็นบุตรคนที่2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน คือ

1. นายเทพศิริ สุขโสภา อาชีพศิลปินอิสระ
2. นายประทีป สุขโสภา อาชีพรับราชการครู
3. นางทัศนีย์ คุ่มแสงเทียน อาชีพรับราชการครู
4. นายทินกร สุขโสภา (ถึงแก่กรรม)

ครูประทีป สุขโสภาสมรสกับนางพรทิพย์ สุขโสภา อาชีพรับราชการ ไม่มีบุตร ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 82/8 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย เบอร์โทรศัพท์ 055-911212

การศึกษา

ปี พ.ศ.2495 ครูประทีป สุขโสภา ได้เริ่มเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนวัดคู้งวารีอำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 และเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนสุวรรณควิทยาในระดับชั้นมัธยมศึกษา และเข้าศึกษาจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคมอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ต่อจากนั้นก็เข้ารับการศึกษาที่วิทยาลัยครูพิษณุโลกจนสำเร็จการศึกษาได้วุฒิ.บศ. ด้วยความที่เป็นผู้มีความมานะอุตสาหะในด้านการศึกษได้ไปศึกษาด้วยตนเองจนสำเร็จการศึกษาได้วุฒิ.มศ. หลังจากนั้นเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจังหวัดพิษณุโลกจนสำเร็จการศึกษาได้วุฒิ.บศ

ภาพประกอบ1 เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อปีพ.ศ. 2518

ส่วนการศึกษาทางด้านเพลงพื้นบ้านและด้านดนตรีนั้นเริ่มขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2496 ขณะมีอายุประมาณ 7-8 ขวบ ได้ไปเที่ยวงานลอยกระทงกับพ่อที่วัดสว่างอารมณ์ อำเภอสวรรคโลก ได้เห็นวงดนตรีหนึ่งใช้รับชนิดกลมสองคู่และใช้เท่าตีจึงกำกับจังหวะ พร้อมกับการขับขานนิทานพื้นบ้านสารพัดเรื่อง มาทราบภายหลังว่าคนผู้นั้น คือพ่อเพลงคนหนึ่ง ซึ่งเคยเล่นอยู่ในวงซอแห่งเดียวใกล้ เป็นพ่อเพลงที่โด่งดังมากของชาวสวรรคโลก เมื่อซอแห่งเดียวเสียชีวิตไปแล้ว แกจะออกไปเล่นวงเพื่อหาเงินไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับซอแห่งเดียวครั้งเสมอมา การขับทำนองเพลงประกอบการตีรับ อย่างคล่องแคล่วและสนุกสนานของวงดนตรีนั้น ทำให้เกิดความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง ครูประทีปสามารถจำคำร้อง ทำนอง วิธีเล่น แล้วจึงนำมาฝึกหัดได้อย่างชำนาญ แม้จะถูกมองจากคนบางกลุ่มว่าเป็นของคนชั้นต่ำ แต่ครูประทีปกลับมองเห็นว่าเป็น “ศิลปะชั้นยอด”

เมื่ออายุ 9 ขวบ ครูประทีปหัดเป่าขลุ่ยและหีบเพลงปากได้ด้วยตนเองโดยไม่มีใครสอน เมื่อเริ่มเข้าเรียนชั้น ม.1 ที่โรงเรียนสวรรค์วิทยา เริ่มฝึกหัดเครื่องดนตรีสากลและดนตรีไทยกับครูวิเชียร กงเรือ เมื่อพ่อกับแม่รู้เข้า ก็พยายามกีดกันไม่ให้เล่น เพราะจะทำให้เสียการเรียนเป็นได้เลื่อนและไม่มื่อนาคต แต่ก็พยายามแอบหนีไปฝึกหัดโดยไม่ให้ พ่อกับแม่รู้อยู่เป็นประจำ จนกระทั่งสามารถเล่นร่วมกับรุ่นพี่และได้เข้าเล่นในวงเป็นคนแรกของรุ่น ได้ออกแสดงร่วมกับวงดนตรีทั้งไทยและสากล และเป็นกองเชียร์ร่วมนานๆ ตลอดทั้งงานแห่ต่างๆ มาตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี ในวันปิดภาคเรียนทุก

ครั้ง จะออกหารายได้ด้วยการขายไอศกรีมโดยการเดินและขี่จักรยาน ตระเวนไปตามหมู่บ้านต่างๆ ได้พบเห็นการ ละเล่นพื้นบ้านนานาชนิด เมื่อมีงานบุญหรืองานนักขัตฤกษ์ ทำให้ได้รับการส่งเสริม ประสพการณ์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ต่อมาได้เข้าเรียน ป.กศ. ที่วิทยาลัยครูพิษณุโลก ก็ได้เล่นดนตรีไทยกับอาจารย์วัด แก่นจันทร์ จนกระทั่งเมื่อบรรจุเข้ารับราชการครูประจำที่ ก็ยังคงเล่นทั้ง ดนตรีไทยและสากล ออกตระเวนเล่นิทานเพื่อสร้างห้องสมุดตามหมู่บ้าน สอนนักเรียนและฝึกหัด ชาวบ้านเล่นเพลงพื้นบ้านอยู่เสมอ จึงเกิดความคิดที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านบางอย่างที่สูญ หายไปแล้ว เช่น เพลงขอทาน ให้กลับมาอีกครั้ง

บุคลิกลักษณะ อุปนิสัยและการดำรงชีวิต

ครูประทีป สุขโสภา เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป ทั้งในวง การศึกษาทุกระดับ วงการบันเทิง ธุรกิจ วงราชการ ตลอดจนพระสงฆ์ ชาวบ้านและลูกศิษย์ ทั้งหลายว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเล่นเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทานซึ่งมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัวด้วยการใช้รับสองคู่ชนิดกลมเป็นเครื่องประกอบจังหวะ และด้านอื่นๆ อีกหลายอย่างทั้ง ทางด้านการพูดการแสดง การเป็นครูสอนลูกศิษย์ การเล่นเครื่องดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี ปฏิภาณไหวพริบที่เป็นเลิศในด้านการแต่งกลอน สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากบุคลิกลักษณะ อุปนิสัยและ การดำรงชีวิต ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

บุคลิกลักษณะและอุปนิสัย

ครูประทีป สุขโสภา มีรูปร่างสมส่วน ผิวสี สูงประมาณ 175 เซนติเมตร เป็นคนสุภาพ เรียบร้อย มีความจริงใจไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เป็นคนจิตใจดี โอบอ้อมอารี มีน้ำใจ มีเมตตา รัก สัตว์ มีความเป็นกันเองกับบุคคลทุกชนชั้น รักความยุติธรรม เป็นที่พึ่งพาของญาติ ศิษย์ มิตรสหาย และชอบช่วยเหลือสังคม สุขุมรอบคอบ ปฏิบัติตนอยู่ในคุณธรรมของพรหมวิหารสี่มาโดยตลอด ไม่ดื่ม สุรา ไม่สูบบุหรี่และไม่เล่นการพนัน เป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลทั่วไป เป็นที่รักของเพื่อนครูและ ชาวบ้าน บุคลิกน่าเกรงขามเพราะเป็นคนค่อนข้างเยียบ ไม่ค่อยพูด มาดขรึมดูน่ากลัว แต่เวลาทำ การแสดงมีอารมณ์ขัน กล้าแสดงออกและเป็นกันเองกับทุกคน อีกทั้งเป็นคนกตัญญู ไม่เคยลบหลู่ผู้มี พระคุณ

การดำรงชีวิต

ตั้งแต่ครั้งยังเด็กครูประทีป สุขโสภา เป็นผู้ที่ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย สมถะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟูมเฟื่อย อยู่อย่างกินง่าย และเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวในสมัยนั้นค่อนข้างยากจน เงินที่พ่อแม่หามาได้ส่วนใหญ่ก็จะส่งให้พี่ชายเรียนหนังสือ ทำให้ในวันเสาร์- อาทิตย์ครูประทีปต้องไป ขายไอศกรีม หลอดตามงานวัด แท่งละ 10 สตางค์ เดินขายไปแะดูเขาร้องเล่นเพลงพื้นบ้าน จน บางครั้งดูเพลินจนลืมขายไอศกรีมไปเลยก็มี กลับมาบ้านก็หัดร้องหัดรำ สิ่งเหล่านี้ทำให้ครูประทีปซึม

ขับและฝังเข้าไปในสายเลือด นอกจากนี้ครูประทีปยังมีพรสวรรค์ในด้านดนตรีเป็นอย่างมาก ซึ่งครูประทีปสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ทั้งดนตรีไทยและสากล เช่น ฆานาด ซอด้วง ซออู้ ซอส ฆานสาย ซอด้วง ฆานสองคู่ชนิดกลม กลองซุด กลองทอม แซกโซโฟน เมทออร์แกน แตร เป็นต้น โดยเฉพาะความสามารถพิเศษในการเป่าซอ 2 เลา โดยใช้จมูกและปากเป่าพร้อมกันได้ ครูประทีป ถือได้ว่ามีเลือดศิลปินอยู่เต็มตัวโดยได้หัดร้องเล่นเต้นรำเพลงพื้นบ้านตั้งแต่ ครั้งยังเด็ก พอเรียนชั้นมัธยมได้ไปเล่นดนตรีเป็นกองเชียร์ร่ำว พอนักดนตรีคนอื่นพักครูประทีป ก็ร้องเพลงพื้นบ้านเพลง ขอทานคันรายการเป็นที่สนุกสนานและประทับใจของชาวบ้าน ปัจจุบันครูประทีปต้องเดินทางไปรับใช้สังคมในทุกที่ทุกระดับทั้งในประเทศและต่างประเทศแทบไม่ มีเวลาว่างบางวันแสดงหลาย ๆ รอบก็มี บางทีเข้าเล่นอยู่จังหวัดหนึ่ง ตกตอนเย็นต้องเล่นอีกจังหวัดหนึ่งก็มี งานต่าง ๆ ที่ครูประทีปทำเพื่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นงานแสดงเพลงพื้นบ้าน งานสอนหนังสือ งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม งานบรรยายต่าง ๆ ท่านทำโดยไม่เรียกร้อยสิ่ง ตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากจะมีผู้บริจาคเพื่อเป็นค่าเดินทางหรือค่าอาหารต่างๆ แต่ถึงกระนั้นครูประทีปก็ยังไม่เว้นในเรื่องของการทำบุญ ท่านไปที่ใดก็จะร่วมบริจาคทำบุญด้วยทุกครั้ง เงินรางวัลที่มีผู้บริจาคให้ท่านในการแสดง ถ้าเหลือจากค่าใช้จ่ายแล้วท่านก็ยังได้นำไปบริจาคหรือจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียน เช่นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ พัดลม ม้าหินอ่อน บริจาคเพื่อทำนุบำรุงวัดหรือมูลนิธิต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้อื่นต่อไป

ภาพประกอบ 2 สาธิตการเป่าซอ 2 เลาในรายการทไวไลท์ทางช่อง 3

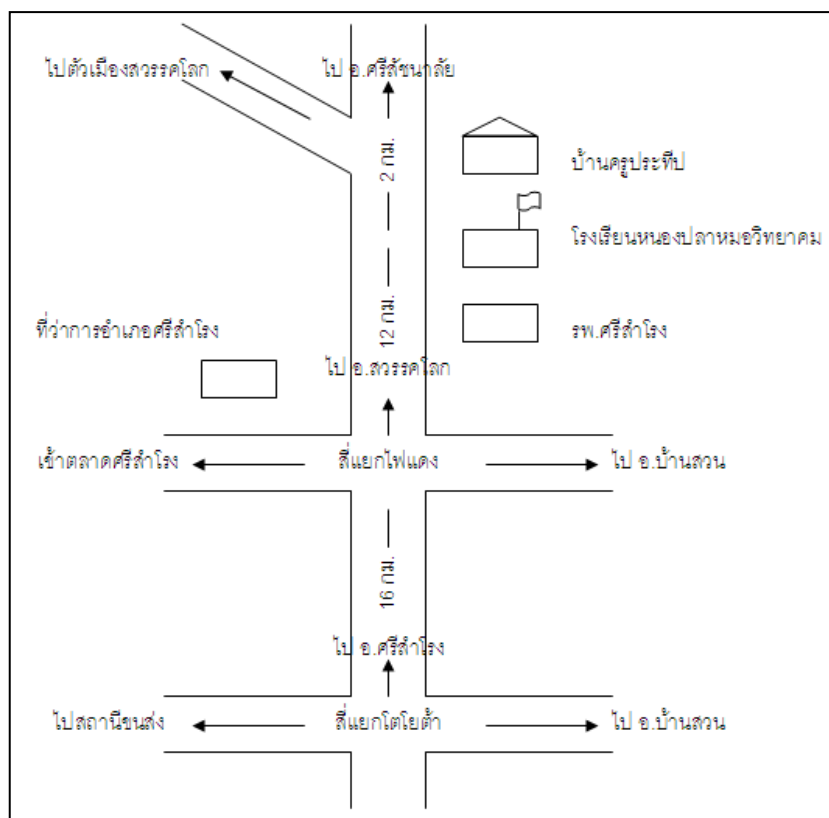
การทำงาน

ครูประทีป สุขโสภา เข้ารับราชการในปี พ.ศ.2509 -2518 ในตำแหน่งครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เป็นอาจารย์ของโรงเรียนศรีนครในปีพ .ศ.2519-2520 ในตำแหน่งอาจารย์ 1 จากนั้นในปีพ.ศ.2521 ได้ย้ายไปรับราชการที่โรงเรียนหนองปลาหมอกวิทยาคม ในตำแหน่งเดิม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2523 ครูประทีปได้เปลี่ยนจากการเป็นผู้สอนเข้าสู่สายงานบริหารจนถึงเกษียณอายุราชการ ซึ่งตำแหน่งสุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการคือรองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองปลาหมอกวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ ตลอดระยะเวลาที่ครูประทีป สุขโสภา รับราชการอยู่นั้นได้อุทิศเวลาให้กับราชการอย่างเต็มกำลังและความสามารถแต่ท่านก็ยังไม่ลืมที่จะอนุรักษ์และถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านอยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 40 ปี ซึ่งนอกจากการเป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านแล้วครูประทีป สุขโสภายังมีส่วนสำคัญในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของไทยโดยเฉพาะในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆ ดังนี้

- เป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมและศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย
- เป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
- เป็นกรรมการ “เมืองน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม” อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
- เป็นคณะทำงานสนับสนุนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย (CEO)
- เป็นรองประธานคณะกรรมการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย

สภาพและที่ตั้งบ้านที่อาศัยปัจจุบัน

สภาพและที่ตั้งบ้านที่อาศัยปัจจุบันของครูประทีป สุขโสภา เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่เป็นนักอนุรักษ์ไทยอย่างแท้จริง ท่านได้ออกแบบบ้านด้วยตนเองโดยลักษณะบ้านเป็นบ้านแบบทรงไทยสองชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้ อยู่ในเขตปกครองของตำบลย่านยาว อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ห่างจากตัวเมืองสวรรคโลกประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 5 ไร่ มีบ้านพ่อแม่และน้องสาวปลูกอยู่ในบริเวณรั้วเดียวกัน บริเวณบ้านรายล้อมไปด้วยต้นไม้ใหญ่หลากหลายชนิด มีโรงเรือนเพาะชำพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ อีกทั้งเลี้ยงสัตว์ไว้หลายชนิด ได้แก่ สุนัข นก แมว มีสระน้ำไว้สำหรับเลี้ยงปลาอยู่ในบริเวณหลังบ้าน ในบริเวณหน้าบ้านยังมีสถานที่สำหรับแสดงและต้อนรับแขกผู้มาเยือนหรือผู้ที่สนใจจะเข้ามารับการศึกษา ฝึกการร้องเพลงขอทานและการตีกลอง

ภาพประกอบ 3 แผนที่แสดงการเดินทางจากอำเภอเมืองสุโขทัยถึงบ้านครูประทีป สุโขไสภา

ภาพประกอบ 4 บริเวณด้านหน้าบ้านของครูประทีป สุโขไสภา

ภาพประกอบ 5 บ่อเลี้ยงปลาและพืชสวนทางการเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพประกอบ 6 เรือนเพาะชำภายในบริเวณบ้านของครูประทีป สุขโสภา

ภาพประกอบ 7 เรือนพักรับรองสำหรับลูกศิษย์ลูกหาและแขกผู้มาเยือน

ภาพประกอบ 8 เวทีการแสดงเพลงพื้นบ้านภายในบริเวณบ้านครูประทีป สุขโสภณ

ชีวิตการแสดงเพลงขอทาน

ครูประทีป สุขโสภา ได้เริ่มแสดงเพลงพื้นบ้านในเชิงอนุรักษ์อย่างจริงจังในปี พ.ศ.2530 โดยสืบค้นหาบทร้องเก่าๆ จากพระภิกษุและชาวบ้าน ได้ทั้งเพลงและบางส่วนแล้วนำมาแต่งต่อเติม หรือแต่งเองทั้งหมด จากนั้นได้ฝึกหัดร้องเพลงแหล่งทำนองต่างๆ กับท่านพระครูบำเหน็ด (ปัจจุบันเป็นพระสุนทรธรรมาภรณ์) ซึ่งเป็นพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังและได้เพลงมาจากขอทานโดยอาชีพ คือ ยายลำอาง เลิศถวิล ได้ขอเป็นศิษย์ของหลวงปู่และนายโตะ เขี้ยวแก้ว สองพ่อเพลงที่เคยประชันกันมาหลายครั้งและขอเป็นศิษย์ของครูแจ้ง คล้ายสีทอง ซึ่งเป็นครูเสภาชั้นยอด ในการแสดงส่วนใหญ่จะใช้ทำนองพื้นบ้านเป็นบทร้อง และใช้รับชนิดกลมสองคู่ ประกอบเป็นเครื่องกำกับจังหวะ ต่อมาเพิ่มเครื่องดนตรี ฉิ่ง ฉาบ โหม่ง ตะโพน ซอด้วง และระนาดเอก รวมเป็นคณะเรียกร้องการแสดงนี้ว่า “ดีกรับขับทำนอง” ปัจจุบันครูประทีป สุขโสภา ยังคงมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้าน อันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยให้คงอยู่คู่ชาติต่อไป

ภาพประกอบ 9 ศึกษาวิธีการขับเสภากับครูแจ้ง คล้ายสีทอง ศิลปินแห่งชาติ

ภาพประกอบ 10 ขอเป็นศิษย์ครูหวังเต๊ะและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเพลงขอทาน

ภาพประกอบ 11 แสดงเพลงขอทานกับยายสำอาง เลิศถวิล ขอทานโดยอาชีพ

วิธีการดูแลสุขภาพเสียง

ครูประทีปไม่ได้มีวิธีการดูแลสุขภาพเสียงอะไรเป็นพิเศษ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าท่านไม่ได้มีสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับของมีเมาจึงทำให้ไม่เกิดการอักเสบหรือระคายเคืองที่เส้นเสียง แต่จะมีปัญหาในกรณีที่แสดงในห้องแอร์อาจจะทำให้เสียงฝืดบ้างในบางครั้ง ปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือก่อนทำการแสดงท่านจะไม่สามารถรับประทานอะไรได้เลยเนื่องจากจะทำให้จุก แล้ว เล่นไม่ออก ดื่มได้แต่น้ำเปล่าอย่างเดียว น้ำใสน้ำแข็งก็ดื่มไม่ได้

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

ครูประทีป สุขโสภา จะได้รับรางวัลอยู่เสมอเพราะท่านทำงานให้ส่วนรวมเป็นส่วนมาก ได้รับโล่รางวัลจากสมาคม จากกระทรวง จากมหาวิทยาลัยและจากหน่วยงานราชการอื่นๆ มากมาย แต่ที่ท่านภูมิใจมากเป็นผลจากการที่ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านการใช้ภาษาไทย การประพันธ์บทกลอนและการเขียนหนังสือต่างๆ ทำให้ท่านได้รับรางวัลโล่พระราชทานหนังสือดีเด่น เรื่องของเล่นเดินทาง ในปี พ.ศ.2532 และรางวัลที่ท่านภาคภูมิใจมากที่สุดคือ เมื่อปี พ.ศ.2535 ครูประทีป สุขโสภาได้รับโล่รางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็น “ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขานันทนาการ”

ภาพประกอบ 12 รับพระราชทานรางวัลหนังสือดีเด่น เรื่อง “ของเล่นเดินทาง” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพประกอบ 13 รับพระราชทานรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขา นันทนาการ
จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพประกอบ 14 ตู้โชว์รางวัลเกียรติยศต่างๆ ที่ครูประทีป สุขโสภณได้รับ

การรับใช้สังคม

ครูประทีป สุขโสภา เป็นผู้มีอุปนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่น ได้ช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ อยู่เสมอ เช่น กระทรวงวัฒนธรรมในการช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟู เผยแพร่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการบรรยาย การอบรม ถ่ายทอดเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน สำหรับการทำงานเพื่อสังคมนั้น ครูประทีปได้ช่วยเหลือมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ซึ่งมีทั้งงานในจังหวัดงานต่างจังหวัด หรือแม้แต่งานในต่างประเทศ ท่านก็ได้ไปแสดงเพลงพื้นบ้านเผยแพร่มาแล้ว นอกจากนี้ยังมีงานที่ครูประทีปได้เข้าร่วมแสดงอยู่เป็นประจำจนกลายเป็นปกติของท่าน ได้แก่ การแสดงเพลงพื้นบ้านในงานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟจังหวัดสุโขทัย งานวันสุนทรภู่ งานวันภาษาไทยแห่งชาติ งานต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนจังหวัดสุโขทัย นอกจากนี้ท่านยังได้เป็นวิทยากรในด้านเพลงพื้นบ้านให้กับสถาบันการศึกษา ต่างๆ อยู่เป็นประจำ ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยา ลัยนาฏศิลป์สุโขทัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อุดรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ สอนดุสิต สอนสุนันทา อุดรธานี เป็นต้น และยังเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานตามโครงการต่างๆ ที่ได้ขอความอนุเคราะห์ ซึ่งท่านก็ยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ ทางด้านเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทานให้แก่เยาวชนรุ่นหลังโดยไม่เหน็ดเหนื่อย นอกจากงานที่รับใช้สังคมดังที่กล่าวมาแล้ว ครูประทีป สุขโสภา ยังได้มีงานแสดงที่เป็นงานของชาวบ้าน ได้แก่ งานอุปสมบท งานทำบุญคล้ายวันเกิด งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานเทศกาลประจำปีของวัด งานเลี้ยง งานต้อนรับคณะทัวร์ งานเลี้ยงอำลา เลี้ยงรับ รวมถึงงานศพ ซึ่งในแต่ละเดือนครูประทีปจะมีงานแสดงอยู่มิได้ขาด บางครั้งในวันเดียวกัน มีงาน 2-3 งานก็มี ซึ่งการแสดงในทุกครั้งผู้ชมได้รับความรู้และได้รับความสนุกสนานและมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

เกียรติยศที่ได้รับ

ครูประทีป สุขโสภา ได้สืบสานการแสดงเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทานมานานกว่า 40 ปี ได้รับเชิญไปแสดงหน้าพระที่นั่ง 9 ครั้ง ไปแสดงที่ออสเตรเลีย 4 ครั้ง ประเทศอังกฤษ 5 ครั้ง สหรัฐอเมริกา 13 ครั้ง ได้รับเชิญไปแสดงและเป็นวิทยากร เพลงพื้นบ้าน กว่า 2,000 ครั้ง ได้ประพันธ์บทร้อยกรอง ทำนองพื้นบ้าน กว่า 400 เรื่องได้รับเชิญไปแสดงดนตรีไทยและดนตรีสากล กว่า 2,000 ครั้ง รวมทั้งร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับในวงการต่างๆ จนได้รับประกาศเกียรติคุณ ดังนี้

ตาราง 1 เกียรติคุณที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ

พ.ศ.ที่ได้รับ	เกียรติคุณที่ได้รับ	หน่วยงาน
2532	ได้รับพระราชทานโล่รางวัลหนังสือดีเด่นเรื่อง “ของเล่นเดินทาง”	คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ
2535	ได้รับพระราชทานโล่รางวัล “ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขานันทนาการ”	คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
2536	ได้รับพระราชทานเข็มเกียรติคุณผู้นุรักษ์มรดกไทย	กรมศิลปากร
2538	ได้รับประกาศเกียรติคุณ “ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม”	จังหวัดสุโขทัย
2541	ได้รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติครูผู้มีจรรยา มารยาทดีเด่น “เข็มครูสุคดี”	คุรุสภา
2543	ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ “ศิลปินดีเด่น” จังหวัดสุโขทัย สาขาศิลปะการแสดง	คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
2543	ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ “ปราชญ์พื้นบ้าน” สาขาศิลปวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย	จังหวัดสุโขทัย
2545	ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ “ผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น”	หนังสือพิมพ์รวมข่าวสยาม
2546	ได้รับโล่เกียรติคุณ “ผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติด้านการศึกษา”	หนังสือพิมพ์พัฒนาเศรษฐกิจ
2546	ได้รับโล่รางวัล “วัฒนธรรมสยาม” สาขา ภาษาและวรรณกรรมทางเพลงพื้นบ้าน	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
2547	ได้รับคัดเลือกเป็น “ศิลปินร่วมสมัย” จังหวัดสุโขทัย	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย
2549	ได้รับคัดเลือกเป็น “ศิษย์เก่าดีเด่น” ของมหาวิทยาลัยนเรศวร	มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตาราง 1 (ต่อ)

พ.ศ.ที่ได้รับ	เกียรติคุณที่ได้รับ	หน่วยงาน
2549	ได้รับคัดเลือกเป็น “รองผู้อำนวยการดีเด่น”	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
2551	ได้รับปริญญา “ศิลปศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สาขาวิชา ภาษาไทย”	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
2551	ได้รับรางวัลเพชรสยามด้านการแสดง พื้นบ้าน(เพลงขอทาน)	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
2551	ได้รับโล่เกียรติคุณ”ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อ กระทรวงวัฒนธรรมระดับประเทศ”	กระทรวงวัฒนธรรม
2551	ได้รับโล่เกียรติคุณ “อาสาสมัครดีเด่น แห่งชาติ”	กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์
2552	ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 6 ด้านศิลปกรรม	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผลงานการแต่งเพลงขอทานและเพลงต่างๆ

จากการที่ครูประทีป สุขโสภณได้แสดงเพลงขอทานมานานกว่า 40 ปี มีการสั่งสมประสบการณ์และพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเพลงขอทานโดยนำความรู้ที่ได้จากการแสวงหามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ได้แก่ การแต่งบทประพันธ์ให้เข้ากับงานที่ไปแสดง มีผลงานบทประพันธ์ร้อยกรองกว่า 400 บท ทั้งทำนองเพลงขอทาน ทำนองแหล่ ทำนองลำตัด เพลงข่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเทพทอง เพลงร่ำวง บทขับเสภา บทไหว้ครู แอ่วเคล้าขอ มีการนำมุขตลกสองแง่สองง่ามสอดแทรกในการแสดงเพื่อให้ผู้ชมไม่เบื่อหน่ายและเวลาแสดงมักให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในการแสดงด้วย ซึ่งปรากฏจากข้อมูลการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

...การแต่งบทต้องแต่งให้เข้ากับงาน เช่น งานไหนมีแขกผู้ใหญ่มา เราก็ต้องแต่งบทใหม่เพื่อเอ่ยชื่อเขา ชื่อแขก เขามีตำแหน่งอะไร เขามาเพื่ออะไร บางทีแขกมา ปลัด อธิบดี รัฐมนตรี เขามาเป็นประธานในงานเราก็ต้องเอ่ยชื่อเขา มันก็ต้องเปลี่ยนบทไป อย่างมาสุโขทัย อันที่แต่งขึ้นรอไว้ก็คือประวัติของบ้านเมือง ประวัติพ่อขุนราม ประวัติพระแม่ย่า ประวัติขุนศรีอินทราทิตย์ ประวัติลพบุรีทาง อันนั้นมันต้องยืมพื้นเพื่อให้เขารู้ว่าบ้านเมืองนี้มีประวัติจริงนี้ ถ้าไปที่อื่นตรงนี้มันก็เล่นไม่ได้ มันต้องเล่นไปตามท้องถิ่นของเขา อาจจะเอาเพลงขอทานของพรภิรมย์มาแทรก เหมากก็ เหมิมพลี เป็นทำนองแหล่นะ แล้วก็แต่งใหม่.

ตัวอย่างบทประพันธ์ที่แต่งไว้สำหรับใช้แสดงในจังหวัดสุโขทัย
ตำนานพระร่วงเจ้า (เพลงขอทาน)

จะร่ำคำขานเป็นตำนานเก่า	เรื่องพระร่วงเจ้ากรุงสุโขทัย
มียายตาอาศัยอยู่	เขาหลวงยอดภูนั้นเป็นพงไพร
เชียวชาญเป็นพรานป่า	เที่ยวเสาะแสวงหาถ้าอาศัย
บันดาลให้ฝนตก	เหลือบเห็นทารกออกใหม่ ๆ
ไม่มีผู้ไม่มีคน	ใครหนอสปดนมาทิ้งไว้
เห็นแต่รอยอยู่หลายหลาก	ของพญานาคในถ้ำใหญ่
สองเฒ่าวันนี้แสนดีใจ	รีบตรงเข้าไปเอ๋ยพลัน
ฝ่ายสองยายตาอุ้มทารก	ดุ่มเดินก้งันเอามาเลี้ยงไว้
ชื่อว่าร่วงดวงโลก	เกิดมาให้โชคกับตายาย
อยากได้น้องก็ต้องหา	แกะเป็นตุ๊กตาเอามาให้
ไม้ทองเหลืองได้ตั้งชื่อ	ให้ว่าพระลือเป็นน้องชาย
ตัวพี่ยาวาจาสิทธิ์	เกิดมีชีวิตขึ้นทันใด
ทั้งสองน้องพี่แสนดีใจ	ท่องเที่ยวในไพร เอยวัน
ที่เขาหลวงพระร่วงเจ้า	ออกไปวิ่งววดตรงชายป่า
ดั่งสายป่านด้นลมติด	ว่าวน้อยตัวนิดขึ้นสู่เวหา
ไม่ทันหลุดสะดุดล้ม	อันทะก็จมตรงที่ป่าคา
มีร่องรอยอยู่กลางลาน	ผู้คนกล่าวขานมานานชั่ว
เป็นหนองน้ำทั้งสามแอ่ง	ไม่เคยเหือดแห้งแต่ไรมา
อัศจรรย์ยิ่งนักประจักษ์ตา	น่าทศนาเอ๋ยจริง
มีเรื่องราวมากเล่าขาน	เล่าเป็นตำนานกันเอาไว้
พระร่วงเจ้าวาจาสิทธิ์	มีอิทธิฤทธิ์อันเกรียงไกร
กินปลาเนื้อเหลือแต่ก้าง	พอเอามาวางมันก็วายไป
สมุนไพรในเขาหลวง	สรรพยาทั้งปวงเสกไว้ให้
มีบ่อน้ำพระสยาม	ใช้ได้ทั้งกลมแก่คุณไสย์
มีหินผายาผีบอก	ข้าวสารข้าวตอกยามเจ็บไข้
ทุกคนกล่าวขานกันไป	เมืองสุโขทัยเอ๋ยดี

เพลงชุดสุโขทัย

เสภา

สุโขทัยกาลก่อนนับย้อนยุค
ฝูงทวยรวมพลังกันทั้งกลม
ปลูกหมากส้มหมากหวานตระการตา
ไฟรฟ้าเข้าไทไม่อาดูร
ได้พ่อขุนเรื่องนามรามคำแหง
พระธาตุลงฝังไว้กลางเมือง

บันนุกโรมรับร่างทับถม
ลพนมแรมปีสร้างศรีบูร
ใครใครค้าใครขายไม่หายสูญ
เกื้อกูลถิ่นฐานตวงบ้านเมือง
กล้าแกร่งหลวกรู้ฟูเฟื่อง
รุ่งเรืองคืนวันแต่นั้นมา

แหล่

ที่ในน้ำก็มีปลา ที่ในนาก็มีข้าว
ใครใครค้าก็จ้งค้า ทั้งช้างม้าทั่วแห่งหน
ไม่เข้าผู้ลักรักผู้ช้อน สอนดูก่อนไม่หุนหัน
ทั้งป่าหมากและป่าพลู เป็นของผู้ที่สร้างไว้
ยามกฐินออกพรรษาทวยศรัทธาแลญิบล้าน
มีอรัญญิกและปูลู ทรงหลวกรู้ปฏิภาณไตร
วันสิบห้าและแปดค่ำ มาประจำไม่เหินห่าง
ท้าวพระยามาผูกมิตร ทั่วทุกทิศทั้งไกลใกล้
เอ๋ยพระนามรามคำแหง ย่อมรู้แจ้งทุกถิ่นที่
ไต่บัดนี้เพราะนาบุญ ของพ่อขุนปกเกล้า

ท่านพ่อเมือง กับเอจจกอบให้เปล่าทั่วทุกคน
ทั้งเงินทองไม่อับจน ใครขัดสนต้องช่วยมัน
มีกระดิ่งเอาไว้อัน แล่งความกันหายข้องใจ
ตระพังโพยก็สีไล คนทั่วไป มักโอยทาน
ด่าบงด่ากลอยยามมีงาน ไปดูท่านเผาเทียนเล่นไฟ
อัฐฐารศอันรามใหญ่ มีนาไร่ป่าหมากกลาง
ใครบัดพลีดีทุกทางประดิษฐ์สร้างอักษรไทย
ชื่อพ่อขุนสุโขทัย ทุกท่านไซ้รำจำได้ดี
สุโขทัยราชธานี เจ็ดร้อยปีล่วงเลยมา
เอกราชเป็นชาติมา ไทยประชาขอเทิดทูน

เพลงขอทาน

เมืองเอ๋ยเมืองเก่า ของเราเรื่องรุ่ง
นับแต่วันนี้ เราจะมีความสุข
เพราะหลังโลมแรง ด้วยแสงธรรมะ
ด้วยบารมี ที่ยืนหยัด
เรามีแดนดิน เนาถิ่นอุดม
เรามีเขาหลวง ยึดทรงหวงตระหง่าน
แหล่งอารยะ วัฒนธรรม
มีประเพณี ที่สูงส่ง

ที่ได้ชื่อว่ากรุง สุโขทัย
สิ่งใดเป็นทุกข์ จะเหือดหาย
แห่งองค์พุทธะ อันผ่องใส
ขององค์กษัตริย์ ผู้เกรียงไกร
มีลำน้ายม ขลิบไหล
เรามีโบราณ อันยิ่งใหญ่
แหล่งศิลปกรรม ของคนไทย
มีลอยกระทง และเล่นไฟ

เรามีเสรี เรามีความสุข
 ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว
 เรามีหลายหลาก แสงภาคภูมิใจ

ทุกคนสนุก มีน้ำใจ
 บ้านเมืองของเรา สุขสดใส
 เมืองสุโขทัย เอ๋ยเรา

หุ่นกระบอก

สุโขทัย เคยรุ่งเรือง เป็นเมืองเก่า
 หลักศิลา บอกยุค ทุกประเด็น
 ลอยกระทง สงกรานต์ ยืนนานมา
 ประเพณี คงไว้ ไม่เอนอิง
 สุโขทัย ก่อนนี้ เป็นที่ลุ่ม
 ป่าไม้หมด น้ำก็ลด ปลาไม่เกย
 พวกเราชาว สุโขทัย ไฉนนี้
 ไม่ศึกษา แก่นแท้ ที่แน่นอน
 ให้เขาหลง หลากกลั่น เกินคนถิ่น
 ให้เขาชี้ หนทาง เดินห่างไกล

หลักฐานเรา มีอยู่ ดูก็เห็น
 บางคนเห็น ของใหม่ ไซ้ของจริง
 ปวงประชา สืบสาย ทั้งชายหญิง
 เขาท้วงติง ว่าเรื่องนี้ ไม่มีเลย
 ปลาชุกชุม มหาศาล เจียวท่านเอ๋ย
 คนไม่เคย อยู่เมืองนี้ ว่าที่ตอน
 ไม่ท้วงติง หกฐาน แต่กาลก่อน
 ไม่ตอบตอน รับมือ เขาหรือไร
 ให้เขาหมิ่น ขาดคา คนอาศัย
 สุโขทัย ธานี คนดีเคย

เพลงเทพทอง

โอ้เมืองเอ๋ย เมืองเก่า เราเร่ร่อน
 พระร่วงเจ้า ออกนาม รามคำแหง
 พระแม่ย่า เรืองนาม ความศักดิ์สิทธิ์
 มีตำนาน ขานกล่าว มากราวเรื่อง
 เรื่องพระร่วง เกิดมา วาจาสิทธิ์
 ที่เขาหลง ปวงวาน ถิ่นฐานเก่า
 นพมาศ ฉลาดล้ำ ประจำเมือง
 ประเพณี ดั้งเดิม เราเสริมส่ง
 มีพระเครื่อง กระเดื่องเดช วิเศษฤทธิ์
 ทั้งผ้าขึ้น ตีนจก ยกระดับ
 จิตกรรม มากมาย ลายปูนปั้น
 มีแก่งหลวง ห้วยน้ำ ช่างงามด
 เชิงผาสวย กรวยโกรก ไชยพระร่วง

ที่ได้ชื่อว่ากรุง สุโขทัย
 ทุกผู้รู้แจ้ง อักขรไทย
 ใครบัดพลีชีวิต สุขสดใส
 นับเป็นเมืองอัศจรรย์ เล่ากันไว้
 อิทธิฤทธิ์เลื่องลือ ระบือไกล
 พระร่วงเจ้าให้คุณ สมุนไพโร
 สร้างชื่อเสียงเลื่อง กระเดื่องไกล
 ลอยกระทงเผาเทียน และเล่นไฟ
 ทั่วทุกทิศกล่าวถึง ซึ่งคุณไสย
 สอดสลับลายเล่น ด้วยเส้นไหม
 สิ่งสำคัญชาวพุทธ พิสุทธิไส
 ยามน้ำลดครันครัน เสียงคลื่นไหล
 ไปสู่ห้วงทำนบ ประทับไว้

มีน้ำตก งามตา สง่าสม	มีถ้ำลมถ้ำวัง ชวนฟังใจ
ทั้งวัดวา อาราม งามวิลาส	อุทยานประวัติศาสตร์ ของชาติไทย
สังคโลก ถ้วยชาม งามล้ำเลิศ	แหล่งกำเนิดศาสตร์ศิลป์ ท้องถิ่นไทย
ศิลปิน มากมาย หลายระดับ	ต่างยอมรับฝีมือ เชื่อถือได้
สุขุขทัย ได้ยอยก เป็นมรดกโลก	นับเป็นโชคแล้วหนา รักษาไว้
จงหวงแหน สิ่งดี ถึงที่สุด	บรรพบุรุษท่านสร้าง แนวทางไว้
จรรโลงชาติ ศาสตร์กษัตริย์ รัฐต่อไป	สุขุขทัยยืนยง มั่นคงเอย

ตัวอย่างบทประพันธ์ที่แต่งให้สอดคล้องกับงานต่างๆ

ผ้าป่า ม.นเศวร (แหล่โศก)

ขอกราบสวัสดีท่านที่เคารพ	ด้วยความเคารพน้อมนบผู้มีเกียรติทั้งหลาย
ร่วมทอดผ้าป่าของมหาวิทยาลัย	สถาบันวิจัยนเรศวรพยาบาล
ท่านศิริ ทิวะพันธ์เป็นประธานวันนี้	ท่านนายกเทศมนตรี คุณเปรมฤดีร่วมประสาน
ทั้งคณะปล่อยปลา ไลต์สก็มาร่วมงาน	ผู้เสียสละบริการ และผู้มีเกียรติรวมใจ
ซื้อเครื่องมือให้ศูนย์ นับเป็นบุญกุศล	ช่วยชีวิตคน ฐานะยากไร้
บำบัดความทุกข์โศก คือศูนย์โรคหัวใจ	การศึกษาก้าวไกล มหาลัยพัฒนา
คุณภาพมาตรฐาน ทั้งอาคารสถานที่	บุคลากรก็มี พร้อมทุกสาขา
สร้างความสัมพันธ์ สถาบันกับปวงประชา	ที่สำคัญยิ่งกว่า คือเทอดวงศ์จักรี
สืบแปดพรรษา พระชนม์มายุครบ	วันพระราชสมภพ วารดีดี
เฉลิมพระเกียรติผ้าป่าทอ สยามราชกุมารี	ด้วยพระบารมี เฉลิมศรีมงคล
ขอพรพิสุทธิ์ องค์พระพุทธรชินราช	นเรศวรทรงอำนาจ ดลบันดาลในส่วนกุศล
ให้ทุกท่านที่ไมทนา กองผ้าป่าทุกคน	สุขสวัสดิ์พิพัฒน์มงคลไปตราบนิรันดร์เทอญ

ศรีบูรพา

เสภา	เกริ่นลำนนำ ลำเนียง ด้วยเสียงกรับ	น้อมคำนับ มวลมิตร ทุกทิศที่
	มาร่วมงาน อีสสรชน คือคนดี	หนึ่งร้อยปี ชาตกาล ผ่านผ่านมา
	นามกุหลาบ สายประดิษฐ์ นักคิดเขียน	สร้างบทเรียน ล้ำลึก ควรศึกษา
	สร้างแบบอย่าง สามัญชน คนธรรมดา	สร้างคุณค่า พิทักษ์ถิ่น แผ่นดินไทย
	สันติภาพ คือครองของมนุษย์	ประกาศจุด ยืนแน่ มุ่งแก้ไข
	ณ วันนี้ ฟ้าสว่าง เห็นทางไกล	เราภูมิใจ ได้คนดี ศรีแผ่นดิน
	ขอวิญญาน ฐิยัง ท่านฟังอยู่	จงรับรู้ มวลพลัง เราทั้งสิ้น

น้อมอุทิศ ด้วยศรัทธา เป็นอาจินต์
ภาพย์ น้อมจิตอภิวาท
 ชาติกาลครบร้อยปี
 อุดมคติเลิศล้ำ
 เรียงถ้อยร้อยอักษร
 สุภาพบุรุษยิ่งใหญ่
 แบบอย่างของผู้เฝ้า
 มรสุมระลอกหนาบ
 เหตุผลไม่ยลยิน
 จากถิ่นแผ่นดินเกิด
 วีรบุรุษตลอดกาล
 “กุหลาบ สายประดิษฐ์”
 สันติภาพของผู้คน
 ขอให้ดวงวิญญาณ
 สุขเกษมเปรมฤทัย

อาลัย รงค์ วงษ์สวรรค์
เสภา เกริ่นลำนํ้า สำเนียง ด้วยเสียงกรับ
 มาร่วมงาน คารวะ อรรถกวี
 กำเนิดใน นาวา แม่ท่าจีน
 จากชัยนาท ราชบุรี ที่สุพรรณ
 ประสบการณ์ มากมี ผู้ชีวิต
 ผสมผสาน ศาสตร์ศิลป์ อย่างกินใจ
 นามปากกา มากมาย หลายสำนวน
 จังหวะคำ ลำนํ้าถ้อย ร้อยคำคม
 เสียงอักษร สังกะสี “เฒ่าอารมณ์”
 “ได้ถูนป่า คอนกรีต” ชีดเส้นวัย
 สนวนทุนอิน อะคร้าว คงวาวแว
 รอยยิ้มหวาน กระซิบข้าง แผ่วบางเบา

ส่งกลิ่น ปราชญ์ ด้วยประมือ
 ปาวประกาศสดุดี
 ในนาม “ศรีบูรพา”
 สามัญชนธรรมดา
 เสกสรรงานวรรณกรรม
 ผู้ทรงไว้คุณธรรม
 ผู้พิทักษ์รักแผ่นดิน
 อิศราภาพต้องโบยบิน
 อำนาจเถื่อนเผด็จการ
 ผลงานเลิศยังขับขาน
 จารึกไว้ให้ยนิยล
 นามแห่งอิสสรชน
 ประกาศเกียรติขจรไกล
 สถิตสถาน ณ แดนใด
 ชั่วกับกาลป็นรันดร์เทอญ

น้อมคำนับ ญาติมิตร ทุกทิศที่
 วันสรี- ระสลาย หายนิรันดร์
 กลางกระสินธุ์ นาม “รงค์ วงษ์สวรรค์”
 ชีวิตผัน สู่กรุง มุ่งตามวัย
 มวลชีวิต เป็นภาษา ตามวิสัย
 ภาษาใหม่ เรื่องเดิม เดิมอารมณ์
 อักษรล้น ไพเราะ พังเหมาะสม
 รสนิยม ชื่นเชิง บันเทิงใจ
 แผ่วผสม โปรยหวาน คำชวนไข
 “เสเพลบอย ชาวไร่” ยามไร้เงา
 เป็นสวนแมว ตูบเรียง เคียงหุบเขา
 อย่าโคกเศร้า เขาอยู่ใน ใจทุกคน

แหล่ง

ขอกราบสวัสดิ์ทุกท่านที่เคารพ
 มากันพร้อมพรุ่งนี้ ทิวทัศน์หญิงชาย
 ชื่อ “รงค์ วงษ์สวรรค์” ทุกท่านรู้จัก
 นักเขียนที่ผ่าน ประสบการณ์นานา
 ผสมผสาน ในการถ่ายทอด
 บทละครซิมซอบ บทภาพยนตร์ไทย
 “หงส์ทองคะนองศึก” ลุ่มลึกดีเดือด
 “มือปราบปืนโหด” ท่านโปรดทั้งปวง
 จังหวะลีลา ภาษาโดนใจ
 ศิลปินแห่งชาติ ประกาศรับรอง
 ทุกท่านที่มา อลาขอบคุณ
 ให้ “รงค์ วงษ์สวรรค์” สถิตชั้นไสถิต

งานแต่งงาน อาทิตย์-เหมวรรณ

สองคู่สร้าง คู่สม พรหมลิขิต
 ให้ “อาทิตย์” หนุ่มใหญ่ วัยฉกรรจ์
 งานมงคล สำคัญ วันวิวาห์
 บ่มความรัก สุ่มอก สิบหกปี
 ฝ่ายเจ้าสาว เหมวรรณ จบบัณฑิต
 พบรักแรก จริใจ มุ่งหมายปอง
 เธอเชื่อมั่น ความรัก นั้นศักดิ์สิทธิ์
 ถ้ารักแท้ อย่าท้อ รอเวลา
 ส่วนเจ้าบ่าว อาทิตย์ บัณฑิตหนุ่ม
 วิทยาการ พิธีกร งานทั่วไป
 เป็นนักร้อง เสียงดี นักลีลาศ
 เพื่อนหลายหลาก รักมากมี ต้องชี้แจง
 สัจธรรม เห็นประจักษ์ พบรักแท้
 ขอพรชัย สุขศาสนา บันดาลผล

ด้วยความน้อมนบ ผู้มีเกียรติทั้งหลาย
 มีจุดมุ่งหมาย อาลัยอาลา
 ท่านเป็นที่รัก เป็นนักภาษา
 ถ่ายทอดอักษรา ด้วยภาษากินใจ
 ลูกเล่นมีตลอด ถ้อยคำใหม่ ๆ
 ฝรั่งเศสแปลให้ ใช้ชื่อเด็ดดวง
 “ล่องแก่งธนูเลือด” สำเร็จลุล่วง
 จำติดสะกิดทรวง ใช้ท่วงทำนอง
 หวานโรยโปรยไว้ ทิวไทยยกย่อง
 แบบอย่างครองครอง คนของแผ่นดิน
 รวมจิตเกื้อหนุน แม่บุญส่งกสิณ
 ดวงวิญญาณยลยลิน สุขสันต์นิรันดร....

สองชีวิต มาร่วมทุกข์ ร่วมสุขสันต์
 กับ “เหมวรรณ” สาวเจ้า เข้าพิธี
 คอยเวลา สร้างตน รักมั่นปรี
 ถึงวันนี้ งดงาม ตามครองครอง
 ธุระกิจ ส่วนตัว ครอบครองครอง
 หลายคราต้อง กลืนเจ็บ เก็บน้ำตา
 หมั่นตามติด ฟุ่มพัก หมั่นรักษา
 วันวิวาห์ รอรับ ประทับใจ
 หลานแถมม ชำนาญ มาชำนาญ
 เป็นหนึ่งใน กิตติมศักดิ์ นักแสดง
 ทั้งศิลปศาสตร์ มากมาย หลายแขนง
 อารมณ์แรง เยารวัย ตามใจตน
 ต้องพ่ายแพ้ เข้าพิธี มีเพียงหน
 ให้สองคน ครองสุขสันต์ นิรันดรเทอญ

วิจารณ์ พลฤทธิ์

ด้วยความยินดี ไทยเรานักสู้
ทั่วโลกกล่าวขาน วิจารณ์ พลฤทธิ์
กำลังดี ไม่มีตก สึกไม่เป็นรอง
จากบ้านนาแท้ คิดตั้งแต่จุฬาร
พรชัย ทองบุรณ หมดงานก็หมดแรง
สมรักษ์ คำสิงห์ เรื่องจริงไม่โกหก
อีกสี่ปีข้างหน้า คิดว่าคงยังอยู่
ขอให้ทุกๆท่าน ทีมงานที่มา
ขอให้สุขสวัสดิ์ มีโชคชัย

ทั่วโลกรับรู้ ฝีมือไทย
เหรียญทองผู้พิชิต เอามาได้
กลับมาบ้านแค่งสอง คงไม่ไหว
อดหลับอดนอน ต้องทนไว้
พอเห็นเหรียญทองแดง แหมว่องไว
แรงดีไม่มีตก ยังชกไหว
พวกเราจะคอยดู กันต่อไป
โปรดระลึกไว้ว่า เราภูมิใจ
จากคนสุโขทัย เอ๋ยเรา

ไทยสมุทรประกันภัย

ขอแถลง แจ่มข่าว กล่าวประวัติ
ประกันชีวิต ประกันภัย ไว้มั่นคง
ผู้ก่อตั้ง คือนายชิน อัสสกุล
ประชาชน นิยม ชื่นชมดี
สองเจ็ดเก้า สาขา พัฒนาล้ำ
ส่งเสริมการ ศึกษา พัฒนาไทย
ส่งเสริมเยาวชน ชนไทย ไกลเสพติด
ขอความดี ที่กล่าวขาน บันดาลดล

บริษัท ไทยสมุทร จุดประสงค์
อยู่ยืนยง กิจการ มานานปี
เริ่มลงทุน ประกันภัย ในทุกที่
ถึงวันนี้ พัฒนา ก้าวหน้าไกล
กิจกรรม ทุกสิ่ง ล้วนยิ่งใหญ่
การกีฬา ก้าวไกล ให้ปวงชน
ไทยสมุทร ประกันชีวิต อุทิศผล
ให้ทุกคน มีสุขสันต์ นิรันดร์เทอญ.

งานวันเกิด พ.ต.ท.สุพนธ์ ทองศรี

ยี่สิบเก้า ธันวาคม มหามงคล
ครบวันเกิด สิบสี่ปีฉลองปี
ทั้งคุณนาย สุวิดา สง่าศักดิ์
ผู้ทำดี มีคุณธรรม ประจำกาย
ขึ้นบ้านใหม่ พร้อมกัน ในวันเกิด
ตัดต่อเติม เสริมสร้าง ไว้อย่างดี

พันตำรวจโทสุพนธ์ ทองศรี
ในวันนี้ ต้องโสด มีโชคชัย
พยานรัก ทั้งสี่ มีความหมาย
ลูกน้องนาย นับถือ ร่วมมือดี
ช่างล้ำเลิศ ออกมุข ในทุกที่
เชิญน้องพี่ ที่เคารพ ช่วยปรบมือ

ส่วนการแต่งบทประพันธ์ ที่มีการสอดแทรกมุขตลก สองแง่สองง่าม คุป ระทีป สุขโสภาได้กล่าวไว้ในสารนิพนธ์ของจริยา เกษรบัวและคณะ(2549) ดังนี้

... มันต้องร้อง เล่น เต้น แต่งอยู่คนเดียว มันถึงไม่มีใครได้ ที่นี้เครื่องดนตรีก็อยู่กับผม บทร้องก็อยู่กับผม ทำแสดงที่ต้องออกมาก็อยู่กับผม ตรึงคนอยู่ได้เป็นชั่วโมงๆ ไม่ใช่มีอย่างเดียว ต้องเอาอย่างอื่นหลากหลาย มาตรึงคนให้อยู่สองสามชั่วโมงไม่ยอมลุก แทรกไอน์ ไอน์สลั๊ๆ ต้องอีกอย่างอารมณ์ทะลึ่ง อารมณ์ศิลปิน เราต้องมี เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย มุขตลกต้องเก็บมาแทรก แทรกให้ความรู้ แทรกสลั๊ๆ มันต้องมีตรงนี้ มันกับอกไม่ได้ อย่างผมเก็บสะสมมานาน แต่ว่าบางทีมันก็อยู่ที่บรรยากาศเหมือนกันนะ บรรยากาศผู้คน เราต้องเตรียม เปลี่ยนอารมณ์ได้กะทันหันระหว่างที่ผู้คนเขานั่งดู บางทีเขาเศร้าเกินไปก็ต้องแทรกความฮาเข้าไปในนั้น บ๊ิ๊บ เปลี่ยนอารมณ์เขา อย่าให้เขาเศร้ามากเกินไป มันก็ทำได้ ที่นี้ก็จำว่า คำพูดอย่างนี้ ทำทางอย่างนี้ทำแล้วคนเปลี่ยนอารมณ์ได้ มันก็จำ มันสอนเราไปในตัว...

ตัวอย่างบทประพันธ์ที่สอดแทรกมุขตลก สองแง่สองง่าม จันทโครบ

จะกล่าวถึงพระจัน ทะโครบ	จะมาเปิดผอบ เอ้ยในไพรวัลย์
ให้คิดสงสัย เป็นหนักหนา	ว่าพระเจ้าตา ให้อะไรกัน
จำจะต้องเปิด ออกมาดู	ว่าอะไรมันอยู่ ข้างในนั้น
ค่อยๆ เปิดฝา หรีตามอง	จตุจ้องๆมือไม้สั่น
เปิดออกทันใด เอ๊ะใครหว่า	โยมานอนแก้ผ้า อยู่ในนั้น
พระหวั่นผวา มองตากัน	ถูกใจพระจันทร์ จริงเอ๋ย

นอกจากการสอดแทรกมุขตลก สองแง่สองง่ามแล้วครูประทีป สุขโสภา ยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในการแสดง เพื่อเป็นการสร้างความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์ ดังนี้

... สมมติว่าจะร้องเรื่องสุขุทัย เอ่อ เออ เอ็ง เอ้ย จะกล่าวสุนทรภอนสาธกเป็นวณิพก พระยาช้าง พญาขัตตพันธุ์ ซื่อนั้นหรือ มันก็คือ พระยาช้าง ใ้คำพระยาช้างหมายถึงให้คนฟังคนดูร้องด้วย ให้เขามีอารมณ์ร่วม เราก็ค่อยๆ เล่นสองแง่สองง่ามไป คนฟังจะคิดตามบทกลอน จะลืมนะว่าพระยาช้าง ลืมก็บางทีมันมาหัวเราะ มีวง มีงา มีขาอีกด้วย ใ้ตัวผู้มี เอ้ย คนฟังต้องร้องพระยาช้าง มันไม่ร้องแล้ว มัวแต่หัวเราะ จะลงตามกลอนเรา คนดูมีอารมณ์ร่วม ก็ต้องแต่งบทพวกนี้มา ใส่ไปเรื่อยจนกระทั่งบางทีก็เข้าเหยยคนดู เหยยคนดูไป บางทีก็ร้องเล่นขอสดทางค์ขอทานเขาก็ต้องมีบทสลับแข่งแก่งสลับแข่งไป คนใส่เสื้อแดง ทำเป็นแก่งเมินเฉย ควักออกมาเลยนะแม่ขึ้นใจ ทำเพียงบาทสองบาท เกิดในชาติฟ้าระวังจะเกิดเป็น เอ้อ เอ้ย เขาเข้าใจว่าอะไร กลัวจะสาปแช่ง เขารับมาใส่ใหญ่เลย ใครไม่ทำทาน กลับไปบ้านแน่ชัด ขอให้ถูกหมากัดนะจะบอกให้ บางทีขึ้นรถขึ้นมาเคาะประตูก็อากๆ อาจารย์ยังไม่ได้ทำบุญเลย โอ้ยเลิกไปแล้วไม่เอาแล้ว กลัวหมากัดไม่ได้อาจารย์แข่งไว้ด้วย ก็มามีอารมณ์ร่วมอยู่แต่ทำให้ด้วยความสนุกสนานเต็มใจ..

พระยาช้าง

จะกล่าวสุนทร กลอนสาธก	เป็นวณิพก	พระยาช้าง
พระยาจัดพันต์ ชื่อนั้นหรือ	มันก็เป็นชื่อ	พระยาช้าง
มีตามีตัว มีหัวมีหู	มีทั้งตัวเมียตัวผู้	พระยาช้าง
มันมีสี่ขา มีลูกตาอีกสอง	มีอะไรได้ท้อง	พระยาช้าง
มีหูมีตา มีงาสีขาว	มีขนสั้นขนยาว	พระยาช้าง
มีวงมีงา มีลูกตาหนึ่งคู่	ไ้ตรงปลายมีรู	พระยาช้าง
มีวงมีงา มีขาอีกด้วย	ไ้ตัวผู้มีเอ๋ย...	พระยาช้าง
มีวงมีงา มีขาอีกสี่	ไ้ตัวเมียมีเอ๋ย...	พระยาช้าง
สองตัวสี่ตา มีขา รวมเป็นแปด	ไ้ตัวเมียมีเอ๋ย...	พระยาช้าง
มีวงน้อยๆ เอาไว้จับอ้อยจับกล้วย	บางที่มันก็จับเอ๋ย..	พระยาช้าง
ตัวดำตัวขาว ตัวยาวเล็กใหญ่	หัวตัวเท่าไข่	พระยาช้าง
มีแขนมีขา มีลูกตาอีกสอง	ต่างก็มานั่งร้อง	พระยาช้าง
ส่งเสียงประชัน ร้องกันยกใหญ่	เพราะกินข้าวกับไข	พระยาช้าง
พระยาจัดพันต์ ว่ากันหลายอย่าง	มันก็คือช้าง ทั้งนั้นแหละเอ๋ย...	

อัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทาน

1. องค์ประกอบในการแสดงเพลงขอทาน

โอกาสในการแสดงเพลงขอทาน

โอกาสในการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภานันท์จะร้องเล่นเป็นการแสดงในเทศกาลต่างๆ การเผยแพร่เชิงวัฒนธรรมหรือสาธิตตามสถานศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่ท่านจะรับทุกงานที่มีผู้ติดต่อมา ถ้าหากว่าไม่ติดขัดหรือว่ามีงานอยู่แล้วในวันนั้น แต่ในบางครั้งในวันเดียวกันมีงาน 2 งาน คนละที่หรือคนละจังหวัดถ้าเวลาไม่ตรงกันและสามารถเดินทางไปทำการแสดงแทนครูประทีปก็จะไปทำการแสดงให้ได้ ซึ่งงานแสดงก็มีทุกรูปแบบทั้งงานมงคล งานอวมงคล งานบรยาย งานสาธิต หรืองานฝึกอบรมต่างๆ

ภาพประกอบ 15 การแสดงหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี

เวที ฉาก แสง เสียง

การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุโขสภานันเป็นการแสดงที่ใช้อุปกรณ์ไม่มากนัก สถานที่ก็ไม่จำกัด แต่ต้องกว้างพอสำหรับนักดนตรีประมาณ 7-8 คน มีความเหมาะสมกับการแสดงและการนั่งชมการแสดง ซึ่งการไปแสดงแต่ละงานส่วนใหญ่เจ้าภาพก็จัดหาเวทีไว้ให้แล้วซึ่งอาจเป็นเวทีชั่วคราวหรือเวทีถาวรก็ได้ตามแต่ที่เจ้าภาพจะหาได้ ในบางครั้งถ้าเป็นการไปบรรยายก็จะนั่งแสดงที่โต๊ะบรรยายเลยซึ่งก็แล้วแต่ความเหมาะสมของงาน แต่ถ้าหากมีเวทีครูประทีป จะมีตั้ง ซึ่งยกสูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่งสำหรับนั่งแสดงเพื่อให้ผู้ชมสามารถเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนนั่งดนตรีก็นั่งพื้นเวทีปกติ สำหรับฉากการแสดงนั้นถ้าไปแสดงตามงานทั่วไปครูประทีปก็จะใช้ฉากที่ทางเจ้าภาพจัดไว้โดยไม่มีการนำฉากส่วนตัวไป แต่ถ้าเป็นการแสดงต้อนรับแขกที่บ้านครูประทีปเอง ครูประทีปได้ทำฉากสำหรับการแสดงไว้ให้ด้วย เรื่องแสงนั้นก็ไม่ได้มีกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัวว่าจะต้องใช้ไฟจำนวนกี่หลอด ต้องใช้ไฟสีอะไรบ้าง แล้วแต่ว่าทางเจ้าภาพจะจัดเตรียมไว้แต่ต้องมีแสงสว่างที่เหมาะสมกับการแสดงและสามารถมองเห็นเนื้อเพลงหรือโน้ตเพลงได้ เนื่องจากบางครั้งแสดงในเวลากลางคืนก็ต้องมีแสงเพียงพอต่อการแสดง สำหรับเรื่องเสียงนั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อให้ผู้ฟังสามารถได้ยินกันอย่างทั่วถึง

ในระหว่างการแสดง ซึ่งทางเจ้าภาพจะต้องเตรียมไว้ให้เพียงพอซึ่งจำเป็นต้องใช้ไมโครโฟนสำหรับร้อง 1 ตัว สำหรับระนาดเอก 1 ตัว สำหรับซออู้ 1 ตัว สำหรับขลุ่ย 1 ตัว ถ้าเป็นสถานที่กว้างๆ อาจต้องใช้สำหรับตะโพนอีก 1 ตัว

ภาพประกอบ 16 เวที ฉาก แสง เสียงในงานต่างๆ

เครื่องดนตรี

สมัยเมื่อครั้งอดีตในการทำไปการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุโขสภาท่านจะแสดงเพียงคนเดียวเครื่องดนตรีที่ท่านใช้ก็คือกรับสองคู่ชนิดกลมเท่านั้น แต่เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการนำเครื่องดนตรีอื่นๆ เข้ามาผสมด้วยเพื่อเป็นการเพิ่มความสนุกสนานและผ่อนคลาย ซึ่งในการแสดงแต่ละครั้งก็ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องใช้เครื่องดนตรีใดบ้าง เนื่องจากบางครั้งนักดนตรีติดธุระไม่สามารถไปแสดงได้ก็จะใช้เครื่องดนตรีอื่นแทน ซึ่งเครื่องดนตรีที่ใช้สำหรับการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป ได้แก่

1) กรับสองคู่ชนิดกลม ซึ่งครูประทีปได้ดัดแปลงโดยการตัดกรับคู่หนึ่งให้สั้นลงเพื่อให้เกิดเสียงสูงขึ้นทำให้มีความไพเราะและน่าสนใจมากกว่าเดิม นอกจากนี้ถ้าเป็นการบรรยายหรือการสาธิต ครูประทีป ก็จะมีกรับชนิดต่างๆ เพื่อใช้ในการบรรยายด้วย

ภาพประกอบ 17 กรับสองคู่ชนิดกลมและกรับชนิดอื่นๆ ที่ครูประทีปใช้สำหรับการแสดง

- 2) ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้สำหรับประกอบการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป เพื่อให้เกิดความสนุกสนานครื้นเครง และยังใช้ระนาดเอกสำหรับขึ้นเพลงต่างๆ ด้วย
- 3) ซอด้วง เป็นเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับประกอบการแสดงอาวเล่่นล้อกับระนาดเอก หรือบรรเลงเป็นตัวยืนในเพลงแอ่วเกล้าซอ
- 4) ซอด้วง เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเพลงขอทานอีกชนิดหนึ่งของครูประทีป
- 5) เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ตะโพน ฉิ่ง ฉาบ โหม่ง เป็นเครื่องดนตรีที่นำมาใช้ประกอบการแสดง เพื่อให้มีจังหวะที่กระชับ เพิ่มความสนุกสนานและมีสีสันมากยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 18 เครื่องดนตรีที่ครูประทีป สุขโสภานใช้ในการแสดง

พาหนะในการเดินทาง

พาหนะสำหรับการเดินทางไปแสดงเพลงขอทานขอครูประทีป สุขโสภา นั้นถ้าไปในระยะทางไกลและมีนักดนตรีไปน้อย ครูประทีปก็จะใช้รถยนต์กระบะของตนเองในการเดินทางและการบรรทุกเครื่องดนตรีโดยที่ครูประทีปจะเป็นผู้ขับรถแต่ถ้าหากไปแสดงในที่ไกลๆก็จะใช้รถตู้ซึ่งเป็นของลูกศิษย์แทน

ภาพประกอบ 19 พาหนะบรรทุกเครื่องดนตรีและเดินทางไปแสดง

เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายของครูประทีปนั้น ขึ้นอยู่กับงานและความเหมาะสมถ้าหากว่าเป็นงานบรรยาย สราธิตทั่วไปก็ใส่เสื้อผ้าไทย ผ้าไทยลายดอก นุ่งกางเกงขาวยาสีดำน มีผ้าคาดเอว บางงานที่ต้องแสดงก็แต่งชุดมอฮ่อมปะๆขาดๆ ผ้าขาวม้าเคียนพุง ใส่หมวกเก่าๆ เลียนแบบขอทาน บางครั้งถ้างานใหญ่ๆ ก็ใส่เสื้อผ้าทอมือ แล้วนุ่งโจงกระเบน ส่วนนักดนตรีก็แต่งในลักษณะเดียวกัน

ภาพประกอบ 20 การแต่งกายในการแสดงของครูประทีป สุขโสภา

เวลาที่ใช้ในการแสดง

เนื่องจากรูปแบบงานที่ติดต่อมาให้ครูประทีปไปแสดงนั้นมีหลากหลายและบางที่จะกำหนดให้เล่นซึ่งครูประทีป ก็สามารถแสดงได้ทุกเวลาตามที่กำหนด เช่น งานบรรยาย สาธิตต่างๆ ก็จะแสดงใช้เวลาประมาณ 1.30 - 3 ชั่วโมง ส่วนถ้าเป็นงานแสดงโชว์ต่างๆ จะไม่มีเวลากำหนดแน่นอนแล้ว แต่เจ้าภาพและสถานการณ์ อาจจะเป็น 15 นาที จนถึง 1 หรือ 2 ชั่วโมง

ภาพประกอบ 21 การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภานในงานต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว

2. รูปแบบการแสดง

ครูประทีป สุขโสภาน ได้ตั้งชื่อในการแสดงว่า “ตีกรับขับทำนอง คณะ ครูประทีป สุขโสภาน” ซึ่งท่านจะมีการแสดงเพลงพื้นบ้านในหลายรูปแบบ เช่น การแหล่ เพลงฉ่อย หรือลำตัด แต่เพลงที่เป็นหลักในการแสดงและถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงก็คือเพลงขอทาน

โดยขั้นตอนในการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภานนั้น จะเริ่มต้นจากการเตรียมตัวก่อนการแสดง การไหว้ครู การเริ่มแสดง ขณะทำการแสดง การแทรกมุขตลกต่างๆ และการส่งท้ายการแสดง

การเตรียมตัวก่อนการแสดง

คณะของครูประทีป สุขโสภานนั้นส่วนใหญ่จะเดินทางไปถึงงานก่อนเริ่มการแสดงอย่างน้อยประมาณ 1-2 ชั่วโมง เพื่อเตรียมพร้อม สำหรับการแสดง เมื่อไปถึงงานแล้ว ก็จะดูสถานที่ที่จะเล่น สถานที่ผู้ชม ซึ่งส่วนใหญ่ทางเจ้าภาพจะเตรียมพร้อมไว้ให้แล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงตรงไหนไม่เหมาะสมก็อาจจะแก้ไขเล็กน้อยเพื่อให้การแสดงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จากนั้นก็จะตั้งเครื่องดนตรีไมโครโฟนและอุปกรณ์ต่างๆ พร้อมที่จะใช้งานได้ทันที

เมื่อจัดสถานที่และเครื่องดนตรีเรียบร้อยแล้ว เจ้าภาพจะมาเชิญให้ไปรับประทานอาหารซึ่งทุกคนก็จะมีเฉพาะนักดนตรีเท่านั้นที่รับประทาน ส่วนครูประทีปนั้นจะไม่ทานอาหารก่อนการแสดง เนื่องจากจะทำให้จุกและแสดงไม่ได้ ดื่มน้ำได้เพียงน้ำเปล่าๆ เท่านั้น น้ำเย็นหรือน้ำที่มีน้ำแข็งก็ไม่สามารถดื่มน้ำได้ ซึ่งส่วนใหญ่ครูประทีปก็จะได้รับประทานอาหารก็ต่อเมื่อการแสดงเสร็จเรียบร้อยแล้ว

การไหว้ครู

เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้วครูประทีปและสมาชิกในคณะก็จะทำการไหว้ครูเพื่อรำลึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ โดยทางเจ้าภาพจะจัดหาเครื่องไหว้ครูไว้ให้ตามที่ครูประทีปได้บอกไว้ โดยเครื่องไหว้ครูจะมีดังนี้

- 1) ดอกไม้ ธูป เทียน
- 2) เงินก้านล 12 บาท
- 3) เหล้า 1 ขวด

การเริ่มแสดง

หลังจากไหว้ครูเรียบร้อยแล้วครูประทีปและสมาชิกในคณะก็จะเข้าประจำที่และเริ่มทำการแสดงตามลำดับโดยเริ่มจากดนตรีบรรเลงเพลงกระต่ายเต้นจำนวน 1 รอบหลังจากนั้นครูประทีปก็จะเริ่มร้องบทไหว้ครู ตามด้วยบทสดุดีในหลวง โดยบทไหว้ครูและบทสดุดีในหลวงมีดังนี้

บทไหว้ครู

สิบนิ้วประนมกร กราบขอพรพระไตรรัตน์	ไตรเทพดลไตรตรัส สรรพดีในไตรภพ
เทิดบิรมมารดา ให้กายามาครันครน	พากเพียรเล่าเรียนจบ ขอน้อมนบบูรพาจารย์
ปวงเทพเทวฤทธิ ที่สถิตย์ทุกถิ่นฐาน	ทั้งท้าวจตุโลกบาล ไพร่บันดาลให้เกิดดี
เชิญองค์พระพิฆเนศวร มาปกเกล้าเกล้าเกศี	ขอองค์สุรัสวดี มาเป็นศรีแห่งวาจา
พระพรหมอยู่เบื้องซ้าย พระนารายณ์อยู่เบื้องขวา	แม่ธรณีแม่คงคา ได้โปรดมาเป็นแรงใจ
ขอพระภูมิเจ้าที่ ได้โปรดชี้สิ่งสงสัย	ปกป้องผองไพร่ภย บันดาลให้สวัสดิ์

จบแล้วดนตรีรับด้วยรั้วดีกดำบรรพ์ จากนั้นขึ้นเพลงเพื่อให้เล่นบทสดุดีในหลวง

บทสดุดีในหลวง

อันองค์มหाराช สยามชาติภูมิพล	บารมีพระมากล้น สดุดจักประมาณหมาย
สมมุติเทพในมนุษย์ ทรงพิสุทธิพระวรกาย	ทศพิธแผ่กระจาย ขจรทั่วทั้งโลกา
เกลิงรักษ์ วงศ์จักรี หกสิบสองปีครองราชย์	ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้า
สายพระเนตรยาวไกล น้ำพระทัยเมตตา	ที่ทรงพระกรุณา ต่อปวงชน
ปกครองไพร่ฟ้า ระบอบประชาธิปไตย	ทรงปั้นหลักชัย ทรงใช้เหตุผล
สิทธิเสรี เรามีทุกคน	เจิดจรัสอยู่บน พื้นแผ่นดินไทย

เสด็จเยือนทวยราษฎร์ ด้วยพระบาทเพื่อยล
พระราชทานสินทรัพย์ คอยกำกับห่วงใย
กราบขอพรศักดิ์ จตุรพิชพรชัย
เป็นจักรแก้วค้ำชู เคียงคู่ปฐพี

ทุกข์สุขของปวงชน พระเสโทโฉมไฉไล
พสกนิกรภูมิใจ ได้ร่มพระบารมี
โปรดบันดาลดลให้ พระองค์สุขเกษมศรี
น้อมเกล้าสดุดี ให้พระองค์ทรงพระเจริญ

หลังจากจบบทสดุดีในหลวงแล้วถ้าหากว่าแสดงอยู่ในจังหวัดสุโขทัยครบประจำปี สุขโสภาก็จะ
เล่นเพลงชุดสุโขทัยด้วยเพื่อเป็นการบอกกล่าวให้ผู้ ชมรู้ว่าเมืองสุโขทัยเป็นอย่างไรและดีอย่างไร แต่ถ้า
แสดงในต่างจังหวัดก็จะตัดเพลงชุดสุโขทัยออกไปยกเว้นว่างานใดเจ้าภาพต้องการให้เล่นก็จะเล่น เพลง
ชุดสุโขทัย มีดังนี้

ชุดสุโขทัย

เสภา

สุโขทัยกาลก่อนนับย้อนยุค
ฝูงทวยรวมพลังกันทั้งกลม
ปลุกหมากสั้หมากหวานตระการตา
ไพรฟ้าซ้ำไทไม่อาดูร
ได้พ่อขุนเรืองนามรามคำแหง
พระธาตุลงฝังไว้กลางเมือง

บันนุกโรมรับร่างทับถม
ลพนมแรมปีสร้างตรีบูร
ใครใครค้าใครขายไม่หายสูญ
เกื้อกูลถิ่นฐานตวงบ้านเมือง
กล้าแกร่งหลวรัฐฟูเฟื่อง
รุ่งเรืองคืบวันแต่นั้นมา

สดุดีพระร่วงเจ้า (กาพย์ยานี 11)

อันองค์มหाराช วีรชาติของชาวไทย
ทรงนามรามคำแหง ระเบิดแจ้งศัตรูขาม
พระองค์ทรงคุณเลิศ สุดประเสริฐสมสมัย
รักษาราษฎร์มั่นดังบุตร ปิยสุดเสน่หา
บำรุงพระศาสนา ทรงศรัทธาไม่ย่อหย่อน
สืบห้าและแปดคำ มาประจำสมัครสมาน
พระคุณสุดล้ำชาน ในองค์ท่านสุดจักหา
อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเรืองฤทธิ์ทุกถิ่นฐาน
ขอให้สู่สวรรค สติยศขึ้นสุดตริงไตร

พระนามกระเดื่องไกล ปราบทุกเขตคาม
ชาวไทยไม่ลืมนาม พ่อขุนรามสุโขทัย
ปกครองผองชาวไทย ด้วยพระทัยแสนเมตตา
ทุกชีรอนผ่อนให้ชา ปวงประชาไม่อาทร
ชักชวนมวลราษฎร ได้ผันผ่อนถือศีลทาน
ถือศีลบำเพ็ญทาน สดับขานพระเทศนา
กอบกู้ชาติมา สุดคณานับประมาณ
โปรดช่วยดลบันดาล ดวงวิญญาณพระจอมไท
เสวยรมณสมฤทัย สุขอยู่ในโสฬสเทอดู

แหล่ง

ที่ในน้ำก็มีปลา ที่ในนาก็มีข้าว
ใครใครค้าก็จงค้า ทั้งช้างม้าทั่วแห่งหน
ไม่เข้าผู้ลักมักผู้ช้อน สอนดูก่อนไม่หุนหัน
ทั้งป่าหมีและป่าพญู เป็นของผู้ที่สร้างไว้
ยามกฐินออกพรรษา ทวยศรัทธาแลญิบล้าน
มีอรัญญิกและปฐคุ ทรงหลวงรู้ปฏิภาณไตร
วันสิบห้าและแปดค่ำ มาประจำไม่เห็นห่าง
ท้าวพระยามาผูกมิตร ทั่วทุกทิศทั้งไกลใกล้
เอ๋ยพระนามรามคำแหง ย่อมรู้แจ้งทุกถิ่นที่
ไฉนบัดนี้เพราะนานาบุญ ของพ่อขุนปกเกล้า

เพลงขอทาน

เมืองเอ๋ยเมืองเก่า ของเรารุ่งเรือง
นับแต่วันนี้ เราจะมีความสุข
เพราะหลังโลมแรง ด้วยแสงธรรมะ
ด้วยบารมี ที่เย็นหยาด
เรามีแดนดิน เนาถิ่นอุดม
เรามีเขาหลวง ยอดทรวงตระหง่าน
แหล่งอารยะ วัฒนธรรม
มีประเพณี ที่สูงส่ง
เรามีเสรี เรามีความสุข
ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว
เรามีหลายหลาก แสนภาคภูมิใจ

หุ่นกระบอก

สุโขทัย เคยรุ่งเรือง เป็นเมืองเก่า
หลักศิลา บอกยุค ทุกประเด็น
ทั้งสงคราม ลอยกระทง ยืนยงมา
ประเพณี คงไว้ ไม่เอนอิง
สุโขทัย ก่อนนี้ เป็นที่ลุ่ม
ป่าไม้หมด น้ำก็ลด ปลาไม่เกย

ท่านพ่อเมือง กับเอา จังกอบให้เปล่าทั่วทุกคน
ทั้งเงินทองไม่อับจน ใครขัดสนต้องช่วยกัน
มีกระดังงาไว้ลั่น แล่งความกันหายข้องใจ
ตระพังโพยก็สีไล คนทั่วไป มักโอยทาน
ด่าบงด่ากลอยยามมีงาน ไปดูท่านเผาเทียนเล่นไฟ
อัฐสารศอันรามใหญ่ มีนาไร่ป่าหมีกลาง
ใครบัดพลีดีทุกทาง ประดิษฐ์สร้างอักษรไทย
ขึ้นพ่อขุนสุโขทัย ทุกท่านไซ้จำได้ดี
สุโขทัยราชธานี เจ็ดร้อยปีล่วงเลยมา
เอกราชเป็นชาติมา ไทยประชาขอเทิดทูน

ที่ได้ชื่อว่ากรุง สุโขทัย
สิ่งใดเป็นทุกข์ จะเหือดหาย
แห่งองค์พุทธะ อันผ่องใส
ขององค์กษัตริย์ ผู้เกรียงไกร
มีลำนายม ชโลมไหล
เรามีโบราณ อันยิ่งใหญ่
แหล่งศิลปกรรม ของคนไทย
มีลอยกระทง และเล่นไฟ
ทุกคนสนุก มีน้ำใจ
บ้านเมืองของเรา สุขสดใส
เมืองสุโขทัย เอ๋ยเรา

หลักฐานเรา มีอยู่ ดูก็เห็น
บางคนเห็น ของใหม่ ไซ้ของจริง
ปวงประชา สืบสาย ทั้งชายหญิง
เขาท้วงติง ว่าเรื่องนี้ ไม่มีเลย
ปลาชุกชุม มหาศาล เจียวท่านเอ๋ย
คนไม่เคย อยู่เมืองนี้ ว่าที่ดอน

พวกเราชาว สุขุทัย ไฉนนิ่ง	ไม่ท้วงติง หลักฐาน แต่กาลก่อน
ไม่ศึกษา แก่นแท้ ที่แน่นอน	ไม่ตอบโต้ รับมือ เขาหรือไร
ให้เขาหลอก หลากกลั่น เกินคนถิ่น	ให้เขาหมั่น ซាយคา คนอาศัย
ให้เขาชี้ หนทาง เดินห่างไกล	สุขุทัย ฤา มี คนดีเอย

หลังจากที่เล่นเพลงบทสวดดีในหลวง หรือชุดสุขุทัยจบแล้ว ครูประทีป สุขโสภา ก็จะแนะนำตนเองและแนะนำการแสดงว่าที่เล่นอยู่นี้ชื่อการละเล่นว่า “ตีกรับขับทำนอง” อธิบายชื่อเครื่องดนตรีแต่ละประเภทว่ามีที่มาอย่างไรทำไมถึงต้องเรียกชื่ออย่างนั้น ยกตัวอย่างเช่น กรับ ที่เรียกว่ากรับเพราะเสียงมันดังกับ กับ ที่เรียกว่าตะโพน เพราะเสียงมันดัง โทนๆ โพนๆ เป็นต้น เล่าถึงที่มาของเพลงขอทานและเล่าความเป็นมาว่าท่านได้ฝึกหัดกรับและเพลงขอทานมาตั้งแต่เมื่อใด ซึ่งลักษณะการพูดจะใช้ถ้อยคำที่ตลกขบขัน และเป็นกันเองกับผู้ชม สร้างความประทับใจแก่ผู้ชมเป็นอย่างมาก

ขณะทำการแสดง

ต่อจากการแนะนำตนเองเล่าความเป็นมาของเพลงขอทานแล้วครูประทีป ก็จะอธิบายว่าเพลงพื้นบ้านมีความเป็นมาอย่างไร มีเพลงประเภทใดบ้างแล้วแต่ละประเภทเล่นอย่างไร แล้วจะอธิบายวิธีการเล่นกรับชนิดต่างๆ ทั้งกรับเสภา กรับคู่ กรับสเปน กรับพวง และสุดท้ายจะสาธิตวิธีการเล่นกรับสองคู่ชนิดกลมที่ครูประทีปใช้แสดงอย่างละเอียด แล้วก็ยกตัวอย่างเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่เกิดมาจากการเล่าเรื่องเป็นตอนๆ คล้ายๆ เช่นเดียวกับการแสดงโขนหรือลิเก ซึ่งเพลงที่ครูประทีป ใช้ยกตัวอย่างนี้คือ นิทานชาดกเรื่องกาเกี ตอนพรหมทัต

พรหมทัต

พรหมเอ๋ย พรหมทัต จอมกษัตริย์ผู้ชรา	กลับจากเล่นสกา เข้าสู่บาปตรารอบสุบรรณ
หมายกอดยอตนารี โฉมกาก็แม่จอมขวัญ	งกเงินเดินงก้น ไม่เท่าสันทนุยกอย่างมา
ก้าวขึ้นบนแท่นที่ เรียกกาก็พี่มาหา	หมายชมภิรมย์ยา มาแม่มาโฉมกาก็
อย่ายั่วให้ผัวพริ้ว พี่กลับคำคงโกรธพี่	ออกมาเถอะกาก็ จะเสียเนื้อพี่ก็เอา
เจียบกริบผิดสังเกต น่าสังเวชกษัตริย์เฒ่า	เปลอใจหลงใฝ่เอา ต้องใช้เข้าเช็ดน้ำตา
สู้ทนเรียกคนทัก จ้าระหวั่นวังคันทนา	ท้าววังทั้งพารา ไม่พบหน้าโฉมกาก็
ไม่ยอมทรวงเสวย ไม่ยอมเสวยแม่เกศี	ทิวาเจ็ดราตรี พระองค์มีแต่วาโย
หทัยใกล้นิรวัน สดสะท่อนนอนโมโห	ตณหาเจือกาโม ร้องไห้โศกคิดถึงเมีย
ครุฑธาไม่น่าทำ สร้างศีลซ้ำทำศีลเสีย	ใครจักไม่รักเมีย ครุฑทำเสียรักเมียคน
ครุฑสร้างศีลต่างพล้อย คนอย่าคอยอกุศล	สร้างเวรเห็นแก่ตน หนีไม่พ้นหนามจิ้งจอก

การแทรกมุขตลกต่างๆ

หลังจากที่เล่านิทานชาดก เรื่องกาที่ตอนพรหมทัตเสร็จแล้ว ครูประทีปก็จะมีการสอดแทรกมุขตลกไปพร้อมๆ กับการบรรยาย ก็จะอธิบายถึงว่าเพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ได้รับการปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็กๆ ด้วยความที่คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน เห็นอะไรก็นำมาใส่เนื้อร้องเป็นทำนอง อย่างเช่น

เห็นเด็กโกนจุกมาใหม่ๆ ก็จะมีล้อว่า

หัวโล้นโกนใหม่ๆ ควักขี้ไก่อมาใส่หัวโล้น

.....

หรือเห็นเด็กไผ่ผมเปียก็จะล้อว่า

ผมเปียมาเลียใบตอง พระตีกลองตะลุ่มตุ้มมั่ง

.....

หรือจะเป็นนิทานที่เล่ากันมาช้านาน ครูประทีปก็จะเล่าให้ฟังในแบบของครูประทีปว่า

...มีวัดอยู่วัดหนึ่ง มีพระ เณร ชี อาศัยอยู่ในวัดกันเป็นแถว เช้าวันหนึ่งแม่ชีก็ไปเข้าห้องน้ำ ด้วยความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ก็เลยไปเขียนไว้ที่ข้างฝาห้องน้ำว่า “บวชชีเพราะหนี้รัก” จากนั้นหลวงพี่ก็มาเข้าห้องน้ำ ก็สงสัยว่าเอ ใครมาเขียนห้องน้ำ หลวงพี่ก็เรียนมาเหมือนกันกลัวจะน้อยหน้า เขียนต่อวรรคที่สองเลยว่า “ออกหักเพราะรักชี” คนที่สามหลวงตาก็เข้ามา หลวงตาก็มีความรู้เหมือนกัน เลยเขียนต่อว่า “บวชมาหลายปีได้ชีคนเดียว” พอสายๆ เณรก็มาเข้าห้องน้ำบ้าง เห็นผู้ใหญ่เขียนกัน เณรก็เลยเขียนบ้าง “สามเณรไม่เกี่ยวกระเจียวยังเล็ก” พอตีวันนั้น มีงานวัดชาวบ้านก็มาเข้าห้องน้ำก็เห็นบทกลอนที่เขียนไว้ด้วยความจะกลัวว่าเดี๋ยวจะน้อยหน้าพระ เณร ชี เลยเขียนต่อวรรคที่ 5 ว่า “ชาวบ้านเด็กเล็กแอบดูกันที่ วัด” งานวัดวันสุดท้ายอธิบดีกรมการศาสนา มาตรวจงานวัดพอดีก็กลัวว่าตนเองเรียนมาสูงกว่าคนอื่นกลัวจะน้อยหน้าเลยเขียนต่อท้ายไปว่า “อธิบดีจึงอนุมัติให้เป็นวัดพัฒนา”...

ต่อจากนั้นก็จะมีเกมด้วยการเล่านิทานประกอบทำนองเพลงที่ประทีปให้ชื่อนิทานพระมละลามก (อ่านว่า ลา-มะ-กะ) ชื่อเรื่องว่า ไฉ่ทิดควายหาย

นิทานเรื่องไฉ่ทิดควายหาย

จะรำคำขาน เป็นนิทานเก่าเก่า	เล่าเป็นเรื่องราว กันมานานหลาย
มีสองเมียผัว ครอบครัวยาย	อยู่ที่บ้านแม่ยาย แกเป็นหม้ายนานมา
อันตัวเมียยาย มีความหนึ่งผู่	เข้าซิ่นก็จูง ออกไปกินหญ้า
พอตกตอนบ่าย แม่ยายกลับมา	ให้ปวดแข้งปวดขา ชักไม่ค่อยจะดี
จึงบอกลูกเขย ว่าลูกเอ๋ยไฉ่ทิด	ช่วยแม่สักนิด ไฉนวันพุ่มนี้

เลี้ยงควายให้หน่อย แม่ไม่ค่อยจะดี
 ข้างฝ่ายไอ้ทิด คิดแล้วจิตใจอ่อน
 แด่มนักร้อน ก็เลยนอนเอาแรง
 พอตอนจะกลับ ก็นับจนทั่ว
 ก็เลยบนเจ้าป่า ถ้าหากว่าเข้าได้ควาย
 จึงออกเดินหา ไม่ช้าก็พบ
 ไอ้ปากสัปดน เสือกบนน้ำบอ
 ข้างฝ่ายเจ้าป่า ก็มาเข้าฝัน
 มึงบนกูไว้ ทำไมมึงไม่ไปเคลียร์
 ไอ้ทิดกลัดกลุ้ม ร้อนรุ่มใจนัก
 มันเสียเชิงชาย อับอายน่าดู
 ฝ่ายเมียไอ้ทิด เห็นผิดสังเกต
 จึงถามว่าพี่ ว่ามีเหตุใด
 ไอ้ทิดอึดอัด เลยตัดสินใจ
 ฝ่ายเมียนั่งอึ้ง ตะลึงร้องคราง
 ข้างฝ่ายลูกสาว เอาไปเล่าให้แม่
 ไม่ผิดก็ฉัน ต้องมีอันเป็นไป
 แม่ยายตบอก ไอ้ลามกจัญไร
 ไอ้เขยระยำ ทำบนอัปรีัย
 พอได้เวลา ก็เลยมาตามนัด
 ลูกเขยแม่ยาย กลัวจะอายเอ็ดอึ้ง
 แม่ยายสะกิด ไอ้ทิดมึงแก่
 บนท่านไว้ก็คืน มึงช่วยยืนยัน
 ลูกเขยก็ตอบทันใด ว่าบนไว้คืนเดียว
 เจ้าป่าเจ้าเขา ท่านเอามาคืน

สักสองราตรี ก็คงจะค่อยมีแรง
 เข้าขึ้นก็ตื่น ควายออกจากแหล่ง
 พอตะวันยอแสง เลยไล่ต้อนฝูงควาย
 เล่นเอาปวดหัว ไอ้ตัวหนึ่งมันหาย
 จะนอนกับแม่ยาย ขอให้เจ้าหักคอ
 เพราะไอ้ควายมันหลบ อยู่ที่ตมป่าอ้อ
 กลัวเจ้าหักคอ เลยพาลไม่พูดกับเมีย
 มึงว่าไงกัน นะไอ้คนปากเสีย
 เดียวกูก็จะเอาเมีย มึงไปอยู่กับกู
 ครั้นจะบอกเมียรัก มันก็ให้อดสู
 ลงบ้านปิดประตู เตรียมจะผูกคอตาย
 ตามไปพบเหตุ จึงเข้าแก้ไข
 บอกน้องเป็นไร น้องจะช่วยหาทาง
 บอกเมียรักไป จนหมดทุกอย่าง
 น้องจะช่วยหาทาง แม่แคงเห็นใจ
 ต้องตายแน่แน่ ถ้าแม่ไม่แก้ไข
 แล้วแม่จะอยู่กับใคร แม่ต้องช่วยฉันที่
 เรื่องอื่นถมไป ทำไมทำบัดสี
 กูจะช่วยสักที นี่กูเห็นแกมึง
 สองคนอึดอัด เพราะว่าคิดไม่ถึง
 ค่อนแจ่มแล้วจึง เตรียมจะลาจากกัน
 ก็ตัวกันแน่ ควายหายวันนั้น
 คิดให้ดีก็แล้วกัน ว่าบนท่านไว้ก็คืน
 ก็เพราะไอ้เสียว มันไม่ยอมคืน
 ถ้าเป็นวันมะรืน มันคงจะหายอีกหลายตัว

จากนั้นครูประทีปก็จะอธิบาย บรรยายหรือแสดงเพลงพื้นบ้านต่างๆ แล้วแต่โอกาสและเวลาที่จะเอื้ออำนวย จากนั้นจะสาธิตวิธีการเป่าขลุ่ย 2 เลา ที่ถือว่าเป็นความสามารถพิเศษของครูประทีป โดยเลาหนึ่งใช้ปากเป่าปกติ ส่วนอีกเลาหนึ่งจะใช้จุมูกเป่า ซึ่งจะเป่าพร้อมกันทั้ง 2 เลา ทำให้ผู้ชมประทับใจเป็นอันมาก หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่ช่วงสำคัญของการแสดง ก็คือการเล่นเพลงขอทาน โดยครู

ประทีปจะอธิบายที่มาที่ไปของเพลงขอทาน วิธีการเล่น แล้วก็มีอุปกรณ์ เช่น กะลา หมวก เป็นต้น ทำให้เหมือนกับขอทานจริงๆ แล้วก็จะร้องเพลงทำนองขอทาน ผู้ชมก็มีส่วนร่วมในการแสดงด้วย นำเงินมาใส่ในกะลาเหมือนกับให้ทานจริงๆ ซึ่งก็สร้างความสนุกสนานและประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

เพลงขอทาน

อันตัวของข้า ดวงตาพิการ	เกิดเป็นขอทาน ยากไร้
ไม่มีบ้านช่อง เงินทองขัดสน	นอนข้างถนน และพุ่มไม้
พอไม่ไม่มี ขาดพี่ขาดน้อง	อาศัยเสียงร้อง เลี้ยงกาย
วณิพกเสียงทอง เทียวท่องจันทก	เล่านิทานชาดก มากมาย
เล่าเป็นทำนอง ร้อยกรองขานขับ	สองมือขยับ กรับไม้
คุณพ่อคุณแม่เจ้าข้า เมตตาผมสักหน่อย	สักคนละร้อยสองร้อย บ้างเป็นไร
คุณพ่อคุณแม่เจ้าข้า เมตตาผมเหมือนญาติ	สิบบาทยี่สิบบาท ก็ยังได้
ใครที่ไม่ทำงาน กลับไปบ้านแน่ชัด	ขอให้ถูกหมากัด จะบอกให้
กัดซื้อกัดผ้า กัดข้างหน้าข้างหลัง	กัดจนเอ๋ยกระทั้ง ใ้ที่นุ่งอยู่ข้างใน
แม่มาทำทาน เอ๋ยจานเจือ	อย่าเพิ่งเบื่อ ลูกมาเบี่ยน
ไอ้พระกุศล ที่ได้สร้าง	ได้แวงวาง อยู่เหนือเศียร
อย่าว่าอย่าปน คนจนมาเบี่ยน	ให้ทานท่านเอา เอ๋ยบุญ

การส่งท้ายการแสดง

หลังจากเล่นเพลงขอทานเสร็จแล้วถ้ามีเวลาเหลือ หรือถ้าผู้ชมอยากให้แสดงเพลงอื่นๆ ให้ดูอีกครูประทีป ก็จะจัดให้ตามที่ขอ แต่ถ้าไม่มีเวลาพอหรือเล่นเพลงที่ผู้ชมขอเสร็จแล้ว ครูประทีปก็จะแสดงเป็นการส่งท้ายเพื่อเป็นการอำลาและอวยพรผู้ชมด้วยการ“แอ่วเกล้าซอ”

แอ่วเกล้าซอ

ก่อนจะลาจากจร ขออวยพรให้ทุกท่าน	มีอายุยืนนาน กว่าร้อยปี
ให้วรรณะผุดผ่อง เปรียบดังทองธรรมชาติ	ให้ผิวพรรณผุดผาด เปล่งราศี
ให้ประสบความสุข นิราศทุกขัณนา	โพล่ภัยจงอย่า มาราวี
ให้มีพละกำลัง ประดุจดั่งช้างสาร	แคล้วคล่องปฏิภาณ ดุจเมธี
ให้ชื่อเสียงเกรียงไกร ขจรไปทั่วถิ่น	สร้างปรากฏให้แผ่นดิน นานนับปี
ให้มีโชคมีลาภ ให้สุขภาพสมบูรณ์	ให้ทรัพย์สินเพิ่มพูน พันทวี
ขออภัยสักครั้ง ถ้าผิดพลั้งว้าจา	ก่อนกล่าวอำลา ณ ที่นี้
ให้ท่านมีสุขสวัสดิ์เจริญ เพลิดเพลินอุรา	พบกันใหม่วันหน้า ถ้าโอกาสมี
ประทีป สุขไสภา ขอลาที	ขอให้สุขสวัสดิ์ ทุกท่านเอย

หลังจากจบเพลงแล้วเคล้าซอแล้ว ดนตรีก็จะทำเพลงกระต่ายเต้นอีกหนึ่งเที่ยว โดยครูประทีปก็จะฝากกลอนเพื่อสอนใจและเตือนสติแก่ผู้ชมว่า

“ศิลปะจะยังคงอยู่คู่แผ่นดิน ศิลปินจะยังคงอยู่คู่ถิ่นฐาน
ถ้าพวกเราช่วยกันอนุรักษ์ไว้นานๆ เพื่อลูกหลานจะได้อยู่คู่ชาติไทย”

การสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

ครูประทีป สุขโสภาคีเป็นผู้ที่มีส่วนช่วยในการสร้างความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ซึ่งการที่วัฒนธรรมใดก็ตามจะมีความเข้มแข็งและคงอยู่ได้นั้น จะต้องมีความพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ดี ดังที่ กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2541) ได้กล่าวถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรม ที่สามารถสร้างคนให้เป็นคนดีที่มีทั้งความงามในด้านต่างๆ โดยต้องมีกระบวนการทางวัฒนธรรม ดังนี้คือ อยู่อย่างไทย ใฝ่ใจศึกษา หมั่นหาความรู้ เข้าสู่อ่านนิยาม สร้างสม อุดมการณ์ สืบสานวัฒนธรรม จำจดประเพณี และของดี ศาสนา หากมนุษย์ได้ผ่านกระบวนการดังกล่าวและนำมาปรุงแต่งให้ดียิ่งขึ้นก็จะเป็นผู้ที่มีความดีงามโดยสมบูรณ์ ครูประทีป สุขโสภาคี ได้กล่าวถึงการเข้าสู่กระบวนการทางวัฒนธรรมของท่าน ซึ่งตรงกับหลักทฤษฎีพื้นฐานทางวัฒนธรรม ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

อยู่อย่างไทย ครูประทีป สุขโสภาคี ได้ใช้ชีวิตแบบไทยๆ มาโดยตลอด กินอยู่แบบไทย ศึกษามารยาทแบบไทยๆ ที่เห็นได้ชัดคือท่านได้สร้างบ้านแบบเรือนไทยและยังปลูกต้นไม้ต่างๆ ทั้งไม้ดอกไม้ ไม้ผล ไม้ยืนต้นสวยงาม ขุดสระเลี้ยงปลา ปลูกพืชผักสวนครัว ซึ่งถือว่าเป็นการอยู่แบบไทยแท้ดั้งเดิม และแม้ว่าท่านจะรับราชการเป็นถึงรองผู้อำนวยการสำนักงานการพิเศษ ท่านก็ไม่เคยลืมเพลงพื้นบ้านของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงขอทานที่ท่านได้หัดร้องเล่นเล่นรำมาตั้งแต่เด็ก ยังได้หันกลับมาฟื้นฟูเพลงขอทานจนโด่งดัง เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จึงเชื่อได้ว่าครูประทีป สุขโสภาคี มีจิตสำนึกที่เป็นไทยโดยแท้จริง

ใฝ่ใจศึกษา หลักการนี้ถือได้ว่ามีอยู่ในตัวของครูประทีปอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาตามระบบหรือการศึกษาหาความรู้ในด้านต่างๆ ซึ่งครูประทีป สุขโสภาคี ได้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาครูพิบูลสงครามจังหวัดพิษณุโลก ได้วุฒิป.บ.กศ. จากนั้นจึงเข้ารับราชการในตำแหน่งครูจัตวา ระดับ 2 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้วยความที่เป็นผู้มีความมานะอดทนในด้านการศึกษาก็ได้ไปศึกษาด้วยตนเองจนสำเร็จการศึกษาได้วุฒิป.ม. หลังจากนั้นเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดพิษณุโลกจนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีได้วุฒิป.บ. ทุกวันนี้ท่านก็ยังหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาทั้งการอ่านหนังสือพิมพ์ การติดตามข่าวสารบ้านเมืองในรูปแบบต่างๆ ให้ทันกับกระแสของสังคมโลกปัจจุบันเนื่องจากว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่ออาชีพของตนเอง เพราะ

เวลาแสดงท่านก็จะนำความรู้ที่เป็นปัจจุบันมาสอดแทรกในการแสดงอยู่เสมอ ทำให้ผู้ชมชอบใจเป็นอย่างมาก อีกอย่างหนึ่งที่นับว่าเป็นความใฝ่รู้ของครูประทีปอย่างแท้จริง ก็คือการใช้คอมพิวเตอร์ซึ่งท่านมีความชำนาญอย่างยิ่งทั้งการพิมพ์งานเอกสารหรือแม้กระทั่งการตัดต่อวิดีโอ การบันทึกเสียง ท่านก็สามารถทำได้เป็นอย่างดี

หมั่นหาความรู้ ครูประทีป สุขโสภา จะมีความขยันหมั่นเพียรที่จะหาความรู้จากผู้อื่นเสมอไม่ว่าคนที่ท่านจะไปขอวิชาความรู้นั้นเป็นใครมีฐานะบรรดาศักดิ์แค่ไหนก็ตาม แม้กระทั่งขอทานท่านก็ไปกราบฝากตัวเป็นศิษย์มาแล้ว ดังจะเห็นได้จากการทำงานที่ได้ฝึกหัดร้องเพลงแหล่ท่านเองต่างๆ กับท่านพระครูบำเหน็ด (ปัจจุบันเป็นพระสุนทรธรรมมาภรณ์) ซึ่งเป็นพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังและได้เพลงมาจากขอทานโดยอาชีพอิสระ ยายลำอาง เลิศถวิล ได้ขอเป็นศิษย์ครูหวังเต๊ะและนายโชะ เขี้ยวแก้ว สองพ่อเพลงที่เคยประชันกันมาหลายครั้งและขอเป็นศิษย์ของครูแจ้ง คล้ายสีทอง ซึ่งเป็นครูเสภาชั้นยอด

เข้าสู่ค่านิยม สิ่งนี้เป็นการนำมาดัดแปลงให้เข้ากับชีวิตความเป็นอยู่ของครูประทีป สุขโสภา ค่านิยมของครูประทีป ดังเช่น การแต่งตัว ท่านจะต้องดูว่าจะแต่งตัวไปไหน งานเล็ก งานใหญ่ งานแบบใดประเภทใด งานโรงแรมหรือโรงเรียน หรืองานวัด ต้องแต่งให้ถูกกาลเทศะ รวมถึงเนื้อเพลงที่จะใช้แสดงด้วย ก็ต้องดัดแปลงหรือแต่งขึ้นมาใหม่เพื่อให้เข้ากับโอกาสและค่านิยมด้วย ซึ่งจะเห็นว่าครูประทีป สุขโสภา มีบทกลอนที่แต่งขึ้นเองมากกว่า 400 เรื่อง

สร้างสมอุดมการณ์ สิ่งนี้ครูประทีป สุขโสภาได้มีการฝึกจนติดเป็นนิสัย ครูประทีป ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ของท่านว่าจะทำอะไรต้องทำจริงๆ ต้องตั้งใจและทำให้ดีที่สุด อย่างเช่นเมื่อท่านเป็นครูท่านก็จะสอนลูกศิษย์เป็นอย่างดีให้ลูกศิษย์เป็นผู้มีความรู้อย่างถ่องแท้ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม หรือเมื่อท่านเป็นผู้บริหารท่านก็ได้บริหารงานอย่างเต็มที่เต็มกำลังความสามารถซึ่งผลจากการทุ่มเทและเสียสละทำให้ท่านได้รับรางวัล “รองผู้อำนวยการดีเด่น” ครั้นเมื่อท่านเกษียณท่านก็ได้ทุ่มเทให้กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน นจริงจรงจนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย ซึ่งตลอดเวลาที่ท่านยังคงมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้าน อันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ให้คงอยู่คู่ชาติต่อไป โดยไม่หวังผลตอบแทนตราประทับรางวัลใดๆ

สืบสานวัฒนธรรม การร้องเพลงพื้นบ้านของครูประทีปนั้นตั้งแต่ครั้งแรกรั้น ครูประทีปได้หัดร้องเล่นเต้นรำเพียงเล่นเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น ต่อมาจึงคิดว่าเพลงพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงขอทานน่าจะต้องมีการสืบสานและอนุรักษ์ไว้ ท่านจึงได้คิดฟื้นฟูเพลงขอทานที่หายไปจากสังคมไทยมานานกว่า 40 ปีให้มีชีวิตขึ้นอีกครั้ง จนปัจจุบันเป็นที่รู้จักแพร่หลายของคนไทยโดยทั่วไป นอกจากท่านจะออกแสดงเพื่อเผยแพร่แล้วท่านยังมีการถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ลูกหา

มากมาย ทั้งนำมาฝึกหัดที่บ้านและการไปอบรม สาธิต บรรยายตามสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น ตามมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ วิทยาลัยนาฏศิลป์ และโรงเรียนมัธยมต่างๆ

จดจำประเพณี ครูประทีปเคยพบเห็นประเพณีต่างๆ ในสมัยก่อนก็จะนำมาเล่าให้เด็กรุ่นหลังๆ ได้ฟังและจะสอนให้ปฏิบัติตามในเรื่องที่ดีงาม เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับจริยธรรม รวมทั้งประเพณีเก่าๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ เขาเล่นกันอย่างไร ประเพณีลอยกระทงเขาทำเพื่ออะไร การเรียไรข้าวสารเพื่อเข้าวัดทำแบบไหน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูประทีปได้พบเห็นว่าตั้งแต่เด็ก แต่ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยได้กระทำกันแล้ว ดังนั้นไม่ว่าครูประทีป สุขโสภาได้แสดงที่ไหนก็ตามก็ต้องบอกเล่าให้กับผู้ชมได้ฟังถึงสิ่งที่ดีงามเมื่อครั้งอดีต

ของดีศาสนา ครูประทีป สุขโสภา ท่านเป็นผู้ที่ดำรงตนตามหลักพระพุทธศาสนา มาโดยตลอด ท่านปฏิบัติตนอยู่ในคุณธรรมของพรหมวิหารสี่มาโดยตลอด ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่และไม่เล่นการพนัน ตั้งแต่เด็กท่านก็ใช้ชีวิตอยู่กับวัดเรื่อยมา ท่านชอบทำบุญใส่บาตรอยู่เป็นประจำ แม้ในขณะที่ท่านไปทำการแสดงที่วัดใด ก็จะเข้าไปไหว้พระ กราบพระ ก่อนเสมอ นอกจากนี้ท่านยังเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในการเป็นผู้นำทำกิจกรรมงานบุญต่างๆ ด้วย

จากพื้นฐานทางวัฒนธรรมในหัวข้อต่างๆ ที่กล่าวมา เปรียบได้กับวิถีชีวิตของครูประทีป สุขโสภา โดยแท้จริง นับว่าท่านเป็นบุคคลที่มี วัฒนธรรมที่ดีงาม สมควรได้รับการยกย่องและเป็นแบบอย่างต่อชนรุ่นหลังต่อไป

ภาพประกอบ 22 ผู้วิจัยฝากตัวเป็นศิษย์และเรียนร่ำกับกับครูประทีป สุขโสภา

ทำนองเพลงขอทานและเพลงอื่นๆ ที่ใช้ในการแสดง

ในการศึกษาด้านทำนองเพลงขอทานและเพลงอื่นๆ ที่ใช้ในการแสดงของครูประทีป สุขโสภา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเพลงมาทำการศึกษาจำนวน 5 เพลง ซึ่งเพลงทั้งหมดนี้เป็นบทเพลงที่ครูประทีป จะใช้ในการแสดงแทบทุกครั้ง ซึ่งแต่ละเพลงก็จะมีท่วงทำนองที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของ เพลง ซึ่งเพลงทั้ง 5 เพลงนี้ได้แก่

1. ไหว้ครู
2. สดุดีในหลวง
3. ไชยทัตควายหาย
4. ขอทาน
5. แอ่วเค็ล้าซอ

การศึกษทำนองเพลงในครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. บันทึกทำนองเพลงขอทานโดยเขียนเป็นรูปโน้ตเพลงไทยและสากล
2. วิเคราะห์ทำนองเพลงขอทาน
 - ด้านรูปแบบโครงสร้างของบทเพลง
 - เสียงของลูกตก
 - กลุ่มเสียงโน้ตที่พบในแต่ละเพลง
 - รูปแบบจังหวะ
 - รูปแบบทำนอง
- การใช้เทคนิคต่างๆ ในการร้อง การเล่นคำต่างๆ

วิเคราะห์เพลงไหว้ครู

เพลงไหว้ครู เป็นเพลงที่ครูประทีปใช้สำหรับร้องเป็นเพลงแรกเพื่อสักการะและรำลึกถึงคุณของครูบาอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ โดยวิธีการร้องจะทำการขับเสภา โน้ตเพลงมีดังนี้

---- ----	- ฟ - ล - สิบ - นิ้ว	- ช - ช - ประ - นม	- ช - - - กร - -	--- ฟ --- กราบ	- ด - ฌม - ขอ - พร	- - ฟ ช - - พระตริย	- ลิช - - - รัตน์ - -
--- ช --- ไตร	- - ดิ ช - - เทพ	- - ช ช - - คล ตริย	- ฟ - - - ตรัส - -	--- ฟ --- ส่า	- - ช ล - - ระ พัด	- - ช ช - - ไน ไตร	- - - ล - - - ภา
--- ดิ ฟ --- เทิด	- - ฟ ช - - ปี ดร	- - - ช - - - มาร	- ช - - - ดา - -	--- ฟ --- ให้	- ช - ช - กา - ยา	- ช - ช - มา - ครัน	- - - ล - - - ครบ
--- ฟ --- พาก	- ช - - - เพียร - -	- ด - ช - เล่า - เรียน	- ฟ - - - จบ - -	--- ฟ --- ขอ	- ล - ล - น้อม - นบ	--- ฟ - - - ฐ	ฟ ช - ช ร พา - จารย์
---- ----	---- ----	- ช - ดิ ฟ - ปวง - เทพ	- ช ช ล - เทว ฤทธิ	--- ฟ --- ที่	ฟ ฟ - - - สติ - -	- ล - ฟ - ทุก - ถิ่น	- ด - - - ฐาน - -
--- ล --- ทั้ง	- ล - - - ท้าว - -	- ช ช ช - จ ตู โล	- - ช ช - - ก บาล	--- ฟ --- โปรด	- ช - ช - บัน - ดาล	- ด - ฟ - ให้ - เกิด	- - - ช - - - มี
---- ----	---- ----	- ช - ช - เชิญ - องค์	ช ล ช ฟ พระพิฆเนศ	--- ช --- มา	- ฟ - ฟ - ปก - เกศ	- ฟ - ช - กล้า - เก	- ช ดิ - - - ศี - -
--- ช ดิ --- ขอ	- ช - - - องค์ - -	- - ช ล - - สุ รั	ช ช - ช ส ว - ดี	--- ช --- มา	- ช - ช ดิ - เป็น - ศรี	- ฟ - ชิ ฟ - แห่ง - วา	- ช - - - จา - -
---- ----	- ล - ช - พร - พรหม	- ฟ - ช - อยู่ - เปื้อง	- ล - - - ช้าย - -	--- ล --- พระ	- ช - ช - นา - ราชณ์	- ฟ - ฌม - อยู่ - เปื้อง	- ด - - - ขวา - -
--- ฟ - - แม่	- ช ช ช - ธร - ถี่	- ฟ - ช - แม่ - คง	- ช - - - คา - -	--- ดิ --- ได้	- ฟ - ช - โปรด - มา	- - ช ช - - เป็น แรง	- - - ช - - - ใจ
---- ----	--- ดิ --- ขอ	- - ดิ ช - - พระภูมิ	- ฟ - ฟ - เจ้า - ที่	--- ฟ --- ได้	- ฟ - ล - โปรด - ชี	- ฟ - ดิ - สิ่ง - สง	- ด - - - สัย - -
--- ร --- ปก	- ฟ - - - ป้อง - -	- ด - ช - ผอง - โผย	- ช - - - ภัย - -	- ช - ช - บัน - ดาล	- ล - - - ให้ - -	- - ช ฟ - - ส วัธ	- - - ลิ ฟ ช - - - ดี

กลุ่มโน้ตที่ใช้

โน้ตที่พบในทำนองเพลงไหว้ครูคือ ฟ ช ล ด ร โดยมีโน้ตเสียง ม เป็นโน้ตจร

รูปแบบทำนองเพลง

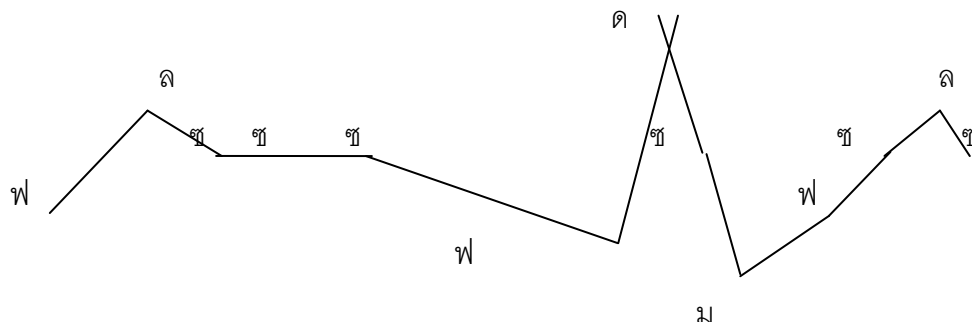
บทไหว้ครู มีลักษณะในการร้องที่ไม่ได้มีจังหวะตายตัว เป็นบทร้องที่ร้องก่อนที่จะเริ่มทำการแสดงเพื่อเป็นการบูชาครู ผู้ร้องจะร้องด้วยทำนองที่ค่อนข้างเร็วและต่ำลงแล้วแต่คำกลอน

ก่อนที่จะทำการร้องบทไหว้ครูจะมีดนตรีนำมาก่อนแล้วดนตรีจะทอดลง ผู้ร้องจะอาศัยเสียงของดนตรีที่บรรเลงนั้นเป็นเสียงแรกเริ่มในการร้อง

รูปแบบของบทไหว้ครู เขียนเป็นรูปแบบทำนองได้ดังนี้

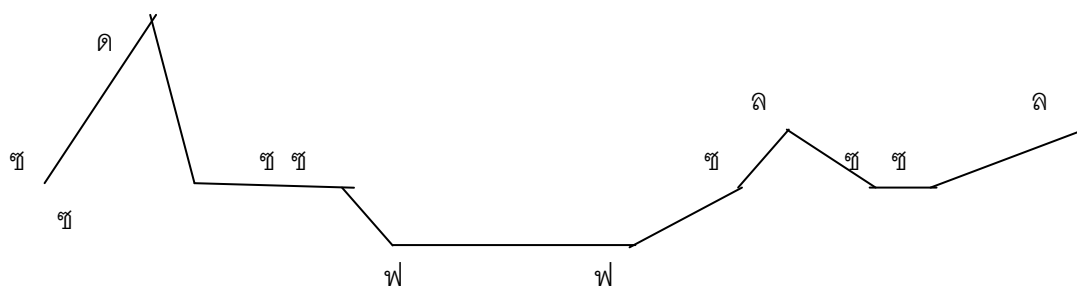
บรรทัดที่ 1

----	- ฟ - ล	- ช - ช	- ช - -	--- ฟ	- ด - ชม	-- ฟ ช	- ลิช - -
----	- ลิบ - นิว	- ประ - นม	- กร - -	--- กราบ	- ขอ - พร	-- พระตรัย	- รัตน - -

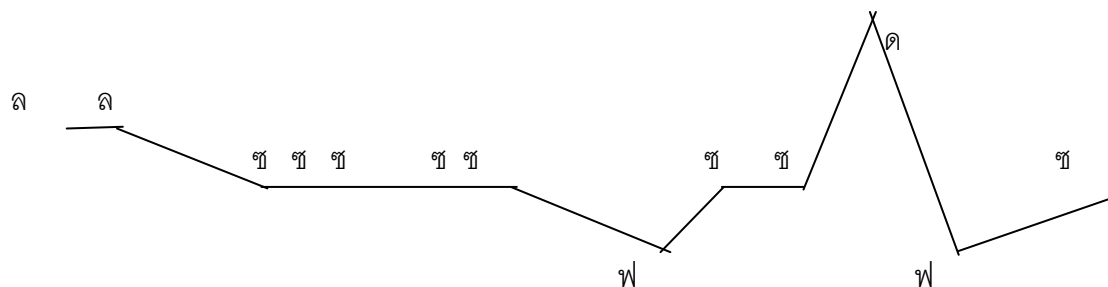
บรรทัดที่ 2

--- ช	-- ด ช	-- ช ช	- ฟ - -	--- ฟ	-- ช ล	-- ช ช	- - - ล
--- ไตร	--- เทพ	-- ดล ตรัย	- ตรัส - -	--- ส่า	-- ระ พัด	-- ไนไตร	--- ภาพ

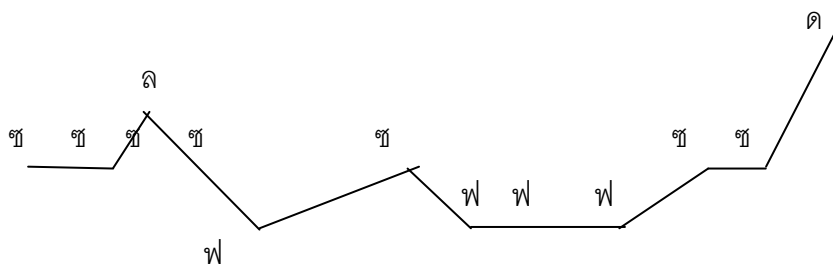
บรรทัดที่ 6

--- ล	- ล --	- ช ช ช	-- ช ช	--- ฟ	- ช -- ช	- ด -- ฟ	--- ช
--- ทั้ง	- ท้าว --	- จ ตู โถ	-- ก บาล	--- โปรด	- บัน- ดาล	- ให้ -- เกิด	--- มี

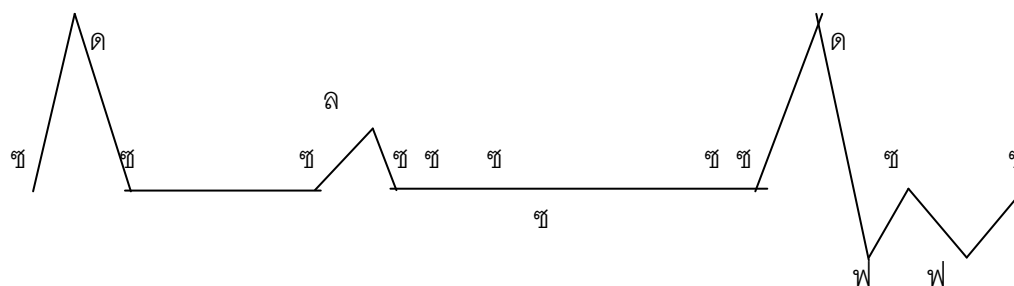
บรรทัดที่ 7

----	----	- ช -- ช	ช ล ช ฟ	--- ช	- ฟ -- ฟ	- ฟ -- ช	- ชดิ --
----	----	-เชิญ- องค์	พระพิณเนศ	--- มา	- ปก-เกิด	-เกล้า- เก	- ศี --

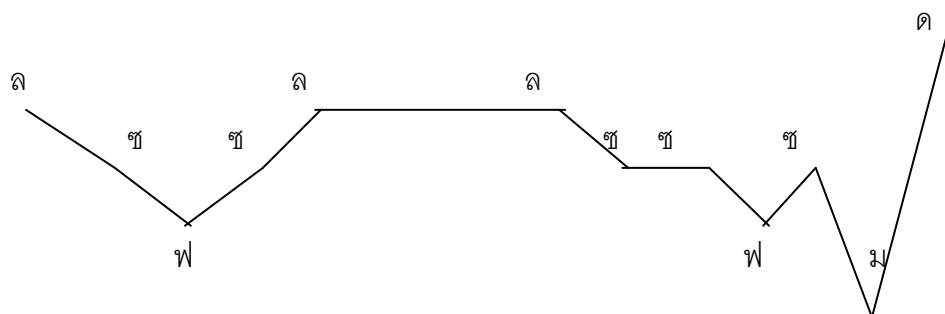
บรรทัดที่ 8

--- ชดิ	- ช --	-- ช ล	ช ช -- ช	--- ช	- ช -- ชดิ	- ฟ -- ชฟ	- ช --
--- ขอ	- องค์ --	-- สุ รั	ส ว -- ดี	--- มา	- เป็น -- ศรี	- แห่ง -- วา	- จา --

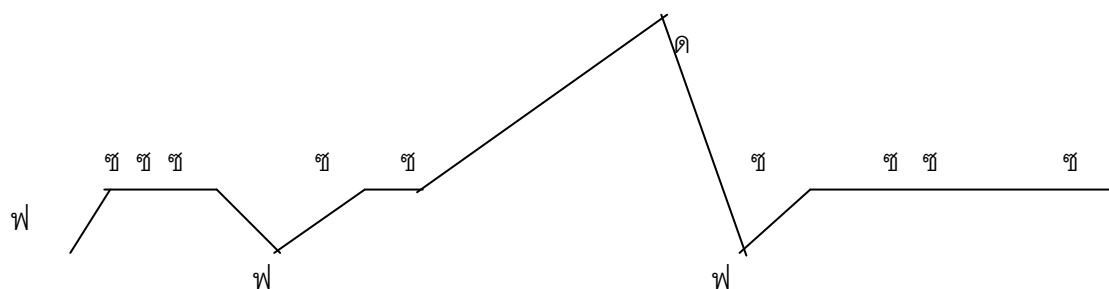
บรรทัดที่ 9

----	- ล - ช	- ฟ - ช	- ล - -	--- ล	- ช - ช	- ฟ - ช	- ด - -
----	- พร - พรหม	- อยู่ - เปื่อง	- ช่าย - -	--- พระ	- นา - รายณ์	- อยู่ - เปื่อง	- ขวา - -

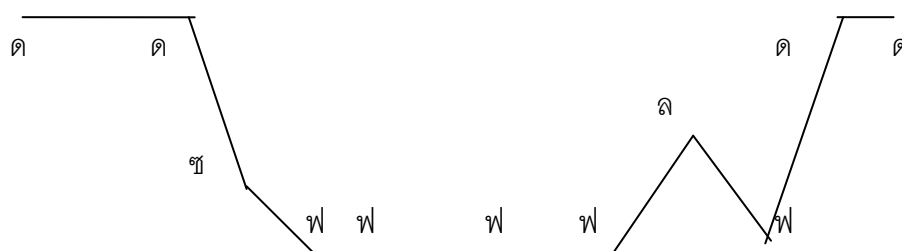
บรรทัดที่ 10

--- ฟ	- ช ช ช	- ฟ - ช	- ช - -	--- ด	- ฟ - ช	- - ช ช	--- ช
- - แม่	- ธร - ณี	- แม่ - คง	- คา - -	--- ได้	- โปรด-มา	- - เป็น แรง	--- ใจ

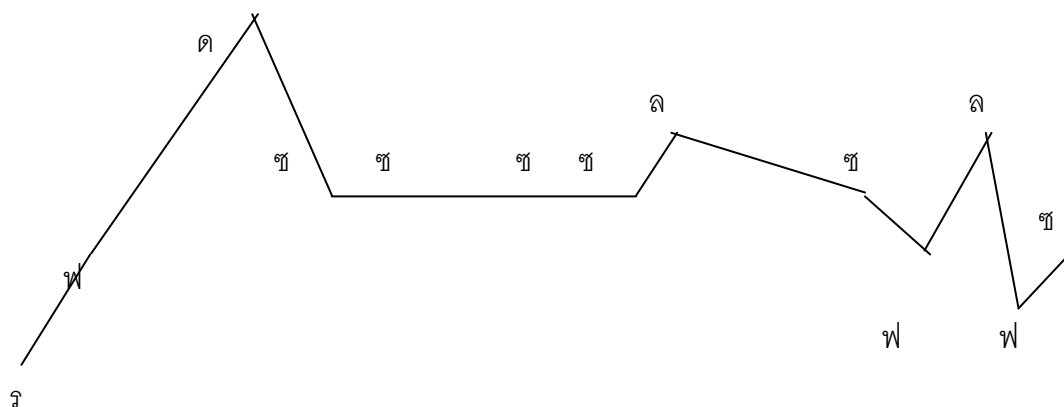
บรรทัดที่ 11

----	--- ด	- - ด ช	- ฟ - ฟ	--- ฟ	- ฟ - ล	- ฟ - ด	- ด - -
----	--- ขอ	- - พระภูมิ	- เจ้า - ที่	--- ได้	- โปรด-ชี้	- ลิ่ง - สง	- สัย - -

บรรทัดที่ 12

--- ร	- ฟ --	- ดํ - ช	- ช --	- ช - ช	- ล --	-- ช ฟ	--- ล ฟ ช
--- ปก	- ปอง --	- ผอง - โผย	- ภัย --	- บัน - ดาล	- ให้ --	-- ส วัส	--- ดี

จากรูปแบบทำนองเพลงจะเห็นได้ว่า รูปแบบทำนองทั้ง 12 รูปแบบนั้น โดยส่วนมากจะมีลักษณะที่เป็นเส้นตรงเป็นส่วนมาก คือ การซ้ำโน้ตตัวเดียวกันไปหลายห้อง สังเกตได้ว่าจะเป็นเสียงซอล กับ เสียงฟา เป็นส่วนใหญ่ และในบรรทัดที่ 4 บรรทัดที่ 6 บรรทัดที่ 8 บรรทัดที่ 10 บรรทัดที่ 12 การร้องก็จะเอื้อนยาวขึ้นก่อนที่จะจบลงด้วยเสียงเดียวกัน

รูปแบบจังหวะ

ในเรื่องของจังหวะนั้น เนื่องจากการร้องบทไหว้ครูนี้ไม่มีจังหวะที่แน่นอน ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว จึงเขียนรูปแบบจังหวะได้พอสังเขปดังนี้

----	- X - X	- X - X	- X --	--- X	- X - X	-- X X	- X --
----	- สิบ - นิ้ว	- ประ - นม	- กร --	--- กราบ	- ขอ - พร	- พระตรัย	- รัตน --
--- X	--- X	-- X X	- X --	--- X	-- X X	-- X X	- - - X
--- ไตร	--- เทพ	-- คล ตรัย	- ตรัส --	--- ส่า	-- ระ พัด	-- ไนไตร	--- ภาพ
--- X	-- X X	--- X	- X --	--- X	- X - X	- X - X	--- X
--- เทิด	-- ปี ดร	--- มาร	- ดา --	--- ให้	- กา - ยา	- มา - ครัน	--- ครบ
--- X	- X --	- X - X	- X --	--- X	- X - X	--- X	X X - X
--- พาก	- เพียร --	- เล่า - เรียน	- จบ --	--- ขอ	- น้อม - นบ	--- บู	ร พา - จารย์
----	----	- X - XX	- X X X	--- X	X X --	- X - X	- X --
----	----	- ปวง - เทพ	- เทว ฤทธิ	--- ที่	สถิต --	- ทุก - ถิ่น	- สุาน --

---X --- ทั้ง	-X-- - ท้าว --	-XXX - จตุ โล	--XX -- ก บาล	---X --- โปรด	-X-X - บัน- ดาล	-X-X - ให้ - เกิด	---X --- มี
---- ----	---- ----	-X-X -เชิญ- องค์	XXXX พระพิฆเนศ	---X --- มา	-X-X - ปก - เกศ	-X-X -เกล้า - เก	-X-- - ศี --
---X --- ขอ	-X-- - องค์ --	--XX -- สุ รั	XX-X ส ว - ดี	---X --- มา	-X-X - เป็น - ศรี	-X-X - แห่ง - วา	-X-- - จา --
---- ----	-X-X - พร - พรหม	-X-X - อยู่ - เปื้อง	-X-- - ซ้าย --	---X --- พระ	-X-X - นา - รายน	-X-X - อยู่ - เปื้อง	-X-- - ขวา --
---X -- แม่	-XXX - ธร - ณี	-X-X - แม่ - คง	-X-- - คา --	---X --- ได้	-X-X - โปรด-มา	--XX -- เป็น แรง	---X --- ใจ
---- ----	---X --- ขอ	--XX -- พระภูมิ	-X-X - เจ้า - ที่	---X --- ได้	-X-X - โปรด-ชี	-X-X - สิ่ง - สง	-X-- - สัย --
---X -- ปก	-X-- - ป้อง --	-X-X - ผอง - โผย	-X-- - ภัย --	-X-X - บัน - ดาล	-X-- - ให้ --	--XX -- ส วัธ	---X --- ดี

ในเพลงไหว้ครู พบรูปแบบจังหวะ ทั้งหมด 22 รูปแบบ ดังนี้

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
A	----	-x-x	2	----	- ฟ - ล
				----	- ล - ช
B	---x	x--x	1	---ช	ช--ช
C	---x	-x-x	10	---ฟ	- ด - ช
				---ฟ	- ช - ช
				---ฟ	- ล - ล
				---ช	- ฟ - ฟ
				---ช	- ช - ด
				---ล	- ช - ช
				---ด	- ฟ - ช

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
				--- ฟ	- ฟ - ซ
D	-- x x	- x --	3	-- ฟ ซ	- ล --
				-- ซ ซ	- ฟ --
				-- ซ ล	- ล --
E	--- x	-- x x	3	--- ซ	-- ดํ ซ
				--- ฟ	-- ซ ล
				--- ด	-- ฟ ซ
F	-- x x	--- x	2	-- ซ ซ	--- ล
				-- ซ ซ	--- ซ
G	--- x	-- x x	1	--- ดํ	-- ฟ ซ
H	--- x	- x --	5	--- ซ	- ซ --
				--- ล	- ล --
				--- ดํ	- ซ --
				--- ร	- ฟ --
				--- ฟ	- ซ --
I	- x - x	--- x	2	- ซ - ซ	--- ล
				- ดํ - ฟ	--- ซ
J	- x - x	- x --	9	- ดํ - ซ	- ฟ --
				- ล - ฟ	- ดํ --
				- ฟ - ซ	- ซ --
				- ฟ - ซ	- ล --
				- ฟ - ซ	- ดํ --
				- ฟ - ดํ	- ดํ --
				- ดํ - ซ	- ซ --
				- ซ - ซ	- ล --
K	--- x	x x - x	1	--- ฟ	ฟ ซ - ซ
L	----	----	2	----	----
M	- x x x	- x x x	1	- ซ ดํ ฟ	- ซ ซ ล

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
N	----	---x	2	----	--- ซุ
				----	--- ดั
O	-x-x	--xx	1	- ซุ - ฟ	-- ซุ ซุ
P	--xx	xx--	1	-- ดั ล	ซุ ฟ --
Q	---x	xx--	1	--- ฟ	ฟ ฟ --
R	-xxx	--xx	1	- ซุ ซุ ซุ	-- ซุ ซุ
S	-x-x	xxxx	1	- ซุ - ซุ	ซุ ล ซุ ฟ
T	--xx	xx-x	1	-- ซุ ล	ซุ ซุ - ซุ
U	--xx	-x-x	1	-- ด ซุ	- ฟ - ฟ
V	--xx	-xxx	1	-- ซุ ฟ	- ล ฟ ซุ

ตารางสรุปรูปแบบจังหวะที่พบในเพลงไหว้ครู

1	A	B	C	D
2	E	D	E	F
3	E	H	C	I
4	H	J	C	K
5	L	M	N	D
6	O	P	Q	J
7	H	R	C	I
8	L	S	C	J
9	H	T	C	J
10	A	J	C	J
11	C	J	C	F
12	N	U	C	J
13	H	J	J	V

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนรูปแบบ C และ J มีความสัมพันธ์กัน โดยรูปแบบ C จะเป็นรูปแบบต้นแล้วตามด้วยรูปแบบ J

การเคลื่อนที่ของลูกตก

เมื่อนำลูกตกของบทเพลงมาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว สิ่งที่จะได้จากการวิเคราะห์ คือ การเคลื่อนที่ของลูกตก ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนที่ของลูกตกหนึ่งไปยังอีกลูกตกหนึ่งโดยสามารถวิเคราะห์การเคลื่อนที่ของลูกตกทีละคู่ หรือทีละบรรทัด

1	ฟ2	ฟ3
2	ฟ1	ฟ3
3	ฟ2	ฟ3
4	ฟ1	ฟ2
5	ฟ3	ฟ3
6	ฟ1	ฟ5
7	ฟ2	ฟ2
8	ฟ1	ฟ5
9	ฟ2	ฟ2
10	ฟ3	ฟ5
11	ฟ2	ฟ2
12	ฟ1	ฟ5
13	ฟ2	ฟ2

การเคลื่อนที่ของลูกตก ที่พบในเพลงไหว้ครู มีดังนี้

1. ฟ2 → ฟ3 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 3

บรรทัดที่ 1

----	- ฟ - ล	--- ช	ช - - ช	--- ฟ	- ด - ช	-- ฟ ช	- ล - -
------	---------	-------	---------	-------	---------	--------	---------

บรรทัดที่ 3

--- ด	-- ฟ ช	--- ช	- ช - -	--- ฟ	- ช - ช	- ช - ช	--- ล
-------	--------	-------	---------	-------	---------	---------	-------

2. ฟ1 → ฟ3 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 2

--- ช	-- ด ช	-- ช ช	- ฟ - -	--- ฟ	-- ช ล	-- ช ช	- - - ล
-------	--------	--------	---------	-------	--------	--------	---------

3. พ1 $\longrightarrow$ พ2 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 4

--- พ	- ช - -	- ด - ช	พ -	--- พ	- ล - ล	--- พ	พ ช - ช
-------	---------	---------	-----	-------	---------	-------	---------

4. พ3 $\longrightarrow$ พ3 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 5

----	----	- ช ด พ	- ช ช ล	----	--- ช	-- ช ล	- ล - -
------	------	---------	---------	------	-------	--------	---------

5. พ1 $\longrightarrow$ พ5 พบทั้งหมด 3 ครั้ง ในบรรทัดที่ 6, 8, 12
บรรทัดที่ 6

- ช - พ	-- ช ช	-- ด ล	ช พ - -	--- พ	พ พ - -	- ล - พ	- ด - -
---------	--------	--------	---------	-------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 8

----	----	- ช - ช	ช ล ช พ	--- ช	- พ - พ	- พ - ช	- ด - -
------	------	---------	---------	-------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 12

----	--- ด	-- ด ช	- พ - พ	--- พ	- พ - ช	- พ - ด	- ด - -
------	-------	--------	---------	-------	---------	---------	---------

6. พ2 $\longrightarrow$ พ2 พบทั้งหมด 4 ครั้ง ในบรรทัดที่ 7, 9, 11, 13
บรรทัดที่ 7

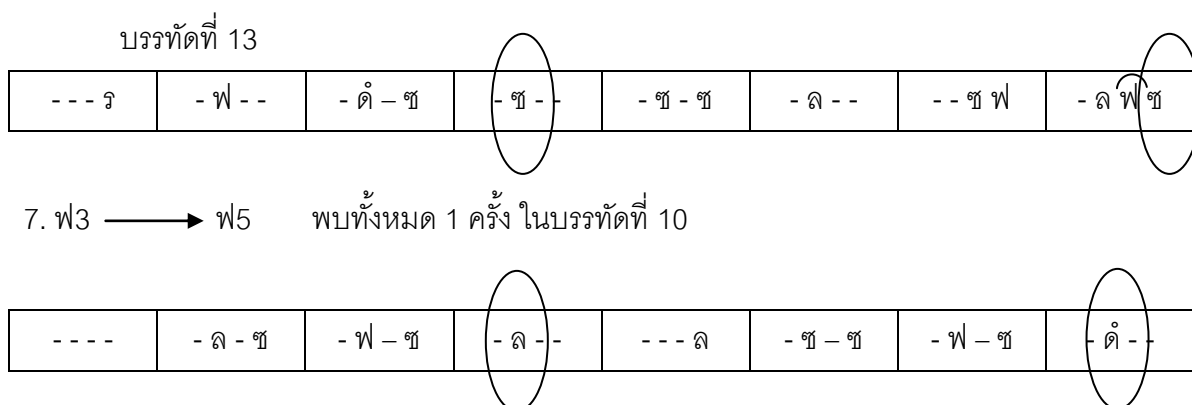
--- ล	- ล - -	- ช ช ช	-- ช ช	--- พ	- ช - ช	- ด - พ	- - - ช
-------	---------	---------	--------	-------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 9

--- ด	- ช - -	-- ช ล	ช ช - ช	--- ช	- ช - ด	- พ - ช	- ช - -
-------	---------	--------	---------	-------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 11

--- พ	- ช - ช	- พ - ช	- ช - -	--- ด	- พ - ช	-- ช ช	- - - ช
-------	---------	---------	---------	-------	---------	--------	---------

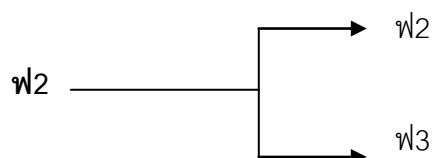

สรุปการเคลื่อนที่ของลูกตกเพลงไหว้ครู

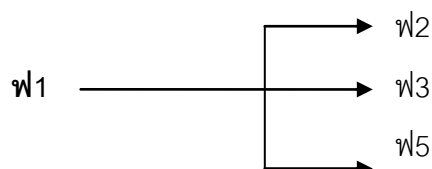
การดูการเคลื่อนที่ของลูกตกนั้นสามารถดูได้ 2 กรณีคือ

1. ดูว่าที่ลูกตกใดลูกตกหนึ่งมีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตกใดได้บ้าง จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

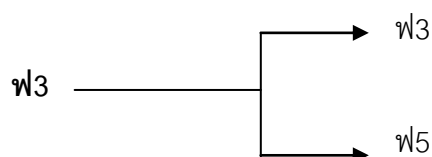
- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ2 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ2 และ ฟ3

- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ1 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ2 ฟ3 และ ฟ5

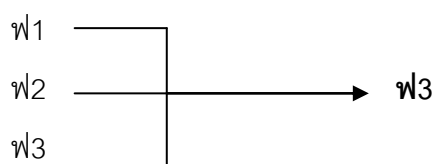

- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ3 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ3 และ ฟ5

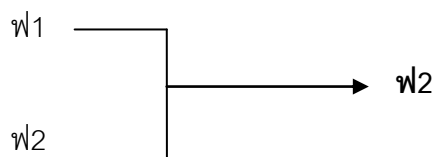

2. ดูว่าที่ลูกตกใดบ้างที่สามารถเคลื่อนที่ไปยังลูกตกหนึ่งๆ จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

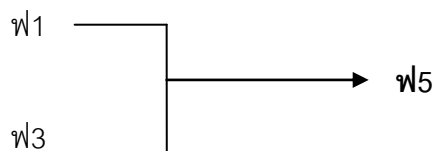
- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 ฟ2 และ ฟ3 ไปยังลูกตก ฟ3

- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 และ ฟ2 ไปยังลูกตก ฟ2

- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 และ ฟ3 ไปยังลูกตก ฟ5

การเคลื่อนของลูกตกในเพลงไห้วครู ใช้บันไดเสียงฟา เป็นบันไดเสียงหลัก จะเห็นได้ว่าวรรคแรกของเพลงขึ้นต้นด้วย ฟ 2 ซึ่งคือเสียง ซอล ในบันไดเสียง ฟา และจบลงในวรรคท้ายด้วยโน้ตตัวเดียวกัน เป็นการจบลงแบบสมบูรณ์

1	ฟ2	ฟ3
2	ฟ1	ฟ3
3	ฟ2	ฟ3
4	ฟ1	ฟ2
5	ฟ3	ฟ3
6	ฟ1	ฟ5
7	ฟ2	ฟ2
8	ฟ1	ฟ5
9	ฟ2	ฟ2
10	ฟ3	ฟ5
11	ฟ2	ฟ2
12	ฟ1	ฟ5
13	ฟ2	ฟ2

ความสัมพันธ์ระหว่างลูกตกที่พบอีกลักษณะหนึ่งคือ ระหว่างวรรคหน้าและวรรคหลัง ถ้าวรรคหน้าและวรรคหลังมีลูกตกที่เหมือนกัน ในบรรทัดถัดมาวรรคหน้าลูกตกจะลงด้วยโน้ตตัวแรกของบันไดเสียง คือ เสียง ฟา และวรรคหลังลูกตกจะลงด้วยเสียงที่ 5 ของบันไดเสียงคือเสียง โด

ตัวอย่าง

	วรรคหน้า		วรรคหลัง	
5	พ3		พ3	
6	พ1		พ5	
7	พ2		พ2	
8	พ1		พ5	
	วรรคหน้า		วรรคหลัง	
11	พ2		พ2	
12	พ1		พ5	

และในอีกกรณีหนึ่ง วรรคหน้าและวรรคหลังใช้ลูกตกเสียงเดียวกัน ในบรรทัดถัดมาวรรคหน้าใช้ลูกตกในเสียงที่ 3 ในบันไดเสียงคือเสียง ลา แล้ววรรคหลังตามด้วยเสียงแรกของบันไดเสียงคือเสียง ฟา เนื่องจากผู้ขับร้องคำนึงถึงคำร้องที่ร้องออกมาให้เหมาะสมกับโน้ตที่ใช้

	วรรคหน้า		วรรคหลัง	
9	พ2		พ2	
10	พ3		พ5	

วิเคราะห์เพลงสดุดีในหลวง

เพลงสดุดีในหลวงเป็นเพลงจะใช้ร้องทุกครั้งหลังจากเพลงไหว้ครูเพื่อเป็นการสรรเสริญและเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยวิธีการร้องจะใช้การແ່ล် ในแต่ละเพลงมีดังนี้

----	- ด - ด	-- ด ร	- ดิล -	-- ด ร	- ลขม -	--- ด	-- ร ดิล
----	- ชัน- องค์	-- มหา	- ราช -	--สยาม	-ชาติ -	---ญ	-- มิ พล
--- ล	- ล ล -	- ด - ฟ	- ลิต -	--- ฟ	- ฟ -	- ล ล -	- ชิต -
---ปา	- ร มี -	-พระ- มาก	- ลัน -	---สุด	- จะ -	-ประมาณ-	-หมาย -
- ด - ด	- ล ดฟ -	--- ล	- ล ด -	--- ล	- ด ฟ -	- ด - ล	- ช - ช
-สม -มุติ	- ดิเทพ-	--- ใน	- มนุษย์ -	---ทรง	- พิสุทธิ-	-พระ-ว-	-ร-กาย
--- ช	- ฟ ช -	- พร -	ฟ ฟ -	-- ร ร	- ด -	- ช - ม	--- ร
--- ทศ	- ศ พิธ-	-แผ่ -	กระจาย -	-ขจร	- ทัว -	- ทั้ง - โล	--- กา
----	-- ด ด	- ร - ด	- ล - ด	- ล - ล	- ร - ด	- ด -	- ริล -
----	-- เถลิง	-รัช - วงศ์	- จัก- ร	- หก - ลิป	- สอง - ป	- ครอง -	- ราชย์ -
- ขม - ฟ	-- ช ช	-- ด ล	ช ฟ -	----	----	- ฟ - ล	--- ลิต
- ใต้ - ฝ่า	-- ละ ของ	-- ฐ ลี	พระบาท--	----	----	- ปก - เก	--- ศา
--- ลิต	- ฟ ฟ -	- ล -	- ล -	--- ด	- ล ล -	- ลิฟ -	- ช -
--- สาย	-พระเนตร-	-ยาว -	- ไกล -	---น้ำ	- พระทัย -	- เมต -	- ตา -
- ร - ฟ	--- ช	--- ร	- ฟ ฟ -	----	----	- ด - ร	--- ร
- ที่ - ทรง	--- พระ	--- ก	- รุ ณา	----	----	- ต่อ- ปวง	--- ชน
--- ล	- ด -	--- ล	- ริต -	-- ด ล	- ด ด -	--- ร	- ด ด -
--- ปก	- ครอง -	--- ไพร์	- ฟ้า -	-ระบอบ	-ประชา-	-- -ธิ	- ป ไตย -
--- ล	- ล -	--- ลิฟ	- ช -	--- ล	- ดิล -	--- ฟ	- ลชิต -
--- ทรง	-เป็น -	--- หลัก	- ชัย -	--- ทรง	- ใ้ -	--- เหตุ	- ผล -
--- ร	- ล -	- ด -	- ล -	--- ล	- ล -	- ด -	- ชช -
--- สิท	- ธิ -	- เส -	- ร -	--- ทรง	- มี -	- ทุกข์ -	- คน -
--- ร	- ฟ ร -	--- ร	- ฟ -	--- ช	--- ด	--- ม	--- ร
---เจิด	- จ รัส -	--- อยู่	- บน -	--- ฝัน	--- แผ่น	--- แดน	---ไทย
-- ด ล	- ด -	--- ด	- ริต -	--- ล	- ด ล -	--- ล	- ด -
-- เสด็จ	- เยื่อน -	--- ทวย	- ราชฎ์--	-- ด้วย	-พระบาท-	--- เพื่อ	- ยล -

- - - ดํ	- ฟ - -	- ดํ - ล	- ช - -	- ดํ - ล	- ดชิ - -	- - ล ล	- ดํ - -
- - - ทุกข์	- สุข - -	- ของ-ปวง	- ชน - -	- พระ - เส	- โท - -	- - ชโลม	- ไหล - -
- ล - ฟ	- ช - ช	- - - ล	- ดํ - -	- - - ล	- ฟ - ฟ	- ฟ - -	- ช - -
- พระ-รา	-ช - ทาน	- - - ลิน	- ทรัพย์ - -	- - - คอย	- กำ-กับ	- ห่วง - -	- ไย - -
- - ฟ ร	- ช ฟ -	- ฟ - -	- ฟ - -	- ช - -	- ด - -	- ช - ฟ	- - ม ร
- - พ สก	- นิ กร-	- ภูมิ - -	- ใจ - -	- ใต้ - -	- ร่ม - -	- พระ - บา	- - ร มี
- - - ล	- วิ - ดํ	- - - ล	- ล - -	- - ล ล	- ดํ วิ -	- - ล ดํ	- ดํ - -
- - - กราบ	- ขอ - พร	- - - ศักดิ์	- สิทธิ - -	- - จ ตุ	- ร พิธ	- - ฐ พร	- ชัย - -
- - - ฟ	- ช - ล	- - - ล	- ลิฟ - -	- - ดํ ล	- ฟ - -	- - ช ล	- ลดิ - -
- - - โปรด	- บัน - ดาล	- - - ดล	- ให้ - -	- - พระ องค์	- ทรง - -	- - เกษม	- ศรี - -
- ล - ฟ	- ลดิฟ - -	- - - ดํ	- ล - -	- - - ล	- ดํฟ - -	- - - ฟ	- ช ช -
- เป็น - ฉัตร	- แก้ว - -	- - - ค้า	- ชู - -	- - - เคียง	- คู่ - -	- - - ป	- ฐ พี -
- ช - -	- ร - -	- - ฟ ร	- ฟ - -	- ด - -	- ช - ม	- ร - ช	- ร - ร
- น้อม - -	- เกळा - -	- - ส ตุ	- ดี - -	- ให้ - -	- พระ - องค์	- ทรง - พระ	- เจ - วิญ

กลุ่มโน้ตที่ใช้

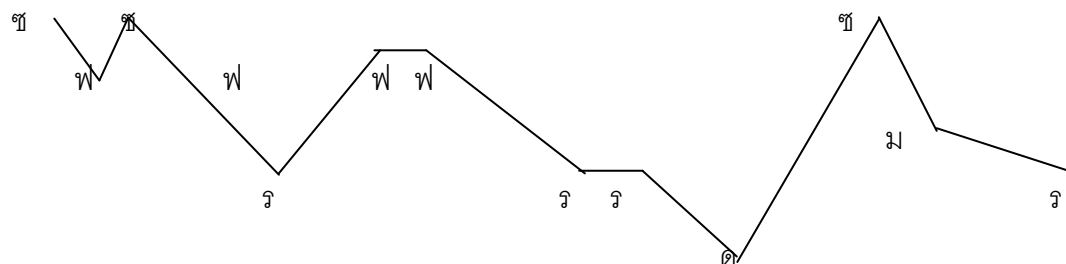
กลุ่มโน้ตที่พบในทำนองเพลงสดุดีในหลวง คือ ฟ ช ล ด ร โดยมีโน้ตเสียง มี เป็นโน้ตจว

รูปแบบทำนองเพลง

ลักษณะเพลงสดุดีในหลวง เป็นเพลงพื้นบ้านมีทำนองเพลงซ้ำไปมา โดยเปลี่ยนเพียงแค่เนื้อร้อง ซึ่งมีรูปแบบทำนองต่อไปนี้

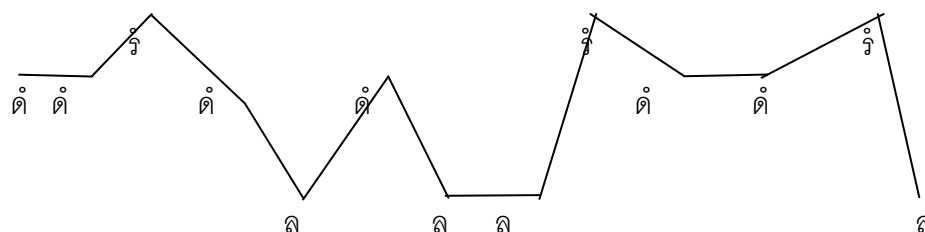
บรรทัดที่ 4

--- ช	- ฟ ช -	- ปร --	ฟ ฟ --	-- ร ร	- ด --	- ช - ม	--- ร
--- ทศ	- ศ พิธ-	-แผ่ --	กระจาย --	- ขจร	- ทัว --	- ทั้ - ไล	--- กา

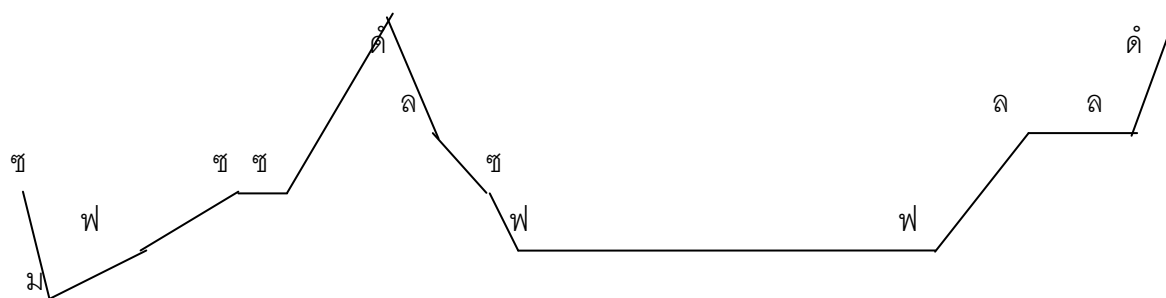
บรรทัดที่ 5

----	-- ดํ ดํ	- วั - ดํ	- ล - ดํ	- ล - ล	- วั - ดํ	- ดํ --	- วั ล --
----	-- เถลิง	- วัช - วงศ์	- จัก- วั	- หก - ลีบ	- สอง - ปี่	- ครอง --	- ราชย์ --

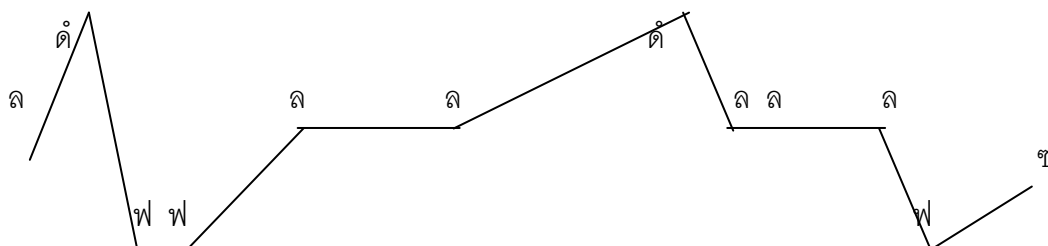
บรรทัดที่ 6

- ฌม - ฟ	-- ช ช	-- ดํ ล	ช ฟ --	----	----	- ฟ - ล	--- ลติ
- ใต้ - ฝ่า	-- ละ ของ	-- ฐ ลี	พระบาท--	----	----	- ปก - เก	--- ศา

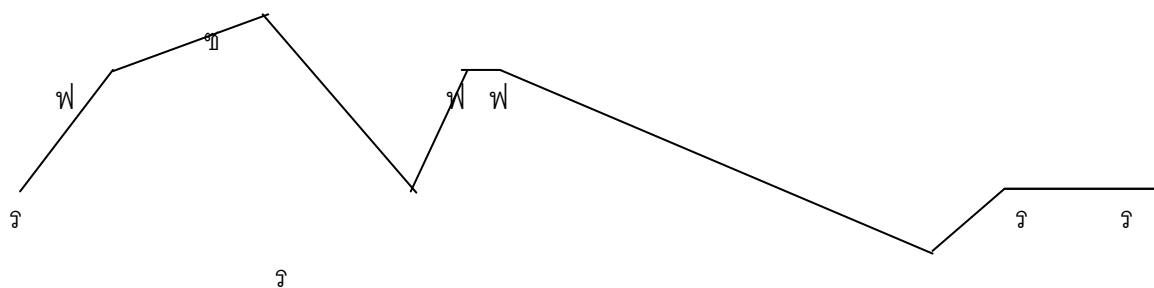
บรรทัดที่ 7

--- ลดี	- ฟ ฟ -	- ล --	- ล --	--- ดั	- ล ล -	- ลฟ --	- ช --
--- สาย	-พระเนตร-	-ยาว --	- ไกล --	--- น้ำ	- พระทัย -	- เมต --	- ตา --

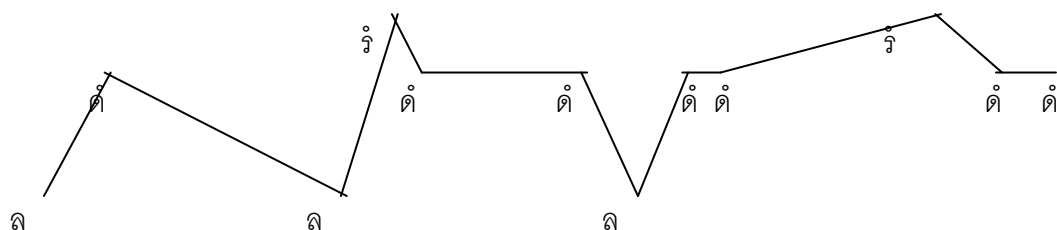
บรรทัดที่ 8

- ร - ฟ	--- ช	--- ร	- ฟ ฟ -	----	----	- ด - ร	--- ร
- ที่ - ทรง	--- พระ	--- ก	- รุ ณา	----	----	- ต่อ -	--- ชน
						ปวง	

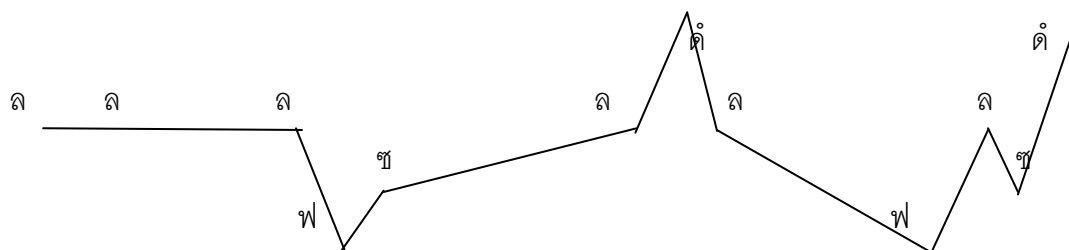
บรรทัดที่ 9

--- ล	- ดั --	--- ล	- วดิ --	-- ดั ล	- ดั ดั -	--- วั	- ดั ดั -
--- ปก	- ครอง --	--- ไพรี	- ฟ้า --	--ระบอบ	-ประชา-	--- ธิ	- ป ไตย -

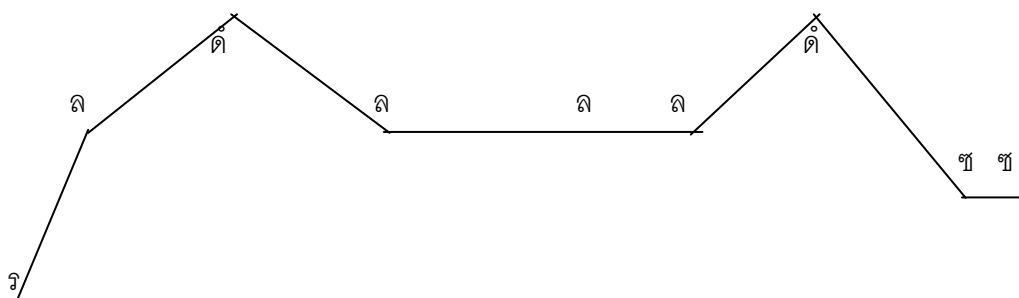
บรรทัดที่ 10

--- ล	- ล --	--- ลฟ	- ช --	--- ล	- ดิล --	--- ฟ	- ลชด --
--- ทรง	- เป็น --	--- หลัก	- ชัย --	--- ทรง	- ไข่ --	--- เหตุ	- ผล --

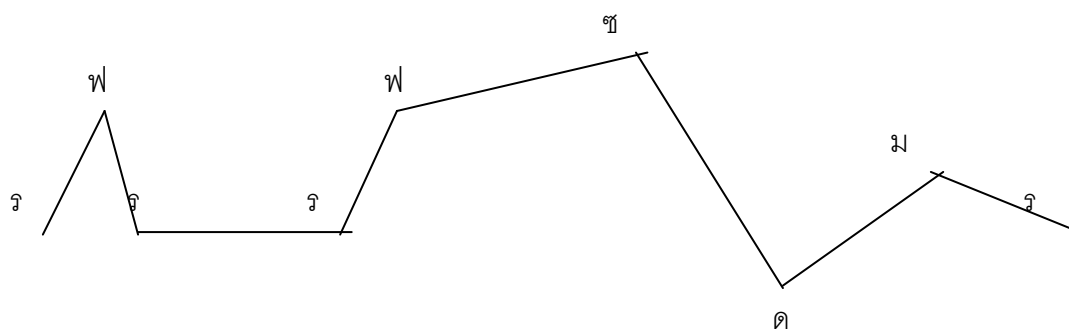
บรรทัดที่ 11

--- ร	- ล --	- ด --	- ล --	--- ล	- ล --	- ด --	- ชช --
--- ลีท	- ธิ --	- เส --	- วี --	--- ทรง	- มี --	- ทุกข์ --	- คน --

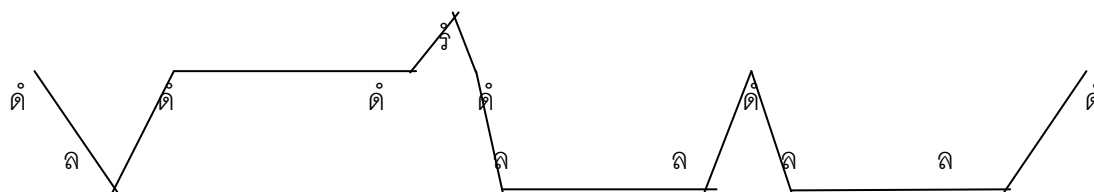
บรรทัดที่ 12

--- ร	- ฟ ร --	--- ร	- ฟ --	--- ช	--- ด	--- ม	--- ร
--- เจริญ	- จรัส --	--- อยู่	- บน --	--- พัน	--- แผ่น	--- แดน	--- ไทย

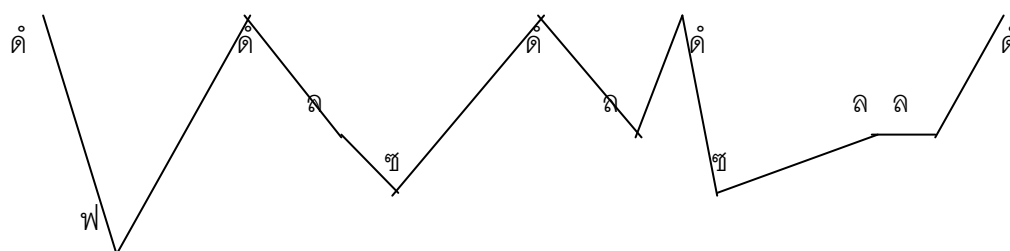
บรรทัดที่ 13

-- ดํ ํ	- ดํ --	--- ดํ	- รั ด ํ	--- ล	- ดํ ํ	--- ล	- ดํ --
-- เส ด ํ	- เยื่อน --	--- ทวย	- ราช ํ	--- ด ํ	- พระบาท-	--- เพื่อ	- ยล --

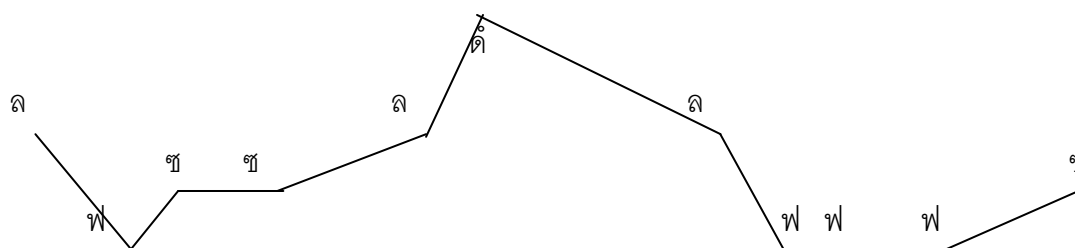
บรรทัดที่ 14

--- ดํ	- ฟ --	- ดํ - ํ	- ช --	- ดํ - ํ	- ด ช --	-- ล ํ	- ดํ --
--- ทุก ํ	- สุข --	- ของ-ปวง	- ชน --	- พระ-เส	- โท --	-- ชโลม	- ไหล --

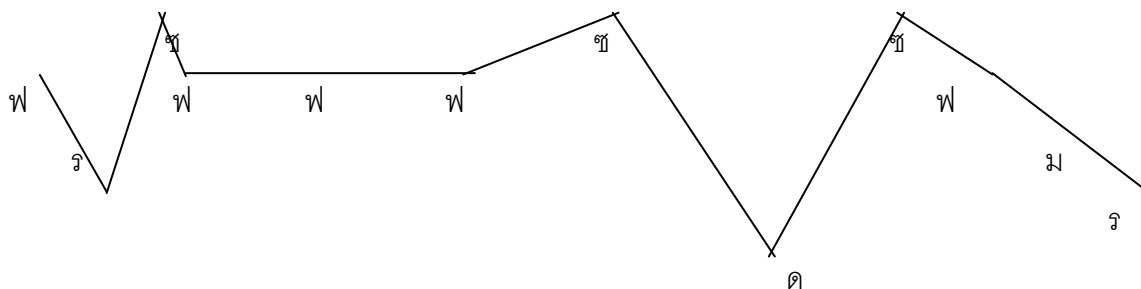
บรรทัดที่ 15

- ํ - ฟ	- ช - ช	--- ล	- ดํ --	--- ล	- ฟ - ฟ	- ฟ --	- ช --
- พระ-รา	- ช - ทาน	--- ลิน	- ทรัพย์-	--- คอย	- กำ-กั บ	- ห่วง--	- ยเ --

บรรทัดที่ 16

-- ฟ ร	- ช ฟ -	- ฟ --	- ฟ --	- ช --	- ด --	- ช - ฟ	-- ม ร
-- พ สก	- นิ กร-	- ภูมิ --	- ใจ --	- ใต้ --	- ร่ม --	- พระ - บา	-- ร มี

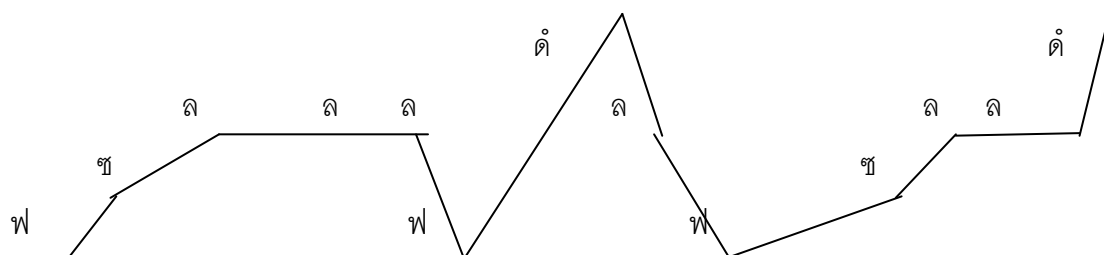
บรรทัดที่ 17

--- ล	- รั - ดั	--- ล	- ล --	-- ล ล	- ดั รั -	-- ล ดั	- ดั --
--- กราบ	- ขอ - พร	--- ศักดิ์	- สิทธิ --	-- จ ตุ	- ร พิธ	-- ฐ พร	- ชัย --

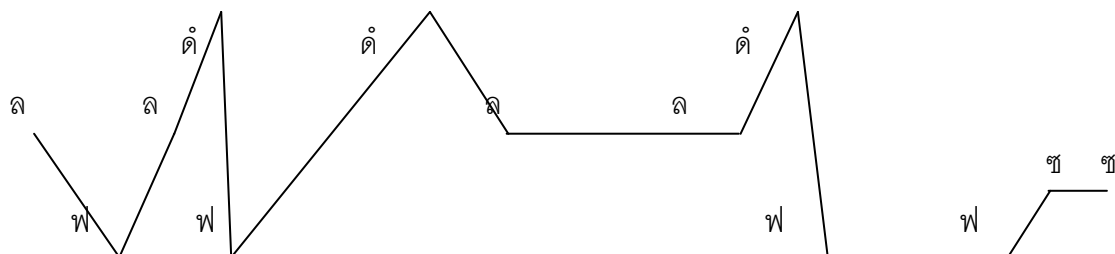
บรรทัดที่ 18

--- ฟ	- ช - ล	--- ล	- ลิ ฟ --	-- ดั ล	- ฟ --	-- ช ล	- ลิ ดั --
--- ไปรด	- บัน - ดาล	--- ดล	- ให้ --	-- พระ องค์	- ทรง --	-- เกษม	- ศรี --

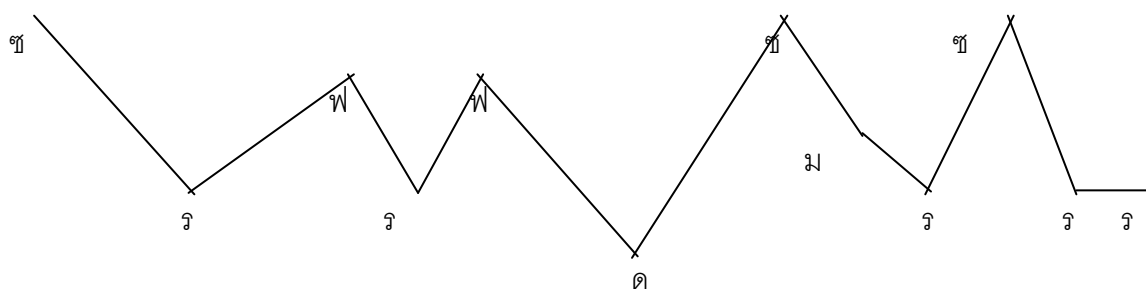
บรรทัดที่ 19

- ล - ฟ	- ล ^ด ฟ --	--- ด ^ด	- ล --	--- ล	- ด ^ด ฟ --	--- ฟ	- ช ช -
- เป็น - จัตร	- แก้ว --	--- ค้า	- ชู --	--- เคียง	- คู่ --	--- ป	- รุ ฬี -

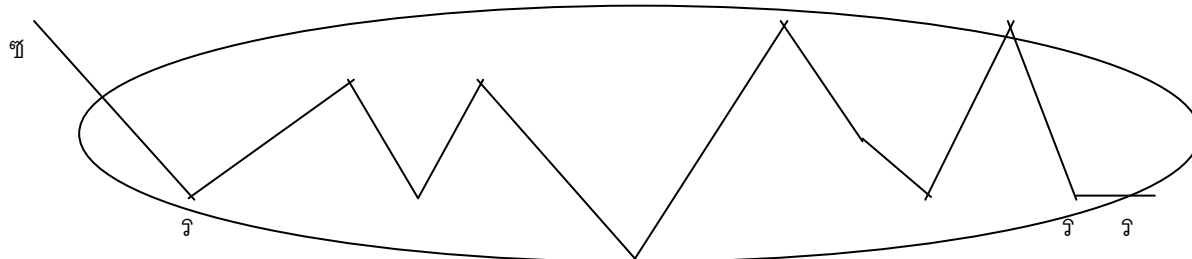

บรรทัดที่ 20

- ช --	- ร --	-- ฟ ร	- ฟ --	- ด --	- ช - ม	- ร - ช	- ร - ร
- น้อม --	- เก้า --	-- ส ดุ	- ดี --	- ให้ --	- พระ - องค์	- ทรง - พระ	- เจ - วิญ

ลักษณะรูปแบบที่พบในทำนองเพลงสดุดีในหลวง คือมีลักษณะเป็นรูปฟันปลา เช่น

คือ มีลักษณะการร้องเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ และเสียงต่ำไปหาเสียงสูงเป็นส่วนใหญ่ มีการเคลื่อนที่ของเสียงขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา

รูปแบบจังหวะ

---- ----	- X - X - อัน- องค์	-- X X -- มหา	- X -- - ราช --	-- X X -- สยาม	- X -- - ชาติ --	--- X --- ญ	-- X X -- มิ พล
--- X -- บา	- X X - - ร มี -	- X - X - พระ - มาก	- X -- - ล้น --	--- X --- สุด	- X -- - จะ --	- X X - - ประมาณ-	- X -- - หมาย- -
- X - X - สม - มุติ	- X X - - ดิเทพ-	--- X --- ใน	- X X - - มนุษย์ -	--- X --- ทรง	- X X - - พิสุทธิ-	- X - X - พระ-ว-	- X - X - ร-กาย
--- X --- ทศ	- X X - - ศ พิธ-	- X -- - แผล --	X X -- กระจาย --	-- X X - ขจร	- X -- - ทัว --	- X - X - ทั้ง - โล	--- X --- กา
---- ----	-- X X -- เถลิง	- X - X - รัช - วงศ์	- X - X - จัก- รี	- X - X - หก - ลีบ	- X - X - สอง - ปี่	- X -- - ครอง --	- X -- - ราชย์ --
- X - X - ใต้ - ฝ่า	-- X X -- ละ ของ	-- X X -- ฤ ลี	X X -- พระบาท--	---- ----	---- ----	- X - X - ปก - เก	--- X --- ศา
--- X --- สาย	- X X - - พระเนตร-	- X -- - ยาว --	- X -- - ไกล --	--- X --- น้ำ	- X X - - พระทัย -	- X -- - เมต --	- X -- - ตา --
- X - X - ที่ - ทรง	--- X --- พระ	--- X --- ก	- X X - - ฤ ณา	---- ----	---- ----	- X - X - ต่อ- ปวง	--- X --- ชน
--- X --- ปก	- X -- - ครอง --	--- X --- ไพร์	- X -- - ไฟา --	-- X X - ระบอบ	- X X - - ประชา-	--- X -- -ธิ	- X X - - ป ไตย -
--- X --- ทรง	- X -- - เป็น --	--- X --- หลัก	- X -- - ชัย --	--- X --- ทรง	- X -- - ไข่ --	--- X --- เหตุ	- X -- - ผล --
--- X --- สิท	- X -- - ธิ --	- X -- - เส --	- X -- - รี --	--- X --- ทรง	- X -- - มี --	- X -- - ทุกข์ --	- X -- - คน --
--- X -- -เจิด	- X X - - จ รัส -	--- X --- อยู่	- X -- - บน --	--- X --- พื้น	--- X --- แผ่น	--- X --- แดน	--- X -- -ไทย
-- X X -- เสด็จ	- X -- - เยื่อน --	--- X --- ทวย	- X -- - ราชฎ์--	--- X -- -ด้วย	- X X - - พระบาท-	--- X -- -เพื่อ	- X -- - ยล --
--- X -- -ทุกข์	- X -- - สุข --	- X - X - ของ-ปวง	- X -- - ชน --	- X - X - พระ -เส	- X -- - โท --	-- X X -- -ชโลม	- X -- - ไหล --

- x - x - พระ-รา	- x - x - ช - ทาน	- - - x - - - ลิน	- x - - - ทรัพย์- -	- - - x - - - คอย	- x - x - กำ-กับ	- x - - - ห่วง- -	- x - - - ใย - -
- - x x - - พ สก	- x x - - นิ กร-	- x - - - ภูมิ - -	- x - - - ใจ - -	- x - - - ใต้ - -	- x - - - ร่ม - -	- x - x - พระ - บา	- - x x - - ร มี
- - - x - - - กราบ	- x - x - ขอ - พร	- - - x - - - ศักดิ์	- x - - - สิทธิ - -	- - x x - - จ ตู	- x x - - ร พิธ	- - x x - - ธิ พร	- x - - - ชัย - -
- - - x - - - โปรด	- x - x - บัน - ดาล	- - - x - - - ดล	- x - - - ให้ - -	- - x x - - พระ องค์	- x - - - ทรง - -	- - x x - - เกษม	- x - - - ศรี - -
- x - x - เป็น - ฉัตร	- x - - - แก้ว - -	- - - x - - - ค้า	- x - - - ชู - -	- - - x - - - เคียง	- x - - - คู่ - -	- - - x - - - ป	- x x - - รุ พี -
- x - - - น้อม - -	- x - - - เกळा - -	- - x x - - ส ดุ	- x - - - ดี - -	- x - - - ให้ - -	- x - x - พระ - องค์	- x - x - ทรง - พระ	- x - x - เจ - ริญ

ในเพลงสดุดีในหลวง พบรูปแบบจังหวะ ทั้งหมด 21 รูปแบบ ดังนี้

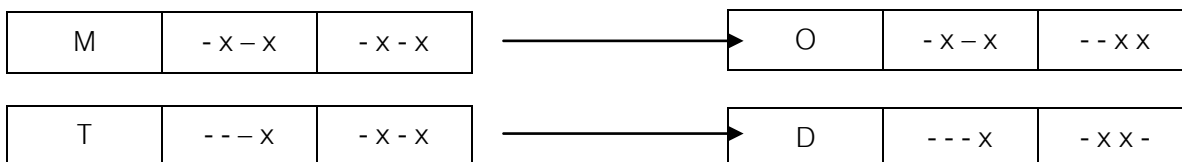
	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
A	- - - -	- x - x	1	- - - -	- ดํ - ดํ
B	- - x x	- x - -	9	- - ดํ รั	- ล - -
				- - ร ร	- ด - -
				- - ดํ ล	- ด - -
				- - ล ล	- ดํ - -
				- - ล ดํ	- ดํ - -
				- - ดํ ล	- ฟ - -
				- - ช ล	- ล - -
				- - ฟ ร	- ฟ - -
C	- - - x	- - x x	1	- - - ดํ	- - รั ดํ
D	- - - x	- x x -	11	- - - ล	- ล ล -
				- - - ล	- ล ดํ -
				- - - ล	- ดํ ฟ -
				- - - ช	- ฟ ช-

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
				--- ล	- ฟ ฟ -
				--- ดํ	- ล ล -
				--- ร	- ฟ ฟ -
				--- รั	- ดํ ดํ -
				--- ร	- ฟ ร -
				--- ล	- ดํ ล -
				--- ฟ	- ซ ซ -
E	- x - x	- x - -	5	- ดํ- ฟ	- ล - -
				- ดํ - ล	- ซ - -
				- ดํ - ล	- ฟ - -
				- ล - ฟ	- ฟ - -
F	--- x	- x - -	15	--- ฟ	- ฟ - -
				--- ล	- รั - -
				--- ฟ	- ซ - -
				--- ล	- ดํ - -
				--- ฟ	- ล - -
				--- ร	- ล - -
				--- ล	- ล - -
				--- ร	- ฟ - -
				--- ดํ	- ล - -
				--- ล	- ฟ - -
				--- ดํ	- ฟ - -
G	- x x -	- x - -	1	- ล ล -	- ดํ - -
H	- x - x	- x x -	1	- ดํ - ดํ	- ล ฟ -
I	- x - x	x x - x	1	- ดํ - ล	ซ ซ - ซ
J	- x - -	x x - -	2	- ร - -	ฟ ฟ - -
K	- x - x	--- x	4	- ซ - ม	--- ร
				- ฟ - ล	--- ล
				- ร - ฟ	--- ซ

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
				- ด - ร	- - - ร
L	- - - -	- - - x	1	- - - -	- - - ดํ
M	- x - x	- x - x	3	- รํ - ดํ	- ล - ดํ
N	- x - -	- x - -	8	- ล - ล	- รํ - ดํ
				- ร - ฌ	- ร - ร
				- ดํ - -	- ล - -
				- ล - -	- ล - -
				- ฟ - -	- ฌ - -
				- ด - -	- ฌ - -
O	- x - x	- - x x	2	- ฟ - -	- ฟ - -
				- ฌ - -	- ด - -
				- ฌ - -	- ร - -
				- ฌ - ฟ	- - ฌ ฌ
				- ฌ - ฟ	- - ม ร
				- - ดํ ล	ฌ ฟ - -
P	- - x x	x x - -	1	- - - -	- - - -
Q	- - - -	- - - -	2	- - ดํ ล	- ดํ ดํ -
R	- - x x	- x x -	5	- - ฟ ร	- ฌ ฟ -
				- - ล ล	- ดํ รํ -
				- - ฟ ร	- ฌ ฟ -
				- - ล ล	- ดํ รํ -
				- - ฌ	- - - ด
S	- - - x	- - - x	2	- - - ม	- - - ร
T	- - - x	- x - x	3	- - - ล	- รํ - ดํ
				- - - ฟ	- ฌ - ล
U	- x - -	- x - x	1	- ด - -	- ฌ - ม

กระสวนทำนองบางกระสวนมีรูปแบบกระสวนทำนองที่คล้ายคลึงกัน แต่เนื่องจากอารมณ์ของศิลปินที่ขับร้องเพื่อให้เกิดความสนุกสนานจึงทำให้กระสวนทำนองมีการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างกันกระสวนที่มีความคล้ายคลึงกัน

ตารางสรุปรูปแบบจังหวะที่พบในเพลงสดุดีในหลวง

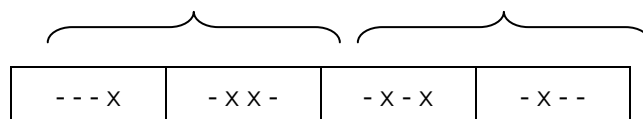
1	A	B	B	C
2	D	E	F	G
3	H	D	D	I
4	D	J	B	K
5	L	M	M	N
6	O	P	Q	K
7	D	N	D	N
8	K	D	Q	K
9	F	F	R	D
10	F	F	F	F
11	F	N	F	N
12	D	F	S	S
13	B	F	D	F
14	F	E	E	B
15	R	N	N	O
16	T	F	R	B
17	T	F	B	B
18	E	F	F	D
19	N	B	U	M

รูปแบบกระสวนจันทระที่พบมากที่สุดในการเล่นสดุดีในหลวง คือ รูปแบบ F และ D

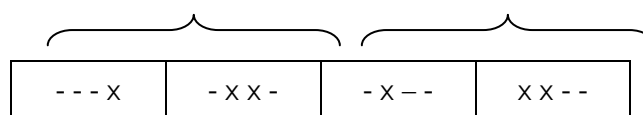
ความสัมพันธ์ของกระสวนจันทระ รูปแบบ F และ D ที่พบในการเล่นสดุดีในหลวงมีดังนี้

- ขึ้นต้นด้วยรูปแบบกระสวน D สามารถใช้ รูปแบบกระสวน E J N I และ F ต่อท้าย ในทางกลับกัน รูปแบบ D สามารถต่อท้ายรูปแบบ H K R และ F

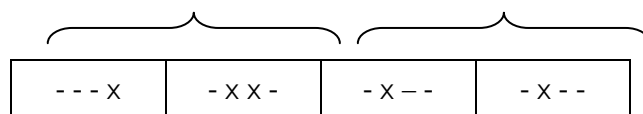
ตัวอย่างรูปแบบกระสวน D ตามด้วยรูปแบบกระสวน E

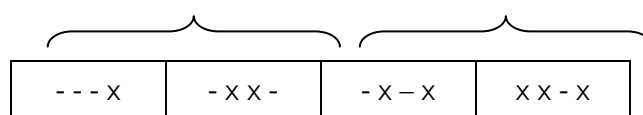
ตัวอย่างรูปแบบกระสวน D ตามด้วยรูปแบบกระสวน J

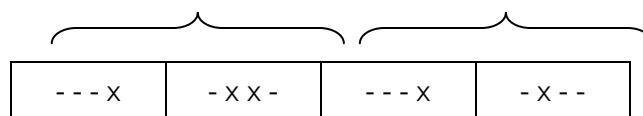
ตัวอย่างรูปแบบกระสวน D ตามด้วยรูปแบบกระสวน N

ตัวอย่างรูปแบบกระสวน D ตามด้วยรูปแบบกระสวน I

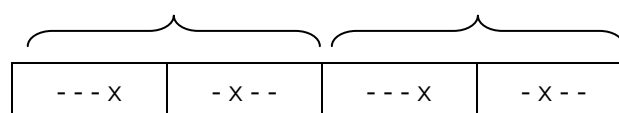

ตัวอย่างรูปแบบกระสวน D ตามด้วยรูปแบบกระสวน F

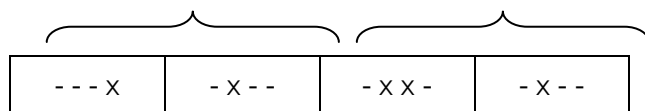

- ขึ้นต้นด้วยรูปแบบกระสวน F สามารถใช้ รูปแบบกระสวน F G N E และ D ต่อท้าย ในทางกลับกัน รูปแบบ F สามารถต่อท้ายรูปแบบ F D B T และ E

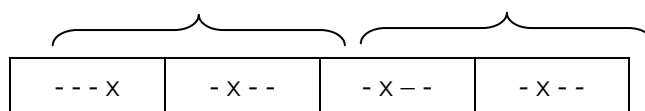
ตัวอย่างรูปแบบกระสวน F ตามด้วยรูปแบบกระสวน F

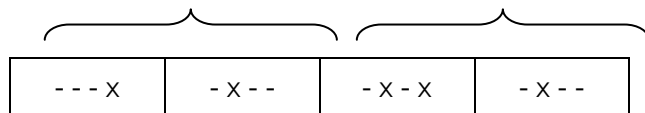
ตัวอย่างรูปแบบกระสวน F ตามด้วยรูปแบบกระสวน G

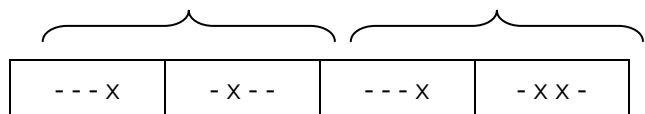
ตัวอย่างรูปแบบกระสวน F ตามด้วยรูปแบบกระสวน N

ตัวอย่างรูปแบบกระสวน F ตามด้วยรูปแบบกระสวน E

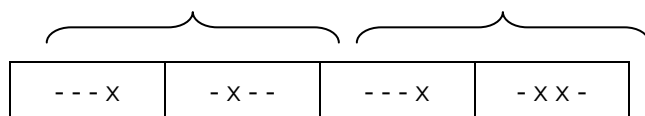

ตัวอย่างรูปแบบกระสวน F ตามด้วยรูปแบบกระสวน D

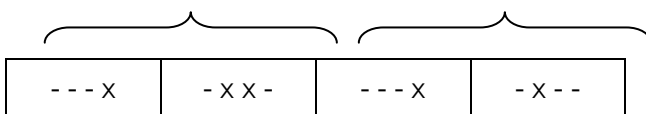

- ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกระสวน F และ D พบว่า ทั้งสองกระสวนนี้สามารถเป็นทั้งกระสวนนำและกระสวนตามสลับกัน

ตัวอย่างรูปแบบกระสวน F ตามด้วยรูปแบบกระสวน D

ตัวอย่างรูปแบบกระสวน D ตามด้วยรูปแบบกระสวน F

การเคลื่อนที่ของลูกตก

เมื่อนำลูกตกของบทเพลงมาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว สิ่งที่จะได้จากการวิเคราะห์ คือ การเคลื่อนที่ของลูกตก ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนที่ของลูกตกหนึ่งไปยังอีกลูกตกหนึ่งโดยสามารถวิเคราะห์การเคลื่อนที่ของลูกตกทีละคู่ หรือทีละบรรทัด

1	ฟ3	ฟ5
2	ฟ3	ฟ5
3	ฟ5	ฟ2
4	ฟ1	ฟ6
5	ฟ5	ฟ3
6	ฟ1	ฟ3
7	ฟ3	ฟ2
8	ฟ1	ฟ6
9	ฟ6	ฟ5
10	ฟ2	ฟ3
11	ฟ3	ฟ2
12	ฟ1	ฟ6
13	ฟ3	ฟ5
14	ฟ2	ฟ5
15	ฟ1	ฟ6
16	ฟ3	ฟ5
17	ฟ1	ฟ3
18	ฟ3	ฟ2
19	ฟ1	ฟ6

การเคลื่อนที่ของลูกตก ที่พบในเพลงสดุดีในหลวง มีดังนี้

1. ฟ3 → ฟ5 พบทั้งหมด 4 ครั้ง ในบรรทัดที่ 1, 2, 13, 16

บรรทัดที่ 1

----	- ดิ - ดิ	-- ดิ วิ	- ล -	-- ดิ วิ	- ล --	--- ดิ	-- วิ ดิ
------	-----------	----------	-------	----------	--------	--------	----------

บรรทัดที่ 2

--- ล	- ล ล -	- ดิ - ฟ	- ล -	--- ฟ	- ฟ --	- ล ล -	- ดิ -
-------	---------	----------	-------	-------	--------	---------	--------

บรรทัดที่ 13

-- ดิ ล	- ดิ --	--- ดิ	- ล -	--- ล	- ดิ ล -	--- ล	- ดิ -
---------	---------	--------	-------	-------	----------	-------	--------

บรรทัดที่ 16

--- ล	- วิ - ดิ	--- ล	- ล -	-- ล ล	- ดิ วิ -	-- ล ดิ	- ดิ -
-------	-----------	-------	-------	--------	-----------	---------	--------

2. ฟ5 → ฟ2 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 3

- ดิ - ดิ	- ล ฟ -	--- ล	- ล ดิ -	--- ล	- ดิ ฟ -	- ดิ - ล	ซ ซ - ซ
-----------	---------	-------	----------	-------	----------	----------	---------

3. ฟ1 → ฟ6 พบทั้งหมด 5 ครั้ง ในบรรทัดที่ 4, 8, 12, 15, 19

บรรทัดที่ 4

--- ซ	- ฟ ซ -	- ร --	ฟ ฟ --	-- ร ร	- ด --	- ซ - ม	-- ร
-------	---------	--------	--------	--------	--------	---------	------

บรรทัดที่ 8

- ร - ฟ	--- ซ	--- ร	- ฟ ฟ -	----	----	- ด - ร	-- ร
---------	-------	-------	---------	------	------	---------	------

บรรทัดที่ 12

--- ร	- ฟ ร -	--- ร	- ฟ -	--- ซ	--- ด	--- ม	--- ร
-------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

บรรทัดที่ 15

-- ฟ ร	- ช ฟ -	- ฟ --	- ฟ -	- ช --	- ด --	- ช - ฟ	-- ร
--------	---------	--------	-------	--------	--------	---------	------

บรรทัดที่ 19

- ช --	- ร --	-- ฟ ร	- ฟ --	- ด --	- ช - ม	- ร - ช	- ร - ร
--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

4. ฟ5 → ฟ3 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 5

----	--- ด	- ร - ด	- ล - ด	- ล - ล	- ร - ด	- ด --	- ล -
------	-------	---------	---------	---------	---------	--------	-------

5. ฟ1 → ฟ3 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 2

- ช - ฟ	-- ช ช	-- ด ล	ช ฟ -	----	----	- ฟ - ล	-- ล
---------	--------	--------	-------	------	------	---------	------

6. ฟ3 → ฟ2 พบทั้งหมด 3 ครั้ง ในบรรทัดที่ 7, 11, 18

บรรทัดที่ 7

--- ล	- ฟ ฟ -	- ล --	- ล -	--- ด	- ล ล -	- ฟ --	- ช -
-------	---------	--------	-------	-------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 11

--- ร	- ล --	- ด --	- ล -	--- ล	- ล --	- ด --	- ช -
-------	--------	--------	-------	-------	--------	--------	-------

บรรทัดที่ 18

- ล - ฟ	- ฟ --	--- ด	- ล -	--- ล	- ฟ --	--- ฟ	- ช ช -
---------	--------	-------	-------	-------	--------	-------	---------

7. ฟ6 → ฟ5 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 9

--- ล	- ด --	--- ล	- ร -	-- ด ล	- ด ด -	--- ร	- ด ด -
-------	--------	-------	-------	--------	---------	-------	---------

8. พ2 → พ3 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 10

--- ล	- ล - -	--- พ	- ช - -	--- ล	- ด - -	--- พ	- ล - -
-------	---------	-------	---------	-------	---------	-------	---------

9. พ2 → พ5 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 14

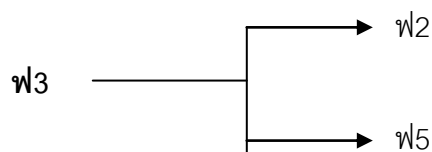
--- ด	- พ - -	- ด - ล	- ช - -	- ด - ล	- ช - -	- - ล ล	- ด - -
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สรุปการเคลื่อนที่ของลูกตกเพลงสดุดีในหลวง

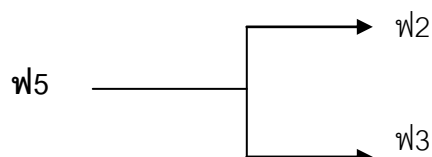
การดูการเคลื่อนที่ของลูกตกนั้นสามารถดูได้ 2 กรณีคือ

1. ดูว่าที่ลูกตกใดลูกตกหนึ่งมีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตกใดได้บ้าง จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

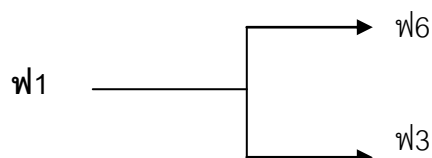
- การเคลื่อนที่ของลูกตก พ3 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก พ2 และ พ5

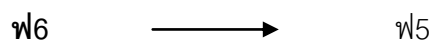
- การเคลื่อนที่ของลูกตก พ5 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก พ2 และ พ3

- การเคลื่อนที่ของลูกตก พ1 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก พ6 และ พ3

- การเคลื่อนที่ของลูกตก พ6 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก พ5

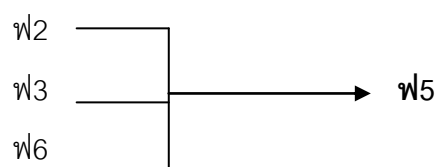

- การเคลื่อนที่ของลูกตก พ2 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก พ5

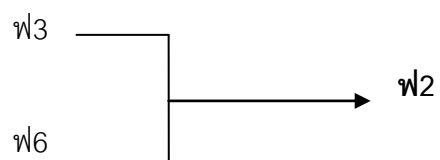

2. ดูว่าที่ลูกตกใดบ้างที่สามารถเคลื่อนที่ไปยังลูกตกหนึ่งๆ จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

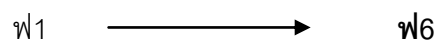
- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ2 ฟ3 และ ฟ6 ไปยังลูกตก ฟ5

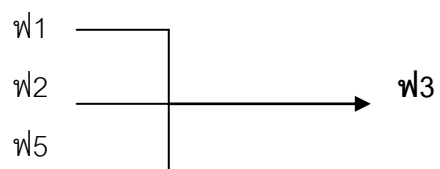
- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ3 และ ฟ6 ไปยังลูกตก ฟ2

- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 ไปยังลูกตก ฟ6

- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 ฟ2 และ ฟ5 ไปยังลูกตก ฟ3

การเคลื่อนของลูกตกในเพลงสดุดีในหลวง ใช้บันไดเสียงฟา เป็นบันไดเสียงหลัก พบว่าในเพลง

1	ฟ3	ฟ5
2	ฟ3	ฟ5
3	ฟ5	ฟ2
4	ฟ1	ฟ6
5	ฟ5	ฟ3
6	ฟ1	ฟ3
7	ฟ3	ฟ2
8	ฟ1	ฟ6
9	ฟ6	ฟ5
10	ฟ2	ฟ3
11	ฟ3	ฟ2
12	ฟ1	ฟ6
13	ฟ3	ฟ5
14	ฟ2	ฟ5
15	ฟ1	ฟ6
16	ฟ3	ฟ5
17	ฟ1	ฟ3
18	ฟ3	ฟ2
19	ฟ1	ฟ6

วิเคราะห์เพลง ไอ้ทิดควายหาย

เพลงไอ้ทิดควายหายเป็นนิทานพื้นบ้านที่ครูประทีป นำมาใส่ทำนองเพื่อเพิ่มความสนุกสนานและน่าสนใจ ซึ่งเนื้อหามีการสอดแทรกมุขตลกและคำสองแง่สองง่าม

- - - -	- ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช
- - ฅ ฅ - - จะ เล่า	ท - ดํ - คำ - ขาน-	รํ ดํ รํ ดํ นะเป็นนิทาน	- - ฅ ฅ - - เก่า เก่า	- - - ท - - - มี	ช - ท - เรื่อง-ราว-	- - ท ท - - กัน มา	- ท ท - -นานหลาย-
- ท - ฅ -มี-สอง	- ท ท - -เมียผัว-	ดํ ฅ- ล ละครบ-ครัว	- ฅ ฅ - -สบาย-	- ร ฟ ร -อยู่ที่บ้าน	- ร ฟ - -แม่ยาย-	ดํ ฅ ฟ ละครเป็นหม้าย	- ล - ฅ -นาน-มา
- - - -	- ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช
- - ฟ ฟ - - อัน ตัว	ร - ฟ - แม่ - ยาย-	ฟ ฟ ฟ - แกมีควาย-	- ฟ ฟ ฅ -อยู่หนึ่งฝูง	- ดํ - ร -เข้า-ขึ้น	- - ดํ ฅ - - ก็ จูง	- ฟ - ฅ -ออก-ไป	- ฅ ล - -กินหญ้า-
- - ท ฅ - - วัน หนึ่ง	ท- ฅ - ตอน-บ่าย-	ท ล ฅ ล ละครบแม่ยาย	- ฟ ฅ - -กลับมา-	ช ร - ฅ ให้ปวด-แข้ง	- - ร ฟ -ปวดขา	ดํ ดํ ฟ ร ละครไม่คอย	- - ฟ ฅ - - จะดี
- - - -	- ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช
- - ฅ ฅ - - จึงบอก	ท - ดํ - ลูก-เขย-	ดํ รํ - รํ ว่าลูก-เอ๋ย	- - รํ ฟ -ไอ้ทิด	รํ ท - ท นะช่วย-แม่	- - ร ฟ -สัคนิด	- - รํ รํ -ในวัน	- - ร ฟ -พุงนี้
- รํ - ดํ -เลี้ยง-ควาย	- - ท ฅ -ให้หน่อย	- ฅ ฅ ฅ -แม่ไม่คอย	- - ท ท -จะดี	- - ดํ ร -สักลอง	- - ล ฅ -ราตรี	ดํ ฅ ฟ ก็คงจะคอย	- ล - ฅ -มี-แรง
- - - -	- ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช
- - - ฟ - - ฝ่าย	- ฅ ล - -ไอ้ทิด-	ช ฅ - ฟ ก็มี-จิต	- - ฅ ฟ -ใจอ่อน	- ดํ - ร -เข้า-ขึ้น	- ฅ ฅ - -กิด้อน-	- ท - ฅ -ควาย-ออก	- - ฅ ฅ -จากแหล่ง
ช ฅ - ท ไอ้แดง-มัน	- ดํ รํ - -กิริออน-	- ฟ - รํ -เลย-นอน	- - ท ท -เอาแรง	- ล ฅ ล -พอดะวัน	- - ฅ ดํ -ยอแสง	ดํ ร - ร ก็ไล่-ด้อน	- ล - ฅ -พุง-ควาย
- - - -	- ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช
- ฟ - ฟ -อี-ตอน	- ฟ ร - -จะกลับ-	- - ร ฅ -กินบ	- ฟ ร - -จนหัว-	- ร - ฟ -เล่น-เอา	- ฅ ล - -ปวดหัว-	ท ท - ฅ ไอ้ตัว-หนึ่ง	- - ท ฅ -มันหาย
- - ร รํ -จึงบน	- ฅ ฅ - -เจ้าป่า-	ท ฅ ท ดํ ถ้าหากว่าข้า	- ฅ ท - -ได้ควาย-	ล ล - ดํ จะนอน-กะ	- ร ฟ - -แม่ยาย-	- ดํ ล ร -ขอให้เจ้า	- ล - ฅ -หัก-คอ
- - - -	- ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฅ ฟ	ช ล ฟ ช

---ช ---ออก	--ท ด --เดินหา	--ร ร --ไม่ช้า	-ร ฟ - -ก็พบ-	-ด - ร -เจ้า-ควาย	ร ร ด ห มันด้นมาหลบ	ด ห ร ด กันอยู่ที่ตรง	-ช ท - -ป่าอ้อ-
-ช - ช -ปาก-สั	-ท ท - -ป ดล-	-ช - ท -เสือก-บน	-ช ท - -บ่าบอ-	-ล ช ฟ -กลัวว่าเจ้า	-ล ช - -หักคอ-	ด ล ช ฟ เลยพาลไม่พูด	--ล ช --กะ เมีย
----	-ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช	-ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช
---ร --ฝ้าย	-ฟ ร - -เจ้าป่า-	--ร ฟ --ก็มา	-ร ช - -เข้าฝัน-	--ฟ ร --มึงว่า	-ฟ ฟ - -งักัน-	--ร ฟ --ไ้คน	-ร - ฟ -ปาก-เสีย
-ช ฟ ฟ -ก็มึงบน	-ฟ ช - -กูไ้-	ฟ ช ฟ ฟ ทำไม่ยังไม	-ฟ - ฟ -ไป-เคลียร์	ด ล ช ฟ เดี่ยวกูก็จะ	-ด ช - -เอาเมีย-	-ช ล ฟ -มึงไปอยู่	--ล ช --กะ กู
----	-ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช	-ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช
--ฟ ช -ไ้ทิด	-ร ฟ - -กลัดกลุม-	-ช - ร -ร้อน-ลุ่ม	-ฟ - ช -ใจ-นัก	ฟ ช ฟ ร ไ้ครั้นจะบอก	-ฟ ช - -เมียรัก-	-ฟ ช ช -มันก็ให้	-ร ฟ - -อดสู-
--ฟ ร --มันเสีย	-ฟ ฟ - -เชิงชาย-	-ร - ฟ -อับ-อาย	-ช ฟ - -น่าดู-	ล - ช ฟ เลย-ลงบ้าน	-ฟ ช ล -ปิดประตู	-ล ช ฟ -เตรียมจะผูก	-ล - ช -คอ-ตาย
----	-ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช	-ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช
ช ช - ท เอาฝ้าย-เมีย	-ด ร - -ไ้ทิด-	ร ฟ - ช ก็เห็น-ผิด	-ท ช - -สังเกต	-ท ท ท -เลยตามไป	-ด - ช -ถาม-เหตุ	-ด ห ช -และจึงเข้า	-ช - ท -แก้-ไข
-ท ช --เลยถาม	-ท ด - -ว่าพี่	ฟ ฟ ด ห ก็นั่นมี	--ล ช --อะไร	-ฟ ล ฟ ตบน้องหน่อย	-ล - ช -เป็น-ไร	ช ล ช ร แล้วน้องจะช่วย	-ล - ช -หา-ทาง
----	-ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช	-ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช
--ร ช -ไ้ทิด	-ร ร - -อึดอัด-	ฟ ฟ - ร ก็เลย-ตัด	-ช ฟ - -สิ้นใจ-	-ร - ช -บอก-เมีย	-ล ช - -รักไป-	--ฟ ร --จนหมด	-ช ร - -ทุกอย่าง-
-ฟ ฟ --นางเมีย	-ช ช - -นั่งอึ้ง-	--ฟ ฟ --ตะลึง	-ช ฟ - -ร้องคราง-	ล ล ช ฟ แล้วน้องจะช่วย	ล - ช - หา-ทาง-	-ฟ ช ล -แม่แกคง	-ฟ - ช -เห็น-ใจ
----	-ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช	-ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ด ล ช ฟ	ช ล ฟ ช
---ช ---ฝ้าย	--ท ร --ลูกสาว	ร ร ร ร ก็เลยไปเล่า	-ช ช - -ให้แม่-	--ร ร --คงตาย	-ช ช - -แน่น-	ท ท ท ท ถ้าหากว่าไม่	-ช - ท -แก้-ไข
-ท ช --ไม่ผิว	-ช ด - -ก็ฉัน-	ท ท ท ด ก็คงมีอัน	-ช ช - -เป็นไป-	ด ล ช ฟ แล้วแม่จะอยู่	-ด - ช -กะ-ใคร	-ฟ ฟ ร -แม่ต้องช่วย	-ล - ช -ฉัน-ที

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช
-- ฟ ช --แม่ยาย	- ร ร - -ตบอก-	- ฟ ฟ ช -ไ้ลลามก	- ฟ ฟ - -จัญไร-	-- ร ร --อย่างอื่น	- ช ฟ - -ถมไป-	ช ฟ ช ฟ ทำไมมันทำ	- ร - ฟ -บัด-สี่
-- ฟ ร --ไ้เขย	- ฟ ฟ - -ระยำ-	-- ฟ ฟ --มันทำ	- ร ฟ - -อปริย-	ดํ ฌ ฟ อะจะช่วย	-- ดํ ช --สั๊กที	- ฟ ช ล -นี้ญเห็น	-- ดํ ช --กะมึง
----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช
-- ช ช --พอไ้	- ท ดํ - -เวลา-	-- รํ รํ --ก็มา	- รํ ฟ - -ตามนัด-	- ฟํ ฟํ รํ -ทั้งสองคน	- ท - ท -อึด-อึด	- ดํ ท ดํ -เพราะว่านี่ก	- ช ท - -ไม่ถึง-
-- ช ดํ --ลูกเขย	- ช ทํ - -แม่ยาย-	ดํ ท ดํ ทํ ก็กลัวจะอาย	- ช ท - -เิดอิง-	- ฟ ฟ ฟ -พอค่อนแจ้ง	-- ดํ ช --แล้วจึง	- ช ดํ ล -เตรียมจะลา	- ฟ - ช -จาก-กัน
----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช
-- ช ฟ --แม่ยาย	ฟ ฟ ฟ ร ก็เลยสะกิด	-- ร ช --ไ้ทิด	- ฟ ร - -มึงแก-	-- ร ฟ --ก็ตัว	- ฟ ร - -กันแน่-	- ท ช ช -ที่ควายหาย	- ท ท - -วันนั้น
- ช ช ท -มึงบนไ้	-- ฟ ช --ก็คีน	- ช - ท -มึง-ช่วย	-- ช ช -ยั่นยัน	- ดํ ช ล -คิดให้ดี	ล ดํ ล - ก็แล้วกัน-	ดํ ฌ ช ล มึงบนท่านไ้	-- ดํ ช --ก็คีน
----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช
ท ช ท ช ไ้เขยก็มัน ตอบ	- ท ท - -ทันใด-	- ท ดํ ร -ว่าบนไ้	- ท - ท -คีน-เดียว	- ท - ดํ -จำ-ไ้	- ช ท ช -ว่าไ้เปลี่ยว	- ดํ ช ท -นะมันไม่	- ท ช - -ยอมตื่น
-- ท ช --เจ้าป่า	- ช ดํ - -เจ้าเขา-	-- ช ท --ท่านเอา	- ท ท - -มาคีน-	ช ช ช ฟ แต่ถ้าเป็นวัน	- ช ช - -มะรีน-	ล ล ช ฟ มันคงต้องหาย	ล ดํ - ช อีกหลาย-ตัว
----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ ช

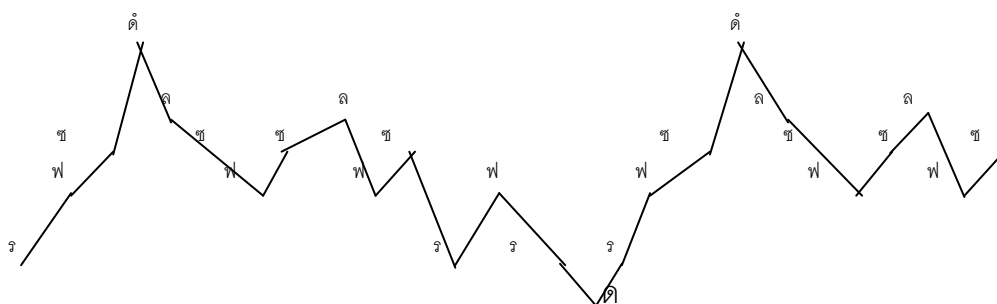
กลุ่มโน้ตที่ใช้

โน้ตที่พบในเพลงไ้ทิดควายหาย คือ ฟ ช ล ด ร โดยมีโน้ตเสียง ท เป็นโน้ตจร

รูปแบบของเพลงไอ้ทิดควายหาย เขียนเป็นรูปแบบทำนองได้ดังนี้

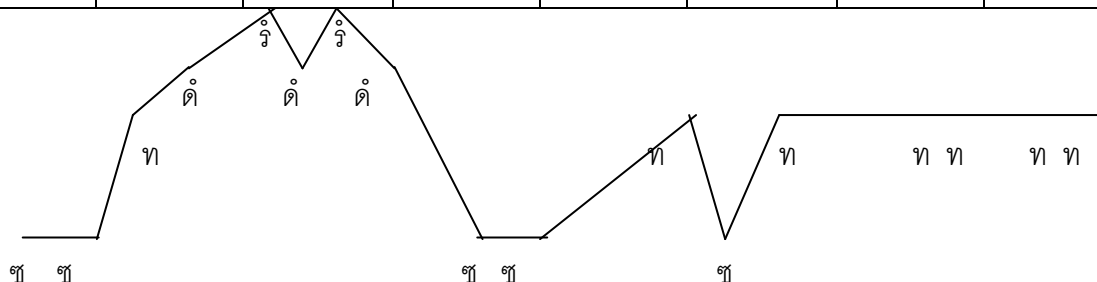
ดนตรี

----	- ร ฟ ซ	ดํ ี ล ซ ฟ	ซ ล ฟ ซ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ซ	ดํ ี ล ซ ฟ	ซ ล ฟ ซ
------	---------	------------	---------	---------	---------	------------	---------

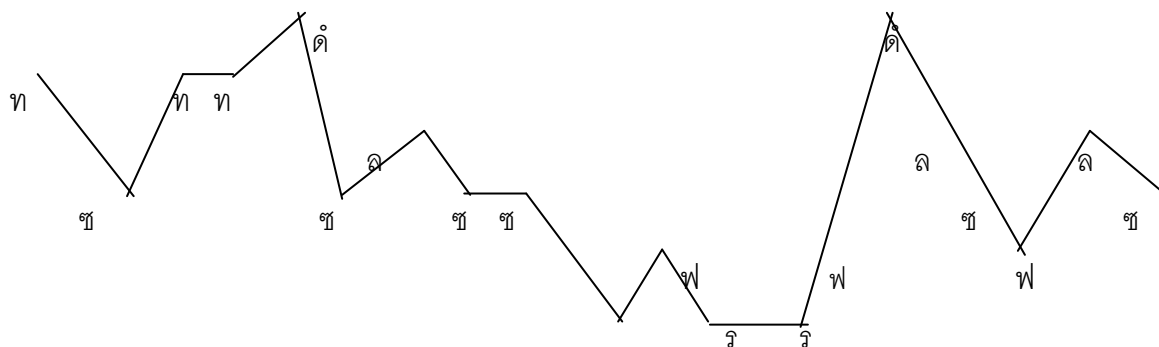
ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 1

-- ซ ซ	ท - ด้ -	วํ ด้ วํ ด้	-- ซ ซ	--- ท	ซ - ท -	-- ท ท	- ท ท -
-- จะ เล่า	คำ-ขาน-	นะเป็นนิทาน	-- เก่า เก่า	--- มี	เรื่อง-ราว-	-- กัน มา	- นานหลาย-

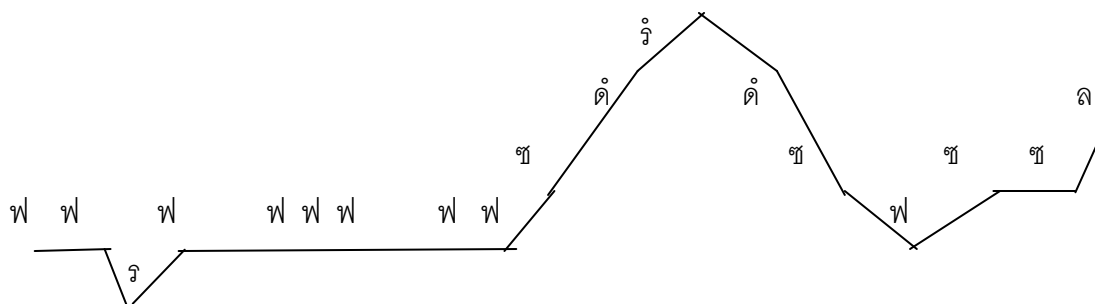
ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 2

- ท - ซ	- ท ท -	ดํ ี ซ- ล	- ซ ซ -	- ร ฟ ร	- ร ฟ -	ดํ ี ล ซ ฟ	- ล - ซ
- มี-สอง	- เมียผัว-	ละครบ-ครัว	- สบาย-	- อยู่ที่บ้าน	- แม่ยาย-	ละแวกเป็นห้วย	- นาน-มา

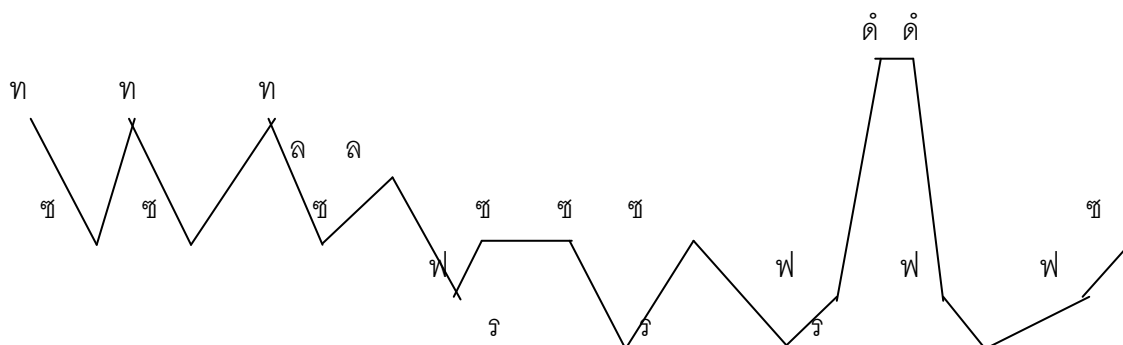
ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1

-- ฟ ฟ	ร – ฟ –	ฟ ฟ ฟ –	- ฟ ฟ ช	- ดํ – ร	-- ดํ ช	- ฟ – ช	- ช ล –
- -อัน ตัว	แม่ – ยาย-	แกมีควาย-	-อยู่หนึ่งฝูง	-เข้า-ขึ้น	-- ก็ ชู่ง	-ออก-ไป	- กินหญ้า-

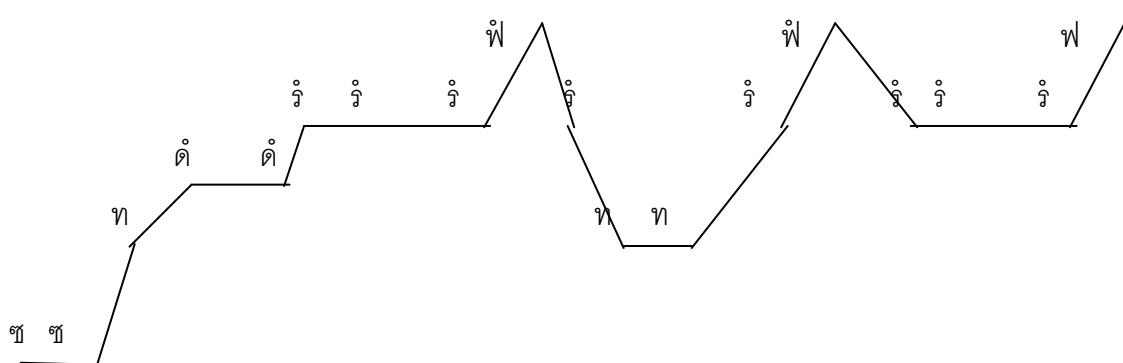
ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 2

-- ท ช	ท- ช –	ท ล ช ล	- ฟ ช –	ช ร – ช	-- ร ฟ	ดํ ดํ ฟ ร	-- ฟ ช
- -วัน หนึ่ง	ตอน-บ่าย-	ละพอแม่ยาย	-กลับมา-	ให้ปวด-แข็ง	-ปวดขา	ละชักไม่ค่อย	-- จะดี

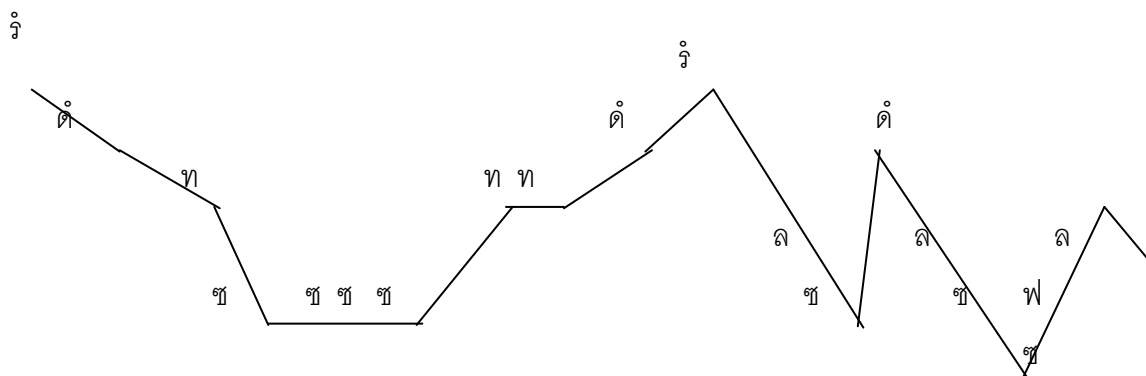
ท่อนที่ 3 บรรทัดที่ 1

-- ช ช	ท – ดํ –	ดํ ร – ร	-- ร ฟ	ร ท – ท	-- ร ฟ	-- ร ร	-- ร ฟ
- - จึงบอก	ลูก-เขย-	ว่าลูก-เฮ้ย	--ไอ้ทิด	นะช่วย-แม่	--สักนิด	--ในวัน	--พุงนี้

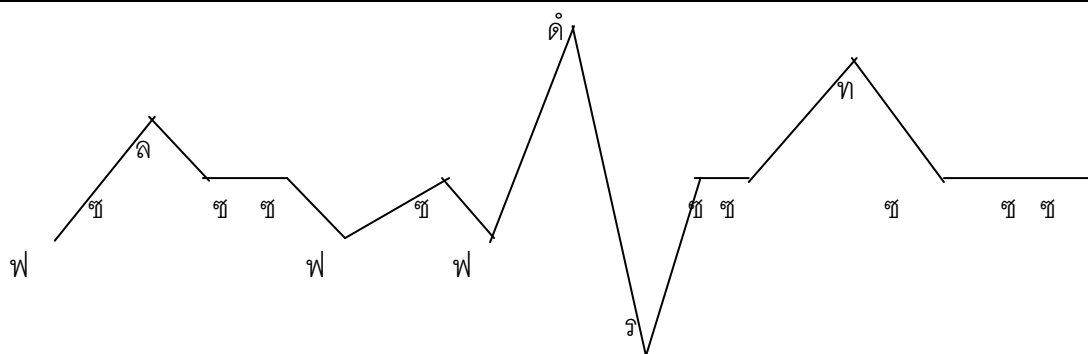
ท่อนที่ 3 บรรทัดที่ 2

- รี่ – ดี่	-- ท ช	- ช ช ช	-- ท ท	-- ดี่ รี่	-- ล ช	ดี่ ล ช ฟ	- ล - ช
-เลี้ยง-ควาย	--ให้หนอย	-แม่ไม่ค่อย	--จะดี	--ลักสอง	--ราตรี	ก็คงจะค่อย	-มี-แรง

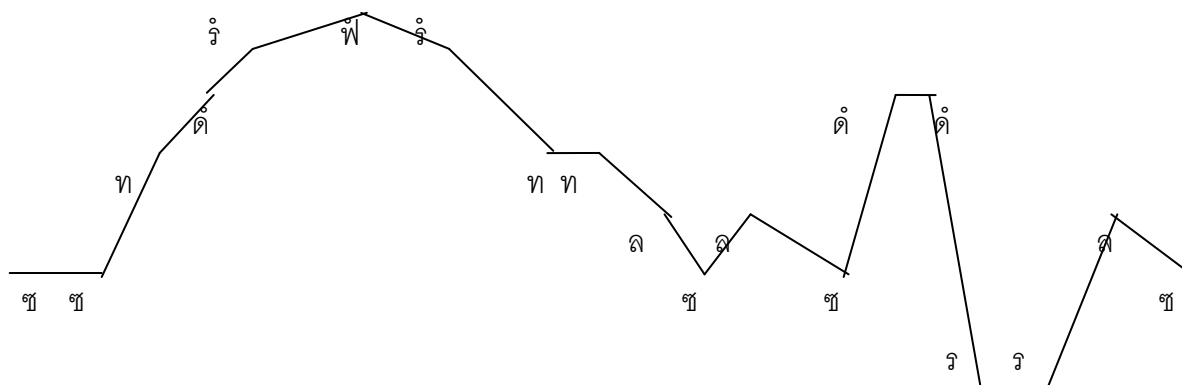
ท่อนที่ 4 บรรทัดที่ 1

--- ฟ	- ช ล -	ช ช - ฟ	-- ช ฟ	- ดี่ - ร	- ช ช -	- ท - ช	-- ช ช
---ฝ่าย	-ไ้ทิด-	ก็มี-จิต	--ใจอ่อน	-เข้า-ขึ้น	-ก็ต่อน-	-ควาย-ออก	--จากแหล่ง

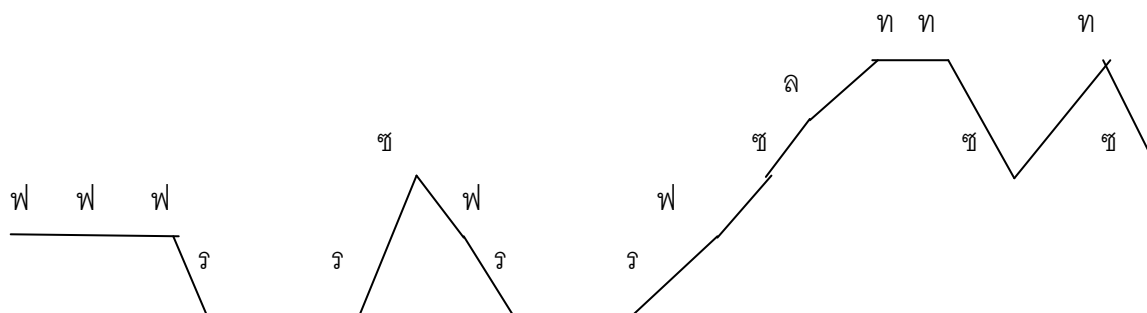
ท่อนที่ 4 บรรทัดที่ 2

ช ช - ท	- ดี่ รี่ -	- ฟ - รี่	-- ท ท	- ล ช ล	-- ช ดี่	ดี่ ร - ร	- ล - ช
ไ้แดด-มัน	-ก็ร้อน-	-เลย-นอน	--เอาแรง	-พอดะวัน	--ยอแสง	ก็ไล่-ต้อน	-ฝูง-ควาย

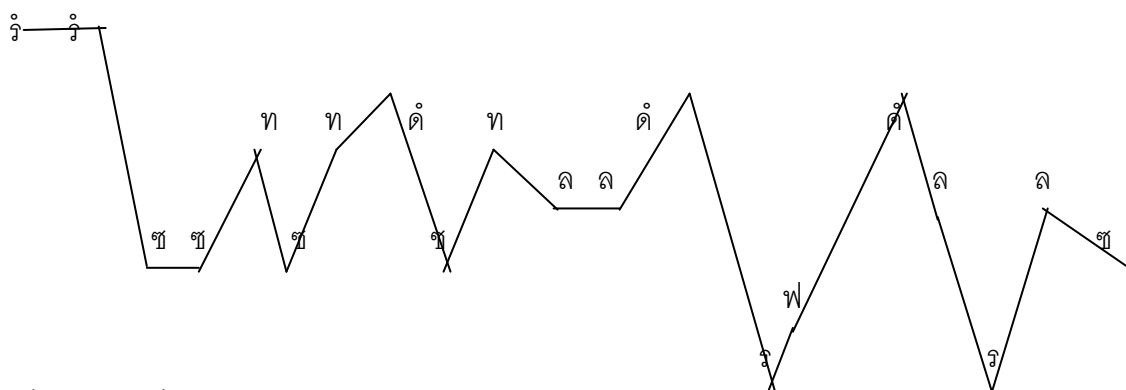
ท่อนที่ 5 บรรทัดที่ 1

- ฟ – ฟ	- ฟ ร –	-- ร ช	- ฟ ร –	- ร – ฟ	- ช ล –	ท ท – ช	-- ท ช
-อี-ตอน	-จะกลับ-	--กีนับ	-จนทั่ว-	-เล่น-เอา	-ปวดหัว-	ไอ้ตัวหนึ่ง	--มันหาย

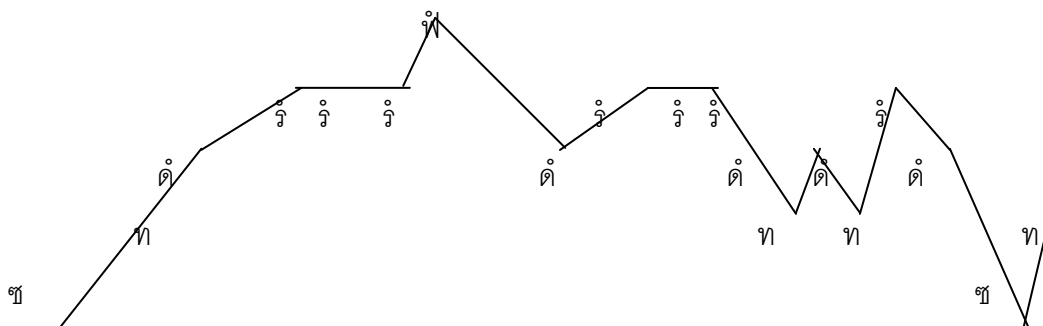
ท่อนที่ 5 บรรทัดที่ 2

-- รั รั	- ช ช –	ท ช ท ดั	- ช ท –	ล ล – ดั	- ร ฟ –	- ดั ล ร	- ล – ช
--จึงบน	-เจ้าป่า-	ถ้าหากว่าข้า	-ได้ควาย-	จะนอนกะ	-เมื่อยาย-	-ขอให้เจ้า	-หัก-คอ

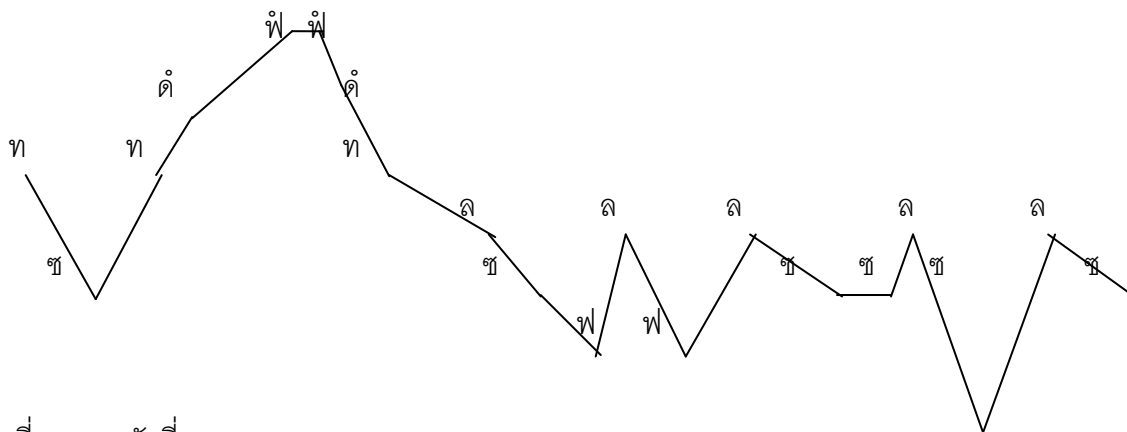
ท่อนที่ 6 บรรทัดที่ 1

--- ช	-- ท ดั	-- รั รั	- รั ฟ –	- ดั – รั	รั รั ดั ท	ดั ท รั ดั	- ช ท –
---ออก	--เดินหา	--ไม่ช้า	-ก็พบ-	-เจ้า-ควาย	มันเดินมาหลบ	กันอยู่ที่ตรง	-ป่าช้า-

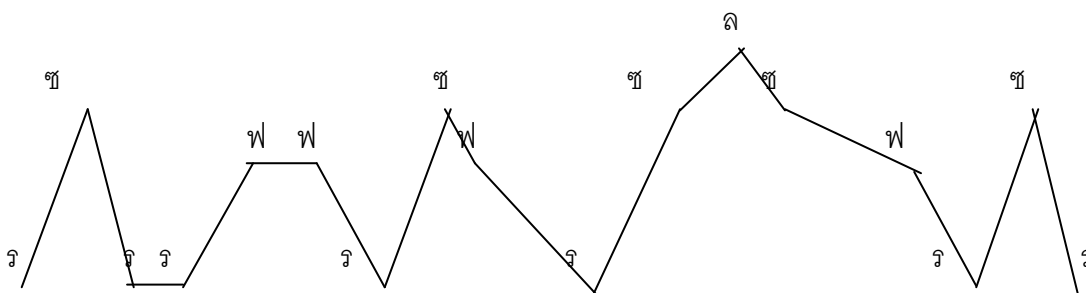
ท่อนที่ 9 บรรทัดที่ 2

-- ท ช	- ท ดั -	ฟ ฟ ดั ท	-- ล ช	- ฟ ล ฟ	- ล - ช	ช ล ช ร	- ล - ช
--เลยถาม	-ว่าพี่	ก็นั่นมี	--อะไร	ตบน้องหน่อย	-เป็น-ไร	แล้วน้องจะช่วย	-หา-ทาง

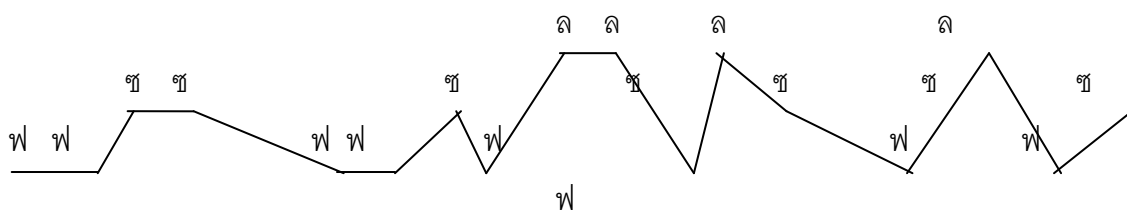
ท่อนที่ 10 บรรทัดที่ 1

-- ร ช	- ร ร -	ฟ ฟ - ร	- ช ฟ -	- ร - ช	- ล ช -	-- ฟ ร	- ช ร -
--ไอ้ทิด	-อึดอัด-	ก็เลย-ตัด	-สิ้นใจ-	-บอก-เมีย	-รักไป-	--จนหมด	-ทุกอย่าง-

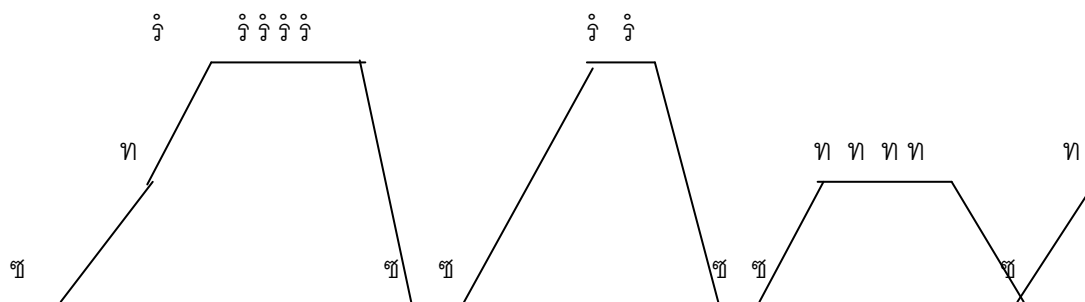
ท่อนที่ 10 บรรทัดที่ 2

-- ฟ ฟ	- ช ช -	-- ฟ ฟ	- ช ฟ -	ล ล ช ฟ	ล - ช -	- ฟ ช ล	- ฟ - ช
--นางเมีย	-นั่งอิง-	--ตะลึง	-ร้องคราง-	แล้วน้องจะช่วย	หา-ทาง-	-แม่แกคง	-เห็น-ใจ

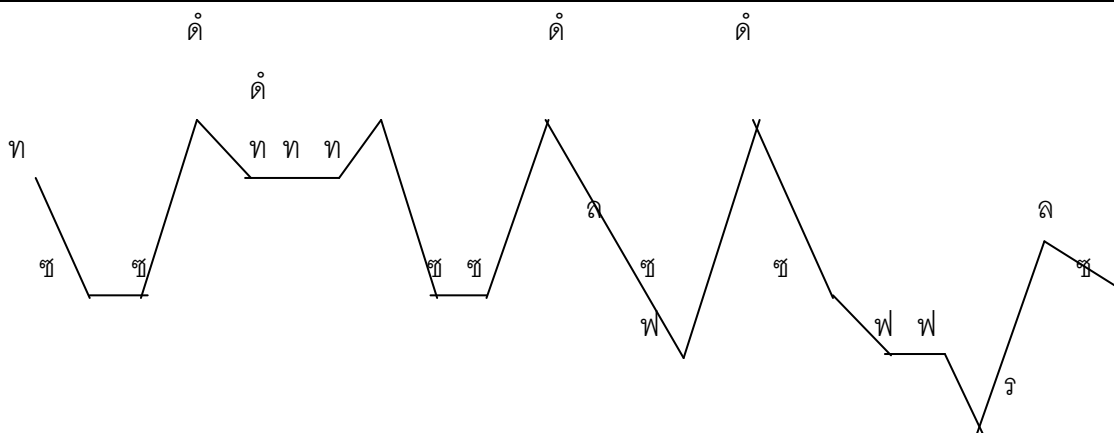
ท่อนที่ 11 บรรทัดที่ 1

--- ช	-- ท ร	ร ร ร ร	- ช ช -	-- ร ร	- ช ช -	ท ท ท ท	- ช - ท
---ฝ่าย	--ลูกสาว	ก็เลยไปแล้ว	-ให้แม่-	--คงตาย	-แน่น-	ถ้าหากว่าไม่	-แก้ไข

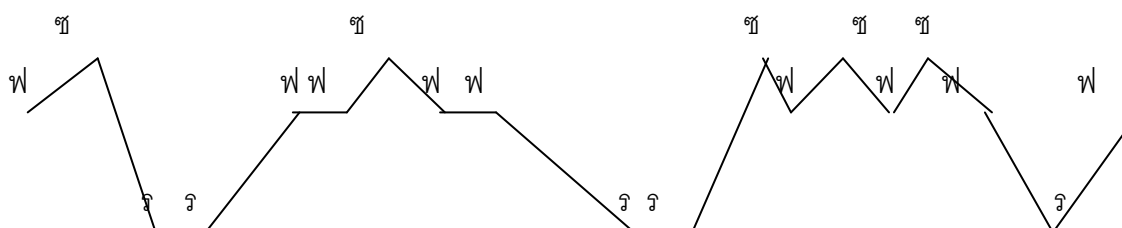
ท่อนที่ 11 บรรทัดที่ 2

-- ท ช	- ช ด -	ท ท ท ด	- ช ช -	ด ล ช ฟ	- ด - ช	- ฟ ฟ ร	- ล - ช
--ไม่ผิว	-ก็ฉัน-	ก็คงมีอัน	-เป็นไป-	แล้วแม่จะอยู่	-กะ-ใคร	-แม่ต้องช่วย	-ฉัน-ที่

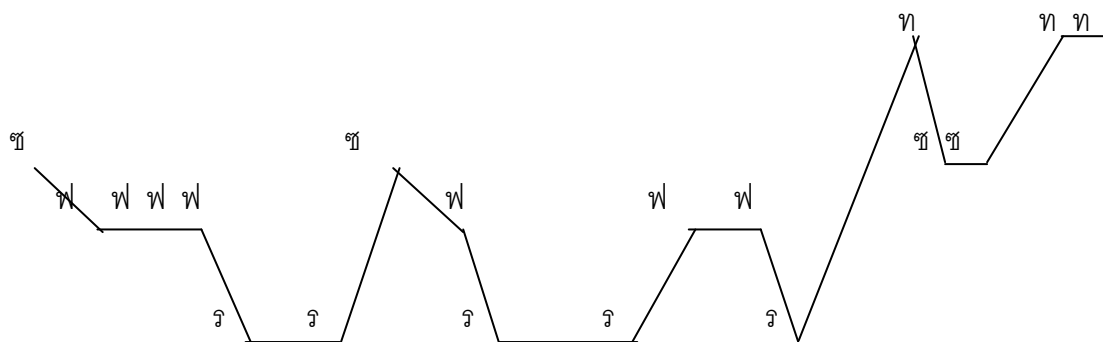
ท่อนที่ 12 บรรทัดที่ 1

-- ฟ ช	- ร ร -	- ฟ ฟ ช	- ฟ ฟ -	-- ร ร	- ช ฟ -	ช ฟ ช ฟ	- ร - ฟ
--เมื่อยาย	-ตบอก-	-ไฉ่ลามก	-จัญไร-	--อย่างอื่น	-ถมไป-	ทำไมมันทำ	-บัด-สี

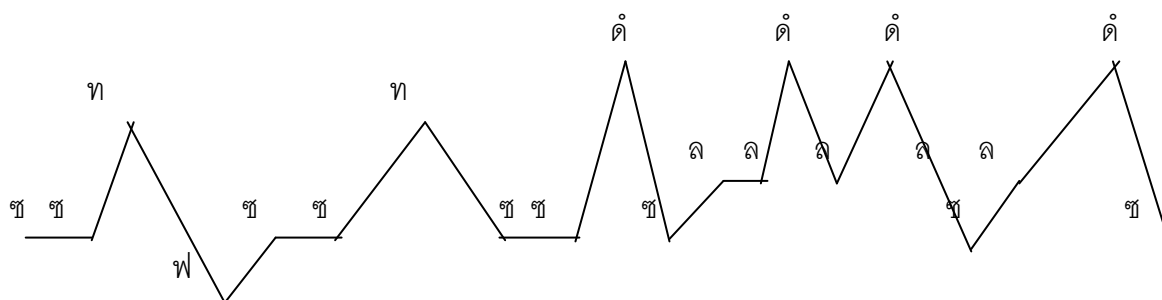
ท่อนที่ 14 บรรทัดที่ 1

-- ซ ฟ	ฟ ฟ ฟ ร	-- ร ซ	- ฟ ร -	-- ร ฟ	- ฟ ร -	- ท ซ ซ	- ท ท -
--แม่ยาย	ก็เลยสะกิด	--ไอ้ทิด	-มึงแก-	--พี่ตัว	-กันแน่-	-ที่ควายหาย	-วันนั้น

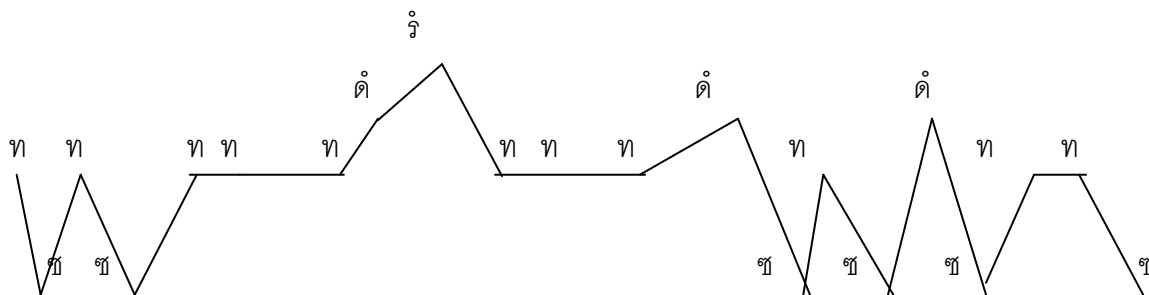
ท่อนที่ 14 บรรทัดที่ 2

- ซ ซ ท	-- ฟ ซ	- ซ - ท	-- ซ ซ	- ดํ ซ ล	ล ดํ ล -	ดํ ล ซ ล	-- ดํ ซ
-มึงบนไว้	--ก็คีน	-มึง-ช่วย	--ยีนยัน	-คิดให้ดี	ก็แล้วกัน-	มึงบนท่านไว้	--ก็คีน

ท่อนที่ 15 บรรทัดที่ 1

ท ซ ท ซ	- ท ท -	- ท ดํ รํ	- ท - ท	- ท - ดํ	- ซ ท ซ	- ดํ ซ ท	- ท ซ -
ไอ้เขยก็มันตอบ	-ทันใด-	-ว่าบนไว้	-คีน-เดียว	-จำ-ได้	-ว่าไอ้เปลี่ยว	-นะมันไม่	-ยอมตื่น

xx-x ไอ้แคด-มัน	-xx- -ก๊วอน-	-x-x -เลย-นอน	--xx --เอาแรง	-xxx -พอตะวัน	--xx --ยอแสง	xx-x ก็ไล่-ต้อน	-x-x -ฝูง-ควาย
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
-x-x -อี-ตอน	-xx- -จะกลับ-	--xx --ก๊นั๊	-xx- -จนทัว-	-x-x -เล่น-เอา	-xx- -ปวดหัว-	xx-x ไอ้ตัว-หนึ่ง	--xx --มันหาย
--xx -จึงบน	-xx- -เจ้าป่า-	xxxx ถ้าหากว่าข้า	-xx- -ได้ควาย-	xx-x จะนอน-กะ	-xx- -แม่ยาย-	-xxx -ขอให้เจ้า	-x-x -หัก-คอ
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
---x ---ออก	--xx --เดินหา	--xx --ไม่ช้า	-xx- -ก๊พ-	-x-x -เจ้า-ควาย	xxxx มันดันมาหลบ	xxxx กันอยู่ที่ตรง	-xx- -ป่าอ้อ-
-x-x -ปาก-สั	-xx- -ปดล-	-x-x -เลือก-บน	-xx- -บ๊าบอ-	-xxx -กลัวว่าเจ้า	-xx- -หักคอ-	xxxx เลยพาลไม่พูด	--xx --กะเมีย
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
---x --ฝ้าย	-xx- -เจ้าป่า-	--xx --ก๊มา	-xx- -เข้าฝัน-	--xx --มึงว่า	-xx- -งักัน-	--xx --ไอ้คน	-x-x -ปาก-เสีย
-xxx -ก๊มึงบน	-xx- -กูไว้-	xxxx ทำไมยังไม	-x-x -ไป-เคลียร์	xxxx เดี่ยวกูก็จะ	-xx- -เอาเมีย-	-xxx -มึงไปอยู่	--xx --กะกู
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
--xx -ไอ้ทิด	-xx- -ก๊ดักลุ่ม-	-x-x -ร็อน-ลุ่ม	-x-x -ใจ-นัก	xxxx ไอ้ครั้นจะบอก	-xx- -เมียรัก-	-xxx -มันก็ให้	-xx- -อดสู-
--xx --มันเสีย	-xx- -เชิงชาย-	-x-x -อับ-อาย	-xx- -น่าดู-	x-xx เลย-ลงบ้าน	-xxx -ปิดประตู	-xxx -เตรียมจะผูก	-x-x -คอ-ตาย
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
xx-x เอาฝ้าย-เมีย	-xx- -ไอ้ทิด-	xx-x ก็เห็น-ผิด	-xx- -สังเกต	-xxx -เลยตามไป	-x-x -ถาม-เหตุ	-xxx -และจึงเข้า	-x-x -แก้-ไข
--xx --เลยถาม	-xx- -ว่าพี่	xxxx ก็นั่นมี	--xx --อะไร	-xxx ตอนน้องหน้อย	-x-x -เป็น-ไร	xxxx แล้วน้องจะช่วย	-x-x -หา-ทาง
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
--xx -ไอ้ทิด	-xx- -เจ้าป่า-	xx-x -ก๊มา	-xx- -เข้าฝัน-	-x-x -เจ้า-ควาย	-xx- -หักคอ-	xxxx เลยพาลไม่พูด	--xx --กะเมีย

--ใช้ทิด	-อึดอัด-	ก็เลย-ตัด	-สินใจ-	-บอก-เมีย	-รักไป-	--จนหมด	-ทุกอย่าง-
--xx	-xx-	--xx	-xx-	xxxx	x-x-	-xxx	-x-x
--นางเมีย	-นั่งอึ้ง-	--ตะลึง	-ร้องครวญ-	แล้วน้องจะช่วย	หา-ทาง-	-แม่แกคง	-เห็น-ใจ
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
---x	--xx	xxxx	-xx-	--xx	-xx-	xxxx	-x-x
---ฝ่าย	--ลูกสาว	ก็เลยไปเล่า	-ให้แม่-	--คงตาย	-แน่น-	ถ้าหากว่าไม่	-แก้-ไข
--xx	-xx-	xxxx	-xx-	xxxx	-x-x	-xxx	-x-x
--ไม่ผัว	-ก็ฉั้น-	ก็คงมีอัน	-เป็นไป-	แล้วแม่จะอยู่	-กะ-ใคร	-แม่ต้องช่วย	-ฉั้น-ที่
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
--xx	-xx-	-xxx	-xx-	--xx	-xx-	xxxx	-x-x
--แม่อาย	-ตบอก-	-ใช้ลามก	-จัญไร-	--อย่างอื่น	-ถมไป-	ทำไมมันทำ	-บัด-สี
--xx	-xx-	--xx	-xx-	xxxx	--xx	-xxx	--xx
--ไอ้เขย	-ระยำ-	--มันทำ	-อับปรีย-	อะกู่จะช่วย	--สักที	-นี้กูเห็น	--กะมึง
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
--xx	-xx-	--xx	-xx-	-xxx	-x-x	-xxx	-xx-
--พอได้	-เวลา-	--ก็มา	-ตามนัด-	-ทั้งสองคน	-อึด-อัด	-เพราะว่านี่ก	-ไม่ถึง-
--xx	-xx-	xxxx	-xx-	-xxx	--xx	-xxx	-x-x
--ลูกเขย	-แม่อาย-	ก็กลัวจะอาย	-เอ็ดอึ้ง-	-พอค่อนแจ่ง	--แล้วจึง	-เตรียมจะลา	-จาก-กัน
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
--xx	xxxx	--xx	-xx-	--xx	-xx-	-xxx	-xx-
--แม่อาย	ก็เลยสะกิด	--ใช้ทิด	-มึงแก้-	--ก็ตัว	-กันแน่น-	-ที่ควายหาย	-วันนั้น
-xxx	--xx	-x-x	--xx	-xxx	xxx-	xxxx	--xx
-มึงบนไว้	--ก็คืน	-มึง-ช่วย	-ยื่นยัน	-คิดให้ดี	ก็แล้วกัน-	มึงบนท่านไว้	--ก็คืน
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช
xxxx	-xx-	-xxx	-x-x	-x-x	-xxx	-xxx	-xx-
ไอ้เขยก็มันตอบ	-ทันใด-	-ว่าบนไว้	-คืน-เดียว	-จำ-ได้	-ว่าไอ้เปลี่ยว	-นะมันไม่	-ยอมคืน
--xx	-xx-	--xx	-xx-	xxxx	-xx-	xxxx	xx-x
--เจ้าป่า	-เจ้าเขา-	--ท่านเอา	-มาคืน-	แต่ถ้าเป็นวัน	-มะรีน-	มันคงต้องหาย	อีกหลาย-ตัว
----	-รฟช	ดัลชฟ	ชลฟช	-รฟร	ดรฟช	ดัลชฟ	ชลฟช

ในเพลงไอ้ทิดควายหาย พบรูปแบบจังหวะ ทั้งหมด 32 รูปแบบ ดังนี้

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
A	--xx	x-x-	4	--ชช	ท-ดํ-
				--ฟฟ	ร-ฟ-
				--ทช	ท-ช-
B	xxxx	--xx	6	รํดํ รํดํ	--ชช
				ดํดํ ฟรํ	--ฟช
				ดํลชฟ	--ลช
				ฟฟดํท	--ลช
				ดํลชฟ	--ดํช
				ดํลชล	--ดํช
C	---x	x-x-	1	---ท	ช-ท-
D	--xx	-xx-	26	--ทท	-ทท-
				--รํรํ	-ชช-
				--ฟช	-รฟ-
				--ฟร	-ฟฟ-
				--ทช	-ทดํ-
				--รช	-ฟร-
				--รํรํ	-รํฟ-
				--รฟ	-รช-
				--รช	-รร-
				--ฟฟ	-ชช-
				--ทช	-ชดํ-
				--ฟช	-รร-
				--ชช	-ทดํ-
				--ชดํ	-ชท-
				--ฟฟ	-ชฟ-
				--ฟฟ	-รฟ-
				--ชท	-ทท-
				--รร	-ชฟ-

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
				- - ร ฟ	- ฟ ร -
				- - ฟ ร	- ช ร -
				- - ท ช	- ช ด -
E	- x - x	- x x -	9	- ท - ช	- ท ท -
				- ฟ - ช	- ช ล -
				- ฟ - ฟ	- ฟ ร -
				- ช - ช	- ท ท -
				- ช - ท	- ช ท -
				- ร - ฟ	- ช ฟ -
				- ด - ร	- ช ช -
				- ร - ฟ	- ช ล -
				- ร - ช	- ล ช -
F	x x - x	- x x -	5	ด ช - ล	- ช ช -
				ช ช - ท	- ด ร -
				ร ฟ - ช	- ท ช -
				ล ล - ด	- ร ฟ -
				ฟ ฟ - ร	- ช ฟ -
G	- x x x	- x x -	8	- ร ฟ ร	- ร ฟ -
				- ล ช ฟ	- ล ช -
				- ช ฟ ฟ	- ฟ ช -
				- ฟ ช ช	- ร ฟ -
				- ฟ ฟ ช	- ฟ ฟ -
				- ด ท ด	- ช ท -
				- ท ช ช	- ท ท -
				- ด ช ท	- ท ช -
H	x x x x	- x - x	6	ด ล ช ฟ	- ล - ช
				ฟ ช ฟ ฟ	- ฟ - ฟ
				ช ล ช ร	- ล - ช
				ด ล ช ฟ	- ด - ช

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
				ท ท ท ท	- ซ – ท
				ซ ฟ ซ ฟ	- ร – ฟ
I	----	- x x x	16	----	- ร ฟ ซ
J	x x x x	x x x x	32	ดํ ล ซ ฟ	ซ ล ฟ ซ
K	- x x x	x x x x	16	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ซ
L	x x x -	x x x x	1	ฟ ฟ ฟ -	ฟ ฟ ฟ ฟ
M	- x - x	-- x x	5	- ดํ – ร	-- ดํ ซ
				- รํ – ดํ	- - ท ซ
				- ฟํ – รํ	- - ท ท
				- ท – ซ	- - ซ ซ
				- ซ – ท	- - ซ ซ
N	x x x x	- x x -	10	ท ล ซ ล	- ฟ ซ -
				ท ซ ท ดํ	- ซ ท -
				ดํ ล ซ ฟ	- ดํ ซ -
				ฟ ซ ฟ ร	- ฟ ซ -
				ดํ ท รํ ดํ	- ซ ท -
				ท ซ ท ซ	- ท ท -
				รํ รํ รํ รํ	- ซ ซ -
				ท ท ท ดํ	- ซ ซ -
				ดํ ท ดํ ท	- ซ ท -
				ซ ซ ซ ฟ	- ซ ซ -
O	x x - x	-- x x	4	ซ ร – ซ	- - ร ฟ
				ดํ รํ – รํ	- - รํ ฟ
				ซ ซ – ฟ	- - ซ ฟ
				รํ ท – ท	- - รํ ฟ
				ท ท – ซ	- - ท ซ
P	-- x x	-- x x	2	-- รํ รํ	- - ร ฟ
				-- ดํ รํ	- - ล ซ

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
Q	- x x x	- - x x	6	- ช ช ช	- - ท ท
				- ล ช ล	- - ช ดั
				- ช ล ฟ	- - ล ช
				- ช ช ท	- - ฟ ช
				- ฟ ฟ ฟ	- - ดั ช
				- ฟ ช ล	- - ดั ช
R	x x x x	- - - x	1	ดั ล ช ฟ	- - - ช
S	- - - x	- x x -	2	- - - ฟ	- ช ล -
				- - - ร	- ฟ ร -
T	x x - x	- x - x	1	ดั ร - ร	- ล - ช
U	- x x x	- x - x	10	- ดั ล ร	- ล - ช
				- ท ท ท	- ดั - ช
				- ฟ ล ฟ	- ล - ช
				- ล ช ฟ	- ล - ช
				- ดั หั ช	- ช - ท
				- ท ดั ร	- ท - ท
				- ฟ ฟ ร	- ท - ท
				- ฟ ช ล	- ฟ - ช
				- ฟ ฟ ร	- ล - ช
				- ช ดั ร	- ฟ - ช
V	- - - x	- - x x	2	- - - ช	- - ท ดั
				- - - ช	- - ท ร
W	- x - x	x x x x	1	- ดั - ร	ร ร ดั หั
X	- - x x	- x - x	1	- - ร ฟ	- ร - ฟ
Y	- x - x	- x - x	1	- ช - ร	- ฟ - ช
Z	x - x x	- x x x	1	ล - ช ฟ	- ฟ ช ล
Aa	- - x x	x x x x	1	- - ช ฟ	ฟ ฟ ฟ ร

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
Bb	- x x x	x x x -	1	- ดํ ๕ ล	ล ดํ ล -
Cc	- x - x	- x x x	1	- ท - ดํ	- ๕ ท ๕
Dd	x x x x	x - x -	1	ล ล ๕ ฟ	ล - ๕ -
Ee	x x x x	x x - x	1	ล ล ๕ ฟ	ล ดํ - ๕

ตารางสรุปรูปแบบจังหวะที่พบในเพลงไอ้ทิดควายหาย

1	I	J	K	J
2	A	B	C	D
3	E	F	G	H
4	I	J	K	J
5	A	L	M	E
6	A	N	O	B
7	I	J	K	J
8	A	O	O	P
9	M	Q	P	R
10	I	J	K	J
11	S	O	E	M
12	F	M	Q	T
13	I	J	K	J
14	E	D	E	O
15	D	N	F	U
16	I	J	K	J
17	V	D	W	N
18	E	E	G	B
19	I	J	K	J
20	S	D	D	X
21	G	H	N	Q
22	I	J	K	J

23	D	Y	N	G
24	D	E	Z	U
25	I	J	K	J
26	F	F	U	U
27	D	B	U	H
28	I	J	K	J
29	D	F	E	D
30	D	D	Dd	U
31	I	J	K	J
32	V	N	D	H
33	D	N	H	U
34	I	J	K	J
35	D	G	D	H
36	D	D	B	Q
37	I	J	K	J
38	D	D	U	G
39	D	N	Q	U
40	I	J	K	J
41	Aa	D	D	G
42	Q	M	Bb	B
43	I	J	K	J
44	N	U	Cc	G
45	D	D	N	Dd
46	I	J	K	J

รูปแบบที่พบในเพลงไอ้ทิดควายหายพบว่า เป็นรูปแบบของเพลงท่อนเดียว โดยมีการเล่นซ้ำไปซ้ำมาสังเกตได้จากท่อนสร้อยที่รูปแบบดังนี้

I	J	K	J
---	---	---	---

----	-xxx	xxxx	xxxx	-xxx	xxxx	xxxx	xxxx
------	------	------	------	------	------	------	------

ส่วนรูปแบบกระสวนจังหวะที่พบภายในทำนองเพลงพบว่า หลายกระสวนมีการใช้รูปแบบที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

กลุ่มที่ 1

A	--xx	x-x-
---	------	------

E	-x-x	-xx-
---	------	------

M	-x-x	--xx
---	------	------

X	--xx	-x-x
---	------	------

Y	-x-x	-x-x
---	------	------

D	--xx	-xx-
---	------	------

P	--xx	--xx
---	------	------

กลุ่มที่ 2

C	---x	x-x-
---	------	------

V	---x	--xx
---	------	------

S	---x	-xx-
---	------	------

กลุ่มที่ 3

B	xxxx	--xx
---	------	------

N	xxxx	-xx-
---	------	------

H	xxxx	-x-x
---	------	------

D	xxxx	x-x-
---	------	------

กลุ่มที่ 4

F	xx-x	-xx-
---	------	------

T	xx-x	-x-x
---	------	------

O	xx-x	--xx
---	------	------

กลุ่มที่ 5

G	- x x x	- x x -
---	---------	---------

Q	- x x x	-- x x
---	---------	--------

U	- x x x	- x - x
---	---------	---------

ดังนั้นจะสามารถเขียนรูปแบบคร่าวๆ ของเพลงไ้ทิตควายหายได้ดังนี้

----	- x x x	x x x x	x x x x	- x x x	x x x x	x x x x	x x x x
- x - x	- x - x	- x - x	- x - x	- x x x	- x - x	- x x x	- x - x
- x - x	- x - x	- x - x	- x - x	- x x x	- x - x	x x x x	- x - x
----	- x x x	x x x x	x x x x	- x x x	x x x x	x x x x	x x x x

การเคลื่อนที่ของลูกตก

เมื่อนำลูกตกของบทเพลงมาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว สิ่งที่จะได้จากการวิเคราะห์ คือ การเคลื่อนที่ของลูกตก ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนที่ของลูกตกหนึ่งไปยังอีกลูกตกหนึ่งโดยสามารถวิเคราะห์การเคลื่อนที่ของลูกตกทีละคู่ หรือทีละบรรทัด

1	ฟ2	ฟ2
2	ฟ2	ฟ4
3	ฟ2	ฟ2
4	ฟ2	ฟ2
5	ฟ2	ฟ3
6	ฟ2	ฟ2
7	ฟ2	ฟ2
8	ฟ1	ฟ1
9	ฟ4	ฟ2
10	ฟ2	ฟ2
11	ฟ1	ฟ2
12	ฟ4	ฟ2

13	พ2	พ2
14	พ6	พ2
15	พ4	พ2
16	พ2	พ2
17	พ1	พ4
18	พ4	พ2
19	พ2	พ2
20	พ2	พ1
21	พ1	พ2
22	พ2	พ2
23	พ2	พ1
24	พ1	พ2
25	พ2	พ2
26	พ2	พ4
27	พ2	พ2
28	พ2	พ2
29	พ1	พ6
30	พ1	พ2
31	พ2	พ2
32	พ2	พ4
33	พ2	พ2
34	พ2	พ2
35	พ1	พ1
36	พ1	พ2
37	พ2	พ2
38	พ1	พ4
39	พ4	พ2
40	พ2	พ2
41	พ6	พ4

42	พ2	พ2
43	พ2	พ2
44	พ4	พ2
45	พ4	พ2
46	พ2	พ2

การเคลื่อนที่ของลูกตก ที่พบในเพลงไอ้ทิดควายหาย มีดังนี้

1. พ2 → พ2 พบทั้งหมด 21 ครั้ง ในบรรทัดที่ 1,3,4,6,7,10,13,16,19,22,25,27,28,31,33
34,37,40,42,43,46

บรรทัดที่ 1

----	- ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ	- ร พ ร	ด ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ
------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 3

- ท - ซ	- ท ท -	ดํ ซ- ล	- ซ ซ -	- ร พ ร	- ร พ -	ดํ ล ซ พ	- ล - ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 4

----	- ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ	- ร พ ร	ด ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ
------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 6

-- ท ซ	ท- ซ -	ท ล ซ ล	- พ ซ -	ซ ร - ซ	-- ร พ	ดํ ดํ พ ร	-- พ ซ
--------	--------	---------	---------	---------	--------	-----------	--------

บรรทัดที่ 7

----	- ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ	- ร พ ร	ด ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ
------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 10

----	- ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ	- ร พ ร	ด ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ
------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 13

----	- ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ	- ร พ ร	ด ร พ ซ	ดํ ล ซ พ	ซ ล พ ซ
------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 16

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 19

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 22

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 25

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 27

-- ท ช	- ท ดํ -	ฟ ฟ ดํ ท	-- ฌ ช	- ฟ ล ฟ	- ล - ฌ	ช ฌ ช ร	- ล - ฌ
--------	----------	----------	--------	---------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 28

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 31

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 33

-- ท ช	- ฌ ดํ -	ท ท ท ดํ	- ฌ ฌ -	ดํ ฌ ฟ	- ดํ - ฌ	- ฟ ฟ ร	- ล - ฌ
--------	----------	----------	---------	--------	----------	---------	---------

บรรทัดที่ 34

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 37

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ฌ ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 40

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 42

- ฌ ฌ ท	-- ฟ ช	- ฌ - ท	-- ฌ ฌ	- ดํ ฌ ล	ล ดํ ล -	ดํ ฌ ล	-- ดํ ฌ
---------	--------	---------	--------	----------	----------	--------	---------

บรรทัดที่ 43

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

บรรทัดที่ 46

----	- ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ	- ร ฟ ร	ด ร ฟ ช	ดํ ฌ ฟ	ช ล ฟ
------	---------	--------	-------	---------	---------	--------	-------

2. ฟ2 → ฟ4 พบทั้งหมด 3 ครั้ง ในบรรทัดที่ 2,26,32

บรรทัดที่ 2

-- ฌ ฌ	ท - ดํ -	รํ ดํ รํ ดํ	-- ฌ ฌ	--- ท	ฌ - ท -	-- ท ท	- ท ท -
--------	----------	-------------	--------	-------	---------	--------	---------

บรรทัดที่ 26

ฌ ฌ - ท	- ดํ รํ -	รํ ฟ - ฌ	- ท ฌ -	- ท ท ท	- ดํ - ฌ	- ดํ ท ฌ	- ฌ - ท
---------	-----------	----------	---------	---------	----------	----------	---------

บรรทัดที่ 32

--- ฌ	-- ท รํ	รํ รํ รํ รํ	- ฌ ฌ -	-- รํ รํ	- ฌ ฌ -	ท ท ท ท	- ฌ - ท
-------	---------	-------------	---------	----------	---------	---------	---------

3. ฟ2 → ฟ3 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 5

-- ฟ ฟ	ร - ฟ -	ฟ ฟ ฟ -	ฟ ฟ ฟ ฌ	- ดํ - ร	-- ดํ ฌ	- ฟ - ฌ	- ฌ ล -
--------	---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------

4. ฟ1 → ฟ1 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 8,35

บรรทัดที่ 8

-- ฌ ฌ	ท - ดํ -	ดํ รํ - รํ	-- รํ ฟ	รํ ท - ท	-- ร ฟ	-- รํ รํ	-- ร ฟ
--------	----------	------------	---------	----------	--------	----------	--------

บรรทัดที่ 35

-- ฟ ช	- ร ร -	- ฟ ฟ ช	- ฟ ฟ -	-- ร ร	- ช ฟ -	ช ฟ ช ฟ	- ร - ฟ
--------	---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

5. ฟ4 → ฟ2 พบทั้งหมด 7 ครั้ง ในบรรทัดที่ 9,12,15,18,39,44,45

บรรทัดที่ 9

- ร - ดั	-- ท ช	- ช ช ช	-- ท ท	-- ดั ร	-- ล ช	ดั ล ช ฟ	-- ช
----------	--------	---------	--------	---------	--------	----------	------

บรรทัดที่ 12

ช ช - ท	- ดั ร -	- ฟ - ร	-- ท ท	- ล ช ล	-- ช ดั	ดั ร - ร	- ล - ช
---------	----------	---------	--------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 15

-- ร ร	- ช ช -	ท ช ท ดั	- ช ท -	ล ล - ดั	- ร ฟ -	- ดั ล ร	- ล - ช
--------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 18

- ช - ช	- ท ท -	- ช - ท	- ช ท -	- ล ช ฟ	- ล ช -	ดั ล ช ฟ	-- ล ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	--------

บรรทัดที่ 39

-- ช ดั	- ช ท -	ดั ท ดั ท	- ช ท -	- ฟ ฟ ฟ	-- ดั ช	- ช ดั ล	- ฟ - ช
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 44

ท ช ท ช	- ท ท -	- ท ดั ร	- ท - ท	- ท - ดั	- ช ท ช	- ดั ช ท	- ท ช -
---------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

บรรทัดที่ 45

-- ท ช	- ช ดั -	-- ช ท	- ท ท -	ช ช ช ฟ	- ช ช -	ล ล ช ฟ	ล ดั - ช
--------	----------	--------	---------	---------	---------	---------	----------

6. ฟ1 → ฟ2 พบทั้งหมด 5 ครั้ง ในบรรทัดที่ 11,21,24,30,36

บรรทัดที่ 11

--- ฟ	- ช ล -	ช ช - ฟ	-- ช ฟ	- ดั - ร	- ช ช -	- ท - ช	-- ช ช
-------	---------	---------	--------	----------	---------	---------	--------

บรรทัดที่ 21

- ช ฟ ฟ	- ฟ ช -	ฟ ช ฟ ฟ	- ฟ - ฟ	ดั ล ช ฟ	- ดั ช -	- ช ล ฟ	-- ล ช
---------	---------	---------	---------	----------	----------	---------	--------

บรรทัดที่ 24

-- ฟ ร	- ฟ ฟ -	- ร - ฟ	- ช ฟ -	ล - ช ฟ	- ฟ ช ล	- ล ช ฟ	- ล - ช
--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 30

-- ฟ ฟ	- ช ช -	-- ฟ ฟ	- ช ฟ -	ล ล ช ฟ	ล - ช -	- ฟ ช ล	- ฟ - ช
--------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 36

-- ฟ ร	- ฟ ฟ -	-- ฟ ฟ	- ร ฟ -	ดํ ี ล ช ฟ	-- ดํ ี ช	- ฟ ช ล	-- ดํ ี ช
--------	---------	--------	---------	------------	-----------	---------	-----------

7. ฟ6 → ฟ2 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 14

- ฟ - ฟ	- ฟ ร -	-- ร ช	- ฟ ร -	- ร - ฟ	- ช ล -	ท ท - ช	-- ท ช
---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	--------

8. ฟ1 → ฟ4 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 17,38

บรรทัดที่ 17

--- ช	-- ท ดํ	-- ร ร	- ร ฟ -	- ดํ - ร	ร ร ดํ ท	ดํ ท ร ดํ	- ช ท -
-------	---------	--------	---------	----------	----------	-----------	---------

บรรทัดที่ 38

-- ช ช	- ท ดํ -	-- ร ร	- ร ฟ -	- ฟ ฟ ร	- ท - ท	- ดํ ท ดํ	- ช ท -
--------	----------	--------	---------	---------	---------	-----------	---------

9. ฟ2 → ฟ1 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 20,23

บรรทัดที่ 20

--- ร	- ฟ ร -	-- ร ฟ	- ร ช -	-- ฟ ร	- ฟ ฟ -	-- ร ฟ	- ร - ฟ
-------	---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------

บรรทัดที่ 23

-- ฟ ช	- ร ฟ -	- ช - ร	- ฟ - ช	ฟ ช ฟ ร	- ฟ ช -	- ฟ ช ช	- ร ฟ -
--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

10. ฟ1 → ฟ6 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 29

- - ร ช	- ร ร -	ฟ ฟ - ร	- ช ฟ -	- ร - ช	- ล ช -	- - ฟ ร	- ช ร -
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

11. ฟ6 → ฟ4 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 41

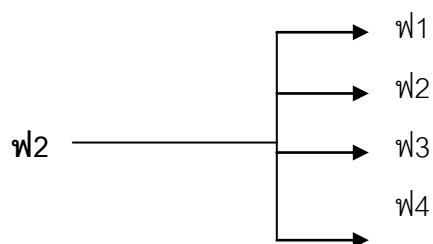
41 - - ช ฟ	ฟ ฟ ฟ ร	- - ร ช	- ฟ ร -	- - ร ฟ	- ฟ ร -	- ท ช ช	- ท ท -
------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สรุปการเคลื่อนที่ของลูกตกเพลงไอ้ทิดควายหาย

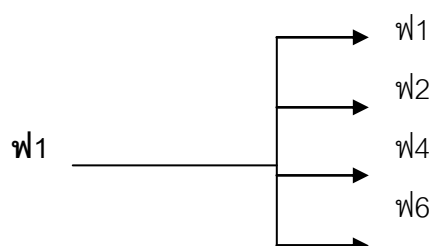
การดูการเคลื่อนที่ของลูกตกนั้นสามารถดูได้ 2 กรณีคือ

1. ดูว่าที่ลูกตกใดลูกตกหนึ่งมีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตกใดได้บ้าง จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

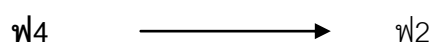
- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ2 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ1 ฟ2 ฟ3 และ ฟ4

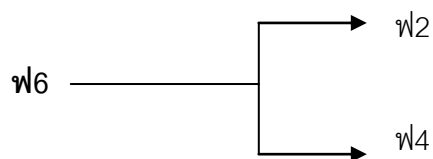
- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ1 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ1 ฟ2 ฟ4 และ ฟ6

- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ4 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ2

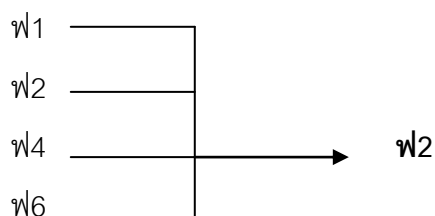

- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ6 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ2 และ ฟ4

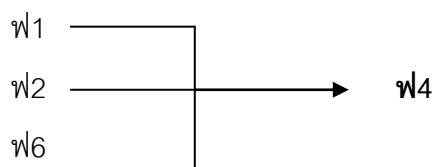

2. ดูว่าลูกตกใดบ้างที่สามารถเคลื่อนที่ไปยังลูกตกหนึ่งๆ จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

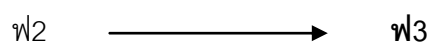
- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 ฟ2 ฟ4 และ ฟ6 ไปยังลูกตก ฟ2

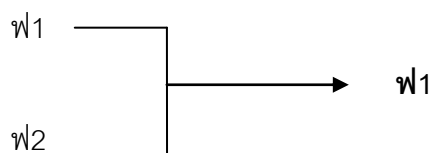
- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 ฟ2 และ ฟ6 ไปยังลูกตก ฟ4

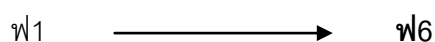
- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ2 ไปยังลูกตก ฟ3

- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 และ ฟ2 ไปยังลูกตก ฟ1

- มีการเคลื่อนที่จาก ฟ1 ไปยังลูกตก ฟ6

การเคลื่อนของลูกตกในเพลงไฉ่ทิดควายหาย ใช้บันไดเสียงฟา เป็นบันไดเสียงหลัก จะเห็นได้ว่าวรรคแรกของเพลงขึ้นต้นด้วย ฟ2 ซึ่งคือเสียง ซอล ในบันไดเสียง ฟา และจบลงในวรรคท้ายด้วยโน้ตตัวเดียวกัน เป็นการจบลงแบบสมบูรณ์

1	ฟ2	ฟ2
2	ฟ2	ฟ4
3	ฟ2	ฟ2
4	ฟ2	ฟ2
5	ฟ2	ฟ3
6	ฟ2	ฟ2
7	ฟ2	ฟ2
8	ฟ1	ฟ1
9	ฟ4	ฟ2
10	ฟ2	ฟ2
11	ฟ1	ฟ2
12	ฟ4	ฟ2
13	ฟ2	ฟ2
14	ฟ6	ฟ2
15	ฟ4	ฟ2
16	ฟ2	ฟ2
17	ฟ1	ฟ4
18	ฟ4	ฟ2
19	ฟ2	ฟ2
20	ฟ2	ฟ1
21	ฟ1	ฟ2
22	ฟ2	ฟ2
23	ฟ2	ฟ1
24	ฟ1	ฟ2
25	ฟ2	ฟ2

26	พ2	พ4
27	พ2	พ2
28	พ2	พ2
29	พ1	พ6
30	พ1	พ2
31	พ2	พ2
32	พ2	พ4
33	พ2	พ2
34	พ2	พ2
35	พ1	พ1
36	พ1	พ2
37	พ2	พ2
38	พ1	พ4
39	พ4	พ2
40	พ2	พ2
41	พ6	พ4
42	พ2	พ2
43	พ2	พ2
44	พ4	พ2
45	พ4	พ2
46	พ2	พ2

วิเคราะห์เพลงขอทาน

เพลงขอทานเป็นเพลงที่ครูประทีป สุขโสภากำใช้แสดงโดยเลียนแบบการขอทานของวณิกภ มี
การขอเงินผู้ชมจริงๆ เพื่อให้ผู้ชมมีส่วนร่วมและสร้างความสนุกสนาน โดยโน้ตเพลงขอทานมีดังนี้

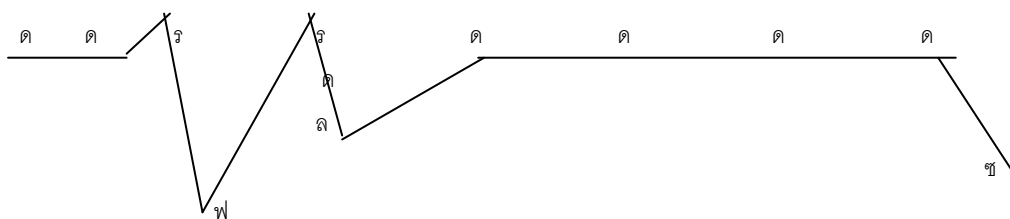
----	- ดํ - ดํ	- รัฟ -	- รัคคิ -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ - ซ
----	- อัน - ตัว	- ของ -	- ข้า -	- ดวง -	- ตา -	- เอ๋ย -	- พิ - การ
--- ร	--- ฟ	- ดํ -	- ลซฟ -	----	----	--- ล	- รัคคิ -
--- เกิด	--- เป็น	- ขอ -	- ทาน -	----	----	--- ยาก	- ไร -
----	- ล - ดํ	- ดํ -	- คคิ -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ - ซ	- ดํ -
----	- ไม่ - มี	- บ้าน -	- ชอง -	- เงิน -	- ทอง -	- ก็ - ชัด	- สน -
--- ดํ	--- ลซฟ	----	- - ดํ ล	----	----	- ล - ดํ	- ดํ -
--- นอน	--- ข้าง	----	- - ถนน	----	----	- และ - ฟุ่ม	- ไม่ -
--- ล	--- ล	- ดํ - ล	- ล -	--- ซ	- ล - ลฟ	----	- ล - ดํ
--- พ่อ	--- แม่	- ก็ - ไม่	- มี -	--- ขาด	- ทั้ง - พี่	----	- ทั้ง - น้อย
--- ดํ	--- คคิ	--- คคิ	- ดํ -	- ฟ - ซ	- ด -	--- รั	- ดํ -
--- อา	--- ศัย	--- เสี่ยง	- ร้อง	- เออ - เออ	- เอ๋ย -	--- เลี้ยง	- กาย -
--- ดํ	- ดํ - ดํ	--- ฟิ	- ดํ -	--- ล	- ฟ -	- ล -	- ดํ -
--- ว	- ณี - พก	--- เสี่ยง	- ทอง -	--- เออ	- เออ -	- เอ็ง -	- เอ๋ย -
----	----	----	----	--- คคิ	- ล -	----	- ดํ - คคิ
----	----	----	----	--- เทียว	- ท่อง -	----	- จัน - งก
--- ซ	- ดํ - ล	- ล -	- ซฟ -	----	----	--- ซ	- ล -
--- เล่า	- นิ - ทาน	- ซา -	- ดก -	----	---	--- มาก	- มาย -
--- ลซฟ	- ดํ -	----	- ดํ - ดํ	--- รั	- ดํ -	- ดํ -	- ลซฟ -
--- เล่า	- เป็น -	----	- ทำ - นอง	--- ร้อย	- กรอง -	- ขาน -	- ขับ -
--- ซคคิ	- ซ -	----	- ดํ - ฟ	----	----	--- ล	- รัคคิ -
--- สอง	- มือ -	----	- ซ - ยับ	----	----	--- กรับ	- ไม่ -
--- ท	- ท -	- ดํ -	- คคิ -	--- ดํ	- ล -	- ล -	- ดํ - ฟ
--- พ่อ	- แม่ -	- เจ้า -	- ซา -	--- เมต	- ตา -	- ผม -	- สัก - น้อย
--- ล	- ล - ดํ	--- ซ	- ดํ -	----	----	- ล - ดํ	- ดํ -
--- คน	- ละ - ร้อย	--- สอง	- ร้อย -	----	----	- บ้าง - เป็น	- ไร -

- ท - ท -คุณ - พ่อ	- ท - ท -คุณ - แม่	- ดั - - - เจ้า - -	- ดั - - - ขา - -	- - - ดั - - - เมต	- ล - - - ตา - -	- ล - - - ผม - -	- ดั - ฟ - เหมือน-ญาติ
- - - ฟ - - - สิบ	- ฟ - - - บาท - -	- ช - ฟ - ยี่-สิบ	- ฟ - - - บาท - -	- - - - - - - -	- - - - - - - -	- ล - ดั - ก็ - ยัง	- ดั - - - ได้ - -
- - - ดั - - - ใคร	- ดั - ล - ที่ - ไม่	- - - ดั - - - ทำ	- ดั - - - ทาน - -	- - - ช - - - กลับ	- ล - ล - ไป - บ้าน	- - - ฟ - - - แน่	- ล - - - ชัด - -
- - - ล - - - ขอ	- ดั - ฟ - ให้ - ถูก	- ดั - - - หมา - -	- ฟ - - - กัด - -	- ดั - - - เอี้ย - -	- - - - - - - -	- ดั - ล - จะ - บอก	- ดั - - - ให้ - -
- - - ล - - - กัด	- ดั- ดั - ทั้ง - เสือ	- - - - - - - -	- ดั - ดั - ทั้ง - ผัว	- - - ล - - - กัด	- ดั - ดั - ทั้ง - หน้า	- - - - - - - -	- ลฟ - ล - ข้าง-หลัง
- - - ล - - - กัด	- ดั - - - จน - -	- ริ - - - เอี้ย - -	- ดั- ล - กระ - ทั้ง	- ดั - ล - ไข - ที่	- ล - ดั - นุง - อยู่	- ล - - - ข้าง - -	- ดั - - - ใน - -
- - - - - - - -	- ล - ดั - แม่ - มา	- - - ดั - - - ทำ	- ดั - - - ทาน - -	- ล - - - เอ้อ - -	- ดั - - - เอี้ย - -	- - - ล - - - จาน	- ล - - - เจือ - -
- - - - - - - -	- ดั - ล - อย่า - เพิ่ง	- ดั - - - เบือน - -	- ล - - - เบื่อ - -	- ล - - - เอ้อ - -	- - - ล - - - ลูก	- ดั - ดั - ก็ - มา	- ดั - - - เบียน - -
- - - - - - - -	- - - - - - - -	- ดั - ล - ไข - พระ	- ดั - ดั - กุ - ศล	- ดั - - - เอี้ย - -	- ฟ - ฟ - ที่ - ได้	- ฟ - - - สร้าง - -	- - - - - - - -
- - - - - - - -	- - - - - - - -	- ช - ฟ - ได้- แหวก	- ฟ - - - วาง - -	- - - ล - - - อยู่	- ดั - - - เหนือ - -	- ดั - - - เคี้ยว - -	- - - - - - - -
- - - - - - - -	- ดั - ล - อย่า - ว่า	- - - - - - - -	- ดั - ดั - อย่า - บ่น	- - - ดั - - - คน	- ดั - - - จน - -	- ฟ - ด - เอี้ย - มา	- ดั - - - เบียน - -
- - - ฟ - - - ให้	- ช - - - ทาน - -	- ดั - - - ทาน - -	- ฟ - - - เอา - -	- - - ฟ - - - เอ้อ	- - - - - - - -	- ดั - - - เคี้ยว - -	- - - ช - - - บุญ

รูปแบบทำนองเพลง

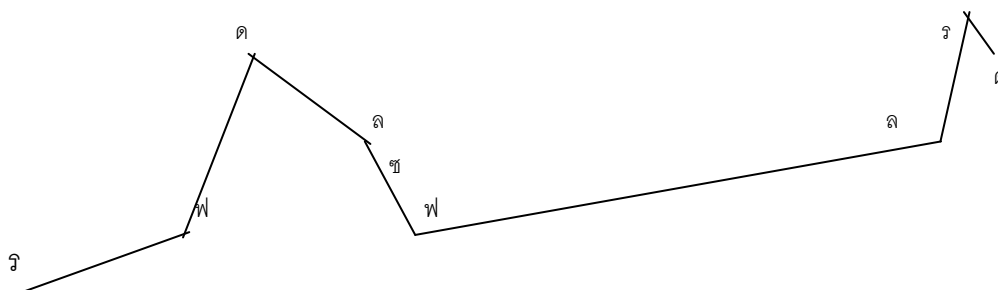
บรรทัดที่ 1

----	- ดํ - ดํ	- รัฟ -	- รัดิลิ -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ - ซ
----	- อัน - ตัว	- ของ -	- ฆ่า -	- ดวง -	- ตา -	- เหย -	- พิ - การ

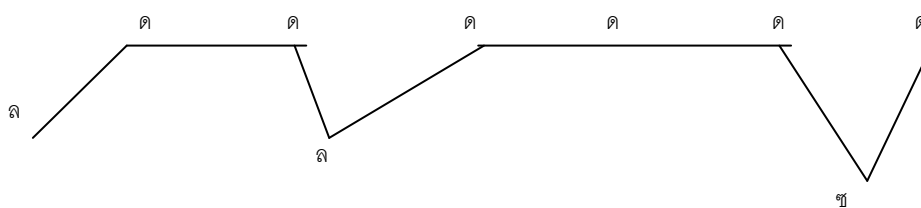
บรรทัดที่ 2

--- ร	--- ฟ	- ดํ -	- ลิฟ -	----	----	--- ล	- รัดิ -
--- เกิด	--- เป็น	- ขอ -	- ทาน -	----	----	--- ยาก	- ไร่ -

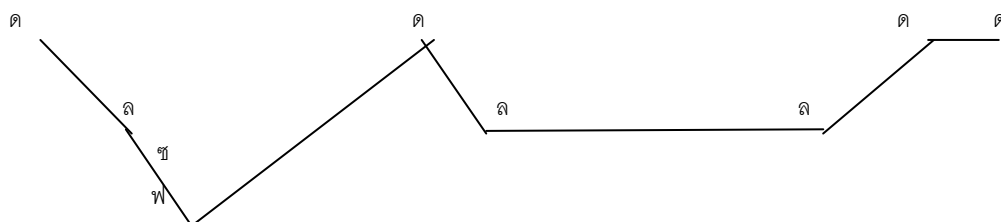
บรรทัดที่ 3

----	- ล - ดํ	- ดํ -	- ดํลิ -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ - ซ	- ดํ -
----	- ไม่ - มี	- บ้าน -	- ช้อง -	- เงิน -	- ทอง -	- ก็ - ชัด	- สน -

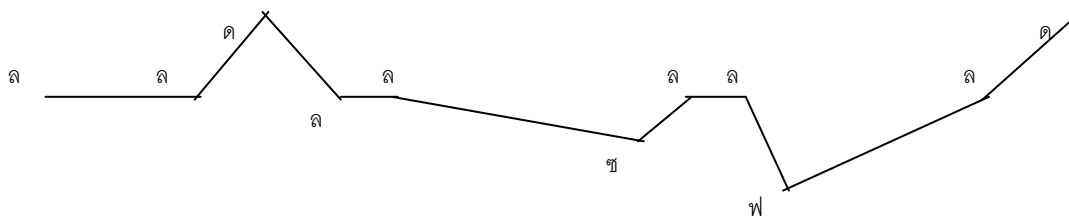
บรรทัดที่ 4

--- ดั	--- ดัฟ	----	-- ดั ล	----	----	- ล - ดั	- ดั --
--- นอน	--- ข้าง	----	-- ถนน	----	----	- และ- ฟุ่ม	- ไม่ --

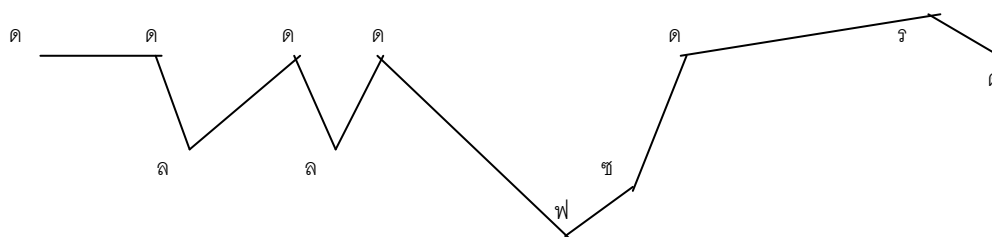
บรรทัดที่ 5

--- ล	--- ล	- ดั - ล	- ล --	--- ช	- ล - ดัฟ	----	- ล - ดั
--- พ่อ	--- แม่	- ก็ - ไม่	- มี --	--- ขาด	- ทั้ง - พี่	----	- ทั้ง - น้อง

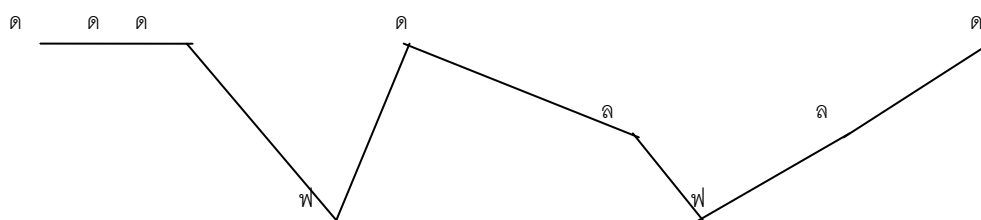
บรรทัดที่ 6

--- ดั	--- ดัลิ	--- ดัลิ	- ดั --	- ฟ - ช	- ด --	--- รุ	- ดั --
--- อา	--- ศัย	--- เสี่ยง	- ร้อง	- เอ่อ - เออ	- อัย -	--- เสี่ยง	- กาย --

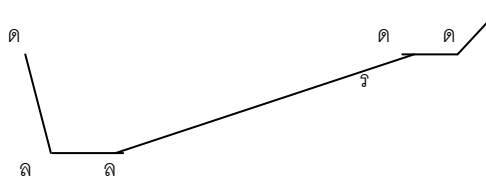
บรรทัดที่ 7

--- ดั	- ดั - ดั	--- ฟั	- ดั --	--- ล	- ฟ --	- ล --	- ดั --
--- ว	- นิ - พก	--- เสี่ยง	- ทอง --	--- เออ	- เอ่อ --	- เอ็ง --	- เอี้ย --

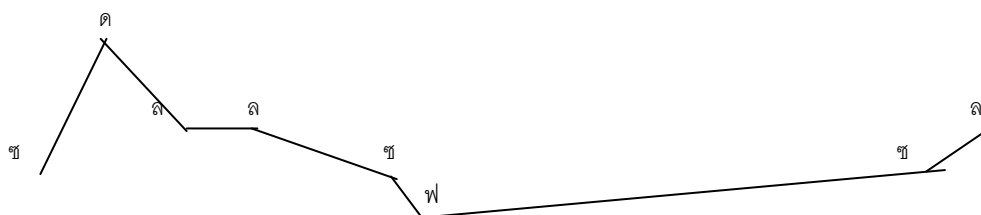
บรรทัดที่ 8

----	----	----	----	--- ดิล	- ล --	----	- ดั - ดิวิ
----	----	----	----	--- เที่ยว	- ท่อง --	----	- ้งน - ้งก

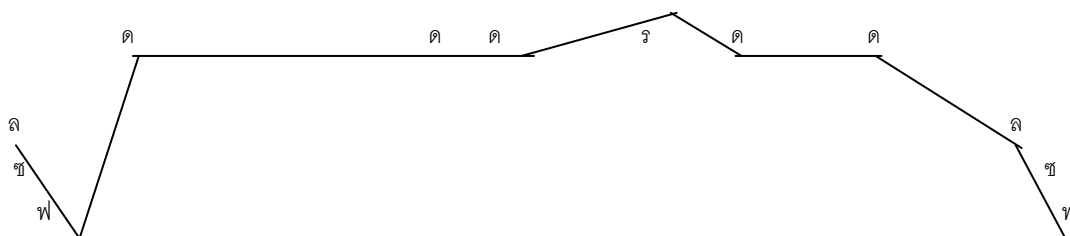
บรรทัดที่ 9

--- ซ	- ดั - ล	- ล --	- ซฟ --	----	----	--- ซ	- ล --
--- เล่า	- นิ - ทาน	- ซา --	- ดก --	----	---	--- มาก	- มาย --

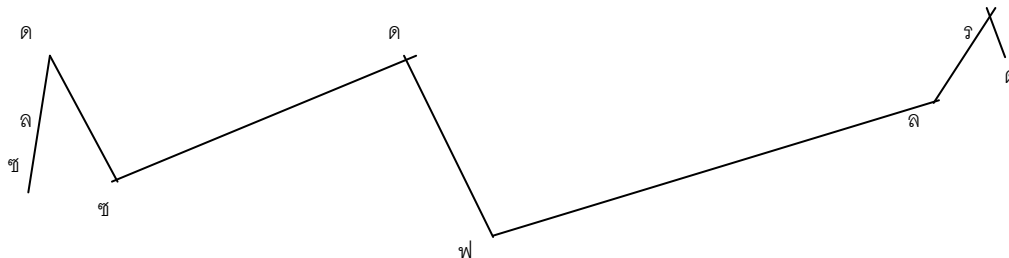
บรรทัดที่ 10

--- ลขฟ	- ดํ --	----	- ดํ - ดํ	--- รั	- ดํ --	- ดํ --	- ลขฟ --
--- เล่า	- เป็น --	----	- ทำ - นอง	--- ร้อย	- กรอง --	- ขาน --	- ขับ --

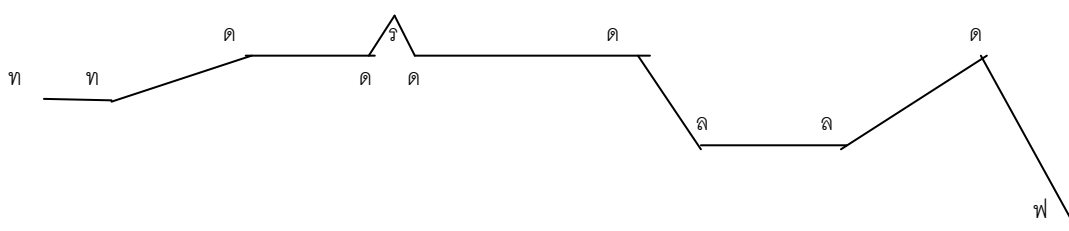
บรรทัดที่ 11

--- ชลดิ	- ช --	----	- ดํ - ฟ	----	----	--- ล	- รัดิ --
--- สอง	- มี --	----	- ช - ยับ	----	----	--- กรับ	- ไม้ --

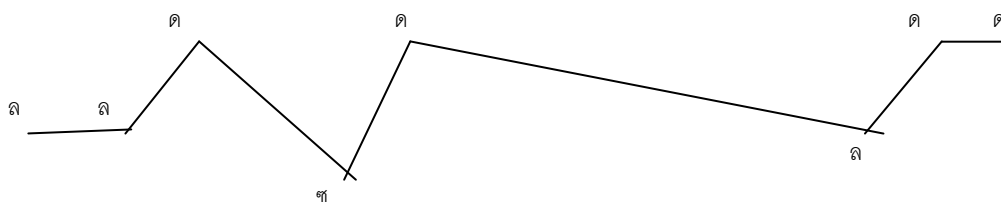
บรรทัดที่ 12

--- ท	- ท --	- ดํ --	- ดรัดิ --	--- ดํ	- ล --	- ล --	- ดํ - ฟ
--- พ่อ	- แม่ --	- เจ้า --	- ขา --	--- เมต	- ตา --	- ผม --	- สัก - น้อย

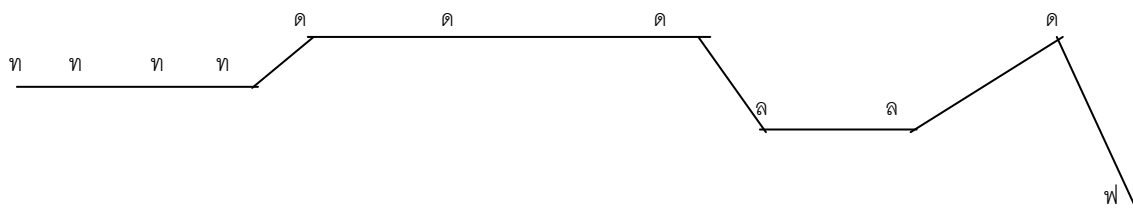
บรรทัดที่ 13

--- ล	- ล - ดั	--- ซ	- ดั --	----	----	- ล - ดั	- ดั --
--- คน	- ละ - ร้อย	--- สอง	- ร้อย --	----	----	- บ้าง-เป็น	- ไร --

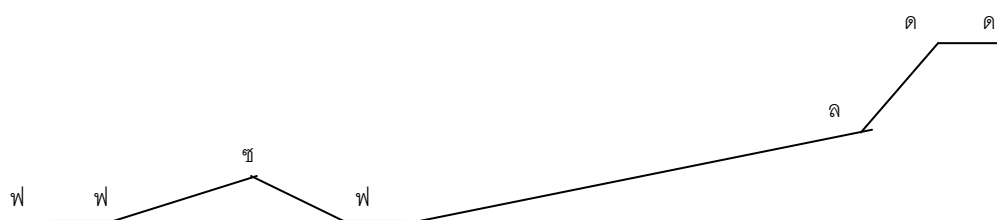
บรรทัดที่ 14

- ท - ท	- ท - ท	- ดั --	- ดั --	--- ดั	- ล --	- ล --	- ดั - ฟ
- คุณ - พ่อ	- คุณ - แม่	- เจ้า --	- ขา --	--- เมต	- ตา --	- ผม --	- เหมือน- ญาติ

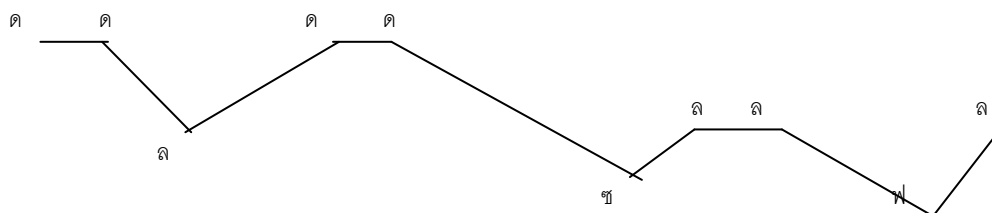
บรรทัดที่ 15

--- ฟ	- ฟ --	- ซ - ฟ	- ฟ --	----	----	- ล - ดั	- ดั --
--- ลิป	- บาท --	- ยี่-ลิป	- บาท--	----	----	- ก็ - ยัง	- ได้ --

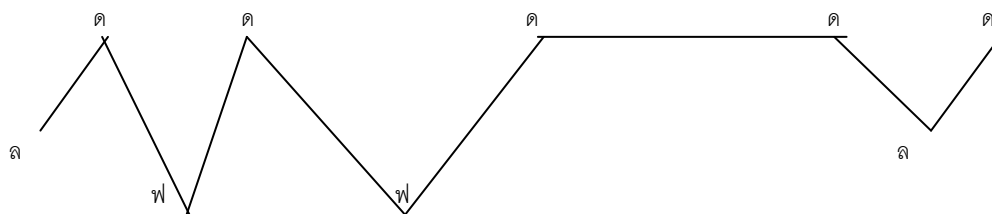
บรรทัดที่ 16

--- ดั	- ดั - ล	--- ดั	- ดั --	--- ช	- ล - ล	--- ฟ	- ล --
--- ใคร	- ที่ - ไม่	--- ทำ	- ทาน --	--- กลับ	- ไป - บ้าน	--- แน	- ชัด --

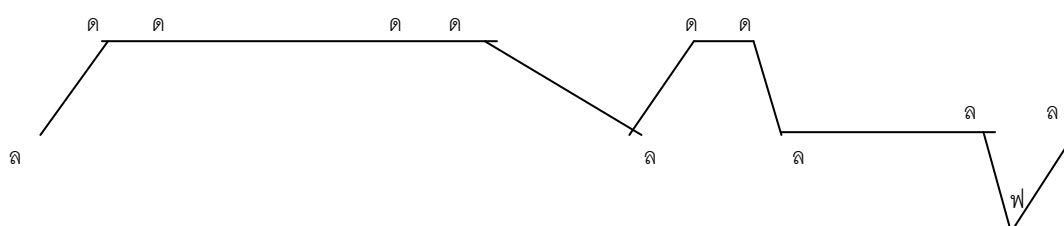
บรรทัดที่ 17

--- ล	- ดั - ฟ	- ดั --	- ฟ --	- ดั -	----	- ดั - ล	- ดั --
--- ขอ	- ให้ - ถูก	- หมา --	- กัด --	- เอ๊ย --	----	- จะ - บอก	- ให้ --

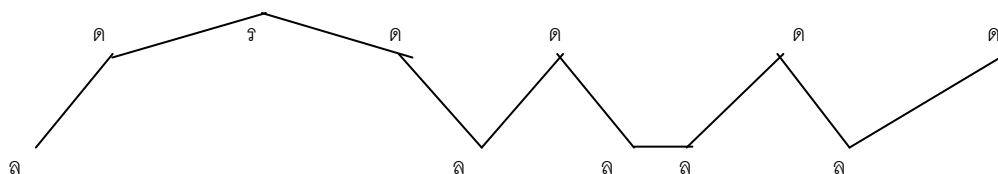
บรรทัดที่ 18

--- ล	- ดั - ดั	----	- ดั - ดั	--- ล	- ดั - ดั	----	- ลฟ - ล
--- กัด	- ทั้ง - เสือ	----	- ทั้ง - ผัว	--- กัด	- ทั้ง - หน้า	----	- ข้าง - หลัง

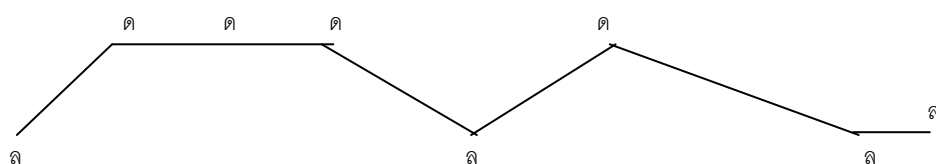
บรรทัดที่ 19

--- ล	- ดํ --	- รํ --	- ดํ- ล	- ดํ- ล	- ล- ดํ	- ล --	- ดํ --
--- กัด	- จน --	- เขียว --	- กระ- ทัง	- ไข่- ที่	- นุง- อยู่	- ข้าง --	- ใน --

บรรทัดที่ 20

----	- ล- ดํ	---- ดํ	- ดํ --	- ล --	- ดํ --	---- ล	- ล --
----	- แม่- มา	---- ทำ	- ทาน --	- เอ่อ --	- เขียว --	---- จาน	- เขียว --

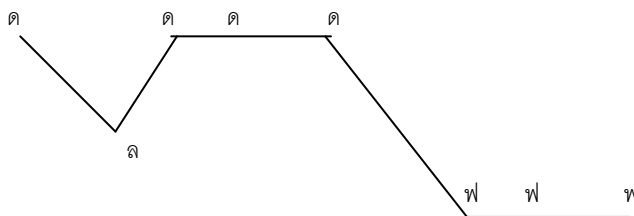
บรรทัดที่ 21

----	- ดํ- ล	- ดํ --	- ล --	- ล --	---- ล	- ดํ- ดํ	- ดํ --
----	- ย่า- พึ่ง	- เป็ด --	- เป็ด --	- เอ่อ --	---- ลูก	- ก็- มา	- เป็ด --

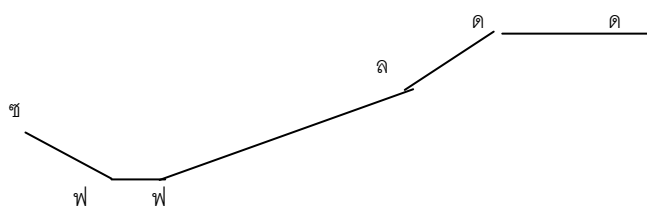
บรรทัดที่ 22

----	----	- ดํ - ล	- ดํ - ดํ	- ดํ - -	- ฟ - ฟ	- ฟ - -	----
----	----	- ไล้ - พระ	- ฤ - ศล	เอ๋ย - -	- ที่ - ได้	- สร้าง - -	----

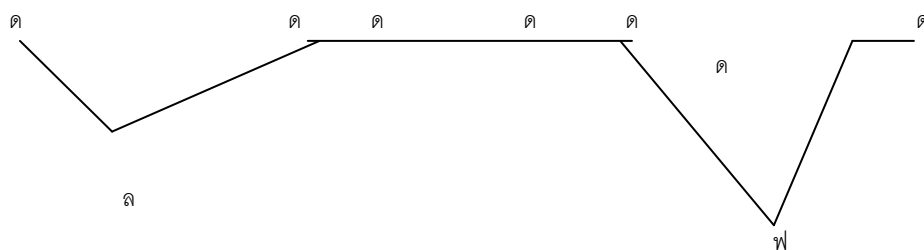
บรรทัดที่ 23

----	----	- ช - ฟ	- ฟ - -	--- ล	- ดํ - -	- ดํ - -	----
----	----	- ได้ - แหวก	- วาง - -	--- อยู่	- เหนือ - -	- เคี้ยว - -	----

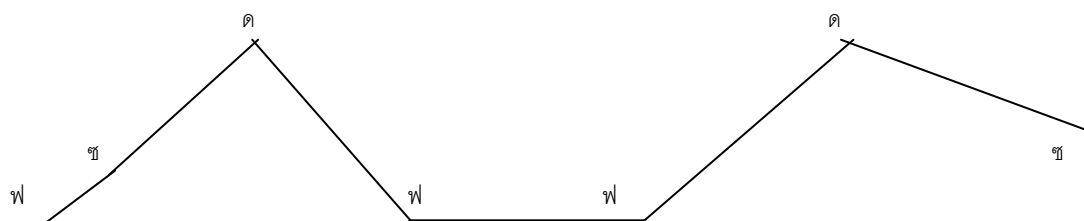
บรรทัดที่ 24

----	- ดํ - ล	----	- ดํ - ดํ	--- ดํ	- ดํ - -	- ฟ - ด	- ดํ - -
----	- อย่า - ว่า	----	- อย่า - บ่น	--- คน	- จน - -	- เอ๋ย - มา	- เปียน - -

บรรทัดที่ 25

--- ฟ	- ซ --	- ด --	- ฟ --	--- ฟ	---	- ด --	--- ซ
--- ให้	- ทาน --	- ทาน --	- เอา --	--- เอ๋อ	---	- เอ๋อ --	--- บุญ

ลักษณะของรูปแบบจังหวะที่พบในเพลงนี้จะเห็นได้ว่าจะมีลักษณะเป็นเส้นตรงส่วนมาก และจะมีระดับเสียงที่อยู่ในระดับเสียงโดเป็นส่วนใหญ่

รูปแบบจังหวะ

----	- X - X	- X --	- X --	- X --	- X --	- X --	- X - X
----	- อัน - ตัว	- ของ --	- ข้า --	- ดวง --	- ตา --	- เอ๋อ --	- พิ - การ
--- X	--- X	- X --	- X --	----	----	--- X	- X --
--- เกิด	--- เป็น	- ขอ --	- ทาน --	----	----	--- ยาก	- ไร --
----	- X - X	- X --	- X --	- X --	- X --	- X - X	- X --
----	- ไม่ - มี	- บ้าน --	- ช้อง --	- เงิน --	- ทอง --	- ก็ - ชัด	- สน --
--- X	--- X	----	-- X X	----	----	- X - X	- X --
--- นอน	--- ข้าง	----	-- ถนน	----	----	- และ - พุ่ม	- ไม้ --
--- X	--- X	- X - X	- X --	--- X	- X - X	----	- X - X
--- พ่อ	--- แม่	- ก็ - ไม่	- มี --	--- ขาด	- ทั้ง - พี่	----	- ทั้ง - น้อง
--- X	--- X	--- X	- X --	- X - X	- X --	--- X	- X --
--- อา	--- ศัย	--- เสียง	- ร้อง	- เอ๋อ - เออ	- เอ๋อ --	--- เลี้ยง	- กาย --
--- X	- X - X	--- X	- X --	--- X	- X --	- X --	- X --
--- ว	- ณิ - พก	--- เสียง	- ทอง --	--- เออ	- เอ๋อ --	- เอ็ง --	- เอ๋อ --
----	----	----	----	--- X	- X --	----	- X - X
----	----	----	----	--- เทียว	- ทอง --	----	- จัน - งก
--- X	- X - X	- X --	- X --	----	----	--- X	- X --
--- เล่า	- นิ - ทาน	- ชา --	- ดก --	----	---	--- มาก	- มาย --
--- X	- X --	----	- X - X	--- X	- X --	- X --	- X --
--- เล่า	- เป็น --	----	- ทำ - นอง	--- ร้อย	- กรอง --	- ขาน --	- ขับ --

--- X --- สอง	- X -- - มือ --	---- ----	- X - X - ข - ยับ	---- ----	---- ----	--- X --- กรับ	- X -- - ไม้ --
--- X --- พ่อ	- X -- - แม่ --	- X -- - เจ้า --	- X -- - ขา --	--- X --- เมต	- X -- - ตา --	- X -- - ผม --	- X - X - สัก - หน้อย
--- X --- คน	- X - X - ละ - ร้อย	--- X --- สอง	- X -- - ร้อย --	---- ----	---- ----	- X - X - บ้าง - เป็น	- X -- - ไร่ --
- X - X - คุณ - พ่อ	- X - X - คุณ - แม่	- X -- - เจ้า --	- X -- - ขา --	--- X --- เมต	- X -- - ตา --	- X -- - ผม --	- X - X - เหมือน - ญาติ
--- X --- สิบ	- X -- - บาท --	- X - X - ยี่ - สิบ	- X -- - บาท --	---- ----	---- ----	- X - X - ก็ - ยัง	- X -- - ได้ --
--- X --- ใคร	- X - X - ที่ - ไม่	--- X --- ทำ	- X -- - ทาน --	--- X --- กลับ	- X - X - ไป - บ้าน	--- X --- แน่	- X -- - ชัด --
--- X --- ขอ	- X - X - ให้ - ถูก	- X -- - หมา --	- X -- - กัด --	- X - - เอี้ย --	---- ----	- X - X - จะ - บอก	- X -- - ให้ --
--- X --- กัด	- X - X - ทั้ง - เลื้อ	---- ----	- X - X - ทั้ง - ผัว	--- X --- กัด	- X - X - ทั้ง - หน้า	---- ----	- X - X - ข้าง - หลัง
--- X --- กัด	- X -- - จน --	- X -- - เอี้ย --	- X - X - กระ - ทั้ง	- X - X - ไข่ - ที่	- X - X - นุง - อยู่	- X -- - ข้าง --	- X -- - ใน --
---- ----	- X - X - แม่ - มา	--- X --- ทำ	- X -- - ทาน --	- X -- - เอื้อ --	- X -- - เอี้ย --	--- X --- จาน	- X -- - เจื่อ --
---- ----	- X - X - อย่า - เพิ่ง	- X -- - เพื่อน --	- X -- - เปื้อ --	- X -- - เอื้อ --	--- X --- ลูก	- X - X - ก็ - มา	- X -- - เปียน --
---- ----	---- ----	- X - X - ไข่ - พระ	- X - X - กุ - ศล	- X -- - เอี้ย --	- X - X - ที่ - ได้	- X -- - สร้าง --	---- ----
---- ----	---- ----	- X - X - ได้ - แหวก	- X -- - วาง --	--- X --- อยู่	- X -- - เหนือ --	- X -- - เคียว --	---- ----
---- ----	- X - X - อย่า - ว่า	---- ----	- X - X - อย่า - บ่น	--- X --- คน	- X -- - จน --	- X - X - เอี้ย - มา	- X -- - เปียน --
--- X --- ให้	- X -- - ทาน --	- X -- - ทาน --	- X -- - เอา --	--- X --- เอื้อ	---- ----	- X -- - เอี้ย --	--- X --- บุญ

ในเพลงขอทาน พบรูปแบบจังหวะ ทั้งหมด 15 รูปแบบ ดังนี้

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
A	----	- x - x	5	----	- ดํ - ดํ
				----	- ล - ด
				----	- ด - ล
				----	- ล - ล
B	- x - -	- x - -	11	- ฦ - -	- ล - -
				- ดํ - -	- ดํ - -
				- ดํ - -	- ฟ - -
				- ดํ - -	- ล - -
				- ล - -	- ดํ - -
				- ล - -	- ฦ - -
C	- x - -	- x - x	5	- ดํ - -	- ดํ - ฦ
				- ล - -	- ดํ - ฟ
				- ฦ - -	- ดํ - ล
				- ดํ - -	- ฟ - ฟ
D	--- x	--- x	4	--- ร	--- ฟ
				--- ด	--- ล
				--- ล	--- ล
				--- ด	--- ด
E	--- x	- x - -	24	--- ฦ	- ล - -
				--- ล	- ล - -
				--- ฟ	- ฦ - -
				--- ล	- ด - -
				--- ท	- ท - -
				--- ด	- ล - -
				--- ฦ	- ด - -
				--- ฟ	- ฟ - -
				--- ด	- ด - -
				--- ร	- ด - -

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
				--- ฟ	- ด - -
				--- ล	- ฟ - -
F	- - - -	- x - x	10	-----	- ล - ด
				-----	- ด - ด
				-----	- ด - ฟ
				-----	- ล - ล
				-----	- ด - ล
G	- x - x	- x - -	12	- ด - ซ	- ด - -
				- ด - ซ	- ฟ - -
				- ล - ด	- ด - -
				- ด - ล	- ล - -
				- ฟ - ซ	- ด - -
				- ล - ด	- ด - -
				- ซ - ฟ	- ฟ - -
				- ด - ล	- ด - -
				- ด - ด	- ด - -
				- ฟ - ด	- ด - -
H	- - - x	- x - x	10	--- ฟ	- ล - ล
				--- ซ	- ล - ล
				--- ด	- ด - ด
				--- ซ	- ด - ล
				--- ล	- ล - ด
				--- ด	- ด - ล
				--- ซ	- ล - ล
				--- ล	- ด - ฟ
				--- ล	- ด - ล
I	- - - x	x x - x	1	--- ฟ	ฟ ซ - ซ
J	-----	- - x x	1	-----	- - ด ล

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
K	---x	----	1	---ฟ	----
L	-x-x	-x-x	3	-ท-ท	-ท-ท
				-ด-ล	-ล-ด
				-ด-ล	-ด-ด
M	-x--	----	3	-ด--	----
				-ฟ--	----
N	-x--	---x	2	-ล--	---ล
				-ด--	---ฟ
O	----	----	10	----	----

ตารางสรุปรูปแบบจังหวะที่พบในเพลงขอทาน

1	A	B	B	C
2	D	E	O	F
3	F	B	B	G
4	E	G	H	I
5	D	J	O	G
6	D	G	H	F
7	D	E	G	E
8	H	E	E	B
9	O	O	E	F
10	H	B	O	E
11	E	F	E	B
12	E	F	O	E
13	E	B	E	C
14	H	E	O	G
15	L	B	E	C
16	E	G	O	G
17	H	E	H	E

18	H	B	M	G
19	H	A	H	A
20	E	C	L	B
21	A	E	B	E
22	A	B	N	G
23	O	L	C	M
24	O	G	E	M
25	A	A	E	G
26	E	B	K	N

การเคลื่อนที่ของลูกตก

เมื่อนำลูกตกของบทเพลงมาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว สิ่งที่จะได้จากการวิเคราะห์ คือ การเคลื่อนที่ของลูกตก ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนที่ของลูกตกหนึ่งไปยังอีกลูกตกหนึ่งโดยสามารถวิเคราะห์การเคลื่อนที่ของลูกตกทีละคู่ หรือทีละบรรทัด

1	ฟ3	ฟ2
2	ฟ1	ฟ5
3	ฟ3	ฟ5
4	ฟ1	ฟ2
5	ฟ3	ฟ5
6	ฟ3	ฟ5
7	ฟ5	ฟ5
8	ฟ5	ฟ5
9	ฟ5	ฟ5
10	ฟ2	ฟ3
11	ฟ5	ฟ1
12	ฟ1	ฟ5
13	ฟ5	ฟ1
14	ฟ5	ฟ5
15	ฟ5	ฟ1

16	ฟ1	ฟ5
17	ฟ5	ฟ3
18	ฟ1	ฟ5
19	ฟ5	ฟ3
20	ฟ3	ฟ5
21	ฟ5	ฟ3
22	ฟ3	ฟ5
23	ฟ5	ฟ1
24	ฟ1	ฟ5
25	ฟ5	ฟ5
26	ฟ1	ฟ2

การเคลื่อนที่ของลูกตก ที่พบในเพลงขอลาน มีดังนี้

1. ฟ3 $\longrightarrow$ ฟ2 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดแรก

----	- ดํ - ดํ	- รํ --	- ล --	- ดํ --	- ดํ --	- ดํ --	- ดํ - ฅ
------	-----------	---------	--------	---------	---------	---------	----------

2. ฟ1 $\longrightarrow$ ฟ5 พบทั้งหมด 5 ครั้ง ในบรรทัดที่ 2,12,16,18,24

บรรทัดที่ 2

--- ร	--- ฟ	- ดํ --	- ฟ --	----	----	--- ล	- ดํ --
-------	-------	---------	--------	------	------	-------	---------

บรรทัดที่ 12

--- ฅ	- ฅ --	----	- ดํ - ฟ	----	----	--- ล	- ดํ --
-------	--------	------	----------	------	------	-------	---------

บรรทัดที่ 16

--- ฟ	- ฟ --	- ฅ - ฟ	- ฟ --	----	----	- ล - ดํ	- ดํ --
-------	--------	---------	--------	------	------	----------	---------

บรรทัดที่ 18

--- ล	- ด - ฟ	- ด - -	ฟ -	- ด - -	---	- ด - ล	- ด - -
-------	---------	---------	-----	---------	-----	---------	---------

บรรทัดที่ 24

---	---	- ช - ฟ	ฟ -	--- ล	- ด - -	- ด - -	---
-----	-----	---------	-----	-------	---------	---------	-----

3. ฟ3 → ฟ5 พบทั้งหมด 5 ครั้ง ในบรรทัดที่ 3,5,6,20,22

บรรทัดที่ 3

---	- ล - ด	- ด - -	ล -	- ด - -	- ด - -	- ด - ช	- ด - -
-----	---------	---------	-----	---------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 5

--- ด	--- ล	---	- ด - ล	---	---	- ล - ด	- ด - -
-------	-------	-----	---------	-----	-----	---------	---------

บรรทัดที่ 6

--- ล	--- ล	- ด - ล	ล -	--- ช	- ล - ล	---	- ล - ด
-------	-------	---------	-----	-------	---------	-----	---------

บรรทัดที่ 20

--- ล	- ด - -	- ร - -	- ด - ล	- ด - ล	- ล - ด	- ล - -	- ด - -
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 22

---	- ด - ล	- ด - -	ล -	- ล - -	--- ล	- ด - ด	- ด - -
-----	---------	---------	-----	---------	-------	---------	---------

4. ฟ1 → ฟ2 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 4,26

บรรทัดที่ 4

--- ฟ	- ช - -	- ด - ช	ฟ -	--- ฟ	- ล - ล	--- ฟ	ฟ ช -
-------	---------	---------	-----	-------	---------	-------	-------

บรรทัดที่ 26

--- ฟ	- ช - -	- ด - -	ฟ -	--- ฟ	---	- ด - -	- - - ช
-------	---------	---------	-----	-------	-----	---------	---------

5. ฟ^๕ → ฟ^๕ พบทั้งหมด 5 ครั้ง ในบรรทัดที่ 7,8,9,14,25

บรรทัดที่ 7

--- ดั	--- ดั	--- ดั	ดั -	- ฟ -	- ด -	--- รั	ดั -
--------	--------	--------	------	-------	-------	--------	------

บรรทัดที่ 8

--- ดั	- ดั -	--- ฟ	ดั -	--- ล	- ฟ -	- ล -	ดั -
--------	--------	-------	------	-------	-------	-------	------

บรรทัดที่ 9

----	----	----	ดั -	--- ล	- ล -	----	- ดั -
------	------	------	------	-------	-------	------	--------

บรรทัดที่ 14

--- ล	- ล -	---	ดั -	----	----	- ล -	ดั -
-------	-------	-----	------	------	------	-------	------

บรรทัดที่ 25

----	- ดั -	----	ดั -	--- ดั	- ดั -	- ฟ -	ดั -
------	--------	------	------	--------	--------	-------	------

6. ฟ^๒ → ฟ^๓ พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 10

---	- ดั -	- ล -	- -	----	----	---	- ล -
-----	--------	-------	-----	------	------	-----	-------

7. ฟ^๕ → ฟ^๑ พบทั้งหมด 4 ครั้ง ในบรรทัดที่ 11,13,15,23

บรรทัดที่ 11

--- ล	- ดั -	----	ดั -	--- รั	- ดั -	- ดั -	- ฟ -
-------	--------	------	------	--------	--------	--------	-------

บรรทัดที่ 13

--- ท	- ท -	- ดั -	ดั -	--- ดั	- ล -	- ล -	- ดั -
-------	-------	--------	------	--------	-------	-------	--------

บรรทัดที่ 15

- ท -	- ท -	- ดั -	ดั -	--- ดั	- ล -	- ล -	- ดั -
-------	-------	--------	------	--------	-------	-------	--------

บรรทัดที่ 23

----	----	- ด - ล	- ด - <u>ด</u>	- ด - -	- ฟ - ฟ	- <u>ฟ</u> - -	----
------	------	---------	----------------	---------	---------	----------------	------

8. ฟ5 → ฟ3 พบทั้งหมด 3 ครั้ง ในบรรทัดที่ 17, 19, 21

บรรทัดที่ 17

--- ด	- ด - ล	--- ด	- <u>ด</u> - -	--- ซ	- ล - ล	--- ฟ	- <u>ล</u> - -
-------	---------	-------	----------------	-------	---------	-------	----------------

บรรทัดที่ 19

--- ล	- ด - ด	----	- <u>ด</u> - <u>ด</u>	--- ล	- ด - ล	----	- <u>ล</u> - <u>ล</u>
-------	---------	------	-----------------------	-------	---------	------	-----------------------

บรรทัดที่ 21

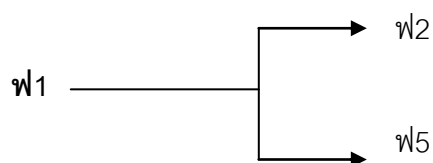
----	- ล - ด	--- ด	- <u>ด</u> - -	- ล - -	- ด - -	--- ล	- <u>ล</u> - -
------	---------	-------	----------------	---------	---------	-------	----------------

สรุปการเคลื่อนที่ของลูกตกเพลงขอทาน

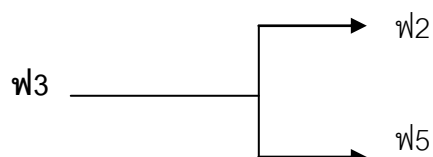
การดูการเคลื่อนที่ของลูกตกนั้นสามารถดูได้ 2 กรณีคือ

1. ดูว่าที่ลูกตกใดลูกตกหนึ่งมีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตกใดได้บ้าง จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

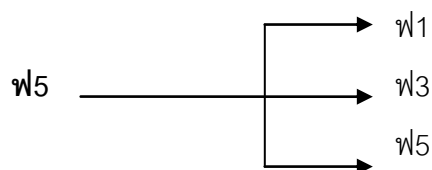
- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ3 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ2 และ ฟ5

- การเคลื่อนที่ของลูกตก ฟ1 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ฟ2 และ ฟ5

- การเคลื่อนที่ของลูกตก พ5 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก พ1 พ3 และ พ5

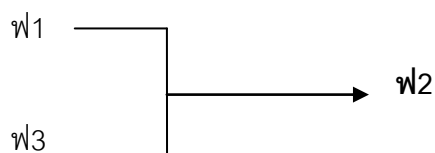

- การเคลื่อนที่ของลูกตก พ2 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก พ3

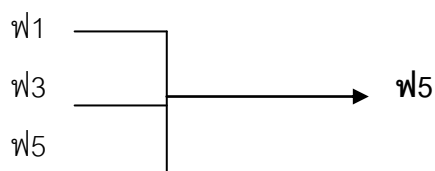

2. ดูว่าที่ลูกตกใดบ้างที่สามารถเคลื่อนที่ไปยังลูกตกหนึ่งๆ จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

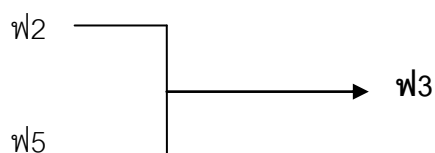
- มีการเคลื่อนที่จาก พ1 และ พ3 ไปยังลูกตก พ2

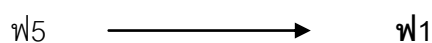
- มีการเคลื่อนที่จาก พ1 พ3 และ พ5 ไปยังลูกตก พ5

- มีการเคลื่อนที่จาก พ2 และ พ5 ไปยังลูกตก พ3

- มีการเคลื่อนที่จาก พ5 ไปยังลูกตก พ1

ความสัมพันธ์ของลูกตกระหว่างวรรคหน้าและวรรคหลังในเพลงขอทาน พบด้วยกันหลาย
ลักษณะ ถ้าพิจารณาทีละ 2 บรรทัดจะพบว่า

วรรคหน้าและวรรคหลังมีลูกตกเสียงเดียวกัน บรรทัดต่อมาก็จะใช้ลูกตกในลักษณะเดียวกัน

5	ฟ3	ฟ5
6	ฟ3	ฟ5

--- ดํ	--- ล	----	-- ดํ ล	----	----	- ล - ดํ	- ดํ --
--- ล	--- ล	- ดํ - ล	- ล -	--- ๗	- ล - ล	----	- ล - ดํ

ความสัมพันธ์ระหว่าง ลูกตก ฟ1 และ ฟ5

11	ฟ5	ฟ1
12	ฟ1	ฟ5

--- ล	- ดํ --	----	- ดํ - ดํ	--- วั	- ดํ --	- ดํ --	- ฟ --
-------	---------	------	-----------	--------	---------	---------	--------

23	ฟ5	ฟ1
24	ฟ1	ฟ5

--- ๗	- ๗ --	----	- ดํ - ฟ	----	----	--- ล	- ดํ --
----	----	- ดํ - ล	- ดํ - ดํ	- ดํ --	- ฟ - ฟ	- ฟ --	----
----	----	- ๗ - ฟ	- ฟ --	--- ล	- ดํ --	- ดํ --	----

เห็นได้ว่าการดำเนินทำนองของทั้ง 2 ลูกตก ในวรรคหน้าและวรรคหลังทำนองจะมีความ
คล้ายคลึงกัน

วิเคราะห์เพลง แอ่วเคล้าซอ

เพลงแอ่วเคล้าซอจะเป็นเพลงสุดท้ายของการแสดงแต่ละครั้ง ลักษณะคำร้องเป็นการกล่าว
อ้อลา และกล่าวอวยชัยให้พรแก่ผู้ชม โฉตเพลงแอ่วเคล้าซอมีดังนี้

--- ซ	--- ล	--- รั	- ล - -	- ซ - ล	- รั - ล	- ซ - ดั	--- ดั
--- โอ	--- นอ	--- โอ	- นอ - -	- โอ - นอ	- โอ - นอ	- โอ - นวล	--- เอย
----	- ดั - ดั	- ซ ล -	- ล - -	----	----	----	----
----	- เอย-เงอะ	- เออ - เอง	- เอย - -	----	----	----	----
--- ล	-- ดั ดั	- ดิล - -	- ดั - -	- มซัด - -	- ซ - ซ	- มล - ซ	- ซม - -
--- ก่อน	-- จะ ลา	- จาก - -	- จร - -	- ขอ - -	- อวย - พร	- ให้ - ทุก	- ทาน - -
--- ซ	- ซ - ล	--- ซ	- ซ - -	----	----	- ล - รั	- ดั - -
--- มี	- อา - ยุ	--- ยืน	- นาน - -	----	----	- กว่า-ร้อย	- ปี - -
--- ลม	- ดั - รั	- ดัม - ม	- ม - -	--- ม	- ล - ล	-- ล ซ	--- ม
--- ให้	- วร - ณะ	- ทาน - ผุด	- ผ่อง - -	--- เปรียบ	- ดั่ง - ทอง	-- ธรรม	--- ชาติ
- ม - ซลิด	--- ซ	--- ม	--- ม	----	----	- ล - ดั	--- ดั
- ให้ - ผิว	--- พรรณ	--- ผุด	--- ผาด	----	----	- แปลง-รา	--- ศี
--- ล	- ดั - ล	- ดั - -	- ล - -	- ซ - ซ	--- ดั	--- ซ	- ซ - -
--- ให้	- ประ-สบ	- ความ - -	- สุข - -	- นิ - ราศ	--- ทุกข์	--- นา	- นา - -
--- ซ	--- ซ	--- ซ	- ม - -	----	----	- ดั - ดั	- ดั - -
--- โผย	--- ภัย	--- จง	- อย่า - -	----	----	- มา - รา	- วี - -
- ล - ดั	-- ดั รั	- ดั - -	- ดั - -	-- ซ ม	- ซ - -	--- ด	--- ด
- ให้ - มี	-- พละ	- กำ - -	- ลัง - -	-- ประดูจ	- ดั่ง - -	--- ช้าง	--- สार
--- ม	--- ม	--- ม	ซ - - ซ	----	----	- ล - ดั	- ดั - -
--- แคล้ว	--- คล่อง	--- ป	ฏ - - ภาณ	----	----	- ดูจ - เม	- ฆี
- ดั - ดั	--- รั	--- ดั	- ดั - -	----	----	----	----
- ให้ - ซื่อ	--- เสียง	--- เกรียง	- ไกร - -	----	----	----	----
-- ล ล	- ล - -	- ดซ - -	- ม - -	--- ซม	- ซ - ม	- ซ - ม	- ซ - -
- - ขจร	- ไป - -	- ทัว - -	- ถิ่น - -	--- สร้าง	- ปรา - กฏ	- ให้-แผ่น	- ดิน - -
--- ดั	----	--- รั	- ดั - -	--- ล	- ดั - ดิล	--- ล	- ดั - ดั
--- นาน	----	--- นับ	- ปี - -	--- ให้	- มี - ไชค	--- ให้	- มี - ลาก

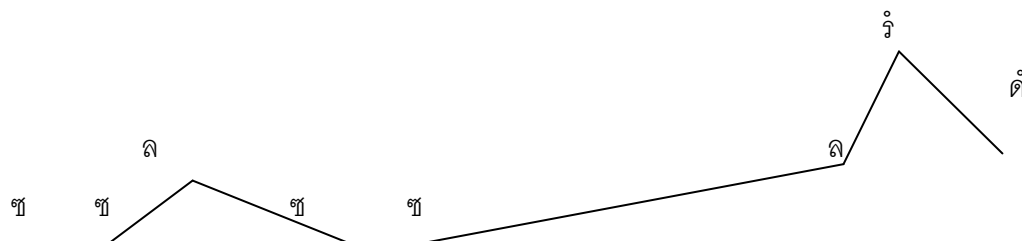
- ช – ม - ให้ – สุข	ช – – ช - ข – ภาพ	- ม – ล - ท่าน – สม	- ช – – - บุรณ – –	- ม – ล - ให้ – ทรัพย์	- ดํ – – - สิ้น – –	- – – ม - – – เพิ่ม	- ช – – - พูน – –
- – – – - – – –	- – – – - – – –	- – – ดํ - – – พัน	ดํ ดํ – – ทวิ – –	- – – ลดี - – – ขอ	- – ช ช - – อภัย	- – – ม - – – สัก	- ชดี – – - ครั่ง – –
- – ช ม - – ถ้า ผิด	- ดํ – – - พลัง – –	- – – ช - – – วา	- ช – – - จา – –	- – – ม - – – ก่อน	- – ม ม - – จะกล่าว	- – – ช - – – อ่า	- ช – – - ลา – –
- – – รํ - – – ณ	- – – – - – – –	- – – ล - – – ที่	- รํ – – - นี้ – –	- ล – ล - ให้ – ท่าน	- ดํ – ล - มี – สุข	- – รํ ดํ - – สรร	- – – มํ - – – เสริญ
- – – – - – – –	- – – – - – – –	- – – – - – – –	- – – – - – – –	- – – ม - – – เพลิด	- – – ชล - – – เพลิน	- – – – - – – –	- ช – ช - ชุ – วา
- – – ดํ - – – พบ	- ช – ม - กัน – ใหม่	- ช – – - วัน – –	- ม – – - หน้า – –	- – – ล - – – ถ้า	- ดํ – – - โอ – –	- ล – – - กาส – –	- ดํ – – - มี – –
- – ดํ ดํ - – ประทีป	- ล – – - สุข – –	- รํ – – - โส – –	- – – ดํ - – – ภา	- – – ชํ - – – ขอ	- มํ – – - ลา – –	- – – มํ - – – ที่	- – – – - – – –
- – – รํ - – – ขอ	- ดํ – ดํ - ให้ – สุข	- – รํ ดํ - – สวัสดิ์	- รํ – – - ดี – –	- – – มํ - – – ทุก	- – – ดํ - – – ท่าน	- – – – - – – –	- – – ดํ - – – เคย
- – – ช - – – โอ	- – – ล - – – นอ	- – – รํ - – – โอ	- ล – – - นอ – –	- ช – ล - โอ – นอ	- รํ – ล - โอ – นอ	- ช – ดํ - โอ – นวล	- – – ดํ - – – เคย

กลุ่มโน้ตที่ใช้

โน้ตที่พบในทำนองเพลงแอ่วเกล้าซอ คือ ด ร ม ช ล

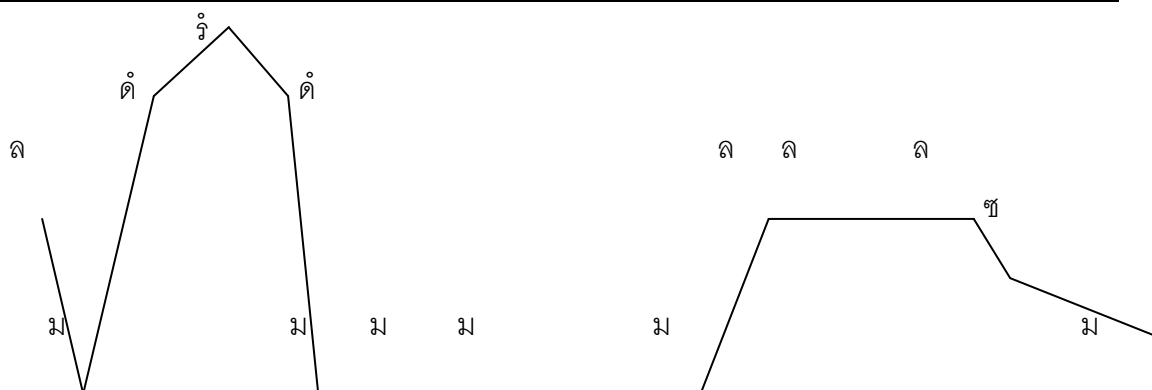
บรรทัดที่ 4

--- ช	- ช - ล	--- ช	- ช - -	----	----	- ล - รั	- ดั - -
--- มี	- อา - ยุ	--- ยืน	- นาน - -	----	----	- กว่า-ร้อย	- ปี - -

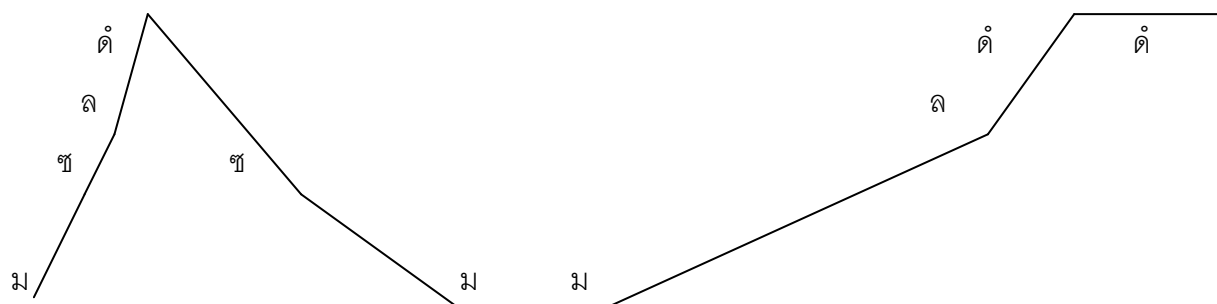
บรรทัดที่ 5

--- ลม	- ดั - รั	- ดั - ม	- ม - -	--- ม	- ล - ล	-- ล ช	--- ม
--- ให้	- วรรณ	- ทาน - ผุด	- ผ่อง - -	--- เปรียบ	- ดั่ง - ทอง	-- ธรรม	--- ชาติ

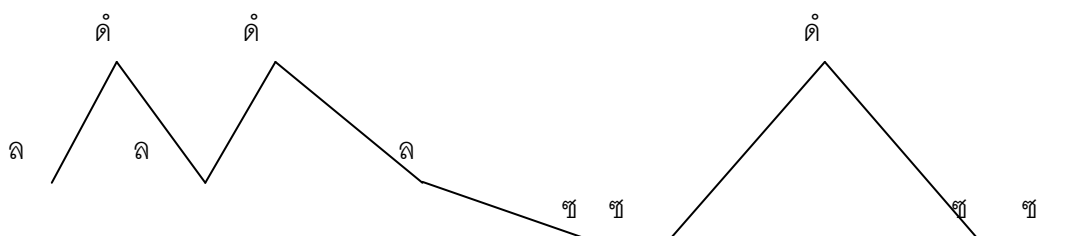
บรรทัดที่ 6

- ม - ชลิด	--- ช	--- ม	--- ม	----	----	- ล - ดั	--- ดั
- ให้ - ผิว	--- พรรณ	--- ผุด	--- ผาด	----	----	- เปล่ง-รา	--- ศี

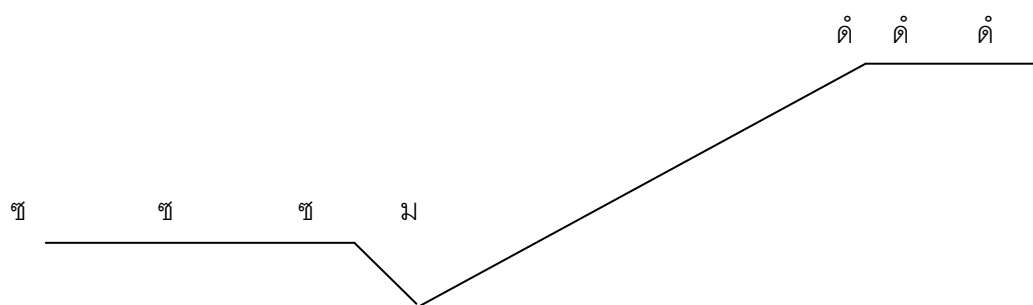
บรรทัดที่ 7

--- ล	- ดํ-ล	- ดํ--	- ล--	- ช-ช	--- ดํ	--- ช	- ช--
--- ให้	- ประ-สบ	- ความ--	- สุข--	- นิ-ราศ	--- ทุกข์	--- นา	- นา--

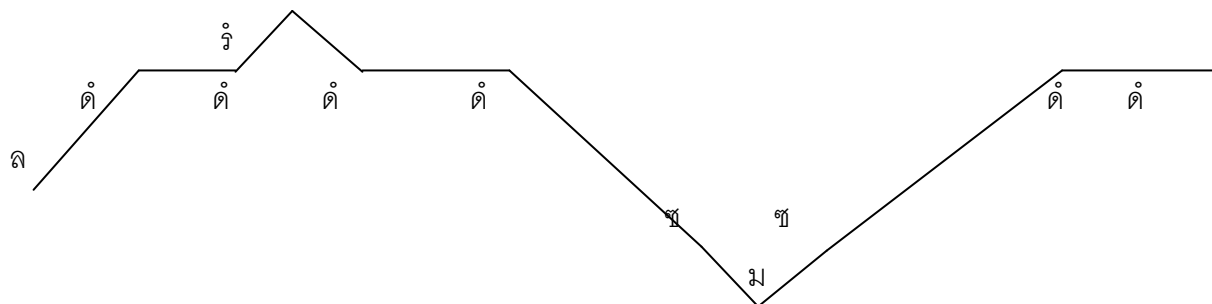
บรรทัดที่ 8

--- ช	--- ช	--- ช	- ม--	----	----	- ดํ-ดํ	- ดํ--
--- โผย	--- ภัย	--- จง	- อย่า--	----	----	- มา-รา	- วิ--

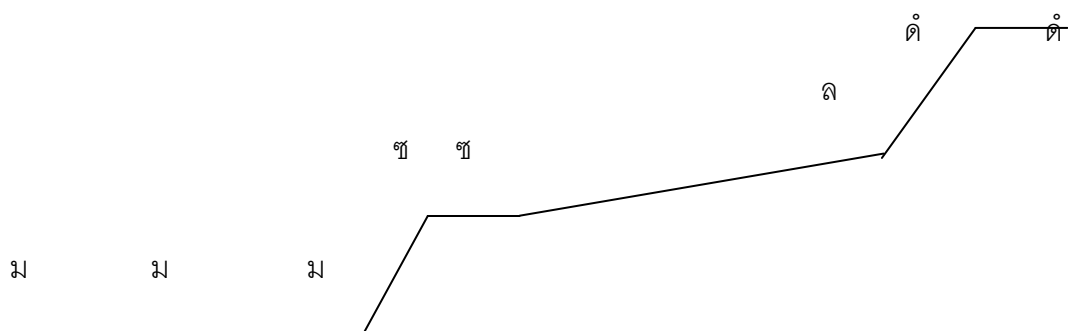
บรรทัดที่ 9

- ล-ดํ	-- ดํ วั	- ดํ--	- ดํ--	-- ช ม	- ช--	--- ด	--- ด
- ให้-มี	-- พละ	- กำ--	- ลัง--	-- ประดุจ	- ดัง--	--- ช้าง	--- สार

บรรทัดที่ 10

--- ม	--- ม	--- ม	ช -- ช	----	----	- ล - ดั	- ดั --
--- แคล่ว	--- คล่อง	--- ป	ฏี -- ภาณ	----	----	- ดุจ - เม	- ชี

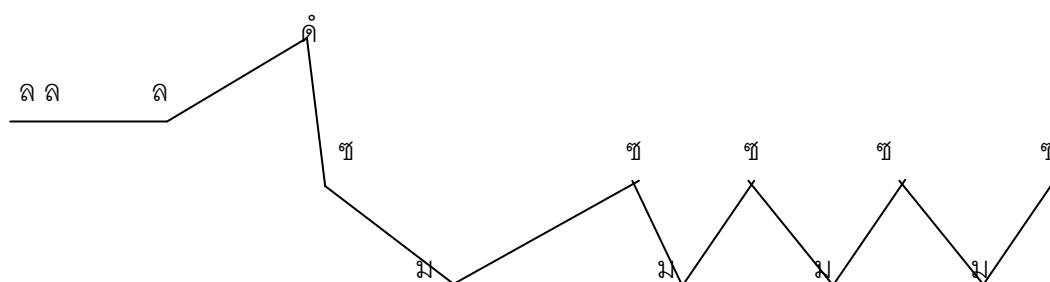
บรรทัดที่ 11

- ดั - ดั	--- วั	--- ดั	- ดั --	----	----	----	----
- ให้ - ชื่อ	--- เสียง	--- เกรียง	- ไกร --	----	----	----	----

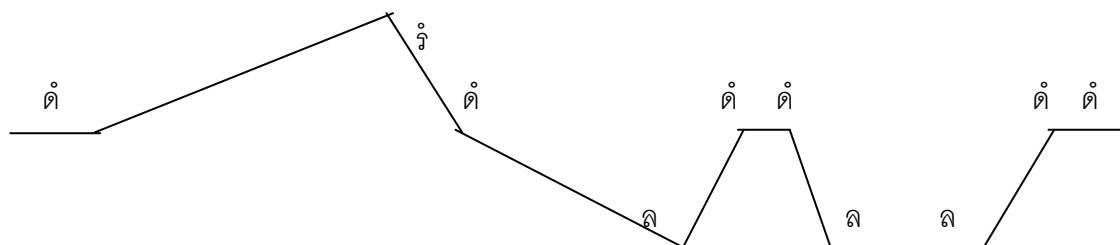
บรรทัดที่ 12

-- ล ล	- ล --	- ด(ช) --	- ม --	--- ช(ม)	- ช - ม	- ช - ม	- ช --
-- ขจร	- ไป --	- ทัว --	- ถิ่น --	--- สร้าง	- ปรา - กฏ	- ให้ - แผ่น	- ดิน --

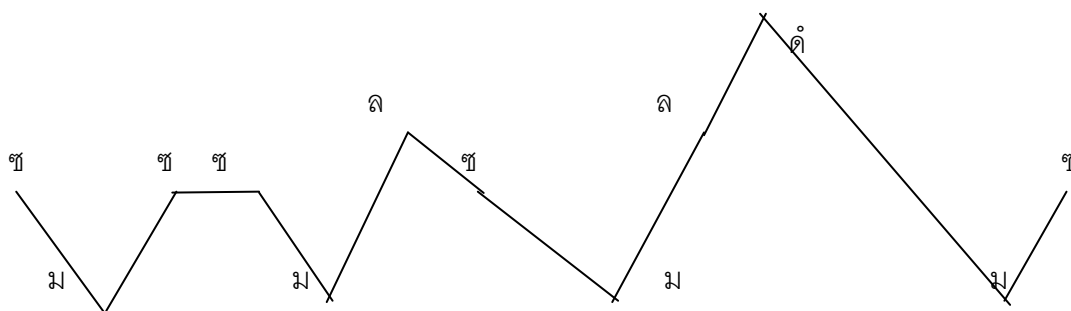
บรรทัดที่ 13

--- ดั	----	--- รั	- ดั -	--- ล	- ดั - ดั	--- ล	- ดั - ดั
--- นาน	----	--- ้น	- ปี -	--- ให้	- มี - ไซค	--- ให้	- มี - ลาม

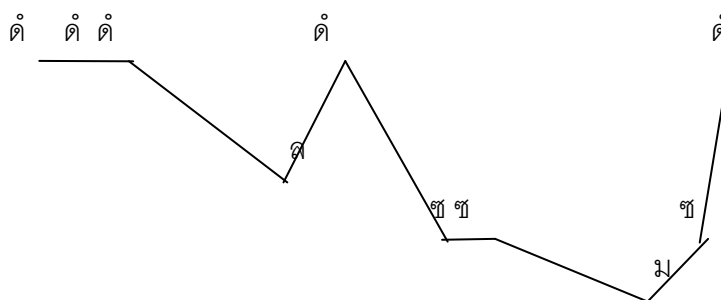
บรรทัดที่ 14

- ช - ม	ช - - ช	- ม - ล	- ช - -	- ม - ล	- ดั - -	--- ม	- ช - -
- ให้ - ส	- ข - ภาพ	- ทาน - สม	- บุรณ - -	- ให้ - ทรัพย์	- สิ้น - -	--- เพิ่ม	- พูน - -

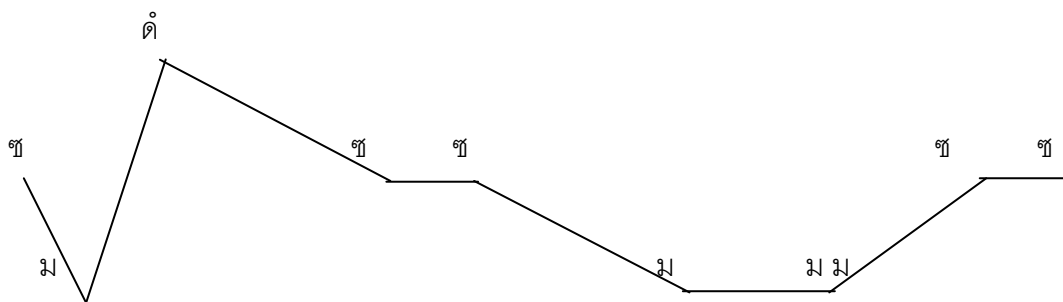
บรรทัดที่ 15

----	----	--- ดั	ดั ดั -	--- ลดั	-- ช ช	--- ม	- ชดั -
----	----	--- พัน	ทวิ -	--- ขอ	-- ภัย	--- ลัก	- ครั้ง -

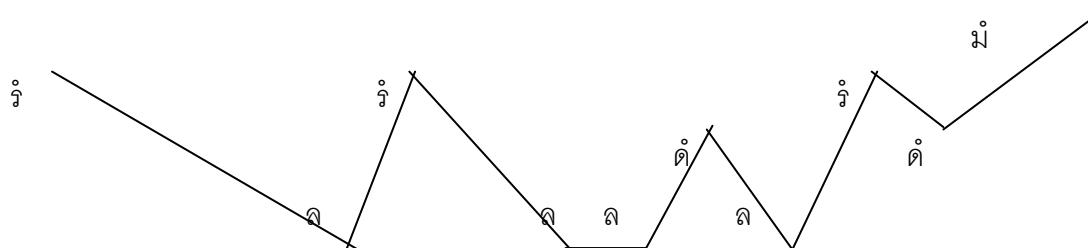
บรรทัดที่ 16

-- ช ม	- ดํ --	--- ช	- ช --	--- ม	-- ม ม	--- ช	- ช --
-- ถ้า ผิด	- พลั้ง --	--- วา	- จา --	--- ก้อน	-- จะกล่าว	--- อ้า	- ลา --

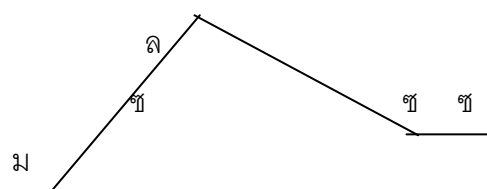
บรรทัดที่ 17

--- รั	----	--- ล	- รั --	- ล - ล	- ดํ - ล	-- รั ดํ	--- มํ
--- ณ	----	--- ที่	- ไร่ --	- ให้- ท่าน	- มี- สุข	-- สรร	--- เสริญ

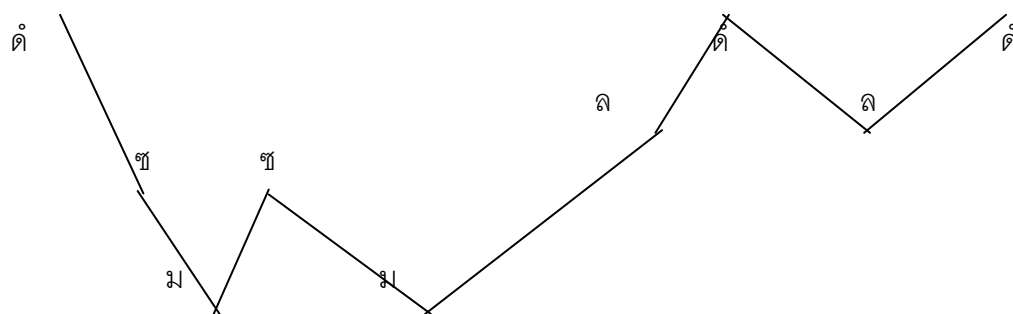
บรรทัดที่ 18

----	----	----	----	--- ม	--- ฟิล	----	- ช - ช
----	----	----	----	--- เฟลิด	--- เฟลิน	----	- อุ - วา

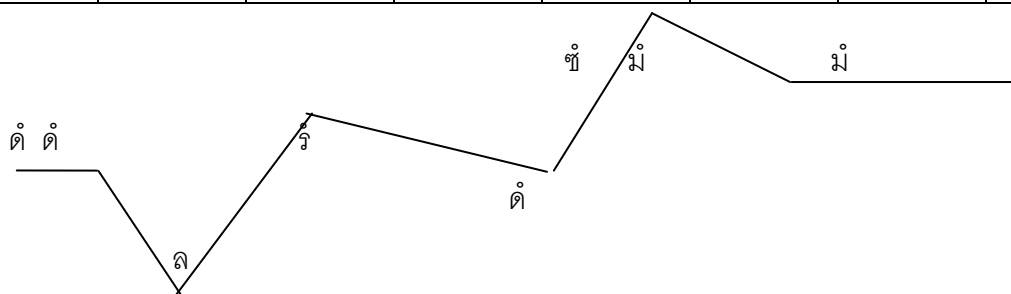
บรรทัดที่ 19

--- ดํ	- ช - ม	- ช --	- ม --	--- ล	- ดํ --	- ล --	- ดํ --
--- พบ	- กัน-ใหม่	- วัน --	- หน้า --	--- ถ้า	- โอ --	- กาส --	- มี --

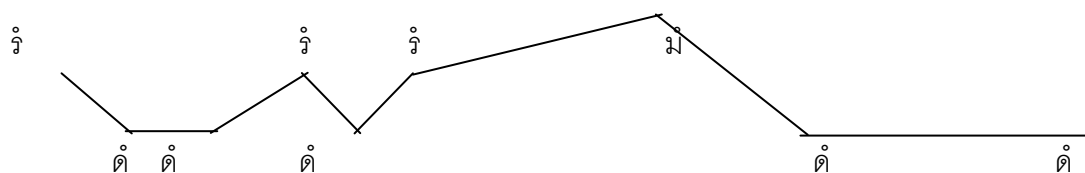
บรรทัดที่ 20

-- ดํ ดํ	- ล --	- วั --	--- ดํ	--- ชํ	- มํ --	--- มํ	----
-- ประทีป	- สุข --	- ไส --	--- ภา	--- ขอ	- ลา --	--- ที่	----

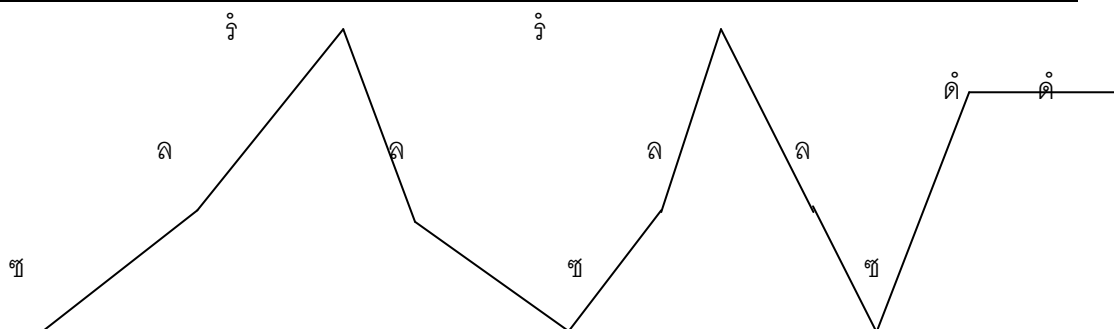
บรรทัดที่ 21

--- วั	- ดํ - ดํ	-- วั ดํ	- วั --	--- มํ	--- ดํ	----	--- ดํ
--- ขอ	- ให้ - สุข	-- สวัส	- ดี --	--- ทุก	--- ท่าน	----	--- เอย

บรรทัดที่ 22

--- ช	--- ล	--- รั	- ล - -	- ช - ล	- รั - ล	- ช - ด	--- ด
--- ไ	--- นอ	--- ไ	- นอ - -	- ไ - นอ	- ไ - นอ	- ไ - นวล	--- เอย

รูปแบบทำนองของเพลงนี้โดยส่วนมากจะมีทิศทางไปตามดนตรีตามเพลงซึ่งเพลงนี้มีรูปแบบที่แน่นอน ต่างจากเพลงอื่นๆที่สามารถพลิกแพลงได้มากกว่านี้ ทิศทางของรูปแบบทำนองจึงต้องไปตามทำนอง ทิศทางของเพลง

รูปแบบจังหวะ

--- X	--- X	--- X	- X - -	- X - X	- X - X	- X - X	--- X
--- ไ	--- นอ	--- ไ	- นอ - -	- ไ - นอ	- ไ - นอ	- ไ - นวล	--- เอย
----	- X - X - เอย-เงาะ	- X - X - เอย - เงาะ	- X - - - เอย - -	----	----	----	----
--- X	-- X X	- XX - -	- X - -	- X - -	- X - X	- X - ช	- X - -
--- ก่อน	-- จะ ลา	- จาก - -	- จร - -	- ขอ - -	- อวย - พร	- ให้ - ทุก	- ทำน - -
--- X	- X - X	--- X	- X - -	----	----	- X - X	- X - -
--- มี	- อา - ยุ	--- ยืน	- นาน - -	----	----	- กว่า-ร้อย	- ปี - -
--- X	- X - X	- X - X	- X - -	--- X	- X - X	-- X X	--- X
--- ให้	- วร - ณะ	- ทำน - ผุด	- ผ่อง - -	--- เปรียบ	- ดั่ง - ทอง	-- ธรรม	--- ชาติ
- X - X	--- X	--- X	--- X	----	----	- X - X	--- X
- ให้ - ผิด	--- พรหม	--- ผุด	--- ผาด	----	----	- เปล่ง-รา	--- คี
--- X	- X - X	- X - -	- X - -	- X - X	--- X	--- X	- X - -
--- ให้	- ประ-สบ	- ความ- -	- สุข - -	- นิ - ราศ	--- ทุกข์	--- นา	- นา - -

---X --- โพบ	---X --- ภัย	---X --- จง	-X-- -อย่า--	---- ----	---- ----	-X-X -มา-รา	-X-- -วี--
-X-X -ให้-มี	--XX -พละ	-X-- -กำ--	-X-- -ล้ง--	--XX -- ประดุจ	-X-- -ด้ง--	---X --- ช้าง	---X --- สาร
---X --- แคล่ว	---X --- คล่อง	---X --- ป	X--X ฏี--ภณ	---- ----	---- ----	-X-X -ดุจ-เม	-X-- -ส
-X-X -ให้-ซื้อ	---X --- เสียง	---X --- เกรียง	-X-- -ไกร--	---- ----	---- ----	---- ----	---- ----
--XX -- ขจร	-X-- -ไป--	-X-- -ทั่ว--	-X-- -ถิ่น--	---X --- สร้าง	-X-X -ปรา-กฎ	-X-X -ให้-แผ่น	-X-- -ดิน--
---X --- นาน	---- ----	---X --- นับ	-X-- -ปี--	---X --- ให้	-X-X -มี-โชค	---X --- ให้	-X-X -มี-ลาม
-X-X -ให้-สุ	-X-X -ข-ภาพ	-X-X -ท่าน-สม	-X-- -บุญ--	-X-X -ให้-ทรัพย์	-X-- -สิน--	---X --- เพิ่ม	-X-- -พูน--
---- ----	---- ----	---X --- พัน	XX-- ทวิ--	---X --- ขอ	--XX -- ภัย	---X --- สัก	-X-- -ครั้ง--
--XX -- ถ้า ผิด	-X-- -พลั้ง--	---X --- วา	-X-- -จา--	---X --- ก่อน	--XX -- จะกล่าว	---X --- อ้า	-X-- -ลา--
---X --- ณ	---- ----	---X --- ที่	-X-- -นี้--	-X-X -ให้-ท่าน	-X-X -มี-สุข	--XX -- สรร	---X --- เสริญ
---- ----	---- ----	---- ----	---- ----	---X --- เพลิด	---X --- เพลิน	---- ----	-X-X -อุ-รา
---X --- พบ	-X-X -กัน-ใหม่	-X-- -วัน--	-X-- -หน้า--	---X --- ถ้า	-X-- -โอ--	-X-- -กาส--	-X-- -มี--
--XX -- ประทีป	-X-- -สุข--	-X-- -โส--	---X --- ภา	---X --- ขอ	-X-- -ลา--	---X --- ที่	---- ----
---X --- ขอ	-X-X -ให้-สุข	--XX -- สวัสดิ์	-X-- -ดี--	---X --- ทุก	---X --- ท่าน	---- ----	---X --- เอย
---X --- โอ	---X --- นอ	---X --- โอ	-X-- -นอ--	-X-X -โอ-นอ	-X-X -โอ-นอ	-X-X -โอ-นวล	---X --- เอย

ในเพลงแอ่วเค็ล้าซอ พบรูปแบบจังหวะ ทั้งหมด 20 รูปแบบ ดังนี้

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
A	--- x	--- x	8	--- ซุ	--- ล
				--- ม	--- ม
				--- ซุ	--- ซุ
				--- ด	--- ด
				--- ม	--- ล
				--- ม	--- ด
B	--- x	- x - -	14	--- วั	- ล - -
				--- วั	- ล - -
				--- ซุ	- ซุ - -
				--- ซุ	- ม - -
				--- ดั	- ดั - -
				--- วั	- ดั - -
				--- ม	- ซุ - -
				--- ล	- วั - -
				--- ล	- ดั - -
C	- x - x	- x - x	3	- ซุ - ล	- วั - ล
				- ล - ล	- ดั - ล
D	- x - x	--- x	5	- ซุ - ดั	--- ดั
				- ม - ดั	--- ซุ
				- ล - ดั	--- ดั
				- ดั - ดั	--- วั
E	----	- x - x	2	----	- ดั - ดั
				----	- ซุ - ซุ
F	- x x -	- x - -	1	- ซุ ล -	- ล - -
G	----	----	11	----	----
H	--- x	-- x x	3	--- ล	-- ดั ดั
				--- ดั	-- ซุ ซุ
				--- ม	-- ม ม

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
I	- x - -	- x - -	6	- ล - -	- ดํ - -
				- ดํ - -	- ล - -
				- ดํ - -	- ดํ - -
				- ฌ - -	- ม - -
J	- x - -	- x - x	1	- ดํ - -	- ฌ - ฌ
K	- x - x	- x - -	8	- ม - ฌ	- ม - -
				- ล - ํ	- ดํ - -
				- ดํ - ม	- ม - -
				- ด - ดํ	- ด - -
				- ล - ดํ	- ดํ - -
				- ฌ - ม	- ฌ - -
				- ม - ล	- ฌ - -
				- ม - ล	- ดํ - -
L	- - - x	- x - x	10	- - - ฌ	- ฌ - ล
				- - - ล	- ดํ - ํ
				- - - ม	- ล - ล
				- - - ล	- ดํ - ล
				- - - ม	- ฌ - ฌ
				- - - ฌ	- ฌ - ม
				- - - ล	- ดํ - ดํ
				- - - ดํ	- ฌ - ม
				- - - ํ	- ด - ด
M	- - x x	- - - x	3	- - ล ฌ	- - - ม
				- - ฌ ฌ	- - - ดํ
				- - ํ ดํ	- - - ํ
N	- - - x	- - - -	3	- - - ดํ	- - - -
				- - - ํ	- - - -
				- - - ม	- - - -

	รูปแบบ		จำนวนครั้งที่พบ	ทำนองเพลง	
O	--xx	-x--	5	-- ซ ม	- ซ --
				-- ล ล	- ล --
				-- ซ ม	- ดั --
				-- ดั ดั	- ล --
				-- วิ ด	- วิ --
P	-x-x	--xx	1	- ล - ดั	-- ดั วิ
Q	-x-x	x--x	1	- ซ - ม	ซ - - ซ
R	---x	xx--	1	--- ดั	ดั ดั --
S	-x--	---x	1	- วิ --	--- ดั
T	----	---x	1	----	--- ด

กระสวนทำนองบางกระสวนมีรูปแบบกระสวนทำนองที่คล้ายคลึงกัน แต่เนื่องจากอารมณ์ของศิลปินที่ขับร้องเพื่อให้เกิดความสนุกสนานจึงทำให้กระสวนทำนองมีการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างกันกระสวนที่มีความคล้ายคลึงกัน

C	-x-x	-x-x	→	Q	-x-x	x--x
				R	---x	xx--
K	-x-x	-x--	→	F	-xx-	-x--

ตารางสรุปรูปแบบจังหวะที่พบในเพลงแอ่วเคล้าซอ

1	A	B	C	D
2	E	F	G	G
3	H	I	J	K
4	L	B	G	K
5	L	K	L	M
6	D	A	G	D
7	L	I	M	B
8	A	B	G	K
9	P	I	O	A
10	A	L	G	K
11	D	B	G	G
12	O	I	L	K
13	N	B	L	L
14	Q	K	K	B
15	G	R	H	B
16	O	B	H	B
17	N	B	C	M
18	G	G	A	E
19	L	I	B	I
20	O	S	B	N
21	L	O	A	T
22	A	B	C	D

การเคลื่อนที่ของลูกตก

เมื่อนำลูกตกของบทเพลงมาเรียงตามตำแหน่งในบทเพลงแล้ว สิ่งที่จะได้จากการวิเคราะห์ คือ การเคลื่อนที่ของลูกตก ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนที่ของลูกตกหนึ่งไปยังอีกลูกตกหนึ่งโดยสามารถวิเคราะห์การเคลื่อนที่ของลูกตกทีละคู่ หรือทีละบรรทัด

1	ด6	ด1
2	ด6	ด6
3	ด1	ด3
4	ด5	ด1
5	ด3	ด3
6	ด3	ด1
7	ด6	ด5
8	ด3	ด1
9	ด1	ด1
10	ด5	ด1
11	ด1	ด1
12	ด3	ด5
13	ด1	ด1
14	ด5	ด5
15	ด1	ด1
16	ด5	ด5
17	ด2	ด3
18	ด3	ด5
19	ด3	ด1
20	ด1	ด3
21	ด2	ด1
22	ด6	ด1

การเคลื่อนที่ของลูกตก ที่พบในเพลงแอ่วเคล้าซอ มีดังนี้

1. ด6 → ด1 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดแรกและบรรทัดสุดท้าย

บรรทัดแรก

---	ซ	---	ล	---	ริ	ล -	- ซ -	ล	- ริ -	ล	- ซ -	ด	- - -	ด
-----	---	-----	---	-----	----	-----	-------	---	--------	---	-------	---	-------	---

บรรทัดสุดท้าย

---	ซ	---	ล	---	ริ	ล -	- ซ -	ล	- ริ -	ล	- ซ -	ด	- - -	ด
-----	---	-----	---	-----	----	-----	-------	---	--------	---	-------	---	-------	---

2. ด6 → ด6 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 2

----	-	ด	-	ด	-	ซ	ล	-	ล -	----	----	----	-	- - -
------	---	---	---	---	---	---	---	---	-----	------	------	------	---	-------

3. ด6 → ด5 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 7

---	ล	-	ด	-	ล	-	ด	- -	-	ล -	- -	ซ	ซ	- - -	ด	- - -	ซ	-
-----	---	---	---	---	---	---	---	-----	---	-----	-----	---	---	-------	---	-------	---	---

4. ด1 → ด1 พบทั้งหมด 4 ครั้ง ในบรรทัดที่ 9, 11, 13, 15

บรรทัดที่ 9

-	ล	-	ด	- -	ด	ริ	-	ด	- -	-	ซ	ม	-	ซ	- -	- - -	ด	- - -	ด
---	---	---	---	-----	---	----	---	---	-----	---	---	---	---	---	-----	-------	---	-------	---

บรรทัดที่ 11

-	ด	-	ด	---	ริ	---	ด	-	ด	-	----	----	----	-	- - -
---	---	---	---	-----	----	-----	---	---	---	---	------	------	------	---	-------

บรรทัดที่ 13

---	ด	----	---	ริ	-	ด	-	ด	---	ล	-	ด	-	ด	---	ล	-	ด	-	ด
-----	---	------	-----	----	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---

บรรทัดที่ 15

----	----	---	ด	ด	ด	- -	---	ด	- -	ซ	ซ	---	ม	-	ด	-	ด	-
------	------	-----	---	---	---	-----	-----	---	-----	---	---	-----	---	---	---	---	---	---

5. ด1 → ด3 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 3 และ 20

บรรทัดที่ 3

--- ล	-- ด ^๓ ด ^๓	- ล --	- ด ^๓ -	- ด ^๓ --	- ช - ช	- ม - ช	- ม -
-------	----------------------------------	--------	--------------------	---------------------	---------	---------	-------

บรรทัดที่ 20

-- ด ^๓ ด ^๓	- ล --	- ร ^๓ --	--- ด ^๓	--- ช	- ม --	--- ม	---
----------------------------------	--------	---------------------	--------------------	-------	--------	-------	-----

6. ด5 → ด1 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 4 และ 10

บรรทัดที่ 4

--- ช	- ช - ล	--- ช	- ช -	----	----	- ล - ร ^๓	- ด ^๓ -
-------	---------	-------	-------	------	------	----------------------	--------------------

บรรทัดที่ 10

--- ม	--- ม	--- ม	- ช - ช	----	----	- ล - ด ^๓	- ด ^๓ -
-------	-------	-------	---------	------	------	----------------------	--------------------

7. ด5 → ด5 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 14 และ 16

บรรทัดที่ 14

- ช - ม	ช -- ช	- ม - ล	- ช -	- ม - ล	- ด ^๓ --	--- ม	- ช -
---------	--------	---------	-------	---------	---------------------	-------	-------

บรรทัดที่ 16

-- ช ม	- ด ^๓ --	--- ช	- ช -	--- ม	-- ม ม	--- ช	- ช -
--------	---------------------	-------	-------	-------	--------	-------	-------

8. ด3 → ด3 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 5

--- ล	- ด ^๓ - ร ^๓	- ด ^๓ - ม	- ม -	--- ม	- ล - ล	-- ล ช	- - - ม
-------	-----------------------------------	----------------------	-------	-------	---------	--------	---------

9. ด3 → ด1 พบทั้งหมด 3 ครั้ง ในบรรทัดที่ 6 , 8 , 19

บรรทัดที่ 6

- ม - ด ^๓	--- ช	--- ม	-- - ม	----	----	- ล - ด ^๓	- - - ด ^๓
----------------------	-------	-------	--------	------	------	----------------------	----------------------

บรรทัดที่ 8

--- ซ	--- ซ	--- ซ	- ม -	----	----	- ด - ด	- ด - -
-------	-------	-------	-------	------	------	---------	---------

บรรทัดที่ 19

--- ด	- ซ - ม	- ซ - -	- ม -	--- ล	- ด - -	- ล - -	- ด - -
-------	---------	---------	-------	-------	---------	---------	---------

10. ด3 → ด5 พบทั้งหมด 2 ครั้ง ในบรรทัดที่ 12 และ 18

บรรทัดที่ 12

-- ล ล	- ล - -	- ซ - -	- ม -	--- ซ	- ซ - ม	- ซ - ม	- ซ - -
--------	---------	---------	-------	-------	---------	---------	---------

บรรทัดที่ 18

----	----	----	----	--- ม	--- ล	----	- ซ - ซ
------	------	------	------	-------	-------	------	---------

11. ด2 → ด3 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 17

--- ร	----	--- ล	- ร - -	- ล - ล	- ด - ล	-- ร ด	-- ม
-------	------	-------	---------	---------	---------	--------	------

12. ด2 → ด1 พบทั้งหมด 1 ครั้ง ในบรรทัดที่ 21

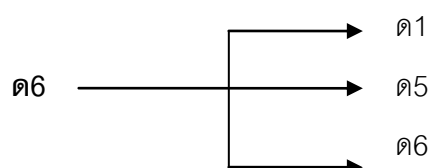
--- ร	- ด - ด	-- ร ด	- ร -	--- ม	--- ด	----	-- - ด
-------	---------	--------	-------	-------	-------	------	--------

สรุปการเคลื่อนที่ของลูกตกเพลงแอ่วเคล้าซอ

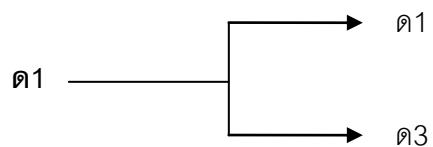
การดูการเคลื่อนที่ของลูกตกนั้นสามารถดูได้ 2 กรณีคือ

1. ดูว่าที่ลูกตกใดลูกตกหนึ่งมีการเคลื่อนที่ไปยังลูกตกใดได้บ้าง จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

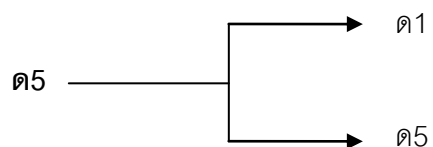
- การเคลื่อนที่ของลูกตก ด6 มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ด1 ด5 และ ด6

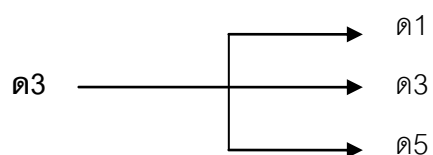
- การเคลื่อนที่ของลูกตก **ด1** มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ด1 และ ด3

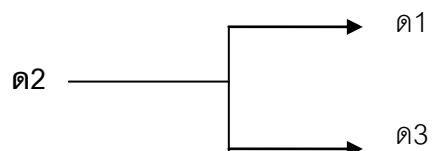
- การเคลื่อนที่ของลูกตก **ด5** มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ด1 และ ด5

- การเคลื่อนที่ของลูกตก **ด3** มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ด1 ด3 และ ด5

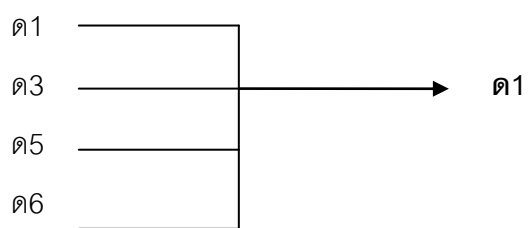

- การเคลื่อนที่ของลูกตก **ด2** มีการเคลื่อนที่ไปยัง ลูกตก ด1 และ ด3

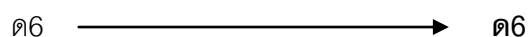

2. ดูว่าที่ลูกตกใดบ้างที่สามารถเคลื่อนที่ไปยังลูกตกหนึ่งๆ จะพบว่าลูกตกเสียงต่างๆ มีการเคลื่อนที่ดังนี้

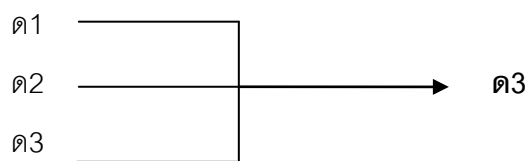
- มีการเคลื่อนที่จาก ด1 ด3 ด5 และ ด6 ไปยังลูกตก **ด1**

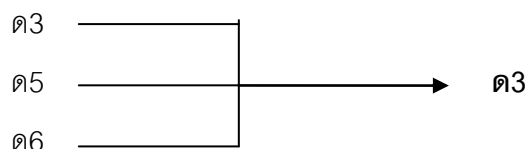
- มีการเคลื่อนที่จาก ด6 ไปยังลูกตก **ด6**

- มีการเคลื่อนที่จาก ด1 ด2 และ ด3 ไปยังลูกตก ด3

- มีการเคลื่อนที่จาก ด3 ด5 และ ด6 ไปยังลูกตก ด5

ในความหลากหลายของการเคลื่อนที่ของลูกตก แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการเคลื่อนที่ของลูกตกในแต่ละวรรคเพลงว่า ในทุกๆ 2 บรรทัด ลูกตกในแต่ละวรรคเพลงจะลงที่ลูกตกใดก็ตาม แต่วรรคสุดท้ายนั้นส่วนมากจะลงด้วยตัวโน้ตตัวแรกของบันไดเสียง ในที่นี้ก็คือ เสียง โด และเสียงที่ 5 ของบันไดเสียง คือ เสียง ซอล

ตัวอย่าง

--- ล	-- ดํ ดํ	- ดิล -	(- ดํ -)	- มชด -	- ช - ช	- มล - ช	(- ชม -)
--- ก่อน	-- จะ ลา	- จาก -	(- จร -)	- ขอ -	- อวย - พร	- ให้ - ทุก	- ทาน -
--- ช	- ช - ล	--- ช	(- ช -)	----	----	- ล - รํ	(- ดํ -)
--- มี	- อา - ยุ	--- ยืน	(- นาน -)	----	----	- กว่า - ร้อย	(- ปี่ -)

--- ลม	- ดํ - รํ	- ดม - ม	(- ม -)	--- ม	- ล - ล	-- ล ช	(- - ม)
--- ให้	- วรร -	- ทาน -	(- ผ่อง -)	--- เปรียบ	- ดง - ทอง	-- ธรรม	(- - ซาติ)
	ณะ	ผู้ด					
- ม - ชลิด	---	---	(- - - -)	----	----	- ล - ดํ	(- - - -)
- ให้ - ผิว	---	---	(- - - -)	----	----	- แปลง - รา	(- - - -)
	พรรณ	ผู้ด	(- - - -)				

- ดํ - ดํ	--- รํ	--- ดํ	(- ดํ -)	----	----	----	(- - - -)
- ให้ - ชื่อ	--- เสียง	--- เกรียง	(- ไกร -)	----	----	----	(- - - -)
-- ล ล	- ล -	- ดช -	(- ม -)	---	- ช - ม	- ช - ม	(- ช - -)
-- ขจร	- ไป -	- ทัว -	(- ถิ่น -)	---	- ปรา - กฏ	- ให้ - แผ่น	(- ดิน -)
				สร้าง			

--- ดั	----	--- รั	- ดั - -	--- ล	- ดั - ดั	--- ล	- ดั - ดั
--- นาน	----	--- นั	- ปี่ - -	--- ให้	- มี - ไซค	--- ให้	- มี - ลาก
- ช - ม	ช - - ช	- ม - ล	- ช - -	- ม - ล	- ดั - -	--- ม	- ช - -
- ให้ - สุ	- ข - ภาพ	- ฟ่าน - สม	- บุรณ -	- ให้ - ทรัพย์	- สิ้น - -	--- เพิ่ม	- พูน - -

จะเห็นได้ว่าเพลงแอ่วเกล้าซอใช้ทำนองเพลงตอนขึ้นต้นและตอนจบในรูปแบบและทำนองเดียวกัน คือ

--- ช	--- ล	--- รั	- ล - -	- ช - ล	- รั - ล	- ช - ดั	--- ดั
-------	-------	--------	---------	---------	----------	----------	--------

ซึ่งความสัมพันธ์ของลูกตกที่พบในบรรทัดนี้คือ ลูกตก ด6 → ด1 ซึ่งเป็นการจบเพลงแบบสมบุรณ์ คือ การเคลื่อนที่มาจากโน้ตตัวแรกของบันไดเสียง

เทคนิคการร้องของครูประทีป สุขโสภา

จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา พบว่าเทคนิคการร้องเพลงของครูประทีป มีดังนี้

- **เทคนิคการร้องเสียงครั่น** คือ การทำให้เสียงสะดุด เพื่อให้เกิดความไพเราะ เช่น

เพลงขอทาน

--- ท	- ท - -	- ดั - -	- ดั - -	--- ดั	- ล - -	- ล - -	- ดั - ฟ
--- พ่อ	- แม่ - -	- เจ้า - -	- ชาติ - -	--- เมต	- ตา - -	- ผม - -	- สัก - หนอย

- **เทคนิคการร้องเสียงกระแทก** คือ การร้องออกเสียงคำร้องเดียว หรือพยางค์เดียวให้มี

หลายพยางค์ เช่น

เพลงสดุดีในหลวง

----	- ดั - ดั	-- ดั รั	- ดั - -	-- ดั รั	- ลขม - -	--- ดั	-- รั ดั
----	- อัน - องค์	-- มหา	- ราชา - -	-- สยาม	- ชาติ - -	--- ภู	-- มิ พล

เพลงขอทาน

----	- ดํ - ดํ	- รัฟ -	- รดีล -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ -	- ดํ - ช
----	- อัน - ตัว	- ของ -	- ข่า -	- ดวง -	- ตา -	- เอย -	- พิ - การ

เพลงแอ่วเกล้าซอ

--- ล	-- ดํ ดํ	- ดิล -	- ดํ -	- มชด -	- ช - ช	- มล - ช	- ชม -
--- ก่อน	-- จะ ลา	- จาก -	- จร -	- ขอ -	- อวย - พร	- ให้ - ทุก	- ท่าน -

เพลงไหว้ครู

----	- ฟ - ล	- ช - ช	- ช -	--- ฟ	- ดํ - ชม	-- ฟ ช	- ลิช -
----	- ลิป - นัว	- ประ - นม	- กร -	--- กราบ	- ขอ - พร	- พระตรัย	- รัตน์ -

- เทคนิคการลักจังหวะ ย้อยจังหวะ คือ การร้องที่ไม่ให้ลงเสียงตามจังหวะ แต่ลงเสียงก่อนจังหวะ

เพลงแอ่วเกล้าซอ

--- ช	--- ช	--- ช	- ม -	----	----	- ดํ - ดํ	- ดํ -
--- โพบ	--- ภัย	--- จง	- ออย่า -	----	----	- มา - รา	- วี -

- เทคนิคการร้องหางเสียง คือ การออกเสียงคำร้องในบทเพลงไทย ตอนท้ายคำต้องลากเสียงให้ยาวกว่าปกติแต่อยู่ในลีลาทำนองเพลงไม่ให้ผิดเพี้ยน

เพลงสวดดีในหลวง

--- ล	- ล ล -	- ดํ - ฟ	- ลดิ -	--- ฟ	- ฟ -	- ล ล -	- ชด -
--- บา	- ร มี -	- พระ - มาก	- ลั่น -	--- สุด	- จะ -	- ประมาณ -	- หมาย -

เพลงแอ่วเกล้าซอ

--- ม	--- ม	--- ม	- ช - ช	----	----	- ล - ดํ	- ดํ -
--- แคล้ว	--- คล่อง	--- ป	- ภู - ภาณ	----	----	- ดุจ - เม	- ฐี

เพลงไหว้ครู

--- ฟ	- ซ ซ ซ	- ฟ - ซ	- ซ - -	--- ด	- ฟ - ซ	-- ซ ซ	--- ซ
-- แม่	- ธร - ณี	- แม่ - คง	- คา - -	--- ได้	- โปรด-มา	-- เป็น แรง	--- ใจ

เพลงไอ้ทิดควายหาย

- - ท ซ	ท- ซ -	ท ล ซ ล	- ฟ ซ -	ซ ร - ซ	- - ร ฟ	ด ด ฟ ร	- - ฟ ซ
- - วัน หนึ่ง	ตอน-บ่าย-	ละพอแม่ยาย	- กลับมา-	ให้ปวด-แข็ง	- - ปวดขา	ละชักไม่ค่อย	- - จะดี

เทคนิคการร้องของครูประทีป สุขโสภณ ที่พบมากก็คือ การร้องกระทบเสียงและการร้องหางเสียง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาลักษณะการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงาน โดยศึกษาทั้งประวัติชีวิต การศึกษา การทำงาน ชีวิตการแสดงเพลงขอทาน รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ เกียรติยศที่ได้รับ ผลงานการแต่งเพลงขอทานและเพลงต่างๆ การศึกษาลักษณะ การแสดงเพลงขอทาน ในด้านองค์ประกอบในการแสดงเพลงขอทานและรูปแบบการแสดงเพลงขอทาน วิเคราะห์ท่วงทำนองเพลงขอทานในแนวของครูประทีป สุขโสภาโดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาคีวิทยา ใช้หลักการวิจัยทางด้านภาคสนาม แล้วนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และการวิเคราะห์ดนตรีไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริงหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ในการศึกษาด้านทำนองเพลงขอทานและเพลงอื่นๆ ที่ใช้ในการแสดงของครูประทีป สุขโสภา ผู้วิจัยได้เลือกเพลงมาทำการศึกษารวม 5 เพลง ซึ่งเพลงทั้งหมดนี้เป็นบทเพลงที่ครูประทีป จะใช้ในการแสดงแทบทุกครั้ง ซึ่งแต่ละเพลงก็จะมีท่วงทำนองที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของเพลง ซึ่งเพลงทั้ง 5 เพลงนี้ได้แก่ บทไหว้ครู สดุดีในหลวง ใต้ทิศควายหาย เพลงขอทาน และแอ่ว เคล้าขอ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จากการสัมภาษณ์ครูประทีป สุขโสภา จากการไปลงภาคสนาม ไปติดตามชมการแสดง นอกจากนี้ยังได้นำข้อมูลทางด้านทำนองเพลงมาจากแถบบันทึกเสียงหรือภาพเคลื่อนไหว ที่ครูประทีป สุขโสภา ได้ทำขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับเผยแพร่โดยไม่ได้มีการจำหน่าย จากการศึกษาและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว มีผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

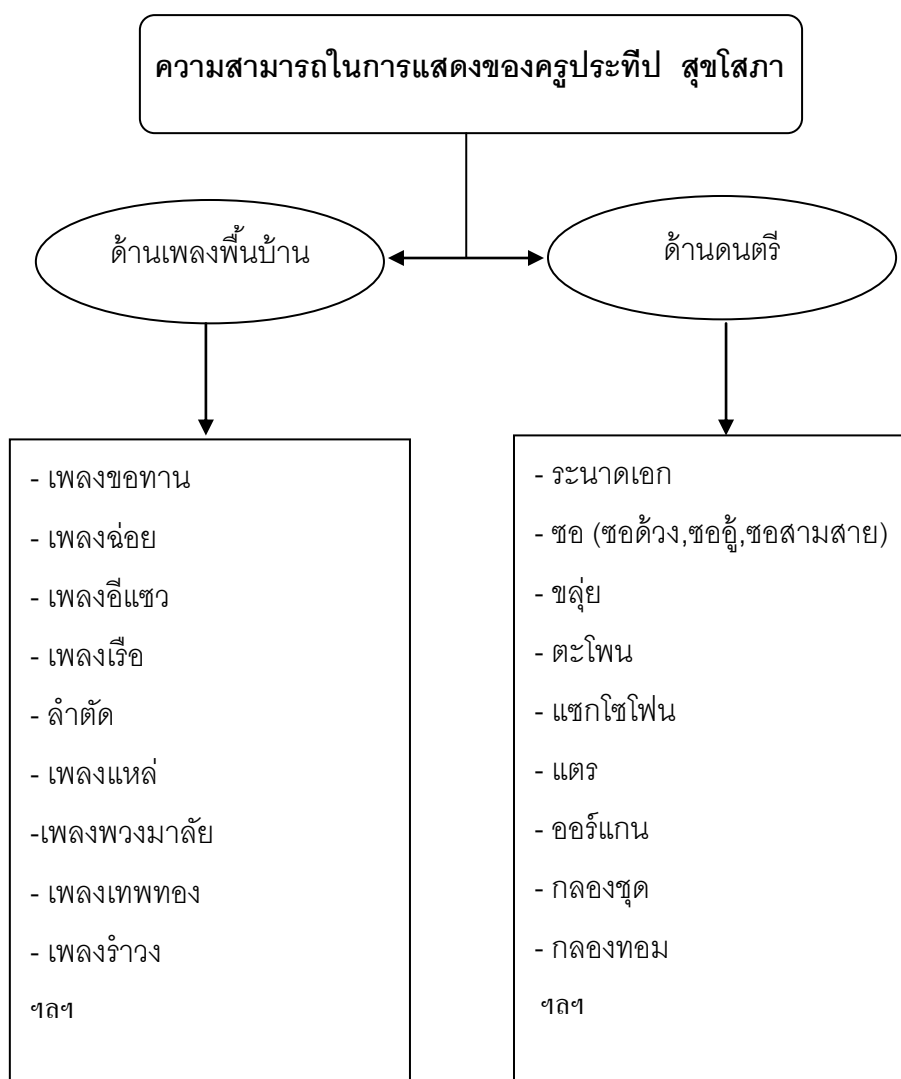
สรุปผลการวิจัย

การศึกษชีวประวัติของครูประทีป สุขโสภา ได้ทราบว่าครูประทีป สุขโสภาเกิดเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2489 ปัจจุบันอายุ 63 ปี นับถือศาสนาพุทธ บิดาชื่อ นายกมล สุขโสภา มีอาชีพรับราชการบำนาญมารดาชื่อนางประคอง สุขโสภา มีอาชีพแม่บ้าน ครูประทีปเป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน สมรสกับนางพรทิพย์ สุขโสภาอาชีพรับราชการ ไม่มีบุตร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก เริ่มเข้าสู่ชีวิตการเป็นศิลปินเพลงขอทานตั้งแต่อายุ 7-8 ขวบ เมื่อครั้งตามพ่อไปเที่ยวงานลอยกระทงที่วัดและได้มีโอกาสเห็น วงนิพนคคนหนึ่งใช้กรับชนิดกลมสองคู่และใช้เท้าตีจึงกำกับ จังหวะ พร้อมกับกระซิบขานนิทานพื้นบ้าน สารพัดเรื่องให้ชาวบ้านที่มาเที่ยวงานได้ชมทำให้เกิดความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง จึงได้จดจำคำร้อง ทำนอง วิธีเล่น แล้วจึงนำมาฝึกหัดได้อย่างชำนาญ แม้จะถูกมองจากคนบางกลุ่มว่าเป็นของคนชั้นต่ำ แต่ครูประทีปกลับมองเห็นว่าเป็น “ศิลปะชั้นยอด” เมื่ออายุ 9 ขวบ ครูประทีปหัดเป่าขลุ่ยและหีบเพลงปากได้ด้วย

ตนเองโดยไม่มีใครสอน เมื่อเริ่มเข้าเรียนชั้น ม.1 ที่ "โรงเรียนสุวรรณศรวิทยา" เริ่มฝึกหัดเครื่องดนตรีสากล และดนตรีไทยกับครูวิเชียร กงเรือ จนกระทั่งสามารถเล่นร่วมกับรุ่นพี่และได้เข้าเล่นในวงเป็นคนแรกของรุ่น ได้ออกแสดงร่วมกับวงดนตรีทั้งไทยและสากล และเป็นกองเชียร์ร่วมนานๆ ในวันปิดภาคเรียนทุกครั้ง จะออกหารายได้ด้วยการขายไอศกรีมโดยการเดินและขี่จักรยาน ตระเวนไปตามหมู่บ้านต่างๆ ได้พบเห็นการละเล่นพื้นบ้านนานาชนิด ทำให้ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ต่อมาได้เข้าเรียน ป.กศ. ที่วิทยาลัยครูพิษณุโลก สงครามพิษณุโลก ก็ได้เล่นดนตรีไทยกับอาจารย์นิวัต แก่นจันทร์ จนกระทั่งเมื่อบรรจุเข้ารับราชการครูประจำที่ ก็ยังคงเล่นทั้งดนตรีไทยและสากล ออกตระเวนเล่นนิทานเพื่อสร้างห้องสมุดตามหมู่บ้าน สอนนักเรียนและฝึกหัดชาวบ้านเล่นเพลงพื้นบ้านอยู่เสมอ จึงเกิดความคิดที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านบางอย่างที่สูญหายไปแล้ว เช่น เพลงขอทาน ให้กลับมาอีกครั้ง

ครูประทีป สุขโสภามีความสามารถในการร้องเพลง ขอทานที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยการใช้รับสองคู่ชนิดกลม ประกอบการร้อง เล่น เต้น แต่ง ได้ด้วยคนเดียว จนทำให้ท่านได้รับฉายาว่า “หนึ่งเดียวในโลก” นอกจากนี้ท่านยังมีความสามารถในการใช้กิริยาท่าทาง น้ำเสียง मुखตลก การใช้คำพูดสร้างสัมพันธ์กับผู้ชมได้เป็นอย่างดีและที่สำคัญเนื้อเพลงของท่านจะมีความทันสมัยและเหมาะสมกับงานต่างๆ ที่ท่านไปแสดง นอกจากนี้ครูประทีป สุขโสภา ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานและเผยแพร่เพลงพื้นบ้านต่างๆ มาโดยตลอด ทั้งส่วนราชการและเอกชน จนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย ซึ่งเป็นผลให้ท่านได้รับรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขา นันทนาการ เมื่อปี พ.ศ.2535

ครูประทีป สุขโสภา นอกจากจะมีความสามารถในการร้องเพลงขอทานได้เป็นอย่างดีเยี่ยมแล้ว ท่านยังสามารถร้องเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ และสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ทั้งไทยและสากลซึ่งจะแสดงในแผนภูมิ ดังนี้

ภาพประกอบ 23 ความสามารถในการแสดงด้านต่างๆ ของครูประทีป สุขโสภา

งานทางด้านการรับใช้สังคม ของครูประทีป สุขโสภา มีทั้งงานในจังหวัด สุโขทัยและงานในต่างจังหวัด หรือแม้แต่งานในต่างประเทศ ท่านก็ได้ไปแสดงเพลงพื้นบ้านเผยแพร่มาแล้ว นอกจากนี้ยังมีงานที่ครูประทีปได้เข้าร่วมแสดงอยู่เป็นประจำจนกลายเป็นปกติของท่าน ได้แก่ การแสดงเพลงพื้นบ้านในงานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟจังหวัดสุโขทัย งานต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนจังหวัดสุโขทัย นอกจากนี้ท่านยังได้เป็นวิทยากรในด้านเพลงพื้นบ้านให้กับสถาบันการศึกษาต่างๆ อยู่เป็นประจำ และยังเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานตามโครงการต่างๆ ที่ได้ขอความอนุเคราะห์ ซึ่งท่านก็ยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ ทางด้านเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงขอทานให้แก่เยาวชนรุ่นหลังโดยไม่เหน็ดเหนื่อย

จากการที่ครูประทีป สุขโสภณได้แสดงเพลงขอทานมานานกว่า 40 ปี มีการสังสรรค์ ประสพการณ์และพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเพลงขอทานโดยนำความรู้ที่ได้จากการแสวงหาประยุกติ์ใช้ให้เข้ากับบริบทได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ได้แก่ การแต่งบทประพันธ์ให้เข้ากับงานที่ไปแสดง มีผลงานบทประพันธ์ร้อยกรองกว่า 400 บท ทั้งทำนองเพลงขอทาน ทำนองแหล่ ทำนองลำตัด เพลงช้อย เพลงพวงมาลัย เพลงเทพทอง เพลงรำวง บทขับเสภา บทไหว้ครู แอ่วเคล้าขอ มีการนำมุขตลกสองแง่สองง่ามสอดแทรกในการแสดงเพื่อให้ผู้ชมไม่เบื่อหน่ายและเวลาแสดงมักให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในการแสดงด้วย

การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภณนั้น ได้ทราบว่าในการแสดงแต่ละครั้งมีองค์ประกอบและรูปแบบในการแสดง ดังนี้

1. องค์ประกอบในการแสดงเพลงขอทาน

1.1 โอกาสในการแสดงเพลงขอทาน

การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภณ มีทั้งการบรรยายและสาธิตตามสถานศึกษา หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน การแสดงเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณี เช่น ในงานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟจังหวัดสุโขทัย การแสดงเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว การแสดงในงานมงคลและงานอวมงคลต่างๆ

1.2 สถานที่ เวที ฉาก แสง เสียง

การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภณ เนื่องจากมีสมาชิกในวงไม่มากและเป็นการแสดงอยู่กับที่ ดังนั้นในด้านสถานที่ เวที ฉาก แสง เสียง จึงไม่ค่อยเป็นปัญหา ทั้งนี้แล้วแต่เจ้าภาพจะเตรียมไว้ให้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในการแสดงแต่ละงาน

1.3 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้สำหรับการแสดงเพลงขอทาน ได้แก่ กรับสองคู่ชนิดกลม ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักที่ครูประทีปใช้แสดง นอกนั้นจะมี ระนาดเอก ซอด้วง ซอคู่ พิณ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ซึ่งบางงานอาจมีครบทุกชนิดบางงานอาจจะไม่ครบ เนื่องจากนักดนตรีไม่สามารถไปแสดงได้เพราะนักดนตรีในวงส่วนใหญ่มีอาชีพหลักอยู่แล้วไม่ได้แสดงเพลงขอทานเป็นอาชีพ

1.4 เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายขึ้นอยู่กับงานและความเหมาะสมถ้าหากว่าเป็นงานบรรยายสาธิตทั่วไปก็ใส่เสื้อผ้าไทย ผ้าไทยลายดอก นุ่งกางเกงขายาวสีดำ มีผ้าคาดเอว บางงานที่ต้องแสดงก็แต่งชุดมอฮ่อมปะๆขาดๆ ผ้าขาวม้าเฉียงพุง ใส่หมวกเก่าๆ เลียนแบบขอทาน บางครั้งถ้างานใหญ่ๆ ก็ใส่เสื้อผ้าทอมือแล้วนุ่งโจงกระเบน ส่วนนักดนตรีก็แต่งในลักษณะเดียวกัน

1.5 เวลาที่ใช้ในการแสดง

เนื่องจากรูปแบบงานที่ติดต่อมาให้ครูประทีปไปแสดงนั้นมีหลากหลายและบางที่จะกำหนดให้เล่นซึ่งครูประทีป ก็สามารถแสดงได้ตลอดเวลาตามที่กำหนด เช่น งานบรรยาย สาธิตต่างๆ ก็ จะแสดงใช้เวลาประมาณ 1.30 - 3 ชั่วโมง ส่วนถ้าเป็นงานแสดงโชว์ต่างๆ จะไม่มีเวลากำหนดแน่นอน แล้วยแต่เจ้าภาพและสถานการณ์ อาจจะเป็น 15 นาที จนถึง 1 หรือ 2 ชั่วโมง

1.6 พาหนะในการเดินทาง

พาหนะสำหรับการเดินทางไปแสดงเพลงขอทานขอครูประทีป สุขโสภาน นั้นถ้าไปใน ระยะทางใกล้และมีนักดนตรีไปน้อย ครูประทีปก็จะใช้รถยนต์กระบะของตนเองในการเดินทางและการ บรรทุกเครื่องดนตรีโดยที่ครูประทีปจะเป็นผู้ขับรถ แต่ถ้าหากไปแสดงในที่ไกลๆก็จะใช้รถตู้ซึ่งเป็นของลูกศิษย์เพื่อการเดินทางโดยว่าจ้างคนขับรถ

2. รูปแบบในการแสดง

2.1 การเตรียมตัวก่อนการแสดง

คณะของครูประทีป สุขโสภานนั้นส่วนใหญ่จะเดินทางไปถึงงานก่อนเริ่มการแสดงอย่างน้อยประมาณ 1-2 ชั่วโมง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการแสดง เมื่อไปถึงงานแล้ว ก็จะดูสถานที่ที่จะเล่น สถานที่ผู้ชม ซึ่งส่วนใหญ่ทางเจ้าภาพจะเตรียมพร้อมไว้ให้แล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงตรงไหนไม่เหมาะสมก็อาจจะแก้ไขเล็กน้อยเพื่อให้การแสดงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จากนั้นก็จะตั้งเครื่องดนตรี ไมโครโฟนและอุปกรณ์ต่างๆ พร้อมที่จะใช้งานได้ทันที

2.2 การไหว้ครู

เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้วครูประทีปและสมาชิกในคณะก็จะทำการไหว้ครูเพื่อรำลึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ โดยทางเจ้าภาพจะจัดหาเครื่องไหว้ครูไว้ให้ตามที่ครูประทีปได้บอกโดยเครื่องไหว้ครูจะมี ดอกไม้ ฐูป เทียน เงินก้านล 12 บาท เหล้า 1 ขวด

2.3 การเริ่มแสดง

หลังจากไหว้ครูเรียบร้อยแล้วครูประทีปและสมาชิกในคณะก็เข้าประจำที่และเริ่มทำการแสดงตามลำดับโดยเริ่มจากดนตรีบรรเลงเพลงกระต่ายเดินจํานวน 1 รอบหลังจากนั้นครูประทีปก็จะเริ่มร้องบทไหว้ครู ตามด้วยบทสวดดีในหลวง และตำนานเมืองสุโขทัย หลังจากจบแล้วก็จะมีการแนะนำตัวและแนะนำการแสดง บรรยายและสาธิตการเล่นเพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ภายในเวลาที่เจ้าภาพกำหนด มีการสอดแทรกมุขตลกหรือคำประเภสองแง่สองง่าม มีการเล่านิทานที่ครูประทีป เรียกว่านิทานลามก (อ่านว่า ลา-มา -กะ) จากนั้นจะสาธิตเพลงขอทาน มีการใช้คำพูดต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการแสดง

2.4 การส่งท้ายการแสดง

หลังจากที่แสดงจนถึงช่วงเวลาสุดท้ายแล้ว ครูประทีปจะเล่นเพลงทำนองแอ่วเคล้าซอเพื่อเป็นการอวยชัยให้พร และกล่าวอำลากับผู้ชม หลังจากจบเพลงแอ่วเคล้าซอแล้ว ดนตรีก็จะทำเพลงกระต่ายเต้นอีกหนึ่งเที่ยว และครูประทีปก็จะฝากกลอนเพื่อสอนใจและเตือนสติแก่ผู้ชมว่า

“ศิลปะจะยังคงอยู่คู่แผ่นดิน ศิลปินจะยังคงอยู่คู่ถิ่นฐาน
ถ้าพวกเราช่วยกันอนุรักษ์ไว้นานๆ เพื่อลูกหลานจะได้อยู่คู่ชาติไทย”

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนครูประทีปและสมาชิกในวงมีการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีจนเกิดความชำนาญ จึงทำให้การแสดงแต่ละครั้งออกมาดี สมบูรณ์แบบและเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ชม

การบันทึกโน้ตเพลงและวิเคราะห์ท่วงทำนองเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา นั้น ผู้วิจัยได้เลือกเพลงมาทำการศึกษาจำนวน 5 เพลง ซึ่งเพลงทั้งหมดนี้เป็นบทเพลงที่ครูประทีป จะใช้ในการแสดงแทบทุกครั้ง ซึ่งเพลงทั้ง 5 เพลงนี้ได้แก่ ไหว้ครู สดุดีในหลวง ไช้ทิดควายหาย ขอทาน และแอ่วเคล้าซอ ผู้วิจัยได้ถอดทำนองการร้องจากแถบบันทึกเสียง มาเทียบกับเสียงของดนตรีไทย แล้วบันทึกโน้ต นำโน้ตที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทย จากการศึกษาพบว่า เพลงทั้ง 5 เพลง เป็นเพลงที่แต่งขึ้นด้วยตัวของครูประทีปเอง แต่ละเพลงจะมีท่วงทำนองที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของเพลง เช่น ไหว้ครูจะเป็นการขับเสภา สดุดีในหลวงจะเป็นการร้องแหล่ เพลงไช้ทิดควายหายจะเป็นทำนองเพลงพื้นบ้าน ขอทานจะใช้ทำนองเพลงขอทาน แอ่วเคล้าซอจะใช้ทำนองการแอ่วเคล้าซอ เป็นต้น เพลงส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่มีบันไดเสียงฟา ยกเว้นเพลงแอ่วเคล้าเป็นเพลงที่มีบันไดเสียงโด ลูกตกในแต่ละเพลง จะเป็นลูกตกที่เป็นเสียงเดียวกันเป็นส่วนมาก แต่ก็มีบางครั้งที่จะมีแตกต่างไปบ้างขึ้นอยู่กับคำทำนองของวรรค รูปแบบจังหวะจะละเอียดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนของคำร้อง ทำนองบางช่วงต้องใช้อีกหนึ่งเข้าหาทำนอง บางช่วงก็มีการปรับทำนองให้เข้ากับทางร้อง มีการใช้เทคนิคในการร้องเพลงมาประกอบ เช่น กร้องเสียงครั้น การร้องเสียงกระพบ เป็นต้น

อภิปรายผล

ครูประทีป สุขโสภา จัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อวงการเพลงพื้นบ้านภาคกลางในสมัยนี้ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านเพลงขอทานที่ถือว่าได้ว่าเป็นการแสดงที่ครูประทีปได้ศึกษามาตั้งแต่วัยเด็กและเรียกว่าได้ในปัจจุบันนี้ครูประทีป สุขโสภาพร้อมกับภริยาสองคนได้สร้างตำนานเพลงขอทานที่ผู้คนให้การยอมรับและให้ฉายาว่า “หนึ่งเดียวในโลก” ครูประทีป สุขโสภาได้ทำหน้าที่ในการสืบสาน อนุรักษ์และถ่ายทอดการแสดงเพลงขอทานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประเทศชาติมานานกว่า 40 ปี จนได้รับการยกย่องให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขานันทนาการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จากการที่ท่านเป็นผู้ที่ชอบใฝ่หาความรู้ อยู่ เสมอ ทำให้ครูประทีป สุขโสภาเป็นคนที่ทันสมัย

สามารถนำเรื่องราวปัจจุบันมาประยุกต์ดัดแปลงให้เข้ากับการแสดงได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้ที่ทันต่อเทคโนโลยีต่างๆ ทั้งเรื่องคอมพิวเตอร์ กล้องวิดีโอหรือกล้องดิจิทัล ซึ่งปัจจุบันท่านสามารถตัดต่อวิดีโอการแสดงที่ท่านได้ไปแสดงมาเพื่อนำมาเผยแพร่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมิติใหม่สำหรับการเผยแพร่เพลงพื้นบ้าน ปัจจุบันครูประทีป สุขโสภา ยังคงมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงขอทาน อันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ให้คงอยู่คู่ชาติต่อไป โดยไม่หวังผลตอบแทนตราบกระทั่งวาระสุดท้าย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาอัตลักษณ์การแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภาในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพียงการศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบในการแสดงเพลงขอทานเท่านั้น ซึ่งมีการศึกษาทำนองเพลงขอทานและเพลงอื่นๆ บางซึ่งยังไม่ครบถ้วนทั้งหมด จึงนำที่จะได้รวบรวมเพลงทั้งหมดมาศึกษาและวิเคราะห์และบันทึกไว้ให้เป็นสมบัติของชาติต่อไป
2. เพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ถือได้ว่าเป็นเพลงที่มีคุณค่าและควรค่าต่อการอนุรักษ์ไว้ศึกษาในด้านการสืบทอดเพลงขอทานต่อไป
3. ควรมีการศึกษาเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุโขทัยประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา เช่น เพลงยี่มโย เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). เพลงและการละเล่นพื้นบ้านภาคกลาง กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

กฤษณา แสงทอง. (2540). เพลงปฎิพากย์ : วัฒนธรรมการดนตรีและภาพสะท้อนทางสังคมของชาว
ตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2525). แนวการศึกษาเพลงพื้นบ้าน, ดนตรีไทยมัธยมศึกษาครั้งที่ 8.

กรุงเทพฯ: โรงละครแห่งชาติ.

----- . (2541). พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กัลณิกา ทัททิมาชัย. (2547). การศึกษาเพลงโคราช. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางค
วิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จริยา เกสรวัดและคณะ. (2550). การจัดการความรู้ของครูประจำป สุธาไสยา ศิลปินเพลงพื้นบ้าน
สุโขทัย ประเภทเพลงขอทาน โดยใช้กรับชนิดกลมสองคู่เป็นเครื่องกำกับจังหวะ. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร .
ถ่ายเอกสาร.

จุฑามณี บ้านมอญ. (2550). การศึกษาเพลงพื้นบ้านท่าโพ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัด
อุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จุฑามาศ เทพรณู. (2547). การศึกษาเพลงพื้นบ้านไทยเบิ้ง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี.

วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จุมพล หนีพานิข. (2532). สังคมและวัฒนธรรม. ในเอกสารประกอบการสอนชุดมนุษย์กับสังคม
หน่วยที่ 1-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เฉลิมพล งามสุทธิ. (2548). ดนตรีบำบัด. ในดุริยางคศาสตร์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. หน้า 51-56. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

ดวงเดือน สดแสงจันทร์. (2544). การศึกษาเพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิต ศรีประจันต์. วิทยานิพนธ์
ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2532). *คติชาวบ้าน. ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก.*
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- นวรรตน์ นักเสียง. (2551). *การศึกษาเพลงขอทาน จังหวัดจันทบุรี. ปรินิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2520). *องค์ประกอบดนตรี: สิ่งที่ขาดหายไปในการศึกษาเพลงพื้นบ้าน.*
วารสารถนนดนตรี.
- ประทีป สุขโสภณ. (2550). *เพลงขอทาน. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2552, จาก [http : school.obec.go.th/nongplamowit/prateep.htm](http://school.obec.go.th/nongplamowit/prateep.htm)*
..... (ม.ป.ป.). *ประวัติเพลงขอทาน. ใน แผ่นพับ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. จัดสำเนา.*
..... (2552, 15 เมษายน). สัมภาษณ์โดย สุเทพ วิสิทธิ์เขต ที่ 82/8 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย
- ประเวศ วะสี. (2537). *วัฒนธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ : ศูนย์กลางดพรัว.*
- ปราณี วงษ์เทศ. (2525). *พื้นบ้านพื้นเมือง. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยา.*
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2525). *ประวัติการดนตรีไทย. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.*
..... (2533). *ประวัติการดนตรีไทย. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.*
- พรรณราย คำโสภณ. (2541). *การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). *ดนตรีวิจิตร. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : สยามสมัย.*
- ภากร เขารัฐนท. (2546). *การศึกษาเพลงพื้นบ้านนครไทย บ้านหนองน้ำสร้าง ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์*
- มนตรี ตราโมท. (2497). *การละเล่นของไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์*
- วิภา คงกุล. (2529). *ความสำคัญของดนตรีต่อสังคม. ในถนนดนตรีปีที่ 1 (1). หน้า 34-37. กรุงเทพฯ.*

- วิบูลย์ ศรีคำจันทร์. (2537). เพลงพวงมาลัย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์. ปรินซ์นิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรัญญา บุญลาโก. (2548). การศึกษาเพลงมอญรำ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินซ์นิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาคติวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัจด์ ภูเขาทอง. (2532). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้ว.
- สายสุณีย์ ขาวปลื้ม. (2544). เพลงรำผีมอญของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี. ปรินซ์นิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาคติวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). แนววิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกับเพลงลูกทุ่ง. ในวันดวลเพลงกลางทุ่ง. กรุงเทพฯ: ไทศาลศิลป์การพิมพ์.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2525). เพลงปฎิพากย์: บทแห่งปฏิภาณของชาวไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุคนธ์ แสงหมื่น. (2549). การศึกษาเพลงปรบไก่ดอนข่อย จังหวัดเพชรบุรี. ปรินซ์นิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาคติวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตต์ วงษ์เทศและคณะ. (2523). สุพรรณผ้านหวาน. กรุงเทพฯ: แสงแดด.
- สุทิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). "การละเล่นพื้นบ้าน", ในชีวิตและผู้คน 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุภักดิ์ อนุกุล และวลัยพร นิมสุจริต. (2546). เพลงพื้นบ้านภาคกลางและภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุมาลย์ เรืองเดช. (2535). เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย. (2545). ศิลปินดีเด่นและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม จังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย : โรงพิมพ์วิทยา.
- อนุমানราชธน. พระยา (2515). ชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม โดย เสถียรโกเศศ (นามแฝง). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บรรณาคาร.
- อนุก นาวิกมูล. (2527). เพลงนอกศตวรรษ ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- Ralph, Linton. (1955). *Tree of Culture* . New York: Knopf , 29.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาพการแสดงและสาธิตเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขโสภา

ภาพประกอบ
การแสดงและสาธิตเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขโสภา

สาธิตเพลงพื้นบ้านให้ 16 ประเทศชม ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รังสิต

งาน “ธรรมคีตานานาชาติ” ๒๑ ประเทศ ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพประกอบ
การแสดงผลและสาธิตเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขโสภา

วิทยากรการประชุมสัมมนาทางวิชาการ ร่วมกับ
คณู อันตระกูล , คุณหญิงจางงศรี รัตนิน , ประทีป สุขโสภา , จรัล มโนเพชร , เทพศิริ สุขโสภา
“มัลย์ลีรส” ณ โรงเรียนวัดโนนชัยพ่าย เชียงใหม่

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ – ประทีป สุขโสภา
สัมมนา “อาชยาน” ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพประกอบ
การแสดงและสาธิตเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขใสภา

แสดงหน้าพระที่นั่ง “กว่าจะเป็นข้าว” ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

แสดงหน้าพระที่นั่ง ณ สนามบินบางกอกแอร์เวย์ สุโขทัย

ภาพประกอบ
การแสดงและสาธิตเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขโสภา

เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ณ กรุงเมลเบิร์ด ประเทศออสเตรเลีย

เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ภาพประกอบ
การแสดงและสาธิตเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขโสภา

แสดงเพลงพื้นบ้านและดนตรี

ภาพประกอบ
การแสดงและสาธิตเพลงพื้นบ้านของครูประทีป สุขโสภา

ถ่ายทอดศิลปะการแสดงให้กับเยาวชน

ภาคผนวก ข
โน้ตสากล

กลอนไห้วครู

♩ = 80

Cor Anglais

สืบ นี้ว ประ นม กร กราบ ขอ พร พระ ตรัย รัตน์ ตรัย เทพ ดล ตรัย ตรัส สา ระ

8

C. A.

พัต ใน ตรัย ภพ เทิด บิ คร มารดา ให้ กา ยา มา ครัน ครบปากเพียร เล่า เรียน จบ

15

C. A.

ขอ น้อม นพ บุร พา จารย์ ปวง เทพ เทว ฤทธิ์ ที่ ส ถิต ทุก ถิ่น ฐาน ห้าง

24

C. A.

ท้าว จตุ โล ก บาล โปรด บัน ดาล ให้ เกิด ดี เชิญ องค์ พระ พิ ม เนศ มา ปก

32

C. A.

เกศ เกส้า เก ดี ขอ องค์ สุ รัส ว ดี มา เป็น ศรี แห่ง วา จา

41

C. A.

พระ พรหม อยู่ เบื้อง ซ้าย พระ นารายณ์ อยู่ เบื้อง ขวา แม่ ธ ร ณี แม่ คง คา ได้ โปรด

48

C. A.

มา เป็น แรเง ใจ ขอ พระ ภูมิ เจ้า ที่ ได้ โปรด ชี สิ่ง สง

55

C. A.

สั ย ปก บ้อง ผอง โผย ภัย บัน ดาล ให้ ส วัส ดี

สดุดีในหลวง

Voice

อัน องค์มหาราช สยามชาติ ภูมิพล บารมี พระบาท ล้น สุดจะ ประมาณหมาย

9

Voice

สมมุติเทพ ใน มนุษย์ ทรงพิสุทธิ พระว รกาย ทศพิธ แผ่กระจาย ขจรทั่ว ทั้ง โลก

17

Voice

กา เถลิงรัช วงศ์จักรี หกลีบสอง ปีกครองราชย์ ได้ฝ่าละออง ธุลีพระบาท ปกเกล้า

26

Voice

สายพระเนตร ยาวไกล น้ำพระทัย เมตตา ที่ทรงพระกรุณา ต่อปวงชนปวง

35

Voice

ไพร่ฟ้า ระบอบประชา ธิปไตย ทรงเป็น หลักชัย ทรงใช้ เหตุผล สิทธิ เสรี

44

Voice

เรามี ทุกคน เจิดจรัส อยู่บน พื้นแผ่นดิน ไทยเสด็จเยือน ทวยราษฎร์ ด้วยพระบาท

53

Voice

เพื่อ บลทุกสุข ของปวงชน พระเสโท ชะลอม ไหล พระราชทาน สิ้นทรมภัย คอยกำกับ

61

Voice

หวังไย พสกนิกร ภูมิใจ ได้ ทั่ว พระบารมี กราบขอพร ตักดีสิทธิ จตุรพิศ

69

Voice

ธพรชัย โปรดบรรดาล ดล ให้ พระองค์สุข เกษมศรี เป็นจักรแก้ว กำชู

76

Voice

เคียงคู่ ปฐพี น้อมเกล้า สดุดี ให้ พระองค์ทรงพระเจริญ

ไอ้ทิดควายหาย

$\text{♩} = 80$

Piccolo จะ เล่า คำ ขาน _____ นะ เป็น นิ ทาน เก่า เก่า มี เรื่อง ราว _____ กัน มา นาน หลาย

5 Picc. _____ มี สอง เมีย ผัว _____ สะ ครอบ ครว้ ส บาย _____ อยู่ ที่บ้าน แม่ ยาย _____ ละ แก เป็น หม้าย นาน มา

10 Picc. _____ อัน ตัว แม่ ยาย _____ แก มี ควาย อยู่ หนึ่ง ผู่ง

15 Picc. _____ เข้า ขึ้น ก็ จุง ออก ไป กิน หญ้า _____ วัน หนึ่ง ตอน ปาย _____ ละ พอ แม่ ยาย กลับ มา

19 Picc. _____ ให้ ปวด แข้ง ปวด ขา _____ ละ ชัก ไม่ ค่อย จะ ดี

24 Picc. _____ จึ่ง บอก ลูก เขย _____ ว่า ลูกเอ๋ย ไอ้ ทิด นะ ช่วย แม่ สัก นิด ใน วัน พรุ่ง นี้

29 Picc. _____ เลี้ยง ควาย ให้ หนอย _____ แม่ ไม่ คอย จะ ดี _____ สัก สอง รา ตรี _____ ก็ คง จะ ค่อย มี แรง

34 Picc. _____ ฝ่าย ไอ้ ทิด _____ ก็ มี จิต ใจ อ่อน

39 Picc. _____ เข้า ขึ้น ก็ ต้อน _____ ควาย ออก จาก แหล่ง _____ ไอ้ แดด มั่น ก็ ร้อน _____ เลย นอน เอา แรง _____ พอ ตะ วัน ยอ แสง

44 Picc. _____ ก็ ไล่ ต้อน ผู่ง ควาย _____ อี ตอน จะ กลับ

50
Picc.
ก็ นับ จน ทัว_____ เล่น เอา ปวด หัว_____ ไข่ ตัว หนึ่ง มัน หาย บน บาล เจ้า ป่า_____ ถ้า หาก ว่า ข้ำ ได้ ควาย

55
Picc.
_____ จะ นอน กับ แม่ ยาย_____ ขอ ให้ เจ้า หัก คอ

60
Picc.
ออก เดิน หา_____ ไม่ ข้ำ ก็ พบ_____ เจ้า ควาย มัน ดัน มา หลบ กัน อยู่ ที่ ตรง ป่า อ้อ

65
Picc.
_____ ปาก สี่ ป ดล_____ เสือก บน บ้า บอ_____ กลัว ว่า เจ้า หัก คอ_____ เลย พาล ไม่ พุด กะ เมีย

70
Picc.
ฝาย เจ้า ป่า_____ ก็ มา เข้า ฝัน

75
Picc.
_____ มึง ว่า ใจ กัน_____ ไข่ คน ปาก เสย ก็ มึง บน ภู ไร่_____ ทำ ไม่ ยัง ไม่ ไป เคลีย_____ เตียว ภู ก็ จะ เอา เมีย

80
Picc.
_____ มึง ไป อยู่ กะ ภู _____ ไข่ ทิด กลัด กล่อม

86
Picc.
ร้อน ลุ่ม ใจ _____ นัก ไข่ ครั้น จะ บอก เมีย รัก _____ มัน ก็ น่า อุด สุ _____ มัน เสย เชิง ขาย _____ อับ อาย น่า ดู

91
Picc.
เลย ลง บ้าน ปิด ประ ดู เตรียม จะ ผูก คอ ตาย

96
Picc.
เอา ฝาย เมีย ไข่ ทิด _____ ก็ เห็น ผิด สัง เกต _____ เลย ตาม ไป พบ เหตุ และ จึง เข้า แก่

101
Picc.
ไซ เลย ถาม ว่า พี่_____ ก็ นี่ มัน มี อะ ไร ตอบ น้อง หนอย เป็น ไร แล้ว น้อง จะ ช่วย หา ทาง

106 Picc. ไอ้ ทิด อิด อัด ก็ เลย ตัด สิ้น ใจ

111 Picc. บอก เมีย รัก ไป จน หมด ทุก อย่าง นาง เมีย เน้ อึ้ง ตะ ลิง ร้อง คราง แล้ว น้อง จะ ช่วย หา ทาง

116 Picc. แม่ แก คง เห็น ใจ ฝ่าย ลูก สาว

122 Picc. ก็ เลย ไป เล่า ให้ แม่— คง ตาย แน่ แน่ ถ้า หาก ว่า ไม่ แก่ ไช ไม่ ผัว ก็ จัน

126 Picc. ก็ คง มี อัน เป็น ไป แล้ว แม่ จะ อยู่ กะ ใคร แม่ ต้อง ช่วย จัน ที

131 Picc. แม่ ยาย ตบ ออก ไอ้ ลา มก จัญ ไร อย่าง อื่น ถม ไป

136 Picc. ทำ ไม มั่น ทำ บัด สี ไอ้ เขย ะ ย่า มั่น ทำ อั ปรี ยะ อะ กุ จะ ช่วย ลัก ที นี กุ เห็น กะ มิ่ง

142 Picc. พอ ได้ เว ลา ก็ มา ตาม นัด

147 Picc. ทั้ง สอง คน อิด อัด เพราะ ว่า นึก ไม่ ถึง ลูก เขย แม่ ยาย— ก็ กลัว จะ อาย เอ็ด อึ้ง

151 Picc. พอ ก่อน แจ้ง แล้ว จึง เตรียม จะ ลา จาก กัน

156 Picc. แม่ ยาย ก็ เลย สะ กิด ไอ้ ทิด มิ่ง แก่ ก็ ตัว กัน แน่ ที ควาย หาย วัน นั้น

161
Picc.
มึง บน ไร่ ก็ คีน มึง ช่วย ยืน ย้น คิด ให้ ดี ก็ แล้ว กัน ว่า มึง บน ไร่ ก็ คีน

166
Picc.
ไอ้ เขย มัน ตอบ ท้น ไต ว่า บน ไร่ คีน

171
Picc.
เดียว จำ ได้ ว่า ไอ้ เปลี่ยว นะ มัน ไม่ ยอม ตีน เจ้า ป่า เจ้า เขา ท่าน เอา มา คีน

175
Picc.
แต่ ถ้า เป็น วัน มะ ริน มัน คง จะ หาย อีก หลาย— ตัว—

เพลงขอทาน

$\text{♩} = 110$

Recorder

เออ เออ เอ็ง เอย

11

อัน ตัว ของ ข้า ก็ ดวง ตา เอย พี่ การ ละ เกิด

20

เป็น ขอ ทาน เอย ยาก ไร ไม่ มี บ้าน ชอง ก็ เงิน ทอง ก็ ขัด สน

27

— เอ้า นอน ข้าง ถ นน เอย และ พุ่ม ไม้ ละ พ่อ แม่ ก็ ไม่ มี ก็ ขาด หั้ว

34

พี่ ทั้ง น้อง ละ อา คั้ย เสียง ร้อง เออ เอ็ง เอย เลี้ยง ได้ ว ณี พก เสียง ทอง

41

— เออ เออ เอ็ง เอย — — — — — เอ้า เทียว ทอง จัน งบ เล้า นิ ทาน ชา ดก

49

— เออ เอย ได้ มาก มาย เล้า เป็น ทำ นอง ร้อย กรอง ขาน ขับ สอง มือ

56

— เอย ข ยับ กรับ ไม้ พระ ช นก เต มีย คา วิ สังข์ ทอง

64

อีก ทั้ง นาง สิบ สอง เอย และ สัง คีลป ไชย จัน ท ไค รพ สิง

70

ห ไกร ภพ จัน ทร อีก ทั้ง เวส สัน ดร เอย ก็ ร้อง ได้ พ่อ แม่ เจ้า ชา

77
D. Rec.
— เอ๋ย — เมต ตา — เกิด ทาน — สัก คน ละ พัน — สอง พัน

85
D. Rec.
— เอ๋ย — ก็ มาก ไป — พ่อ แม่ เจ้า — ขา — เมต ตา — ผม — สัก หนอย สัก

92
D. Rec.
คน ละ ร้อย สอง ร้อย เอ๋ย ก็ ยัง ได้ — เออ เออ — เอ็ง — เอ๋ย —

100
D. Rec.
เออ เออ — เอ็ง — เอ๋ย —

111
D. Rec.
— ใคร ที่ ไม่ — ทำ ทาน — กลับ ไป บ้าน — แน่ ชัด ใคร ที่ ไม่ — ทำ ทาน

118
D. Rec.
— กลับ ไป บ้าน — แน่ ชัด ขอ ให้ ถูก — หมา กัด — เอ๋ย — จะ บอก ให้ —

125
D. Rec.
กัด ทั้ง เสือ ทั้ง ผัว กัด ทั้ง หน้า ทั้ง — หลัง กัด จน — เอ๋ย — กระ ทั้ง ไร ที่ ฝัง อยู่

132
D. Rec.
ข้าง ใน — เออ เออ — เอ็ง — เอ๋ย — เออ เออ — เอ็ง — เอ๋ย

139
D. Rec.
— ใคร ทำ เหยี่ยวบาท สอง บาท — เกิด ใน ชาติ — หน้า — ใคร ทำ เหยี่ยวบาท สอง บาท

145
D. Rec.
— เกิด ใน ชาติ — หน้า — ระ วัง จะ เกิด เป็น — เอ๋ย — จะ บอก ให้ — เออ เอ็ง

152
D. Rec.
— เอ๋ย — มา ทำ ทาน — เอ๋ย เพื่อ จาน เจริญ — เอ๋ย — อย่า เพิ่ง เป็น

160
D. Rec.
— เบื่อ เอย กับ ลูก ก็ มา เรียน โอ้ พระ ฤๅ ฤๅ เอย — ที่ ได้ สร้าง —

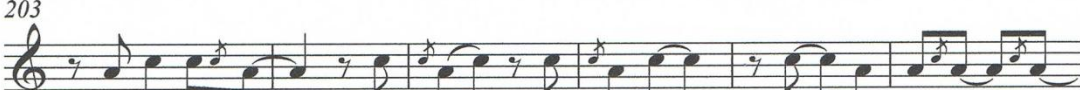
167
D. Rec.
ที่ แวก ไหว้ อยู่ เหนือ เคียง จะ ว่า จะ บ่น คน จน เอย มา เรียน เอ้า

175
D. Rec.
ทำ ทาน กัน — เข้า — เอ้อ — เอย — บุญ — เอย — เอ้อ — เอ้อ — เอ็ง เอย

183
D. Rec.
— ท่าน ที่ ได้ — ทำ — บุญ — ก็ คง ไม่ ศูนย์เปล่า — เปรียบ เหมือนหนึ่ง หวาน ข้าว

189
D. Rec.
— เอย คำ นน ไว้ — จะ ต้อง ออก เอย เป็น พม รับ ยาว — ออก งาม — ขึ้น ข้าว

197
D. Rec.
— เอย ได้ เร็ว ไว — แม่ เก ษร — โก — ฤๅ — เอย ประ ทุม เมศ —

203
D. Rec.
ว่า ท่าน จะ สั่ง — ก็ เลส — ได้ อย่าง ไร — เอย ถ้า ท่าน ไม่ โปรด

209
D. Rec.
— ลูก คง จะ เป็น — เปรต — ต้อง ทน ทุกข์ พ เว สี อยู่ ใน

214
D. Rec.
แดน ไกล — เอย — เอย — เอ็ง — เอย —

ແອ່ວເຈລ້າໜ່ວຍ

[illegible]

10

Voice

จาก จร จร ขออวยพร ให้ ทุกท่าน มี อา ย ยืนนาน กว่า ร้อยปี ให้ วรรณะ ท่าน ผดผ่อง

19

Voice

_____ เปรียบ ดังทอง _____ ธรรม ชาติ _____ ให้ผิว พรรณ _____ ผด ผาด _____ แปลง รา _____ สี ให้ประสม _____ ความ สุข _____

27

Voice

— นิราศทกข นานา โปย ภัย จง อย่า — มา รา วี ให้ มี พละ กำ สั ง ประ ดุง ตัง

36

Voice

ซังสาร แล้ว คล่อง ป ฎิ ภาน — ดจ เม ธี ให้ ชื่อ เสียงเกรียงไกร เอย —

45

Voice

ข จร ไป ทัว ถิ่น สร้าง ปากก ให้ แผ่นดิน นาน นับปี ให้ มี โชค ให้ มี ลาภ ให้ สุข ภาพ

54

Voice

ท่าน สม บรณ ให้ ทริพย์ สิ้น เฝ้ม พน พัน ทวี ขอ อภัย ลัก ถรัง ถ้า ผิด พลั่ง วา จา

63

Voice

ก่อน กล่าว อา ลา__ ณ ที่ นี้ ให้ ท่าน มี สุข สรรพ สิริ ฤ พะ ลิน พะ ลิน อุ รา__ พบ กัน

73

Voice

ใหม่ วัน หน้า ถ้า โอ กาส มี ประ ทิ ป สุข โส ภา ขอ ลา ที ขอให้ สุข ส วั ต ติ ทุก

83

Voice

ท่าน_ เอย_ โอ_ นอ_ โอ้ นอ_ โอ้ นอ_ โอ้ นอ_ โอ้

91

Voice

นวล เอย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	ว่าที่ ร.ต.สุเทพ วิสิทธิ์เขต
วันเดือนปีเกิด	24 กันยายน พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	323/2 หมู่ 10 ต.ลาดยาว อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	โรงเรียนวัดใหม่ช่องลม 2042 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู รับเงินเดือนอันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดใหม่ช่องลม 2042 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2536	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์
พ.ศ.2542	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลาดยาววิทยาคม อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์
พ.ศ.2546	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 2 วิชาเอกดนตรีศึกษา สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร
พ.ศ.2553	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.) มานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ